ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΟΙ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ, ΕΝΩΘΕΙΤΑΙ!

ΓΙΑ ΤΟ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

διμηνη θεωρητικη και πολιτικη επιθεωρηση παλης κριτικης και συζητησης στο χωρο του επαναστατικου μαρξισμου

'Από τὰ περιεχόμενα

Στὸ κατώφλι τοῦ νέου χρόνου: Ποῦ πάει ἡ χώρα;

Τὸ τρομοκρατικὸ κράτος

Σκέψεις πάνω στὴν Εὐρωπαϊκὴ Σοσιαλιστικὴ ἐπανάσταση

Ποιὸς εἶναι τώρα ὁ πραγματικὸς κίνδυνος στὴν Πορτογαλία

Ἡ προοπτικὴ τοῦ σοσιαλισμοῦ στὴν Ἱσπανία

Μιὰ συνέντευξη τοῦ Β. ΣΟΛΑΝΟ

Τὸ λιβανέζικο στοίχημα

Γενάρης 1976 **5** Δρχ. 20

Στὸ κατώφλι τοῦ Νέου χρόνου: Ποῦ πάει ἡ χώρα;

Ὁ χρόνος πού ἔκλεισε εἶδε νὰ ἑδραιώνεται ἡ παλινόρθωση τοῦ ἀστικοῦ δημοκρατικοῦ καθεστῶτος, κυριαρχούμενο ἀπὸ τὶς ἀντιλήψεις καὶ τοὺς τρόπους τῆς «Νέας Δημοκρατίας» καὶ τοῦ χαρισματικοῦ Ἀρχηγοῦ της.

Οἱ αὐταπάτες ποὖχαν ἀρχικὰ δημιουργηθεῖ σχετικὰ μὲ τὶς πραγματικὲς προθέσεις καὶ δυνατότητές του, ἔχουν τώρα κατὰ πολὺ διαλυθῆ.

Εἶναι πιὰ φανερὸ ὅτι ἡ «ἀποχουντοποίηση» δὲν πρόκειται νὰ θίξει οὐσιαστικὰ τὶς παραδοσιακὲς δομὲς τοῦ Στρατοῦ, τῆς Ἀστυνομίας, τῆς Παιδείας, τῆς Δικαιοσύνης, τῆς Ἐκκλησίας, πάνω στὶς ὁποῖες στηρίζεται τὸ Κράτος τῆς Ὀλιγαρχίας ποὺ κυβερνᾶ τὴ Χώρα.

Οἱ ἐκκαθαρίσεις, οἱ δίκες κ.λπ., ποὺ γίνονται ἔχουν σκοπὸ νὰ καλμάρουν ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ τὴν λαϊκὴ ἀγανάκτηση, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη νὰ ἐπιβάλουν μιὰ ὁρισμένη πειθαρχία σὲ κρατικὲς καὶ παρακρατικὲς δυνάμεις, ποὺ εἶχαν πάρει τὴ συνήθεια νὰ δροῦν ἀνεξέλεγκτα, ἔξω ἀπὸ τὴ θέληση τῆς πολιτικῆς πλειοψηφίας τῆς ἀστικῆς τάξης, ἔτσι ποὺ ἐκφράζεται ἀπὸ τὶς ἐκλογές, τὸ Κοινοβούλιο, καὶ τὴν Κυβέρνησή του.

Ἀπὸ «Χουντικὸ» τὸ Κράτος πρέπει νὰ γίνει τώρα τὸ Κράτος τῆς κοινοβουλευτικῆς Δεξιᾶς τῆς «Νέας Δημοκρατίας», καὶ ἐνδεχόμενα αὔριο μιᾶς ἀστικῆς κεντροδεξιᾶς Ἀντιπολίτευσης.

Αὐτὸ βέβαια σὲ περίπτωση ποὺ τὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα τῶν μαζῶν δὲν θὰ βάλει σὲ κίνδυνο τὸ ἀστικὸ καθεστώς, ὁπότε ἡ προσφυγὴ στοὺς «χουντικοὺς» πραιτωριανοὺς καὶ στὰ τάνκς τους, θὰ γινόταν καὶ πάλι ἀδίστακτα.

Γι' αὐτὸ καὶ οἱ δίκες πλήττουν μὲ «σωφροσύνη», «συγκράτηση» καὶ «γενναιοψυχία» ὁρισμένους ἀπὸ τοὺς πιὸ ὑπεύθυνους τῆς Δικτατορίας, τῶν ἐγκλημάτων, τῶν βασανιστηρίων της, ἀλλὰ χωρὶς νὰ θίγουν τὸ κῦρος τοῦ «Κατεστημένου» τοῦ Στρατοῦ καὶ τῆς Ἀστυνομίας, ποὺ στὴν συντριπτικὴ πλειοψηφία τους, μᾶς λένε, ὑπῆρξαν καὶ παραμένουν ὀργανισμοὶ γεμάτοι ἀπὸ σφριγηλὴ ὑγεία καὶ ἀρετή.

Εἶναι ἐπίσης πιὰ φανερὸ ὅτι ἡ χώρα δὲν πρόκειται νὰ βγεῖ οὐσιαστικὰ ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ, καὶ τὰ δίχτυα τοῦ ἀμερικανικοῦ καὶ εὐρωπαϊκοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

Ὅπως διαρκῶς τὸ τονίσαμε, εἶναι βέβαιο πὼς πᾶμε γιὰ διζωνικὴ «λύση» τοῦ Κυπριακοῦ μέσα στὸ σχῆμα χαλαρῆς Ὁμοσπονδίας, πρόλογο μελλοντικῆς ἐνσωμάτωσης στὴν Ἑλλάδα τοῦ ἑνὸς μέρους, στὴν Τουρκία τοῦ ἄλλου.

Μόνο πάνω σὲ μιὰ τέοια βάση, ποὺ ἱκανοποιεῖ τελικὰ τὰ παραδοσιακὰ σχέδια τοῦ ΝΑΤΟ στὴ Μεσόγειο, θὰ γίνει δυνατὴ ἡ ἔνταξη τῆς Ἑλλάδας στὴν Κοινὴ Ἀγορά, καὶ θ' ἀποσοβηθεῖ ὁ πόλεμος μὲ τὴν Τουρκία.

Ὅσο γιὰ τὸ Αἰγαιϊκὸ κάποιος συμβιβασμὸς θὰ μεθοδευθεῖ καὶ σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα, ὥστε νὰ ἐπανακατασταθεῖ ἡ ἀπαραίτητη «ὁμόνοια» ἀνάμεσα στὴν Τουρκία καὶ Ἑλλάδα.

Καμμιὰ ὡστόσο ἀπ' αὐτὲς τὶς ἐξελίξεις δὲν εἶναι ἄμεση, γιατὶ σκοντάφτουν σὲ ἐσωτερικὲς δυσκολίες τόσο τῆς Ἑλλάδας ὅσο καὶ τῆς Τουρκίας. Εἶναι δύσκολο γιὰ ὁποιαδήποτε Ἑλληνικὴ Κυβέρνηση νὰ «πουλήσει» βιαστικὰ καὶ γρήγορα τέτοια «λύση» στὸ λαό μας, ὅπως εἶναι δύσκολο σ' ὁποιαδήποτε Τουρκικὴ Κυβέρνηση νὰ φανεῖ ὅτι κάνει «ἀπαράδεκτες» παραχωρήσεις στὴν Ἑλλάδα.

Ἡ Ἑλληνικὴ Δεξιὰ χρησιμοποιεῖ τὸν «Τουρκικὸ κίνδυνο» σὰν τὸ ἀποτελεσματικότερο μέσο δικαιολόγησης τῆς συνολικῆς ἐσωτερικῆς της πολιτικῆς.

Τὸ ἴδιο καὶ ἡ Τουρκικὴ Δεξιά. Ἀλλὰ ἐκεῖνο ποὖναι ἀπαράδεκτο, ἐπικίνδυνο, καὶ καθαρὰ ἐξορ-

γιστικό, εἶναι ἡ σωβινιστικὴ στάση τοῦ συνόλου τῆς παραδοσιακῆς 'Αριστερᾶς στὴ Χώρα μας.

Καμμιὰ ἀναφορὰ δὲν γίνεται στοὺς δημοκρατικοὺς καὶ ἐπαναστατικοὺς ἀγῶνες τῶν ἐργαζομένων μαζῶν τῆς Τουρκίας, καμμιὰ διάκριση δὲν γίνεται ἀνάμεσα στὸ ἀντιδραστικὸ τουρκικὸ «κατεστημένο» καὶ τὶς λαϊκὲς μᾶζες τῆς χώρας, καμμιὰ ἀντίδραση δὲν προβάλλεται στὴν συστηματικὴ ἐπιδίωξη τῆς ἑλληνικῆς Δεξιᾶς νὰ διατηρήσει τὸ σκιᾶχτρο τοῦ «ἐξωτερικοῦ κινδύνου» καὶ τὸ κλῖμα «ἐθνικῆς ἑνότητας» ποὺ σημαίνει πρακτικὴ ἔγκριση τῆς συνολικῆς της — τὸ ξανατονίζουμε — ἐσωτερικῆς της πολιτικῆς.

'Η ψήφιση τοῦ Προϋπολογισμοῦ τῶν πολεμικῶν δαπανῶν ἀπὸ τὸ σύνολο τῆς 'Αριστερᾶς ἀποτελεῖ πραγματικὸ σκάνδαλο.

"Οσο γιὰ τὴν ἰδιαίτερη θέση ποὺ ἀναγκάστηκε νὰ πάρει τελικὰ σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα τὸ Κ.Κ. ἐξωτερικοῦ, χωρὶς ὡστόσο νὰ τὴν δικαιολογήσει μὲ τὰ πραγματικὰ ταξικὰ καὶ διεθνιστικὰ ἐπιχειρήματα, ποὺ ἐπιβάλλονται σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση, ἀποτελεῖ κι' αὐτὴ δεῖγμα τῆς σωβινιστικῆς διάβρωσης τοῦ συνόλου τῆς 'Αριστερῆς ἀντιπολίτευσης στὴ χώρα μας, καὶ ἐξηγεῖ τὴν πρακτικὰ βερμπαλιστικὴ καὶ μόνο καταπολέμηση τῆς Κυβέρνησης.

Πιὸ ἐπικίνδυνη παγίδευση τοῦ μέλλοντος τῆς 'Αριστερᾶς στὴ χώρα μας δὲν μπορεῖ νά ὑπάρξει ἀπ' αὐτὴ τὴ σωβινιστικὴ στάση, ποὺ συσκοτίζει ἐπικίνδυνα ὅλο τὸ ταξικό της περιεχόμενο, τὴν μετατρέπει σὲ κομφουζιονιστικὸ «ποπουλιστικὸ» κίνημα, οὐραγὸ ἀντικειμενικὰ τῆς πολιτικῆς τοῦ ἀστικοῦ μας «κατεστημένου». Βέβαια, παρὰ τὶς ἐγγυήσεις ποὺ δίδει μιὰ τέτοια στάση τῆς 'Αριστερᾶς στὴν Δεξιὰ καὶ τὴν Κυβέρνησή της, ἡ ἀνησυχία παραμένει μεγάλη σχετικὰ μὲ τὶς μελλοντικὲς ἐξελίξεις στὴ χώρα μας.

Γιατὶ τόσο ἡ ἐσωτερικὴ κατάσταση ὅσο καὶ ἡ διεθνὴς μποροῦν νὰ προκαλέσουν «ἀπότομες» κρίσεις ποὺ νὰ κλονίσουν ἐπικίνδυνα τὴν τωρινὴ ἰσορροπία.

Θ' ἀποδειχθεῖ δύσκολο, ἂν ὄχι ἀδύνατο, νὰ μπορέσει νὰ ἐπιβληθεῖ στὶς μᾶζες αὐξανόμενη ἐπιβάρυνση, καὶ πτώση, ἑπομένως σημαντικὴ τοῦ βιοτικοῦ τους ἐπιπέδου, προερχόμενη ἀπὸ τὴν ἀναπόφευκτη ἐπιδείνωση τοῦ πληθωρισμοῦ καὶ τῆς φορολογίας, μπροστὰ στὶς ἀνερχόμενες πολεμικὲς δαπάνες, τὸν συναγωνισμὸ τῆς Κοινῆς 'Αγορᾶς, καὶ τὴν παρατεινόμενη διεθνῆ κάμψη τῆς οἰκονομίας.

'Η Κυβέρνηση (καὶ ἡ Δεξιὰ γενικὰ) ἐλπίζουν πὼς μιὰ μεγαλύτερη, καὶ πιὸ «σχεδιασμένη» μονοπωλιακὴ συγκέντρωση τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς Κρατικῆς ἐπέμβασης (δηλαδὴ τελικὰ τοῦ Κρατικοῦ μονοπωλιακοῦ Καπιταλισμοῦ), ἀνοιχτὴ στὶς ξένες ἐπενδύσεις καὶ στὴν Κοινὴ 'Αγορά, θὰ δυναμοποιήσουν τὴν οἰκονομία, θὰ τὴν ἐκσυγχρονίσουν, καὶ θὰ τὴν κάνουν ἱκανὴ νὰ σηκώσει τὰ ἐπιπρόσθετα βάρη ἀπὸ τὶς «ἐθνικὲς πολεμικὲς δαπάνες».

'Αλλὰ τέτοιοι ὑπολογισμοὶ εἶχαν κάποια βάση στὴν περίοδο τῆς εὐφοριακῆς ἀχαλίνωτης ἀνάπτυξης τοῦ καπιταλισμοῦ ποὺ ἔχει τώρα ἀνακοπεῖ γιὰ πολλά, τουλάχιστο, χρόνια.

Πρέπει ἑπομένως νὰ προβλέψουμε ἀναπόφευκτη ἀντίδραση τῶν μαζῶν καὶ μεγάλους κοινωνικοὺς ἀγῶνες, ἱκανοὺς νὰ ἐπηρεάσουν καὶ τὰ μαζικὰ Κόμματα τῆς 'Αριστερᾶς, ριζοσπαστικοποιῶντας τὴν πολιτικὴ τῶν ἡγεσιῶν τους. 'Αλλοιῶς κινδυνεύουν νὰ δοῦν τὴ βάση τους νὸ πολώνεται ἀριστερότερα.

Γι' αὐτὸ καὶ ἡ πιὸ συνειδητὴ μερίδα τῆς πολιτικῆς ἀστικῆς μας «τάξης», προσανατολίζεται πρὸς δικομματικὸ κοινοβουλευτικὸ σχῆμα: δηλαδὴ πρὸς δυὸ κυρίως κάπως ἐκσυγχρονισμένα πολιτικὰ Κόμματα ποὺ ἐναλλάσσονται στὴν ἐξουσία σύμφωνα μὲ τὴν παλιρροϊκὴ ἐξέλιξη τοῦ ρεύματος τῶν μαζῶν.

Τόσο οἱ προσπάθειες ποὺ γίνονται στὸν χῶρο τῆς «Νέας Δημοκρατίας» γιὰ «ἐκσυγχρονισμὸ» καὶ μεγαλύτερη «φιλελευθεροποίηση» της, ὅσο καὶ οἱ παράλληλες προσπάθειες στό χῶρο τοῦ Κέντρου καὶ τῶν Νέων Δυνάμεων, γιὰ τὴ δημιουργία ἑνιαίου μαζικοῦ «Σοσιαλδημοκρατικοῦ Κόμματος», ἀποβλέπουν σ' αὐτὸ τὸ σκοπό.

"Ενα πλατὺ «Σοσιαλδημοκρατικὸ Κέντρο, θὰ πλήττε πρῶτα - πρῶτα τὸ ΠΑΣΟΚ, ποὺ ἡ δημιουργία του, ἡ ἀνάπτυξή του, ὁ δυναμισμός του, ἀνησύχησαν τὴν Δεξιά, τουλάχιστο, ὅσο καὶ ὁρισμένους κύκλους τῆς παραδοσιακῆς 'Αριστερᾶς.

Παρόλο ποὺ τὸ ΠΑΣΟΚ πάει νὰ κάνει τώρα κάπως «νερά», ὑπερτονίζοντας συνθήματα ποὺ ἀπηχοῦν σωβινιστικά, ποὺ συσκοτίζουν τὸν ταξικὸ χαρακτῆρα τοῦ κινήματος τῶν μισθωτῶν 'Εργαζομένων, ποὺ ἀνοίγουν τὸν δρόμο σὲ πλατειὲς ἂν ὄχι «ἀντιδικτατορικές», «ἐθνικὲς», «ἀντιϊμπεριαλιστικὲς» συμμαχίες, καὶ ἀργοπορῶντας στὴ θεμελίωση πραγματικῶν ἐσωτερικῶν δημοκρατικῶν δομῶν ποὺ νὰ ἐξουδετεροποιήσουν τὸν καταστροφικὸ ρόλο ἀπὸ γραφειοκρατικὰ καρκινώματα, ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένει ὁ στόχος συστηματικῆς καταπολέμησης ἀπὸ τὰ Δεξιὰ καὶ 'Αριστερά.

Σκοπὸς κοινὸς εἶναι ν' ἀνακόψουν τὴν προοδευτική, ἐπαναστατική του ἐξέλιξη, καὶ νὰ τὸ περιορίσουν σὲ περιθωριακὴ δράση καὶ σημασία.

'Αντίθετα, τόσο τὸ ΠΑΣΟΚ, ὅσο καὶ τὰ ἄλλα μαζικὰ Κόμματα τῆς 'Αριστερᾶς ἔχουν συμφέρον ν' ἀντιπαρατάξουν στὴν ἐπίθεση τῆς Δεξιᾶς κοινὸ 'Ενιαῖο Μέτωπο, πάνω σ' ἕνα πραγματικὰ ἀντικαπιταλιστικὸ προχωρημένο πρόγραμμα, καὶ νὰ διεκδικήσουν μὲ συστηματικοὺς ἀγῶνες σ' ὅλα τὰ μέτωπα τὸν σχηματισμὸ Κυβέρνησής του. Δηλαδὴ ν' ἀνοίξουν μία πιστευτὴ ἀπὸ πλατειὲς μᾶζες ἐναλλακτικὴ Κυβερνητικὴ λύση, σὲ κείνη τῆς Δεξιᾶς.

Μόνο μ' αὐτὴ τὴν προϋπόθεση, εἶναι δυνατὸ ν' ἀντιμετωπισθοῦν αἰσιόδοξα οἱ προοπτικὲς τοῦ Νέου Χρόνου, καὶ τοῦ βραχυπρόθεσμου γενικὰ μέλλοντος στὴ Χώρα μας.

'Η ὕπαρξη μιᾶς ἀνεξάρτητης Μαρξιστικῆς 'Επαναστατικῆς 'Οργάνωσης μὲ μαζικὴ βάση, εἶναι ἡ ἀπαραίτητη ἐπὶ πλέον ὑποκειμενικὴ ἐγγύηση γιὰ τέτοια ἐξέλιξη.

Γενάρης 1976

Ἀπό τή σκοπιά μας

Τὸ τρομοκρατικὸ κράτος

Ἐξακολουθεῖ ὁ παγκόσμιος σάλος γύρω ἀπὸ τοὺς «Τρομοκράτες» καὶ τὰ θεαματικὰ ἐπιτεύγματά τους.

Οἱ καπιταλιστικὲς Κυβερνήσεις συντονίζουν τὰ μέτρα τους γιὰ τὴν ἀποτελεσματικὴ καταπολέμηση τῆς νέας αὐτῆς «θεομηνίας» τοῦ αἰῶνα μας.

Τουπαμάρος, Μοντονέρος, Βάσκοι, Ἰρλανδοί, Παλαιστινέζοι καὶ τόσοι ἄλλοι Ἄραβες, Γιαπωνέζοι, Γερμανοί, καὶ τόσοι ἄλλοι «κόκκινοι Δαίμονες» ξεπηδοῦν ἐκδικητικοὶ σὲ κάθε γωνιὰ τοῦ τρελλοῦ Πλανήτη μας, διαταράσσοντας τὴν εὐφρόσυνη χώνεψη τῶν Κατεστημένων.

Χρειάζεται, μᾶς λένε, ἀληθινὴ «Σταυροφορία» ἐναντίον τους.

Ἀλλὰ ἡ κάθε περίπτωση «Τρομοκρατῶν» καὶ «τρομοκρατίας», εἶναι εἰδική, καὶ χρειάζεται συγκεκριμένη ἀνάλυση. Σὲ πολλὲς περιπτώσεις πρόκειται γιὰ ἐμβρυακὴ μορφὴ ταξικοῦ πολέμου, ὅπως στὴν περίπτωση τῆς πρόσφατης ἀπαγωγῆς τῶν ὑπουργῶν τῆς ΟΠΕΚ.

Σὲ ἄλλες περιπτώσεις, πρόκειται γιὰ συμπληρωματικὲς μορφὲς ἐθνικοεπαναστατικῆς πάλης, ὅπως συμβαίνει μὲ τοὺς Παλαιστινέζους, τοὺς Ἰρλανδούς, τοὺς Βάσκους.

Γενικὰ ἡ «Τρομοκρατία» ἀναπτύσσεται στὴν ἐποχή μας σὰν ἀπελπισμένη ἀπάντηση στὴν ἀχαλίνωτη καταπίεση τῶν λαῶν ποὺ ἀσκοῦν ὁρισμένα δικτατορικὰ καθεστῶτα ὅπως τῆς Χιλῆς, τῆς Βραζιλίας, τῆς Οὐρουγουάης, τῆς Ἀργεντίνας, τῆς Περσίας, τῆς Τουρκίας, γιὰ νὰ μὴν ξεχάσουμε τὴν δικιά μας πρόσφατη Δικτατορία τῶν ἀπίθανων βασανιστῶν.

Πίσω ἀπὸ τέτοια αἱμοβόρα, τυραννικὰ καθεστῶτα παραστέκεται ὁ ἰμπεριαλισμός, εἰδικώτερα ὁ ἀμερικάνικος ἰμπεριαλισμός, μὲ τὸν πολύμορφο μηχανισμό του.

Ξεχωριστὴ θέση σ' αὐτὸν κατέχει ἡ φοβερὴ τρομοκρατικὴ δράση τῆς CIA ποὺ τὸ ἀχαλίνωτο ὄργιό της ἐκθέτει τώρα καθημερινὰ ἀνοιχτὰ ὁ ἴδιος ὁ τύπος τῶν Ἡν. Πολιτειῶν.

Πρόκειται γιὰ τὴν πιὸ ἐπίφοβη τρομοκρατικὴ ὀργάνωση τοῦ Κόσμου, μπροστὰ τὴν ὁποία ὠχριᾶ κάθε σύγκριση.

Τὸ ἐργατικὸ σοσιαλιστικὸ κίνημα χρησιμοποιεῖ τὶς συλλογικὲς μεθόδους δράσης ἀπὸ πολιτικοποιημένες, συνειδητὲς μᾶζες.

Ἀλλὰ σὲ μιὰ σταυροφορία ἐναντίον τῆς «Τρομοκρατίας» πρέπει νὰ ξεκινήσουμε ἀπὸ τὴν καταπολέμηση τῆς Τρομοκρατίας τοῦ Ἀστικοῦ Κράτους, καὶ τοῦ Ἰμπεριαλισμοῦ, ποὺ σὰν Λερναία, πολυκέφαλη ὕδρα, περιζώνει τὴν Ὑδρόγειο καὶ ἀνοιχτὰ καὶ ἀδιάντροπα, καὶ προκλητικά, ὀργανώνει παντοῦ τὴν συστηματικὴ καταπολέμηση, μὲ ὅλα τὰ μέσα, ἀκόμα καὶ

τὰ πιὸ ἀπαίσια, τοῦ κοινωνικοῦ καὶ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ κινήματος τῶν λαῶν.

Πρέπει νὰ ξεκινᾶμε ἀπὸ τὴν αἰτία καὶ ὄχι ἀπὸ τὸ ἀποτέλεσμα.

Πρέπει μὲ σθένος νὰ στιγματίζουμε τοὺς ὑποκριτὲς κάθε λογῆς ποὺ «διϋλίζουν τὸν κώνωπα καὶ καταπίνουν τὴν κάμηλο», ποὺ χύνουν κροκοδείλια δάκρυα γιὰ τὸν θάνατο τῶν ἀνοικτῶν πρακτόρων τῆς CIA ἐντεταλμένων νὰ δυσοδομοῦν, νὰ συνωμοτοῦν, νὰ ἐγκληματοῦν ἀσύδοτοι, καλυπτόμενοι ἀπὸ τὸ Κράτος σὲ ὑποτιθέμενες ἐλεύθερες χῶρες.

5.1.76

Μετὰ τίς φοιτητικὲς ἐκλογὲς

Μεγάλης πολιτικῆς σημασίας ἦταν ὁπωσδήποτε οἱ τελευταῖες φοιτητικὲς ἐκλογές, μεγαλύτερης ἴσως ἀπὸ τὶς ἄλλες δυὸ ἐκλογικὲς ἀναμετρήσεις, ποὺ προηγήθηκαν στὸ φοιτητικὸ χῶρο, τὶς πρῶτες ἐκλογὲς γιὰ τὰ Δ.Σ. τῶν κλαδικῶν συλλόγων καὶ τὶς ἐκλογὲς γιὰ τὴν Ε.Φ.Ε.Ε. Ἦταν μιὰ καθαρὰ πολιτικὴ ἀναμέτρηση μεταξὺ κυβέρνησης Καραμανλῆ, δηλαδὴ δεξιᾶς, — ἀλλὰ καὶ τοῦ κέντρου — μὲ τὶς δυνάμεις τῆς ἀριστερᾶς. Ἡ κυβέρνηση προσπαθεῖ στὴ φάση αὐτὴ νὰ παγιώσει τὴν κατάσταση στὰ Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικὰ Ἱδρύματα, ἀλλὰ καὶ σ' ὅλη τὴν ἐκπαίδευση, σταματώντας τὴν κάθαρση, κτυπώντας ἀποφασιστικὰ τὸ φοιτητικὸ καὶ τὸ μαθητικὸ συνδικαλισμὸ καὶ ἐγκαθιδρύοντας ἕνα σύστημα ἐκπαίδευσης, ποὺ θὰ διατηρεῖ ὅλα τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τοῦ τωρινοῦ.

Ὁπωσδήποτε, μόνιμος πονοκέφαλος τῆς κυβέρνησης εἶναι τὸ φοιτητικὸ κίνημα, ποὺ πάντα μέχρι τώρα ὀρθώνεται ἐνάντια στὶς ἐπιθέσεις της καὶ τὴν ἔχει ἀναγκάσει νὰ τηρεῖ στάση ἀναμονῆς. Ἔτσι, ἀφοῦ δὲν εἶχε κανένα ἀποτέλεσμα τὸ σαμποτάρισμα ἀπὸ τὴ δεξιὰ τῶν ἐκλογῶν γιὰ τὴν Ε.Φ.Ε.Ε., ἀφοῦ ἀναγκάστηκε νὰ ἀποσύρει — ἔστω καὶ προσωρινὰ — τὸ νομοσχέδιο, ποὺ καταργοῦσε τὸ φοιτητικὸ συνδικαλισμὸ καὶ ἀντίθετα ἀναγκάστηκε νὰ ἀναγνωρίσει ὅλους τοὺς φορεῖς τοῦ φοιτητικοῦ συνδικαλισμοῦ σὰν ἐπίσημους ἐκπροσώπους τοῦ φοιτητικοῦ κόσμου, μετὰ ἀπὸ τὴν καθολικὴ ἐμπιστοσύνη, ποὺ ἔχουν σ' αὐτοὺς ὅλοι οἱ φοιτητές, ἡ κυβέρνηση δοκίμασε ἄλλες μεθόδους γιὰ τὴν ποδηγέτηση τοῦ Φ.Κ.

Προχώρησε στὴ συγκρότηση τῆς φοιτητικῆς παράταξης τῆς δεξιᾶς, ρίχνοντας στὴν προσπάθεια αὐτή, ἄφθονο χρῆμα καὶ ὅλη τὴν... ὀργανωτικὴ πεῖρα τῶν μελῶν τῆς παλιᾶς Ε.Κ.Ο.Φ., τουλάχιστο, ποὺ ἐπανδρώνουν τώρα τὴν κυβερνητικὴ παράταξη. Παράλληλα προχώρησε καὶ τὸ Κέντρο σὲ συγκρότηση συνδικαλιστικῆς παράταξης, βασισμένης στὶς ἰδεολογικὲς θέσεις τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Ἔτσι ἔλπιζαν οἱ ἡγέτες τῶν ἀστικῶν κομμάτων ὅτι θὰ μποροῦσαν νὰ κερδίσουν οὐσιαστικὲς θέσεις στὸ φοιτητικὸ χῶρο καὶ νὰ «ἁλώσουν» τὸ Φ.Κ. ἀπὸ τὰ μέσα. Ὑπολόγιζαν πιθανῶς σὲ αὔξηση τῆς ἀδιαφορίας τῶν φοιτητῶν γιὰ τὶς πολιτικὲς ἐξελίξεις ποὺ θὰ σπρώχνονται δεξιότερα καὶ στὴν ἐμφάνιση μιᾶς πιθανῆς «σιωπηρῆς πλειοψηφίας», ποὺ κρυβόταν μέσα στὶς φοιτητικὲς μάζες καὶ ποὺ θὰ κατόρθωναν νὰ κινητοποιήσουν. Γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ ἐπιστρατεύτηκαν τὰ μαζικὰ μέσα ἐνημέρωσης. Ἀπροκάλυπτα, ἐπὶ μέρες τὶς παραμονὲς τῶν ἐκλογῶν, ἡ κυβέρνηση ὑποστήριξε τὴν δεξιὰ παράταξη, τὴ Δ.Α.Π., ἀπ' τὸ ραδιόφωνο, τὴν τηλεόραση κι' ὅλο τὸ δεξιὸ τύπο. Ἐπίσης τὶς παραμονὲς τῶν ἐκλογῶν προχώρησε στὴν κατασυκοφάντηση, μὲ αἰσχρὰ ἀνυπόστατες καταγγελίες, τῆς ἀριστερᾶς.

Ὁ φοιτητικὸς κόσμος ὅμως διέψευσε τὶς προσδοκίες τῶν ἀστῶν. Τὸ ποσοστὸ τῆς δεξιᾶς περιορίστηκε στὸ 16,9% (αὔξηση ἀπὸ πέρσι μόνο 1,8%) καὶ τοῦ κέντρου στὸ 4,1%. Ἀντίθετα, οἱ βασικὲς παρατάξεις τῆς ἀριστερᾶς, Δ.Α. Π.Α.Σ.Π. καὶ Π.Σ.Κ. ἔφθασαν μαζὶ στὸ 68,5% τῶν ψήφων ἔναντι τοῦ 63,8% πέρσι, παρουσίασαν δηλαδὴ αὔξηση 4,7%. Πρέπει νὰ σημειώσει κανεὶς ὅτι ἡ συμμετοχὴ τῶν φοιτητῶν στὶς ἐκλογὲς εἶναι ἡ μεγαλύτερη ποὺ ἔγινε ποτὲ στὴ χώρα μας. Ἡ προσέλευση αὐξήθηκε σὲ ποσοστὸ 83,32% ἀπὸ πέρσι. Ἰδιαίτερα σὲ σχολὲς ποὺ ἀπαιτοῦν τὴν καθημερινὴ παρουσία τοῦ φοιτητῆ ἔφθασε σχεδὸν τὸ συνολικὸ ἀριθμὸ τῶν φοιτητῶν. Ἡ κυβέρνηση μετὰ ἀπὸ τὴν πολιτική της αὐτὴ ἧττα προσπάθησε, χρησιμοποιώντας τὰ πλασματικὰ νούμερα τῶν συνολικὰ ἐγγεγραμμένων φοιτητῶν ἀπὸ τὸ... 1945 καὶ μετὰ (ποὺ εἶναι σημαντικὰ μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ τῶν πραγματικὰ ἐνεργῶν φοιτητῶν), νὰ μειώσει τὴ σημασία τοῦ γεγονότος, λέγοντας ὅτι μιὰ μειοψηφία φοιτητῶν ψήφισε' ἢ καὶ δηλώνοντας «μετὰ ἑορτῆς», ὅτι οἱ ἐκλογὲς δὲν εἶχαν πολιτικὴ σημασία. Καμμιὰ δήλωσή της ὅμως δὲν μπορεῖ νὰ «ξορκίσει» τὸ γεγονὸς καὶ τὸ ξέρει αὐτὸ καλὰ ὁ κ. Καραμανλής.

Εἶναι σίγουρο ὅτι ἡ Κυβέρνηση θὰ συνεχίσει τὴν ἐπίθεσή της ἐνάντια στὸ Φ.Κ. καὶ γενικὰ στὰ δικαιώματα τῶν ἐργαζομένων, τὴ στιγμὴ ποὺ ἡ ταξικὴ ἀντιπαράθεση προχωρεῖ ὅλο καὶ πιὸ πολύ. Ἡ σύνταξη τοῦ «Γιὰ τὸ Σοσιαλισμὸ» εἶχε ἤδη ἐπισημάνει σὲ παλιότερο ἄρθρο (βλ. τεῦχος 4) τὸ πέρασμα τοῦ φοιτητικοῦ κινήματος σὲ μιὰ νέα, πιὸ πολιτικοποιημένη φάση, ποὺ θὰ στηρίζεται στὴ συνειδητὴ ἀντίθεσή του ὄχι μόνο μὲ τὴν κυβερνητικὴ πολιτική, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ σύνολο τοῦ ἀστικοῦ συστήματος. Οἱ κυβερνητικὲς ἐπιθέσεις ἐνάντια στὰ δικαιώματα τῶν φοιτητῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ γενικὴ ἀντιλαϊκὴ πολιτική της ριζοσπαστικοποίησαν μεγάλο ἀριθμὸ φοιτητῶν, ποὺ συσπειρώθηκε γύρω ἀπὸ τὸ προοδευτικὸ φοιτητικὸ κίνημα. Λίγες μέρες ἀκόμα πρὶν ἀπ' τὶς ἐκλογὲς ἡ ψήφιση τοῦ νόμου γιὰ τὴ δημιουργία «σχολῆς Δημοσίας Διοικήσεως» καὶ ἡ στάση τῆς κυβέρνησης ἀπέναντι στοὺς φοιτητές, ποὺ κινητοποιήθηκαν μὲ τὴν ἀντιπαράταξη τῆς ἀστυνομίας σὲ πανστρατιά, ἦταν ἕνα σημαντικὸ δεῖγμα τῆς «Νεοδημοκρατικῆς» πολιτικῆς στὸν ἐκπαιδευτικὸ τομέα.

Οἱ τελευταῖες φοιτητικὲς ἐκλογὲς ἔδειξαν τὴν ὁλοένα καὶ πλατύτερη ριζοσπαστικοποίηση τοῦ φοι-

τητικοῦ κόσμου, τὴ συσπείρωση τῆς μεγάλης πλειοψηφίας τους γύρω ἀπὸ τοὺς φορεῖς ποὺ ἐκφράζουν τὴν ἀριστερὰ καὶ τὴν ἀπόφασή του νὰ ἀντιπαραταχτεῖ στὰ κυβερνητικὰ σχέδια γιὰ τὸν πλήρη ἔλεγχο τῆς ἐκπαίδευσης ἀπὸ τὰ μονοπώλια καὶ τὸ κράτος τους.

*
**

Ἐνδιαφέρον ὅμως παρουσιάζουν καὶ οἱ ἀνακατατάξεις ποὺ ἔγιναν στὸ χῶρο τῆς ἀριστερᾶς, σὲ σχέση μὲ τὶς προηγούμενες δυὸ ἐκλογικὲς ἀναμετρήσεις. Μετὰ τὴ διάλυση τῶν «ἀνεξαρτήτων» παρατάξεων καὶ τὴ μείωση τῆς ἀπήχησης τῶν παρατάξεων τῆς λεγόμενης «ἄκρας - ἐπαναστατικῆς» ἀριστερᾶς, οἱ τρεῖς μεγάλες παρατάξεις Δ.Α., Π.Α.Σ.Π. καὶ Π.Σ.Κ., μοιράστηκαν τοὺς ψήφους τῆς ἀριστερᾶς. Ἡ Π.Α.Σ.Π. ἦταν καὶ πάλι ἡ πρώτη παράταξη μὲ 11.125 ψήφους καὶ 81 ἕδρες. Ἀκολουθοῦν ἡ Π.Σ.Κ. μὲ 9.268 ψήφους καὶ 80 ἕδρες, καὶ ὁ Δ.Α. μὲ 7.165 ψήφους καὶ 69 ἕδρες. Ἡ Π.Α.Σ.Π. καὶ ἡ Π.Σ.Κ. αὔξησαν τὸ ποσοστὸ τῶν ψήφων ποὺ πῆραν πέρσυ κατὰ 2,9% περίπου ἡ κάθε μιά, ἐνῶ ὁ Δ.Α. τὸ ἐλάττωσε κατὰ 2% περίπου. Ἀντίθετα ὅμως, ἀπὸ τὶς ἐκλογὲς τοῦ Μάη, ὁ Δ.Α. αὔξησε τὸ ποσοστό του κατὰ 8%, ἐνῶ τῆς Π.Α.Σ.Π. μειώθηκε κατὰ 12,5% καὶ τῆς Π.Σ.Κ. κατὰ 7%.

Γιὰ νὰ βγάλει κανεὶς συμπεράσματα ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἀριθμοὺς πρέπει νὰ πάρει ὑπ' ὄψη του ὅτι: ὁ Δ.Α. πέρσι κατέβαινε στὶς ἐκλογὲς μαζὶ μὲ τὴ Δ.Π., ποὺ φέτος συγκέντρωσε ἕνα 4,1% τῶν ψήφων· ὅτι στὶς ἐκλογὲς γιὰ τὴν Ε.Φ.Ε.Ε. συμμετεῖχε ἕνας μικρός, σχετικά, ἀριθμὸς φοιτητῶν, ποὺ ἀποτελοῦν τὸν πυρῆνα τῶν πιὸ συνειδητοποιημένων. Ἂν ἀναλύσουμε ἀκόμα πιὸ πέρα τὰ ἀποτελέσματα θὰ δοῦμε ὅτι τὴ μεγαλύτερη αὔξηση τὴν παρουσιάζει, ἡ μὲν Π.Α.Σ.Π., στὴν Ἀθήνα μὲ 4,55%, ἐνῶ στὴ Θεσσαλονίκη ἐμφανίζει ἐλάττωση κατὰ 3,3%· ἀντίθετα ἡ Π.Σ.Κ. αὐξάνεται κατὰ 8,8% στὴ Θεσσαλονίκη καὶ κατὰ 2,7% στὴν Ἀθήνα. Ὁ Δ.Α. μειώθηκε κατὰ 6,3% στὴ Θεσσαλονίκη καὶ αὐξήθηκε κατὰ 0,3% στὴν Ἀθήνα.

Ὁ Δ.Α. βρίσκεται σὲ μιὰ περίοδο ἀνόδου, σὲ σχέση μὲ τὸν καταποντισμό του στὶς ἐκλογὲς τοῦ Μάη. Σημαντικὰ ὠφελήθηκε ἀπὸ τὴ διάλυση τῶν ἀνεξαρτήτων, γιατὶ σ' αὐτὸν προσχώρησαν, βασικά, οἱ συνδικαλιστὲς ποὺ προῆλθαν ἀπ' αὐτοὺς ἀλλὰ καὶ τὸ σημαντικότερο ἴσως κομμάτι τῶν ψηφοφόρων τους. Τὴν ἄνοδό του ὅμως τὴν ὀφείλει βασικὰ στὴν προάσπιση τῆς αὐτονομίας τῶν μαζικῶν χώρων ἀπὸ μέρους του, καὶ στὴν ἐπιμονή του, τουλάχιστον φαινομενικὰ γιὰ τὴν δημοκρατικὴ λειτουργία τῆς Ε.Φ.Ε.Ε. σὲ σχέση μὲ τοὺς συλλόγους.

Ἡ Π.Α.Σ.Π. ἀποδείχτηκε ἡ πρώτη δύναμη στὸ φοιτητικὸ χῶρο; κάτι ποὺ ὀφείλεται βασικὰ στὴν πολιτικὴ ἀκτινοβολία τοῦ πολιτικοῦ της φορέα, τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ. Τὸ γεγονός, ὅτι αὔξησε σὲ μεγαλύτερο ποσοστὸ ἀπ' ὅλες τὶς ὑπόλοιπες παρατάξεις τοὺς ψήφους της στὴν Ἀθήνα, ποὺ εἶναι καὶ ἡ ἕδρα τοῦ Φ.Κ., καὶ τὸ ὅτι τὴ μεγαλύτερη ἀναλογία ψήφων τὴν παρουσιάζει στὶς μαζικὲς σχολές, δείχνει ὅτι οἱ ψηφοφόροι της ψήφισαν μὲ βάση κριτήρια καθαρὰ πολιτικά, κριτήρια ποὺ σὲ τελευταία ἀνάλυση ἀφοροῦν τὸν πολιτικὸ φορέα. Ἀντίθετα στὶς μικρὲς σχολές, μὲ τὴν καθημερινὴ συμμετοχὴ τοῦ φοιτητή, ὅπου παίζουν σημαντικὸ ρόλο ἡ συνδικαλιστικὴ πολιτικὴ καὶ τὸ δέσιμο τῶν ἀγωνιστῶν μιᾶς παράταξης μὲ τὰ προβλήματα τοῦ χώρου, ἡ Π.Α.Σ.Π. πῆρε μικρὴ σχετικὰ ἀναλογία ψήφων.

Τὸ συνολικὸ ποσοστὸ ἀνόδου τῆς Π.Σ.Κ., ποὺ εἶναι περίπου ἴδιο μὲ τῆς Π.Α.Σ.Π., δὲ σημαίνει στὴν οὐσία γιὰ τὴν παράταξη αὐτὴ παρὰ τὸ ὅτι πέτυχε νὰ σταθεροποιηθεῖ στὸ φοιτητικὸ χῶρο. Κι' αὐτὸ γιατὶ ἡ Π.Σ.Κ. εἶναι ἡ πρώτη μαζικὴ παράταξη, ποὺ ἐμφανίστηκε ὀργανωμένη ἤδη ἀπὸ τὸ καλοκαίρι τοῦ '74, καὶ ἀπὸ τότε δουλεύει συστηματικὰ καὶ μὲ συνέπεια γιὰ τὸ πλάτεμα τῆς ἐπιρροῆς της. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι τὴ μεγάλη της ἄνοδο τὴν παρουσίασε στὴ Θεσσαλονίκη (8,8%), ὅπου εἶχε μιὰ πολὺ μικρὴ δύναμη, ποὺ παραμένει τέτοια, καί, ἦταν ἑπόμενο, εὔκολο ἐκεῖ νὰ παρουσιάσει μιὰ ἐντυπωσιακὴ ἄνοδο τοῦ ποσοστοῦ. Ἀναλογικὰ λοιπὸν μὲ τὴ συνεχὴ δουλειὰ τῆς παράταξης, πιστεύουμε ὅτι τὸ τελικὸ ἀποτέλεσμα δὲν ἐπιβεβαιώνει πλήρως τὶς προσδοκίες τοῦ πολιτικοῦ της φορέα.

Σχετικὰ τώρα, μὲ τὴν λεγόμενη «ἄκρα» ἢ «ἐπαναστατική» ἀριστερά, παρατηρεῖ κανεὶς ὅτι ἡ γενική της ἀπήχηση ἔχει περιορισθεῖ σημαντικά, σὰν ἀποτέλεσμα τῆς πυποποίησης καὶ συγκέντρωσης τῶν λειτουργιῶν, ποὺ ἐλέγχονται ἀπὸ τὸ μπλὸκ τῶν βασικῶν παρατάξεων, ἀλλὰ καὶ τῆς στροφῆς τῆς διάθεσης ἑνὸς τμήματος τῶν φοιτητῶν, ποὺ εἶδε ὅτι οἱ ἐπαναστατικὲς διαδικασίες δὲν ἐκκολάπτονται τόσο εὔκολα. Ἔτσι οἱ βασικὲς παρατάξεις στὸ χῶρο αὐτό, ποὺ εἶναι ἡ Α.Α.Σ.Π.Ε. καὶ ἡ Π.Π.Σ.Π., παραμένουν σὲ μιὰ συνεχὴ ἀντιπολίτευση πρὸς τὶς μαζικές, ἀλλὰ καὶ μεταξύ τους. Τὴν ἴδια τακτικὴ ἀκολουθοῦν καὶ οἱ ὑπόλοιπες, ὅπως ἡ Σ.Φ.Π., ἡ Σ.Σ.Π. κ.ἄ. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι καμμιὰ ἀπ' αὐτὲς δὲν ἔχει δεῖ τὴν ἀναγκαιότητα τῆς ὑποστήριξης, ἑνὸς συγκεκριμένου προγράμματος ἀλλαγῶν στὰ Πανεπιστήμια, μὲ μεταβατικὸ χαρακτήρα καὶ καμμιά τους δὲν ἔδωσε τὴν κριτική της ὑποστήριξη στὶς βασικὲς παρατάξεις τῆς ἀριστερᾶς στὴν ἀντιπαράθεσή τους μὲ τὴν κυβέρνηση καὶ τὴ δεξιά.

*
**

Μετὰ τὴ σημαντικὴ αὐτὴ πολιτικὴ νίκη τῆς ἀριστερᾶς στὶς φοιτητικὲς ἐκλογές, εἶναι ἀπαραίτητο οἱ βασικὲς παρατάξεις ποὺ τὴν ἐκφράζουν στὸ χῶρο αὐτὸ νὰ προχωρήσουν σὲ παραπέρα κοινὴ ἀντιμετώπιση τῶν πραγμάτων. Εἶναι ἀπαραίτητο νὰ ἀποκατασταθεῖ ἡ δημοκρατικὴ λειτουργία τοῦ φοιτητικοῦ συνδικαλισμοῦ γιὰ νὰ γίνει ἡ προώθηση τῶν αἰτημάτων ὑπόθεση τοῦ κάθε φοιτητή, καὶ ὄχι μιᾶς ἀπομονωμένης ἐλίτ.

Γιὰ νὰ μὴ σέρνεται τὸ Φ.Κ. πίσω ἀπὸ τὶς ἀποφάσεις τῆς κυβέρνησης καὶ γιὰ νὰ πάψει νὰ ἀντιδρᾶ παθητικά, πρέπει ὁπωσδήποτε νὰ ἐπεξεργαστεῖ ἕνα συγκεκριμένο πρόγραμμα, γιὰ τὴν ἀναδιάρθρωση τῶν

Α.Ε.Ι. καὶ τοῦ ρόλου τους, ποὺ νὰ ἔχει προκύψει δημοκρατικὰ μέσα ἀπὸ τὸ πανσπουδαστικὸ συνέδριο μέχρι τὸ Μάρτη — Ἀπρίλη. Οἱ φοιτητὲς πρέπει νὰ γίνουν κύριοι στὸ χῶρο τους, ποὺ εἶναι τὰ Α.Ε.Ι., παλεύοντας ταὐτόχρονα στὸ πλευρὸ τοῦ ἐργαζόμενου λαοῦ γιὰ πιὸ ριζικὲς κοινωνικοπολιτικὲς λύσεις.

Παραπλανᾶ καὶ πλανᾶται ὁ «Ὁδηγητής»

Στὴν πολεμικὴ ποὺ ξαπόλυσε τὸ Κ.Κ. (ἐξ.) ἐναντίον τοῦ ΠΑΣΟΚ, ἀπ' ἀφορμὴ ὁμιλιῶν καὶ ἄρθρων τοῦ Ἀ. Παπανδρέου, σχετικὰ μὲ τὸν Λένιν καὶ τὸν «Λενινισμό», ἔγιναν ἐπίσης καθαρὰ νύξεις ἐναντίον τοῦ περιοδικοῦ μας καὶ συντρόφων μας, ποὺ δῆθεν... δίνουν τὴ γραμμὴ στὸ ΠΑΣΟΚ, σ' αὐτὰ καὶ ἄλλα ζητήματα. Προσεχτικὴ ὡστόσο καὶ ἀντικειμενικὴ ἀνάλυση τῶν ὅσων ἤδη γράφαμε πάνω σ' αὐτὰ τὰ θέματα, μπορεῖ νὰ πείσει κάθε καλόπιστο καὶ εὐφυῆ ἀναγνώστη, ὅτι δὲν συμμεριζόμαστε καθόλου ἀπόψεις ποὺ ἐξομοιώνουν «Λενινισμὸ» καὶ «Σταλινισμὸ» ἢ ποὺ ἀποδίδουν αὐθαίρετα καὶ ἐπιπόλαια στὸν Λένιν ἀπόψεις ποὺ ποτὲ ὁ ἴδιος δὲν ὑποστήριξε.

Γιὰ μᾶς ὁ «Σταλινισμὸς» θεμελιώθηκε πάνω στὸ πτῶμα τοῦ Κόμματος τοῦ Λένιν καὶ στὴν ἄρνηση τῶν βασικῶν ἀρχῶν τοῦ ἱδρυτή του.

Εἶναι ἀπὸ κάθε ἄποψη ἀστήριχτο τὸ ἐπιχείρημα ὅτι ὁ Λένιν ἐπιζῶντας μποροῦσε ποτὲ νὰ ἐγκρίνει καθεστὼς ὅπως αὐτὸ στὸ ὁποῖο ἐξελίχθηκε ἡ Σοβιετικὴ Ἕνωση μετὰ τὸ θάνατό του.

Ἡ ὅλη του θεωρητικὴ σκέψη καὶ πρακτική, κρινόμενη στὴν ἐσωτερική της λογικὴ καὶ συνέπεια, μαρτυρεῖ ἐναντίον.

Ξέρουμε ἐπίσης τώρα ἀπὸ ντοκουμέντα ὅτι ὁ Λένιν πρὶν διανοητικὰ πεθάνει ἐκφράστηκε ἐπανειλημμένα καὶ ἀνοιχτὰ τόσο κατὰ τοῦ Στάλιν, ὅσο καὶ κατὰ τῆς ἀνερχόμενης γραφειοκρατίας στὴ Σοβιετικὴ Ἕνωση. Ὅτι εἶχε ἀποφασίσει ἀμείλικτο πόλεμο ἐναντίον τους ποὺ ἀσφαλῶς θὰ διεξῆγε πιὸ γρήγορα καὶ πιὸ ἀποφασιστικὰ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Λ. Τρότσκυ.

Βέβαια κριτικὸ ξεπέρασμα τοῦ «Λενινισμοῦ», ἐπιβάλλεται σήμερα στὸ βαθμὸ ποὺ ἡ πεῖρα ἐπιτρέπει τώρα μιὰ βαθύτερη θεωρητικὴ ἀντιμετώπιση ζητημάτων ποὺ ὁ ἴδιος ὁ Λένιν δὲν ἦταν δυνατὸ στὴν ἐποχή του νὰ κατορθώσει. Π.χ. ποιὲς εἶναι οἱ βαθύτερες αἰτίες τοῦ γραφειοκρατικοῦ φαινομένου, ποὺ δὲν ἀντιμετωπίζεται μὲ ἁπλᾶ πολιτικὰ μέσα.

Π.χ. ποιὸς εἶναι ὁ ὀρθὸς συσχετισμὸς σήμερα ἀνάμεσα στὶς μᾶζες, τὸ Ἐπαναστατικὸ Κόμμα, τὴν Ἡγεσία του κλπ. κλπ.

Ὁ «Λενινισμὸς» ἱστορικὰ ὑπῆρξε σὲ θεμελιώδη ζητήματα θεωρίας καὶ πρακτικῆς, ἡ συνεπέστερη ἔκφραση τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ τῆς ἐποχῆς του.

Ἀλλὰ ἡ ζωή, ἡ πεῖρα, ἡ θεωρία, ἡ πρακτική, δὲν σταματοῦν σ' ἕνα ὁρισμένο χρονικὸ ὅριο, ἀλλὰ ἀέναα ἐξελίσσονται, συμπληρώνονται, ἀπὸ τὴ διαρκῆ διαλεκτικὴ ἀλληλεπίδραση μεταξύ τους.

Ὁ Λένιν ἤξερε αὐτὸν τὸν «Νόμο» τοῦ ἱστορικοῦ γίγνεσθαι καὶ τῆς μαρξιστικῆς θεωρίας καὶ γνωσιολογίας καλλίτερα ἀπὸ τὸν καθένα.

Γι' αὐτὸ καὶ οἱ κριτικές μας παρατηρήσεις πάνω στὸν Λένιν καὶ τὸν «Λενινισμὸ» ποὺ τὶς θεωροῦμε σήμερα ἀπαραίτητες καὶ τελικὲς μέσα στὸ πνεῦμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ (τοῦ ὁποίου ὁ «Λενινισμὸς» ὑπῆρξε μιὰ γνήσια στιγμὴ) δὲν ἀποτελοῦν καθόλου ἐνθάρρυνση ἢ παραδοχὴ «ρεβιζιονιστικῆς» «καταδίκης» του.

Ἄδικα ἑπομένως πασχίζει ὁ «Ὁδηγητὴς» νὰ μᾶς ἀποδώσει προθέσεις καὶ ἐπιτεύματα ποὺ δὲν μᾶς ἀνήκουν. Ἂς σεβαστεῖ τὄνομά του γιὰ νὰ μὴν παραπλανᾶ.

5.1.76

Πρόσκληση γυναικῶν

Λάβαμε ἀπὸ τὶς Γαλλίδες συντρόφισσές μας καὶ δημοσιεύουμε τὸ παρακάτω γράμμα, σχετικὰ μὲ μιὰ διεθνῆ συνάντηση γυναικῶν, ποὺ θὰ γίνει τὸ τέλος τοῦ Φλεβάρη στὸ Παρίσι:

Ἀγαπητοὶ Σύντροφοι,

Σᾶς ἀπευθύνουμε μιὰ πρόταση γιὰ κοινὴ πρωτοβουλία: Διεθνὴς συνάντηση τῶν γυναικῶν μὲ θέμα: Οἱ γυναῖκες στὸν ταξικὸ ἀγῶνα, στὸν ἐπαναστατικὸ ἀγῶνα.

ΓΙΑΤΙ ΜΙΑ ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΗΜΕΡΑ:

Ἡ ἴδια ἡ ἀνάπτυξη τοῦ γυναικείου κινήματος στὴν αλλία μᾶς ὁδήγησε νὰ προτείνουμε αὐτὴν τὴν πρωτοβουλία. Αὐτὴν τὴν ἀνάπτυξη μποροῦμε νὰ χαρακτηρίσουμε πολὺ γρήγορα ὡς ἑξῆς:

Οἱ ἀγῶνες τῶν γυναικῶν ἀπόκτησαν τὰ τελευταῖα χρόνια ἕναν χαρακτήρα μαζικό. Προώθησαν διάφορα θέματα (ἔκτρωση, ἀντισύλληψη, σεξουαλικότητα, ἐργασία, φροντίδα τῶν παιδιῶν, κατοικία, οἰκιακὲς δουλιές, ἀγοραστικὴ δύναμη, σεξισμός, νομοθεσία). Ἐπίσης κατευθύνθηκαν σὲ πολὺ διαφορετικοὺς τομεῖς: ἐργοστάσια, γειτονιές, πανεπιστήμια.

Δανείστηκαν διάφορους τρόπους πολιτικῆς ἔκφρασης: πλαίσια πολιτικὰ καὶ συνδικαλιστικὰ παραδοσιακά, ρεφορμιστικὰ ἢ ἐπαναστατικά, μέχρι τὶς αὐτόνομες γυναικεῖες ὁμάδες, περνῶντας ἀπὸ κινήματα ἀπελευθέρωσης γιὰ τὴν ἔκτρωση, ἀπὸ τὶς γυναικεῖες συνδικαλιστικὲς ἐπιτροπές, τὶς ὁμάδες τῶν γυναικῶν στὶς ἐπιχειρήσεις καὶ στὶς συνοικίες.

Παρὰ τὴν φανερὴ ἀνάπτυξη ποὺ φανερώνει αὐτὸς ὁ πλοῦτος τῶν ἀγώνων τῶν γυναικῶν, ἡ κύρια πραγματικότητα παραμένει ἡ δυσκολία τῆς πολιτικῆς καὶ ὀργανικῆς σύνδεσης ἀνάμεσα στὸ πολιτικὸ γυναικεῖο κίνημα καὶ στοὺς μαζικοὺς ἀγῶνες τῶν γυναικῶν, τὶς ἀνάγκες καὶ τὶς ἐπιθυμίες ποὺ αὐτὲς ἐκφράζουν.

Σκεπτόμαστε ὅτι αὐτὸ τὸ πρόβλημα δὲν ἰσχύει μόνο γιὰ τὸ γαλλικὸ πλαίσιο, ἀλλὰ ἐξ ἴσου στὸ πιὸ πλατὺ πλαίσιο τῆς Εὐρώπης. Αὐτὸ ἀποτελεῖ γιὰ μᾶς κοινὴ βάση γιὰ κάθε ἰδιαίτερη κατάσταση. Αὐτὸ δὲν ἀποκλείει καθόλου, ἀντίθετα μάλιστα, ὅτι οἱ ἐθνικὲς ἰδιαιτερότητες καὶ ἡ διαφορὰ τῶν ἐμπειριῶν εἶναι ἐπίσης μιὰ καλὴ αἰτία γιὰ νὰ πραγματοποιήσουμε μιὰ τέτοια ἀντιπαράθεση ἀπόψεων. Τὸ Εὐρωπαϊκὸ πλαίσιο προσφέρει ἐξ ἴσου τὸ προνόμιο τῆς σφαιρικῆς ἀπόδοσης τῶν διαφόρων καταστάσεων, ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ ταξικοῦ ἀγῶνα.

Ἐμεῖς ποὺ δὲν θεωροῦμε τὸν ἀγῶνα τῶν γυναικῶν ἀνεξάρτητο ἀπὸ τὸ γενικότερο κίνημα τῶν ἐργαζομένων γιὰ τὴν χειραφέτησή τους, αἰσθανόμαστε τὴν ἀνάγκη σήμερα μιᾶς πραγματικῆς πολιτικῆς ἐπαφῆς ἀνάμεσα σὲ φεμινίστριες ποὺ ἀγωνίζονται σὲ χῶρες μὲ διαφορετικὲς πολιτικὲς καταστάσεις.

Τὸ ἀντικείμενο μιᾶς τέτοιας συζήτησης δὲν εἶναι μόνον ἡ ἀνταλλαγὴ τῶν ἐμπειριῶν, ὅσο χρήσιμη κι' ἐνδιαφέρουσα κι ἂν εἶναι, ἀλλὰ νὰ κάνουμε ἕνα πραγματικὸ βῆμα ποὺ μπορεῖ σήμερα νὰ διανυθεῖ: νὰ δόσουμε μιὰ πραγματικότητα στὴ διεθνῆ διάσταση τοῦ γυναικείου κινήματος. Κατὰ τὴ γνώμη μας ποὺ ὅλη ἡ πρόοδος κάθε γυναικείου κινήματος περνᾶ ἀπὸ ἕνα ὁρισμένο ξεκαθάρισμα πολιτικό, χάρις στὴ δημιουργία ρευμάτων στοὺς κόλπους αὐτοῦ τοῦ κινήματος, σὲ διεθνὲς ἐπίπεδο, εἶναι καιρὸς νὰ ἐπιτύχουμε μιὰ γνήσια πολιτικὴ ἐπαφὴ ἀνάμεσα στὰ συγκλίνοντα ρεύματα, ὅσο καὶ στὴ συλλογικὴ προβληματική: στὴν περίπτωση αὐτὴ νὰ δόσουμε μιὰ μαζικὴ βάση σὲ ἕνα αὐτόνομο κίνημα τῶν γυναικῶν γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσή τους καὶ νὰ καθορίσουμε τοὺς δεσμοὺς μὲ τὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα τῶν ἐργαζομένων.

Κατὰ συνέπεια, μᾶς φαίνεται ὅτι τὸ θέμα τῶν συζητήσεων αὐτῆς τῆς συνάντησης πρέπει νὰ περιστραφεῖ γύρω σὲ δυὸ ἄξονες: ἀνταλλαγὴ ἀπόψεων καὶ συνομιλία γύρω στοὺς κύριους ἀγῶνες τῶν γυναικῶν κάθε χώρας (μορφές, περιεχόμενα, πολιτικὴ ἔκφραση, προβλήματα ποὺ μπαίνουν)· ἀνάπτυξη τοῦ γυναικείου κινήματος στὴν κάθε χώρα.

Τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς συνάντησης θὰ πρέπει νὰ εἶναι τὸ λιγότερο ἕνα μανιφέστο καὶ ἕνα μίνιμουμ συνεργασίας γιὰ νὰ ὀργανώσουμε κοινὲς καμπάνιες.

ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ:

Αὐτὸ τὸ γράμμα εἶναι μιὰ πρώτη ἐπαφή, μιὰ ὑπόδειξη ὥστε ἡ προετοιμασία νὰ εἶναι στὸ μάξιμουμ ἐξασφαλισμένη ἀπὸ ὅλες τὶς ὁμάδες ποὺ θὰ πάρουν μέρος στὸ σχέδιο, ποὺ θὰ πρέπει νὰ συγκεκριμενοποιηθεῖ μὲ ἕνα κοινὸ δημόσιο κάλεσμα. Ἐπιφορτίζουμε τὶς ὁμάδες μὲ τὶς ὁποῖες ἔχουμε ἐπαφὴ νὰ συνεργασθοῦν στὴ χώρα τους μὲ ἄλλες ὁμάδες, ποὺ θ' ἀποφάσιζαν νὰ συμμετέχουν στὴν προετοιμασία τῆς συνάντησης. Θὰ κυκλοφορήσουμε ἀνάμεσα σὲ ὅλα τὰ γκρούπ ποὺ θὰ πάρουν μέρος ὅλα τὰ ντοκουμέντα κάθε ρεύματος. Προτείνουμε κάθε ὁμάδα ποὺ θὰ συμμετέχει στὴν συνδιάσκεψη νὰ φέρει μιὰ ἀναφορὰ πάνω στὴν κατάσταση τῶν γυναικῶν στὴ χώρα του, πῶς ἀναπτύσσεται τὸ κίνημα κλπ....

Σκεφτήκαμε μιὰ πρώτη συνάντηση προετοιμασίας τῶν ἀντιπροσώπων στὶς 17 καὶ 18 Γενάρη. Προτείνουμε σὰν προθεσμία γιὰ τὴν συνεδρίαση: ΤΕΛΟΣ ΦΛΕΒΑΡΗ. Ὁ τόπος θὰ μποροῦσε νὰ εἶναι τὸ Παρίσι, ἂν δὲν ὑπάρχει ἀντίρρηση ἢ ἄλλες προτάσεις.

Ἀπὸ τώρα ἕνα κέντρο συνεργασίας καὶ πληροφοριῶν βρίσκεται στὸ Παρίσι καὶ δέχεται ὅλες τὶς συνεισφορὲς καὶ τὶς ἀπαντήσεις. Ἡ διεύθυνση εἶναι:

STLVIE RICHARD
44, RUE DES PRAIRIES
75020 — PARIS — FRANCE

Ἀπαντῆστε μας γρήγορα.
Κύκλος Ἐλίζαμπεθ Ντιμιτριέφ
Οἱ Πυρπολήτριες(*)
10 Δεκέμβρη '75

(*) Ἔτσι ὀνομάσθηκαν οἱ γυναῖκες ποὺ πῆραν μέρος στὴν Κομμούνα τοῦ Παρισιοῦ, τὸ 1871.

Πολιτικά ἄρθρα καί μελέτες

ΣΚΕΨΕΙΣ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Τοῦ Μ. Σπέρου

Ἐπιτακτικὴ γίνεται ἡ ἀνάγκη νὰ σταθμιστοῦν ὅσο τὸ δυνατὸ ἀκριβέστερα οἱ πιθανότητες τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπανάστασης, στὰ πλαίσια τῆς τωρινῆς ἱστορικῆς συγκυρίας, ποὺ χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν γενικὴ κρίση τοῦ καπιταλισμοῦ, τὴν ὕπαρξη καὶ τὸ ρόλο τῶν λεγομένων «Ἐργατικῶν» Κρατῶν (καὶ ἰδιαίτερα τῆς ΕΣΣΔ).

Ἡ ἀνάγκη αὐτὴ ἀπορρέει πρῶτα - πρῶτα ἀπὸ τὴν προσπάθειά μας νὰ τοποθετηθοῦμε ὀρθὰ ἀπέναντι στὸ ἀκόλουθο θεμελιῶδες ζήτημα:

Ποιές ρεαλιστικὲς πιθανότητες ὑπάρχουν σήμερα γιὰ νὰ δημιουργηθεῖ ἔγκαιρα ἕνας αὐτόνομος πόλος ἕλξης ἀρκετὰ ἰσχυρὸς ὥστε ν' ἀνοίξει στὴν Ἀνθρωπότητα διαφορετικὲς προοπτικὲς ἀπ' αὐτὲς ποὺ ἀλλοιῶς θὰ τὴν καταδίκαζαν εἴτε ἡ παρατεινόμενη συνύπαρξη ἰμπεριαλισμοῦ καὶ γραφειοκρατικοῦ «σοσιαλισμοῦ», εἴτε ἡ παγκόσμια νίκη τοῦ τελευταίου;

Τὸ πρόβλημα αὐτὸ τίθεται σὲ περίπτωση ποὺ ἀποκλείσουμε τὸ ἐνδεχόμενο παγκόσμιου ἀτομικοῦ πολέμου ποὺ θὰ σήμαινε καὶ τὴν ἱστορικὴ ἥττα ὁλόκληρης τῆς Ἀνθρωπότητας.

Αὐτὸ τὸ ἐνδεχόμενο ὡστόσο ὑπάρχει καὶ μπορεῖ μάλιστα νὰ γίνει πιθανότερο σὲ περίπτωση ποὺ θὰ παρατείνονταν ἡ τωρινὴ διπλῆ πόλωση τοῦ Κόσμου, καὶ δὲν θὰ δημιουργόνταν ἔγκαιρα αὐτὸς ὁ τρίτος ἱστορικὸς παράγοντας: ἡ Σοσιαλιστικὴ Ἐπανάσταση στὶς προχωρημένες χῶρες, ἰδιαίτερα στὴν Εὐρώπη.

Πρᾶγμα ποὺ θὰ ἐπέτρεπε νὰ ἀξιοποιηθοῦν μὲ τὴ σειρά τους καὶ οἱ ἀντικειμενικὲς δυνατότητες τῆς Σοσιαλιστικῆς Ἐπανάστασης στὶς Ἡν. Πολιτεῖες.

Ὅσο γιὰ τὸ ρόλο τῆς Γιαπωνέζικης Ἐπανάστασης, εἶναι λιγώτερο ἀποφασιστικὸς γιὰ παρόμοιο ἀποτέλεσμα, ἂν καὶ θὰ ἐπετάχυνε τὴν ὁλοκληρωτικὴ νίκη τῆς Ἀσιατικῆς Ἐπανάστασης, θὰ ἀναχαίτιζε τὴν τάση της πρὸς ἐπικίνδυνη γραφειοκρατικοποίησή της, καὶ θὰ ἐπηρέαζε εὐνοϊκὰ τόσο τὴν Εὐρωπαϊκὴ ὅσο καὶ τὴν Ἀφρικανικὴ Ἐπανάσταση.

Ὡστόσο, οἱ γενικὲς τωρινὲς συνθῆκες παρουσιάζονται εὐνοϊκώτερες, γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπανάστασης, παρὰ γιὰ τὴν Γιαπωνέζικη Ἐπανάσταση.

— Θᾶναι ἡ πραγματοποίηση καὶ ἐξέλιξη τῆς Σοσιαλιστικῆς Ἐπανάστασης στὶς ἀνεπτυγμένες εὐρωπαϊκὲς χῶρες, ποὺ θὰ δώσει τὴν πειραματική, πρακτική, ἀπάντηση στὸ ζήτημα ἂν ἡ σοβαρὴ γραφειοκρατικοποίηση τῆς Ἐπανάστασης ποὺ σημειώνουμε ὡς τὰ τώρα, ὀφείλεται οὐσιαστικὰ στὴν ἀδυναμία τῶν ὑλικῶν καὶ πολιτιστικῶν συνθηκῶν, ἢ στὴν παρατεινόμενη ἀνικανότητα τῶν Ἐργαζομένων νὰ διευθύνουν ἄμεσα, οἱ ἴδιοι, τὴν οἰκονομία καὶ τὴν κοινωνία ὁλόκληρη, χωρὶς νὰ χρειαστεῖ νὰ περάσουμε ἀπὸ μία μακρυὰ περίοδο διαχείρησής της ἀπὸ τὴν Κρατικὴ γραφειοκρατία.

Γιατὶ ἡ μακρόχρονη βασιλεία τῆς Γραφειοκρατίας ἐγείρει τώρα πιὰ βασικὰ ἐρωτήματα στοὺς Μαρξιστὲς σχετικὰ μ' ἕνα ὁρισμένο ἀριθμὸ ἐννοιῶν ποὺ τὶς κληρονόμησαν ἀπὸ τὴν παραδοσιακή τους ἐκπαίδευση καὶ ποὺ εἶχαν διατυπωθεῖ πρὶν ἀπὸ τὴν ἐμπειρία τοῦ Σοσιαλισμοῦ ἔτσι ὅπως ἐφαρμόστηκε στὰ διάφορα «Ἐργατικὰ» Κράτη. Εἶναι φανερὸ π.χ. ὅτι σὲ περίπτωση ποὺ ἀκόμα καὶ σὲ μιὰ ἀνεπτυγμένη διεθνῆ βάση, ὅπως αὐτὴ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ἡ ἐξουσία ποὺ θὰ ἐγκαθίδρυε ἡ ἀντικαπιταλιστικὴ Ἐπανάσταση, θ' ἀποκτοῦσε τὰ ἴδια θεμελιώδη χαρακτηριστικὰ ὅπως κι' ἀλλοῦ, θἄπρεπε τότε ἀναγκαστικὰ νὰ συναγάγουμε πὼς τὸ καθεστὼς ποὺ διαδέχεται τὸν καπιταλισμὸ στὶς τωρινὲς ἱστορικὲς συνθῆκες δὲν εἶναι ὁ Σοσιαλισμός, ἀλλὰ ἕνα νέο μεταβατικὸ κοινωνικὸ καθεστώς: τὸ καθεστὼς τῆς Κρατικῆς Γραφειοκρατίας καὶ τῶν «Γραφειοκρατικῶν Κρατῶν» Δηλαδὴ Κοινωνιῶν στὶς ὁποῖες διαιωνίζεται τὸ Κράτος καὶ δυναμώνει (ἀντὶ νὰ φθίνει), ποὺ τὶς διαχειρίζεται ἡ νέα τάξη τῆς Γραφειοκρατίας, τάξη ποὺ ἀναπτύσσεται καὶ γίνεται παντοδύναμη ἀκριβῶς γιατὶ διαχειρίζεται τὸ Κράτος ποὺ τὸ ἴδιο διαχειρίζεται τὴν Κοινωνία ὁλόκληρη.

—Ὡστόσο ἡ περίσκεψη γύρω ἀπὸ τὴν Εὐρωπαϊκὴ Σοσιαλιστικὴ Ἐπανάσταση δὲν ξεκινᾶ μονάχα ἀπὸ ἀφηρημένες ἢ γενικὲς θεωρήσεις, ὅσο θεμελιώδεις κι ἂν αὐτὲς εἶναι.

Ξεκινᾶ στὴν σημερινὴ συγκυρία ἀπὸ τὴν συνολικὴ ἐξέλιξη τῆς Παγκόσμιας Ἐπανάστασης, ποὺ ἀναγκαστικὰ ὁδεύει, γιὰ μιὰ ὁλόκληρη ἱστορικὴ περίοδο, ἀπὸ τὴν Περιφέρεια στὸ Κέντρο.

Ἕνα σύνολο ἀπὸ διαπιστώσεις καὶ ἀπόψεις μᾶς κάνουν σήμερα νὰ θεωροῦμε πὼς οἱ πιθανότητες νὰ δοῦμε τὴν Σοσιαλιστικὴ Ἐπανάσταση νὰ νικᾶ σὲ ὁρισμένες Εὐρωπαϊκὲς χῶρες καὶ νὰ γενικεύεται μετὰ στὸ οὐσιαστικώτερο μέρος τῆς Ἠπείρου, εἶναι βάσιμες.

Τὸ συμπέρασμα αὐτὸ εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς συνολικῆς προόδου τῆς Ἐπανάστασης στὸν κόσμο, ποὺ ἐξασθένησε τὸν ἰμπεριαλισμό, ποὺ ἐπετάχυνε τὴν γενική του κρίση, ποὺ ἀνέβασε τὴν ἐπαναστατικὴ συνείδηση τῶν πλατειῶν μαζῶν, καὶ ταυτόχρονα τῆς τωρινῆς διεθνοῦς συγκυρίας.

Ἡ τελευταία αὐτὴ χαρακτηρίζεται:

α) στὸν οἰκονομικὸ τομέα ἀπὸ τὴν παράταση τοῦ πληθωρισμοῦ καὶ τῆς ἀνεργίας , ποὺ ἀποτελοῦν συνθῆκες ἀρκετὲς γιὰ νὰ ἀντιθέσουν τὶς μᾶζες τῶν ἐργαζομένων στὴν «καπιταλιστικὴ τάξη πραγμάτων» καὶ νὰ στερήσουν τὴν τελευταία ἀπὸ τὶς συμπάθειες πλατειῶν μικροαστικῶν στρωμάτων προλεταροποιημένων ἀπὸ τὸν πληθωρισμό

Εἴχαμε πάντα θεωρήσει ὅτι τέτοιες συνθῆκες, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν πτώση τοῦ συστήματος σὲ κρίση οἰκονομικὴ τῶν διαστάσεων ἐκείνης τοῦ 1929—1933, ποὺ παραμένει καὶ τώρα ἀπίθανη, εἶναι ἀρκετὲς γιὰ νὰ πετύχουν τὴν συνένωση τῆς μεγάλης μάζας τῶν ἐργατῶν μὲ τὰ ἄλλα κοινωνικὰ στρώματα ποὺ διαμφισβητοῦν τὸν «καπιταλιστικὸ πολιτισμό»: τοὺς Νέους, τὶς Γυναῖκες, τὶς Ἐθνικὲς Μειονότητες.

Αὐτὴ ἡ συνένωση ἔχει ἤδη ἐπιτευχθεῖ στὰ πλαίσια τῆς γενικῆς κρίσης τοῦ καπιταλισμοῦ, ποὺ ἀποκτᾶ καὶ μιὰ καθαυτὸ οἰκονομικὴ διάσταση.

Αὐτὸ ποὺ διακρίνει τὴν τωρινὴ συγκυρία ἀπὸ ἐκείνη τῶν ἐτῶν 60 εἶναι ἀκριβῶς ἡ οἰκονομικὴ αὐτὴ διάσταση, ἀπαραίτητη γιὰ τὴν κοινὴ κινητοποίηση τῶν πλατειῶν μαζῶν τῶν Ἐργαζομένων. Αὐτὴ ἡ διάσταση ξεχωρίζει τὴν σημερινὴ κατάσταση ἀπ' ἐκείνη τῆς πλήρους ἀπασχόλησης καὶ τῆς σταθερότητας τῶν τιμῶν ποὺ χαρακτήριζε τὴν μακρόχρονη περίοδο καπιταλιστικῆς εὐφορίας, καὶ ἀχαλίνωτης ἀνάπτυξης τοῦ καπιταλισμοῦ, δημιουργῶντας τὴν αὐταπάτη διαιώνισής τους.

Εἶναι ἑπομένως ἡ ἐμπιστοσύνη στὴν ἐπιτυχία τοῦ «καπιταλιστικοῦ μοντέλου» ποὺ ἔχει τώρα ἀθεράπευτα πληγεῖ, ἢ τουλάχιστο γιὰ πολλὰ ἀκόμα χρόνια μπροστά μας.

Πρόκειται γιὰ νέο βασικὸ παράγοντα στὸ καθαρὰ οἰκονομικὸ ἐπίπεδο.

β) στὸν τομέα τοῦ συσχετισμοῦ δυνάμεων σὲ παγκόσμια κλίμακα, μὲ τὴν διαρκῆ ἄνοδο, ἀπὸ τὴν μιὰ μεριὰ τῆς συνολικῆς στρατιωτικῆς δύναμης τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης, καὶ τὴν ὑποχώρηση τοῦ ἀμερικανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, εἰδικώτερα στὴν Ἀσία, ἀπὸ τὴν ἄλλη.

Ἡ «ὕφεση» ἔχει σοβαρὰ ὑπονομευθεῖ ἀπὸ τὶς ἀέναες ἀνατρεπτικὲς ἐξελίξεις στὸν κόσμο ποὺ συντελοῦνται σὲ βάρος τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, ἐνῶ «σκληραίνει» πάλι ἡ γραμμὴ τοῦ Κρεμλίνου, ὅπου μιὰ ὁλόκληρη τάση σπρώχνει τώρα γιὰ μιὰ ἐπωφελέστερη ἐκμετάλλευση τῆς κρίσης καὶ τῶν δυσχερειῶν τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄποψη, ἡ μάχη ποὺ ἄρχισε γιὰ τὴν Ἀφρικὴ σχετικὰ μὲ τὴν Ἀγκόλα εἶναι χαρακτηριστικὴ τόσο γιὰ τὴν ἐξέλιξη τοῦ συσχετισμοῦ δυνάμεων, ὅσο καὶ τὴν ἀστάθεια τῆς «ὕφεσης» στὶς σημερινὲς νέες συνθῆκες.

Συνολικὰ κρινόμενη ἡ τωρινὴ συγκυρία, στὸ πλαίσιο τῆς ἀλληλεπίδρασης ἀνάμεσα στοὺς διάφορους παράγοντες ποὺ ἐνεργοῦν, ἐξακολουθεῖ νὰ ἐξελίσσεται δυσμενῶς γιὰ τὸν καπιταλισμό, καὶ χωρὶς προοπτικὲς προσεχοῦς σημαντικῆς ἐπανασταθεροποίησής του, ἰδιαίτερα τοῦ εὐρωπαϊκοῦ καπιταλισμοῦ, σὲ βάρος τοῦ ὁποίου ὁ ἀμερικάνικος ἰμπεριαλισμὸς προσπαθεῖ, ἐν μέρει, νὰ ξεπεράσει τὴν δικιά του κρίση.

— Δὲν μποροῦσε ὡστόσο νὰ μιλήσουμε γιὰ τὴν Δυτικὴ Εὐρώπη σὰν γιὰ ἕνα ὁμοιογενὲς σύνολο, οὔτε γ' ἀντιμετωπίσουμε τὶς δυνατότητες τῆς Σοσιαλιστικῆς Ἐπανάστασης σ' αὐτὴ τὴν περιοχὴ τοῦ Κόσμου μὲ τὰ παραδοσιακὰ σχήματα.

Μᾶς χρειάζεται ἀνάλυση πιὸ συγκεκριμένη, διακρίνοντας π.χ. ἀνάμεσα στὸν Νότο καὶ τὸν Βορρᾶ τῆς περιοχῆς, ἀνάμεσα σὲ χῶρες ὅπως ἡ Πορτογαλία, ἡ Ἱσπανία, ἡ Ἑλλάδα, ἐν μέρει ἡ Ἰταλία, καὶ σὲ χῶρες ὅπως ἡ Γαλλία, ἡ Ἀγγλία, ἡ Γερμανία κλπ.

Ὡστόσο, ἡ ἀλληλεπίδραση ἀνάμεσα στοὺς δυὸ αὐτοὺς τύπους χωρῶν εἶναι σήμερα μεγάλη καὶ ἀσκεῖται γρήγορα.

Μᾶς χρειάζεται ἐπίσης νὰ καταλάβουμε πὼς δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ ἀντιμετωπίσουμε τὴν ἀνάπτυξη τῆς Σοσιαλιστικῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπανάστασης, σύμφωνα μὲ τὸ σχῆμα τῆς Ρωσικῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1917.

— Ὅταν μιλᾶμε σήμερα γιὰ τὶς ρεαλιστικὲς πιθανότητες τῆς Σοσιαλιστικῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπανάστασης, πρέπει νὰ τονίσουμε ὅτι αὐτὲς δὲν μποροῦν νὰ παρουσιαστοῦν ἀρχικὰ μὲ τὴ μορφὴ μιᾶς γρήγορης νίκης τῆς Ἐπανάστασης πραγματοποιουμένης κατὰ τὸν «ρωσικὸ» τρόπο.

Αὐτὸ ποὺ εἶναι τώρα ἀρχικὰ δυνατὸ εἶναι ἡ δημιουργία καταστάσεων ἐπαναστατικοῦ ἀνοίγματος ἐξελισσόμενου γρήγορα πρὸς καταστάσεις δυαδικῆς ἐξουσίας ἀποκαθιστῶντας ἕνα συσχετισμὸ δυνάμεων ἀνάμεσα στὴν παραδοσιακὴ Ἀριστερὰ καὶ τὴν Ἐπαναστατικὴ Ἀριστερὰ ποὺ εἶναι δυνατὸ νὰ ἐξελιχθεῖ εὐνοϊκὰ γιὰ τὴν τελευταία.

Ἀπ' αὐτὴ τὴ στιγμὴ καὶ πέρα, ἡ νίκη τοῦ ἀρχινισμένου ἔτσι ἐπαναστατικοῦ προτσέσου μπορεῖ νὰ γίνει δυνατὴ σὲ συνθῆκες καὶ μορφὲς ἀκόμα ἀπροσδιόριστες.

Πρόκειται δηλαδὴ γιὰ δυνατότητες ὑπὸ ὁρισμένους ὅρους, καὶ ὄχι γιὰ ἀναπόφευκτη, ὁπωσδήποτε, τέτοια κατάληξη.

Τὴν κατάσταση ἐπαναστατικοῦ ἀνοίγματος πρέπει νὰ τὴν ἀντιμετωπίσουμε νὰ δημιουργεῖται σὰν ἀποτέλεσμα τοῦ σχηματισμοῦ Κυβερνήσεων τῶν Ἐρ-

γατικῶν μαζικῶν παραδοσιακῶν Κομμάτων, Σοσιαλιστικῶν καὶ Κομμουνιστικῶν, ποὺ πάλαιψαν πάνω σ' ἕνα προχωρημένο ἀντικαπιταλιστικὸ πρόγραμμα, ἢ ποὺ βρέθηκαν στὴν Κυβέρνηση σὰν συνέπεια μιᾶς ὀξείας ἐθνικῆς ἐπαναστατικῆς κρίσης, ποὺ ἐξανάγκασε τὴν μπουρζουαζία νὰ τοὺς ἐγκαταλείψει αὐτὴ τὴ θέση. Στὶς συνθῆκες ποὺ ἐπικρατοῦν τώρα στὴν Εὐρώπη, καὶ δεδομένης τῆς κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς σημασίας ποὺ ἀπόχτησε τὸ ἐργάτικὸ κίνημα καὶ οἱ παραδοσιακές του ὀργανώσεις, πολιτικὲς καὶ συνδικαλιστικές, τέτοιες Κυβερνήσεις ἐξαπολύουν σχεδὸν αὐτόματα μιὰν ἐπαναστατικὴ δυναμικὴ ποὺ ὁδηγεῖ γρήγορα σὲ καταστάσεις δυαδικῆς ἐξουσίας.

Ἀπὸ μιὰ τέτοια κατάσταση καὶ πέρα ἡ τύχη τῆς Ἐπανάστασης θὰ κριθεῖ ἀπὸ τὴν ἐξέλιξη τοῦ συσχετισμοῦ δυνάμεων ἀνάμεσα στὶς παραδοσιακὲς ἡγεσίες καὶ τὴν δύναμη τοῦ κινήματος τῶν μαζῶν στὴ βάση, μέσα στὸ ὁποῖο κίνημα θὰ ἐνταχθοῦν οἱ πραγματικὲς μαρξιστικὲς - ἐπαναστατικὲς ὑποκειμενικὲς δυνάμεις.

Ἡ ἀνάδειξη Κυβερνήσεων τῶν παραδοσιακῶν Ἐργατικῶν Κομμάτων εἶναι σήμερα δυνατὴ καὶ ἀναγκαία. Γιατὶ μ' αὐτὸ τὸ μεταβατικὸ μέσο εἶναι δυνατὸ νὰ ξεμπλοκάρουμε στάσιμες καταστάσεις στὴν Εὐρώπη καὶ νὰ ἐξαπολύσουμε μιὰ δυναμικὴ ποὺ ξεφεύγει ἀπὸ τὸν ἔλεγχο τῶν διευθύνσεων τῶν παραδοσιακῶν Κομμάτων καὶ τῶν ἀρχικῶν τους προθέσεων.

Οἱ ἐπαναστάτες Μαρξιστὲς δὲν δροῦν σύμφωνα μὲ «ἰδεώδη» μοντέλα ἐξαπόλυσης καὶ νίκης τῆς Ἐπανάστασης, ἀποσκοπῶντας τὴν δημιουργία μιᾶς «τέλειας» «φανταστικῆς κοινωνίας», σ' ἕνα ἀπροσδιόριστο μέλλον, ἀλλὰ σύμφωνα μὲ τὶς σημερινὲς συγκεκριμένες ἱστορικὲς δυνατότητες, χρησιμοποιῶντας μεταβατικοὺς σταθμοὺς πρὸς τέτοιους σκοπούς.

Κάθε λάθος στὴ διάγνωση τοῦ μεταβατικοῦ δρόμου, ποὺ ἐπιτρέπει νὰ προχωρήσουμε, εἶναι τὸ δεῖγμα ἀδυναμίας γιὰ μιὰ πραγματικὰ μαρξιστικὴ ἀνάλυση καὶ ἐπαναστατικὴ πρακτική. Καταντᾶ νὰ βάζει στὸ περιθώριο τοῦ συγκεκριμένου ἱστορικοῦ προτσέσου τὶς ἐπαναστατικὲς μαρξιστικὲς δυνάμεις, καὶ νὰ τοῦ ἀφαιρεῖ ἔτσι κάθε ἀποτελεσματικότητα.

— Ὅταν λέμε ὅτι ὁ πρωταρχικὸς σκοπός, ἀντικειμενικὰ σήμερα ἐπιτεύξιμος στὴν Εὐρώπη, πρέπει νᾶναι ἡ δημιουργία καταστάσεων ἐπαναστατικοῦ ἀνοίγματος διαμέσου Κυβερνήσεων τῶν παραδοσιακῶν Ἐργατικῶν Κομμάτων, καὶ ὅτι ἐπομένως πρέπει νὰ προσανατολίσουμε τὴν ὅλη ἐπίμονη πολιτικὴ τοῦ Ἑνιαίου Ἐργατικοῦ Μετώπου, πρὸς τὸ σχηματισμὸ τέτοιων Κυβερνήσεων, καὶ νὰ ὑποχρεώσουμε τὶς παραδοσιακὲς διευθύνσεις νὰ παλαίψουν γιὰ ἕνα τέτοιο σκοπό, ξεκινοῦμε πρῶτα πρῶτα ἀπὸ τὴν διαπίστωση τῆς σημασίας ποὺ ἔχουν πάρει καὶ διατηροῦν τὰ παραδοσιακὰ Ἐργατικὰ Κόμματα.

Ἡ ὅλη ἀνάπτυξη τοῦ εὐρωπαϊκοῦ καπιταλισμοῦ στὴ μεταπολεμικὴ περίοδο, ποὺ χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν ποιοτικὴ ἀλλαγὴ τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων, σὰν συνέπεια τῆς ὀργανικῆς ἐνσωμάτωσης τῆς ἀφηρημένης καὶ ἐφηρμοσμένης ἐπιστήμης στὸ προτσέσο τῆς ὑλικῆς παραγωγῆς, τὴν προοδευτικὴ μείωση τῆς κοινωνικῆς σημασίας τῆς ἀγροτιᾶς, τὴν διαρκῆ ἐπέκταση τοῦ τομέα τῶν ὑπηρεσιῶν, συνετέλεσε στὴν ἐνίσχυση τῆς οἰκονομικῆς, κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς σημασίας τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, ποὺ συμπεριλαμβάνει μιὰ αὐξάνουσα μᾶζα μισθωτῶν Ἐργαζομένων, καὶ ποὺ ἐκφράζεται στὴν ἀνερχόμενη δύναμη τῶν Συνδικάτων καὶ τῶν Σοσιαλιστικῶν καὶ Κομμουνιστικῶν Κομμάτων.

Ἐνῶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀγροτῶν στὸν ἐνεργητικὸ πληθυσμὸ ἐξακολουθεῖ νὰ μειώνεται καὶ εἶναι τώρα αἰσθητὰ κατώτερος ἀπὸ τὸ 10% σ' ὅλες τὶς ἀνεπτυγμένες εὐρωπαϊκὲς καπιταλιστικὲς χῶρες (καὶ γύρω στὸ 20 μὲ 25% σὲ χῶρες ὅπως ἡ Πορτογαλία, ἡ Ἱσπανία καὶ ἡ Ἑλλάδα), ὁ ἀριθμὸς τῶν μισθωτῶν ἐργαζομένων (ὑπαλλήλων, τεχνικῶν, ἐπιστημόνων) ἐξακολουθεῖ νὰ αὐξάνει, νὰ ἰσοφαρίζει, καὶ νὰ ξεπερνᾶ ἀκόμα, ἐκεῖνον τοῦ χειρωνακτικοῦ προλεταριάτου. Αὐτὴ ἡ νέα ἔννοια καὶ δομὴ τῶν μισθωτῶν Ἐργαζομένων, ποὺ συμπεριλαμβάνει καὶ ἐκείνη τοῦ παραδοσιακοῦ προλεταριάτου (χωρὶς νὰ ταυτίζεται μ' αὐτή) καὶ ποὺ ἀποτελεῖ τὸν σύγχρονο «κολλεχτιβιστικὸ Ἐργαζόμενο» (γιὰ τὸν ὁποῖο μίλησε ἤδη ὁ Μάρξ), ποὺ ἡ πλειοψηφία του παράγει τὴν ὑπεραξία τῆς κοινωνικοποιημένης παραγωγῆς τῆς ἐποχῆς μας, τῆς κινούμενης ἀπὸ τὶς νέες παραγωγικὲς δυνάμεις, ἐξηγεῖ ἐπίσης τὴν ἀνερχόμενη δύναμη τῶν παραδοσιακῶν Ἐργατικῶν Κομμάτων.

Στὶς συνθῆκες μέσα στὶς ὁποῖος ἀναπτύχθηκε μεταπολεμικὰ ὁ εὐρωπαϊκὸς καπιταλισμὸς τὰ παραδοσιακὰ Ἐργατικὰ Κόμματα ἔγιναν τὰ ὄργανα ποὺ χρησιμοποίησαν οἱ γενεὲς τῶν ὥριμων Ἐργαζομένων γιὰ νὰ αὐξήσουν τὸ μερίδιό τους ἀπὸ τὸν παραγόμενο κοινωνικὸ πλοῦτο, καὶ ποὺ μιὰ μερίδα τῆς Ἐργατικῆς Νεολαίας χρησιμοποίησε ἐπίσης στὴν πρώτη φάση τῆς ριζοσπαστικοποίησής της. Ἀργότερα, ὅταν ἡ εὐφοριακὴ συγκυρία τοῦ καπιταλισμοῦ ἄρχισε νὰ χαλᾶ, αὐτὰ τὰ Κόμματα χρησιμοποιήθηκαν ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἴδια στρώματα γιὰ τὴν ὑπεράσπιση τοῦ ἐπιπέδου ζωῆς των, τοῦ εἴδους ζωῆς των καὶ τῶν ἐλευθεριῶν ποὺ κατέκτησαν.

Καὶ στὶς δυὸ περιπτώσεις αὐτὰ τὰ Κόμματα χρησιμοποιήθηκαν ὑπὸ μιὰ ἔννοια ρεφορμιστικὴ ἀπὸ τὶς πλατειὲς μᾶζες ἐργαζομένων, σὰν ἀποτέλεσμα καὶ αἰτία τοῦ χαρακτῆρα αὐτῶν τῶν Κομμάτων.

Ἀλλὰ ἐδῶ ἐπιβάλλεται μιὰ πρώτη διάκριση: ἡ διάκριση ἀνάμεσα σὲ Κομμουνιστικὰ καὶ Σοσιαλιστικὰ Κόμματα. Τὰ Κομμουνιστικὰ Κόμματα διατήρησαν τὴ βάση τους στὸ καθαρὰ ἐργατικὸ περιβάλλον, σὲ χῶρες ὅπως ἡ Γαλλία, ἡ Ἰταλία, ἡ Πορτογαλία, ἡ Ἑλλάδα, ἡ Ἱσπανία,

Τὰ Σοσιαλιστικὰ Κόμματα στὶς ἴδιες αὐτὲς χῶρες συγκεντρώνουν κυρίως τὰ νέα στρώματα τῶν μισθωτῶν Ἐργαζομένων, ποὖναι οἱ ἀπαραίτητοι σύμμαχοι τοῦ παραδοσιακοῦ Προλεταριάτου τόσο στὴν πάλη γιὰ τὴν Ἐξουσία, ὅσο καὶ γιὰ τὸν δημοκρατικὸ αὐριανὸ Σοσιαλισμὸ τὸν βασιζόμενο στὴν Αὐτοδιαχείριση καὶ τὸν πολυκομματισμό.

Τὰ στρώματα αὐτὰ εἶναι σήμερα ἀριθμητικὰ ἰσοδύναμα μ' ἐκεῖνα τοῦ

παραδοσιακοῦ Προλεταριάτου. Πρᾶγμα ποὺ ἐξηγεῖ τὸν συσχετισμὸ δυνάμεων ποὺ ἀποκαταστάθηκε σ' αὐτὲς τὶς χῶρες ἀνάμεσα σὲ Σοσιαλιστὲς καὶ Κομμουνιστές.

Σ' ἄλλες χῶρες ὅπως ἡ Γερμανία, ἡ Ἀγγλία, ἡ Αὐστρία, ἡ Ὁλλανδία, τὸ Βέλγιο, ἡ Σκανδιναβία, τὰ Σοσιαλιστικὰ Κόμματα συγκεντρώνουν στὶς γραμμές τους τὸ κύριο μέρος τοῦ παραδοσιακοῦ προλεταριάτου καὶ τῶν νέων στρωμάτων τῶν μισθωτῶν Ἐργαζομένων.

Εἶναι κυρίως τὰ Κομμουνιστικὰ Κόμματα ποὺ πολώνουν παντοῦ τὸ πρῶτο κῦμα τῆς ριζοσπαστικοποίησης τῆς ἐργαζόμενης Νεολαίας, ποὺ ὑστερεῖ ὡστόσο ἡ πολιτική της μόρφωση.

Κι' εἶναι αὐτὸς ὁ παράγοντας ποὺ ἐξηγεῖ τὴν συγκυριακὴ «ἀριστερίστικη» συμπεριφορὰ ἀπὸ ὁρισμένα Κομμουνιστικὰ Κόμματα, ὅπως τοῦ Πορτογαλικοῦ, τοῦ Ἑλληνικοῦ, καὶ αὔριο πιθανῶς τοῦ Ἱσπανικοῦ ἐπίσης. Ἔρχεται ἔπειτα μιὰ ἄλλη οὐσιώδης διάκριση: Ἀπὸ τὰ χρόνια 1960 καὶ ἀργότερα, καὶ πρὶν ἡ γενικὴ κρίση τοῦ καπιταλισμοῦ γνωρίσει ἐπίσης μιὰ καθαρὰ οἰκονομικὴ διάσταση (πληθωρισμός, ἀνεργία), εἴδαμε νὰ ὀγκώνεται σ' ὅλες τὶς ἀνεπτυγμένες καπιταλιστικὲς χῶρες, καὶ ἀκόμα σ' ὅλες τὶς εὐρωπαϊκὲς χῶρες, τὸ ξεχωριστὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα τῆς σπουδάζουσας Νεολαίας, τῶν Γυναικῶν, τῶν Ἐθνικῶν Μειονοτήτων. Αὐτὸ τὸ Κίνημα ἰδεολογικὰ καὶ ὀργανωτικὰ τοποθετεῖται ἔξω ἀπὸ τὰ παραδοσιακὰ Κόμματα καὶ συχνὰ ἐναντίον τους, ὅταν π.χ. διατυπώνει «ὑπεραριστερὲς» θέσεις ποὺ ἐκφράζονται οὐσιαστικὰ μὲ τὴν ἀπόρριψη τοῦ Ἑνιαίου Ἐργατικοῦ Μετώπου καὶ τὶς μεταβατικές του πολιτικὲς συνέπειες: τὴν Κυβέρνηση τῶν μαζικῶν Ἐργατικῶν Ὀργανώσεων. Αὐτὸ τὸ κίνημα, χάρη στὴν σημασία ποὺ ἀπόκτησε, εἶναι ἕνας καινούργιος παράγοντας στὴν πολιτικο - κοινωνικὴ κατάσταση τῶν εὐρωπαϊκῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν, μὲ ἀντιφατικὲς συνέπειες.

Ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ αὐτὸ τὸ ρεῦμα ἐξέφρασε — ἔστω καὶ παραμορφωμένα — σημαντικὸ ἀριθμὸ ἀπὸ καινούργια ζητήματα ποὺ πηγάζουν ἀπὸ τὴν ἐξέλιξη τοῦ Καπιταλισμοῦ καὶ τὸ σύνολο τῆς διεθνοῦς κατάστασης καὶ ἐμπειρίας, ζητήματα ποὺ γονιμοποίησαν τὸ πρόγραμμα καὶ τὴν πρακτικὴ τοῦ ἐργατικοῦ καὶ σοσιαλιστικοῦ κινήματος.

Ἡ ἐπιρροή του ἀκόμα καὶ στὴν πιὸ ριζοσπαστικοποιημένη βάση τῶν παραδοσιακῶν Κομμάτων εἶναι ἀναμφισβήτητη, καὶ συνολικὰ κρινόμενη, θετική.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ ἡ ἀνικανότητά του ὡς τὰ τώρα νὰ ξεπεράσει τὸν ὀργανικὸ «ὑπεραριστερισμό» του ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὴν κοινωνική του σύνθεση καὶ τὴν νεότητα τῶν ἀγωνιστῶν του, παρουσιάζει ἕνα σοβαρὸ ἐμπόδιο γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τῆς πολιτικῆς τοῦ Ἑνιαίου Ἐργατικοῦ Μετώπου καὶ τὴν ἐπεξεργασία τοῦ ἀπαραίτητου γιὰ τὶς συγκεκριμένες τωρινὲς ἱστορικὲς συνθῆκες Μεταβατικοῦ Προγράμματος.

Τὸ Κίνημα αὐτὸ εἶναι κατ' ἀρχὴ ἡ κύρια ρεζέρβα γιὰ τὸν σχηματισμό, δίπλα ἀπὸ τὰ παραδοσιακὰ Κόμματα, μιᾶς Μαρξιστικῆς - Ἐπαναστατικῆς Ὀργάνωσης μὲ μαζικὴ βάση, ἀπόλυτα ἀπαραίτητης, καὶ ποὺ νἄχει παράλληλα μιὰ σωστὴ πολιτικὴ ἀπέναντι στὶς παραδοσιακὲς ἐργατικὲς Ὀργανώσεις. Ἀλλὰ οἱ ἀδυναμίες ποὺ σημειώσαμε ἐμποδίζουν τὸν γρήγορο σχηματισμὸ αὐτοῦ τοῦ παράγοντα, τοῦ ἀπόλυτα ἀναγκαίου γιὰ τὴν ἰσορροπημένη ἐξέλιξη, καὶ τελικὰ νικηφόρα, τοῦ ἀρχινισμένου ἐπαναστατικοῦ προτσέσου στὶς προχωρημένες καπιταλιστικὲς εὐρωπαϊκὲς χῶρες.

Γιὰ ν' ἀντιμετωπισθοῦν αὐτὲς οἱ ἀδυναμίες θὰ χρειασθεῖ ἀφ' ἑνὸς ἡ συγκέντρωση πείρας, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ εὔρυνση τῆς κοινωνικῆς βάσης τοῦ κινήματος αὐτοῦ, ὥστε νὰ συμπεριλάβει καὶ μιὰ σημαντικὴ μερίδα τῆς ριζοσπαστικοποιημένης παραδοσιακῆς ἐργατικῆς Νεολαίας. Μόνο ἔτσι, τὸ Κίνημα αὐτὸ εἶναι δυνατὸ νὰ ἀποκτήσει μιὰ πληρέστερη, ὀρθότερη, ἰδεολογικὴ ἰσορροπία καὶ μιὰ μεγαλύτερη ἀποτελεσματικότητα τῆς ἐπαναστατικῆς του δραστηριότητας.

— Ἡ συγκέντρωση τῶν αὐθεντικῶν μαρξιστικῶν - ἐπαναστατικῶν δυνάμεων σὲ μιὰ Ὀργάνωση μὲ μιὰ πραγματικὴ μαζικὴ βάση εἶναι ὁ κύριος στόχος ποὺ πρέπει νὰ ἐπιδιώξουμε νὰ πετύχουμε ἔγκαιρα στὴν Εὐρώπη, ὥστε ν' ἀντιμετωπίσουμε τὶς ἐπαναστατικὲς προοπτικὲς ποὺ σκιαγράφονται τώρα στὴν Ἤπειρο μὲ ἀποτελεσματικότητα καὶ ρεαλιστικὲς πιθανότητες ἐπιτυχίας.

Αὐτὴ τὴν συγκέντρωση τὴν ἀντιμετωπίζουμε ἐπίσης ὑπὸ μία μεταβατικὴ μορφή: Ἀπὸ τὸ Ἑ ν ι α ῖ ο Ἐ π α ν α σ τ α τ ι κ ὸ Μ έ τ ω π ο στὴν Ἐ π α ν α σ τ α τ ι κ ὴ Ὀ ρ γ ά ν ω σ η μ ὲ μ α ζ ι κ ὴ β ά σ η, διαμέσου μιᾶς σειρᾶς διαδοχικῶν διαφοροποιήσεων, ἀνακατατάξεων καὶ ἀνασυγκροτήσεων.

— Στὸ πλαίσιο τῆς γενικῆς αὐτῆς περίσκεψης εἶναι ἀναγκαῖο νὰ ξανασκεφθοῦμε καὶ νὰ ξαναθέσουμε μιὰ σειρὰ ἀπὸ ζητήματα ποὺ παραμένουν ἴσως κάπως συγχισμένα στὶς ἴδιες μας τὶς γραμμές.

Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ διευκρινίσουμε τὴν περίσκεψή σας στὴν ὁλότητά της: Ἐπιμείναμε στὴν ἀνάγκη ποὺ ὑπάρχει νὰ καταλάβουμε πὼς τὸ προτσέσο τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπανάστασης μπορεῖ ν' ἀρχίσει μὲ μιὰ ἐ π α ν α σ τ α τ ι κ ὴ ο ὐ β ε ρ τ ο ῦ ρ α (ἄ ν ο ι γ μ α) ὁ δ η γ ῶ ν τ α ς σ τ ὴ δ υ α δ ι κ ὴ ἐ ξ ο υ σ ί α σὰν συνέπεια τοῦ σχηματισμοῦ Κυβέρνησης τῶν Ἐργατικῶν Κομμάτων, ποὺ ἀγωνίζονται πάνω σ' ἕνα προχωρημένο ἀντικαπιταλιστικὸ πρόγραμμα.

Ὁ σχηματισμὸς τέτοιων Κυβερνήσεων πρέπει νἆναι ἡ αἰτία καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πολιτικῆς τοῦ Ἑ ν ι α ί ο υ Ἐ ρ γ α τ ι κ ο ῦ Μ ε τ ώ π ο υ, πολιτικὴ ποὺ τὴν συλλαμβάνουμε ὄχι σὰν μιὰ συγκυρικὴ μανοῦβρα (γιὰ «νὰ ξεσκεπάσουμε» τοὺς ἀντιπάλους μας), ἀλλὰ σὰν μία τακτικὴ ἀρχῶν διαρκείας, ἐφαρμοζόμενη μὲ ἐπιμονὴ καὶ παιδαγωγικότητα πρὸς τὴν κατεύθυνση τῶν παραδοσιακῶν Ἐργατικῶν Κομμάτων καὶ τῆς Ἐπαναστατικῆς Ἀριστερᾶς.

Ἡ αἰτιολογία μιᾶς τέτοιας τακτικῆς ἀπορρέει ἀπὸ συγκυριακὲς καὶ βασικὲς θεωρητικὲς ἀντιλήψεις.

Ἀπὸ συγκυριακὴ ἄποψη, γιατὶ ἡ τακτικὴ αὐτὴ εἶναι ὁ μόνος ρεαλιστικὸς δρόμος ποὺ ἐπιτρέπει νὰ ἐξαπολυθεῖ ἕνα ἐπαναστατικὸ προτσέσο ἀποχτώντας γρήγορα τὴν δικιά του δυναμικὴ καὶ ἱκανὸ νὰ μεγιστοποι-

ήση τὸν ρόλο τῶν ἐπαναστατῶν μαρξιστῶν.

Ἀπὸ ἄποψη θεωρητική, γιατὶ εἶναι ἀναγκαῖο νὰ μείνουμε μεταξύ μας σύμφωνοι στὰ ἀκόλουθα θεμελιώδη σημεῖα:

Ἡ Σοσιαλιστικὴ Ἐπανάσταση εἶναι τὸ θελημένο ἔργο τῆς μεγάλης πλειοψηφίας τῶν Ἐργαζομένων, ποὺ ἐκφράζονται πολιτικά, σύμφωνα μὲ τὸ ἐπίπεδο συνείδησής τους, σὲ μιὰ σειρὰ ἀπὸ ἰδεολογικὲς τάσεις καὶ πολιτικὲς ὀργανώσεις.

Δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ καταργήσουμε αὐθαίρετα ἢ μὲ τὴν βία αὐτὲς τὶς τάσεις καὶ ὀργανώσεις, χωρὶς ταυτόχρονα νὰ σκοτώσουμε τὴν προλεταριακὴ καὶ σοσιαλιστικὴ δημοκρατία καὶ νὰ ὁδηγήσουμε τὸ ἐπαναστατικό μας Σχέδιο πρὸς τὴν δικτατορία τῆς γραφειοκρατίας τοῦ «ἐπαναστατικοῦ», «μοναδικοῦ» Κόμματος, (ἂς ὑποθέσουμε ὅτι ὑπὸ τέτοιες συνθῆκες εἶναι δυνατὸ νὰ νικήσει ἡ Ἐπανάσταση ἔξω ἀπὸ αἰφνιδιαστική, πραξικοπηματικὴ κατάληψη τῆς Ἐξουσίας ἀπὸ μιὰ «ἀποφασιστικὴ» μειοψηφία).

Ὁ πολυκομματικὸς μηχανισμὸς εἶναι ἀναπόσπαστος ἀπὸ τὴν πραγματικὴ ἐφαρμογὴ τῆς Αὐτοδιαχείρησης (τουλάχιστο γιὰ μιὰ μακρὰ περίοδο), ποὺ κινδυνεύει ἀλλοιῶς νὰ γραφειοκρατικοποιηθεῖ καὶ νὰ μανουβράρεται πρὸς ὄφελος ἑνὸς καὶ μόνο πολιτικοῦ «Κέντρου» πραγματικῆς ἐξουσίας.

Ἡ πορεία πρὸς τὴν Ἐπανάσταση (πρὸς τὴν ὁλοκληρωτικὴ νίκη τῆς Ἐπανάστασης) γίνεται μέσα σὲ συνθῆκες δυαδικῆς ἐξουσίας, ὅπου στὴν Κυβέρνηση ἑδραιώνουν τὰ μαζικὰ Ἐργατικὰ Κόμματα (ἐνδεχομένως μὲ ἕνα ἄλλο συγκυριακὸ συνθετικὸ παράγοντα, ὅπως ὑπῆρξε γιὰ ἕνα ὁλόκληρο διάστημα τὸ MFA στὴν Πορτογαλία), καὶ στὴ βάση ἁπλώνεται τὸ δίχτυ τῶν Ἐπιτροπῶν τοῦ Ἑνιαίου Μετώπου, ἀνοιχτῶν σ' ὅλους τοὺς Ἐργαζομένους.

Αὐτὴ ἡ συνύπαρξη συνεπάγεται συνύπαρξη τῆς ἄμεσης δημοκρατίας καὶ τῆς ἀντιπροσωπευτικῆς δημοκρατίας διὰ μέσου ἐκλογῶν μὲ ἴση καὶ καθολικὴ ψηφοφορία γιὰ ὅλους, συνύπαρξη σὲ συνδυασμοὺς εἰδικοὺς γιὰ κάθε συγκεκριμένη ἱστορικὴ κατάσταση.

Δὲν εἶναι δυνατὸ ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ ν' ἀποδεχόμαστε τὶς ἐκλογὲς καὶ τὰ σώματα ποὺ ἀναδεικνύουν (π.χ. Συνταχτικὴ Συνέλευση) καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη εὐθὺς νὰ τὰ καταργοῦμε μὲ τὴ βία μιᾶς μειοψηφίας.

Ἡ ἀντιπροσωπευτικὴ δημοκρατία καὶ οἱ ἐκλογὲς καθορίζονται ἀπὸ τὴν ἀναγκαιότητα νὰ ἐξασφαλίσουμε στὸ χειρωναχτικό, παραδοσιακό, προλεταριᾶτο τοὺς ἀπαραίτητους συμμάχους γιὰ τὴν νίκη τῆς Ἐπανάστασης, ποὺ τὴν ἀντιλαμβανόμαστε σὰν θελημένη ἀπὸ τὴν μεγάλη πλειοψηφία τῶν Ἐργαζομένων. Οἱ ἀπαραίτητοι αὐτοὶ σύμμαχοι εἶναι τὰ νέα κοινωνικὰ στρώματα τῶν μισθωτῶν Ἐργαζομένων (ὑπαλλήλων, τεχνικῶν, ἐπιστημόνων), καθὼς καὶ ἡ φτωχὴ ἀγροτιὰ καὶ οἱ βιοτέχνες, ἐκεῖ ποὺ αὐτὰ τὰ στρώματα ὑπάρχουν ἀκόμα μὲ μιὰ σημαντικὴ μαζικὴ βάση.

Ἡ ἀντιπροσωπευτικὴ δημοκρατία καὶ οἱ ἐκλογὲς εἶναι ἐπίσης ἀναγκαῖες γιὰ νὰ ἐξουδετεροποιήσουμε (πολιτικὰ καὶ ὄχι μὲ τὴ βία), ἄλλα κοινωνικὰ στρώματα ποὺ δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ τὰ κατακτήσουμε ὑπὲρ τοῦ Σοσιαλισμοῦ πρὶν τὴν κατάληψη τῆς ἐξουσίας: τὴν μικρὴ καὶ μεσαία μπουρζουαζία τῶν πόλεων καὶ τῆς ὑπαίθρου.

Ἔτσι ἂν καταλαβαίνουμε καλά: α) πῶς ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἐπανάσταση, ἔργο συνειδητὸ τῆς πολὺ μεγάλης πλειοψηφίας τῶν Ἐργαζομένων, ἀπαιτεῖ γιὰ τὴν νίκη της τὴν στέρεη συμμαχία μεταξὺ παραδοσιακοῦ προλεταριάτου καὶ τῶν νέων στρωμάτων τῶν Ἐργαζομένων, καθὼς καὶ τὴν πολιτικὴ ἐξουδετεροποίηση πλατειῶν μικροαστικῶν στρωμάτων καὶ β) πῶς ὁ σοσιαλισμὸς ποὺ θ' ἀρχίσουμε νὰ οἰκοδομοῦμε ὕστερα ἀπὸ τὴν κατάληψη τῆς ὁλοκληρωτικῆς ἐξουσίας, πρέπει νὰ βασίζεται πάνω στὴν Αὐτοδιαχείριση καὶ τὸν πολυκομματισμὸ (ἂν δὲν θέλουμε νὰ ὁδηγηθοῦμε ἀλλοιῶς ἀναγκαστικὰ πρὸς τὸ καθεστὼς τῆς Κρατικῆς γραφειοκρατίας καὶ τοῦ γραφειοκρατικοῦ Κράτους, ὁπότε δὲν πρόκειται πιὰ γιὰ Σοσιαλισμό), τότε εἶναι ἀπόλυτα ἀπαραίτητο νὰ χρησιμοποιήσουμε μέσα ἱκανὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τέτοιους σκοποὺς καὶ ὄχι νὰ ἀλλοιώσουν ἐκ τῶν προτέρων τὸ περιεχόμενό τους.

Κάνοντας ὅλες τὶς παραπάνω σκέψεις, φθάνουμε ἔτσι στὴν καθολική, ἰσορροπημένη ἀντίληψη τῆς ἀνάπτυξης τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπανάστασης: τῶν κινητηρίων κοινωνικῶν της δυνάμεων, τῶν συμμαχιῶν ποὺ ἐπιβάλλονται, τοῦ ρόλου τῶν Κομμάτων, τοῦ ρόλου τῶν Ἐπιτροπῶν, τοῦ ρόλου τῆς ἄμεσης καὶ ἀντιπροσωπευτικῆς δημοκρατίας, τοῦ ρόλου τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Κόμματος. Οἱ ρεφορμιστικὲς καὶ σταλινικὲς τάσεις μέσα στὸ ἐργατικὸ κίνημα, συναντῶνται στὴν κοινή τους ἀντίθεση στὴν ἄμεση δημοκρατία, καὶ τὸ ρόλο τῶν Ἐπιτροπῶν, εὐνοῶντας προνομιακὰ τὰ Κόμματα, τὰ Συνδικᾶτα, τὸ Κράτος.

Οἱ «ὑπεραριστεροὶ» εὐνοοῦν προνομιακὰ τὶς Ἐπιτροπὲς ποὺ νομίζουν ὅτι μποροῦν αὐτοὶ νὰ «διευθύνουν» παρασκηνιακὰ ἀντιθέτοντάς τις στὰ «ρεφορμιστικὰ» Κόμματα καὶ στὴν Κυβέρνηση τῶν Κομμάτων αὐτῶν καθὼς καὶ στὰ Συνδικᾶτα.

Ἀποφεύγουν ἐπίσης τὴν προσπάθεια νὰ σκεφθοῦν ποιές εἶναι οἱ ἀπαραίτητες κοινωνικὲς δυνάμεις γιὰ νὰ ὁλοκληρωθεῖ νικηφόρα ἡ Ἐπανάσταση, ποιές οἱ συμμαχίες καὶ τὰ μέσα γιὰ νὰ ἐπιτευχθοῦν οἱ τελευταῖες αὐτές.

Πρακτικὰ ἡ στάση τους δὲν διαφέρει ἀπὸ ἐκείνη τάσεων «ἐλιτιστικῶν», πραξικοπηματικῶν, ποὺ μποροῦν κάποτε νὰ βάλουν σὲ πειρασμὸ καὶ ὁρισμένα κομμουνιστικὰ Κόμματα.

Ἡ ἐμπειρία τῆς Πορτογαλικῆς Ἐπανάστασης φώτισε καθαρὰ ὅλες αὐτὲς τὶς ὄψεις.

Μεταφέροντας τὰ συμπεράσματα ἀπὸ μιὰ τέτοια ἀντιμετώπιση τοῦ γενικοῦ ζητήματος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπανάστασης καὶ στὴ χώρα μας, ἔχουμε νὰ σημειώσουμε τὰ ἀκόλουθα:

Ἡ Ἑλληνικὴ Σοσιαλιστικὴ Ἐπανάσταση μπορεῖ, ἱστορικά, ν' ἀποδειχθῆ σὰν συνέπεια ἀνάπτυξης μιᾶς ἐπαναστατικῆς συγκυρίας σὲ χῶρες ὅπως ἡ Πορτογαλία, ἡ Ἱσπανία, ἡ Ἰταλία, ἡ Γαλλία.

Δηλαδὴ εἶναι πιθανότερο ὅτι θ' ἀκολουθήσει, παρὰ θὰ προηγηθεῖ, κι αὐτὸ γιὰ σειρὰ εἰδικῶν λόγων, ἀντικειμενικῶν καὶ ὑποκειμενικῶν.

Ἀντικειμενικὰ ἡ Ἑλλάδα, μικρὴ χώρα, μέσης καπιταλιστικῆς ἀνάπτυξης, αἰσθάνεται πάντα, κατὰ ἰδιαίτερο τρόπο, τὴν διπλὴ πίεση τοῦ Ἀμερικάνικου καὶ Εὐρωπαϊκοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, καὶ τοῦ γραφειοκρατικοῦ «σοσιαλισμοῦ» τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης καὶ ἄλλων εὐρωπαϊκῶν «Ἐργατικῶν» Κρατῶν. Βρίσκεται παγιδευμένη σὲ δυσμενῆ γεωγραφικὸ καὶ στρατηγικὸ χῶρο, πρᾶγμα ποὺ ἀπαιτεῖ γιὰ νὰ ἐπιτευχθεῖ ἡ οὐσιαστική της ἀνεξαρτητοποίηση σοβαρότατη ἐπαναστατικὴ πάλη.

Ὑποκειμενικὰ οἱ ἀλλεπάλληλες ἧττες τοῦ ἐργατικοῦ καὶ δημοκρατικοῦ κινήματος ἀπὸ τὸ 1936, ἀποτέλεσμα καὶ αἰτία τοῦ χαρακτῆρα τῶν παραδοσιακῶν μαζικῶν Κομμάτων τῆς «Ἀριστερᾶς», εὐνοοῦν τὴν συνέχιση τῆς ἡττοπαθοῦς, ὀπορτουνιστικῆς πολιτικῆς τῶν Κομμάτων αὐτῶν, τὴν διαρκῆ συνεργασία τους μὲ τὴν τάχα «δημοκρατικὴ» πτέρυγα τοῦ ἀστικοῦ κατεστημένου, διαιωνίζουν τὴν ἀδυναμία τους νὰ ἀνεξαρτητοποιηθοῦν πραγματικὰ ἀπὸ κάθε ἐξωτερικὸ «Κέντρο», καὶ συντελοῦν στὴν καλλιέργεια καὶ διατήρηση κλίματος «ἐθνικῆς ἑνότητος» γύρω ἀπὸ ἀστικὰ ἰδεώδη, καὶ συμφέροντα.

Μέσα σὲ τέτοιες γενικὲς συνθῆκες ἡ ἐπίτευξη ἑνὸς ἐπαναστατικοῦ ἀνοίγματος πρέπει νὰ ἐπιδιωχθεῖ διαμέσου ἐπίμονου ἀγῶνα γιὰ τὸ Ἑνιαῖο Ἐργατικὸ Μέτωπο καὶ τὴν δυνατὴ σὲ μιὰ ὁρισμένη συγκυρία Κυβέρνησή του, κριτικὰ ὑποστηριζόμενη ἀπὸ τὸ δίχτυο τῶν δημοκρατικῶν Ἑνιαιομετωπικῶν Ἐπιτροπῶν στὴ βάση.

Δηλαδὴ πρέπει ἐπίμονα καὶ παιδαγωγικὰ νὰ ἀγωνιστοῦμε γιὰ τὴ δημιουργία τοῦ Ἑνιαίου Ἐργατικοῦ Μετώπου, πάνω σ' ἕνα προχωρημένο ἀντικαπιταλιστικό, καὶ ὄχι μονάχα ἀντιϊμπεριαλιστικό, πρόγραμμα, ποὺ θὰ συμπεριλαμβάνει τὰ δυὸ Κ.Κ., τὴν ΕΔΑ καὶ τὸ ΠΑΣΟΚ, καὶ ποὺ θὰ διεκδικεῖ ἀποφασιστικὰ τὸν σχηματισμὸ Κυβέρνησής του. Τέτοια ἐνδεχόμενη Κυβέρνηση, δὲν εἶναι ἀκόμα ἡ ἐξουσία, εἶναι ἁπλῶς μεταβατικὸς σταθμὸς πρὸς τὴν δυαδικὴ καὶ μετὰ ὁλοκληρωτικὴ ἐξουσία, τὴν ὁλοκληρωτικὴ δηλαδὴ νίκη τοῦ ἔτσι ἀρχινισμένου ἐπαναστατικοῦ προτσέσου. Μιὰ τέτοια Κυβέρνηση μπορεῖ νὰ προκύψει εἴτε σὰν ἀποτέλεσμα ἐκλογῶν, σὲ μιὰ ἐξαιρετικὴ συγκυρία, εἴτε νὰ ἐπιβληθεῖ, σὲ περίπτωση ἰδιότυπης ἐθνικῆς ἐπαναστατικῆς κρίσης. Καὶ στὶς δυὸ περιπτώσεις θὰ πρόκειται γιὰ Κυβέρνηση ποὺ ἐπιβλήθηκε ὕστερα ἀπὸ πίεση καὶ πάλη τοῦ ἀνερχόμενου μαζικοῦ κινήματος. Μιὰ τέτοια Κυβέρνηση θὰ ὑποστηριχθεῖ κ ρ ι τ ι κ ὰ ἀπὸ τὶς Ἐπιτροπὲς στὴ βάση τοῦ Ἑνιαίου Μετώπου, ἀνοιχτὲς σ' ὅλες τὶς τάσεις, σ' ὅλους τοὺς Ἐργαζόμενους.

Θὰ ἐξαρτηθεῖ ἀπὸ τὴν δύναμη στὴ βάση τοῦ Ἑνιαίου Μετώπου, ἂν ἡ Κυβέρνηση αὐτὴ θ' ἀρκεστεῖ σὲ ἁπλῶς ὁρισμένα ρεφορμιστικὰ μέτρα, ἢ θὰ ξεπεραστεῖ ἀπὸ τὴν δυναμικὴ τοῦ ἐπαναστατικοῦ προτσέσου, ποὺ ἡ παρουσία της ἀναπόφευκτα θὰ ξαπολύσει.

Τέτοια εἶναι ἡ ρεαλιστικὴ ἀντιμετώπιση τῶν προοπτικῶν τῆς Σοσιαλιστικῆς Ἐπανάστασης στὴ χώρα μας, στὰ πλαίσια τῆς γενικώτερης ἐπαναστατικῆς συγκυρίας ποὺ ἀναπτύσσεται τώρα στὴν Εὐρώπη.

Δεκέμβρης 1975

Μ. Σπέρος

ΟΙ ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΤΗΣ ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Δημοσιεύουμε τρία κείμενα μὲ τὴν χρονολογική τους σειρά, ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὴν Διεθνὴ Μαρξιστικὴ Ἐπαναστατικὴ Τάση (TMRI), σχετικὰ μὲ τὶς πρόσφατες ἐξελίξεις τῆς Πορτογαλικῆς Ἐπανάστασης.

Ἀναμφισβήτητα, ἡ τελευταία αὐτὴ περνᾶ ἀπὸ μιὰ κάμψη ποὺ χαρακτηρίζεται ἀπὸ ἀξεδιάλυτη ἀκόμα σύγχιση στὶς γραμμὲς τῆς Ἐπαναστατικῆς Ἀριστερᾶς, καὶ ἀπὸ μεγαλύτερη ἐπιθετικότητα τῶν διαφόρων ἀντιδραστικῶν δυνάμεων καὶ τάσεων ποὺ ἀνασυγκροτοῦνται. Ὡστόσο καμμιὰ ἀποφασιστικὴ μάχη δὲν ἔδωσαν ἀκόμα οἱ μάζες καὶ δὲν ἔχασαν. Οἱ προσωρινές, μερικές τους ἀποτυχίες ὀφείλονται στὴν ἀδυναμία τῶν ἡγεσιῶν καὶ στὴν πραγματικότητα, στὴν ἔλλειψη ὡς τὰ τώρα ἔμπειρης, ἱκανῆς, ἐπαναστατικῆς ἡγεσίας. Τὰ ντοκουμέντα ποὺ δημοσιεύουμε ἐπιμένουν ἰδιαίτερα σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα. Πάντα αὐτοὶ ποὺ βιάστηκαν νὰ μιλήσουν γιὰ «ἧττα τῆς Ἐπανάστασης» καὶ κίνδυνο «δικτατορίας» τῆς ἀντιδραστικῆς Δεξιᾶς ἢ τῶν Ρεφορμιστῶν («Πινοσέτ ἢ Νόσκε») δείχνουν ἀκόμα μιὰ φορὰ τὴ σύγχισή τους σχετικὰ μὲ τὸν πραγματικὸ συσχετισμὸ δυνάμεων στὴν Πορτογαλία καὶ τὴν συγκεκριμένη πολιτικὴ φύση τῶν δυνάμεων, καὶ Ὀργανώσεων ποὺ ἐμπλέκονται στὴν πάλη.

Στὴν Πορτογαλία, ὁ ἄμεσος κίνδυνος μπορεῖ νᾶναι μία «σοσιαλδημοκρατικὴ» ἐξέλιξη τῆς κατάστασης, ὕστερα ἀπὸ ἐκλογὲς καὶ νίκη τῶν «κεντροαριστερῶν» (PPD καὶ Σοσιαλιστῶν).

Ἀλλὰ καὶ τέτοιο ἐνδεχόμενο θᾶναι προσωρινό, ἐνῶ θὰ ὀγκώνεται καὶ πάλι τὸ μαχητικὸ κίνημα τῶν μαζῶν, μὲ μεγαλύτερη πεῖρα καὶ ὀρθότερη κατεύθυνση ἀπὸ τὸ παρελθόν.

Μιὰ ὁρισμένη φάση τῆς Πορτογαλικῆς Ἐπανάστασης ἔχει κλείσει, μία ἄλλη ἀνοίγεται.

Γενάρης 1976

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΤΗΣ T.M.R.I.(*) ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΦΑΣΗ ΤΗΣ ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

1. Ἡ πορτογαλικὴ ἐπανάσταση μόλις ξεπέρασε τὴν πιὸ σοβαρή, μέχρι σήμερα, κρίση της.

Γιατὶ αὐτὴ ἡ κρίση ὑπῆρχε κίνδυνος νὰ καταλήξει σὲ μιὰ ἔνοπλη σύγκρουση μεταξὺ τῶν διαφόρων τάσεων μέσα στὸ M.F.A. (Κίνημα τῶν ἐνόπλων δυνάμεων) καὶ στὸ στρατό, καὶ νὰ δώσει ἔτσι τὴν εὐκαιρία στὶς καθαρὰ ἀντεπαναστατικὲς κοινωνικὲς δυνάμεις, μὲ τὴν ἐνεργητικὴ συμπαράσταση τοῦ εὐρωπαϊκοῦ καὶ τοῦ ἀμερικάνικου ἰμπεριαλισμοῦ, νὰ ἐπέμβουν.

2. Ἡ λύση ποὺ γιὰ την ὥρα δόθηκε καὶ ποὺ εἶναι ἕνας συμβιβασμὸς τοῦ τύπου «Λαϊκὸ μέτωπο», ἀλλὰ στὸ ὁποῖο ὑπερισχύει τὸ M.F.A. καὶ τὰ ἐργατικὰ κόμματα, ἀπομακρύνει τὸν κίνδυνο τῆς ἔνοπλης σύγκρουσης καὶ δίνει τὸν καιρὸ νὰ γίνουν νέες προσπάθειες γιὰ νὰ οἰκοδομηθεῖ τὸ ἑνιαῖο ἐργατικὸ μέτωπο, ποὺ προικισμένο μ' ἕνα πλήρες μεταβατικὸ πρόγραμμα καὶ σὲ συμμαχία μὲ τὶς ριζοσπαστικοποιημένες δυνάμεις τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ M.F.A., νὰ μπορέσει νὰ προωθήσει τὴ σοσιαλιστικὴ ἐπανάσταση. Ὁ συμβιβασμὸς ποὺ ἔγινε ἀντανακλᾶ τὴν προσωρινὴ ἀλληλοεξουδετέρωση τῶν ἀντιμαχομένων πολιτικῶν τάσεων ποὺ ἐκδηλώθηκαν στὴν διάρκεια τοῦ ἐπαναστατικοῦ προτσές (ρεφορμιστές, σταλινικοί, μετριοπαθεῖς ἀριστεροί, ὑπεραριστεροί), χωρὶς καμιὰ ἀπ' αὐτὲς νὰ μπορέσει νὰ ἐπιβληθεῖ στὶς ἄλλες.

Ἀλλὰ στὸ μέτρο ποὺ καμιὰ ἀπ' αὐτὲς τὶς τάσεις δὲν εἶχε μιὰ συνολική, ἐξισορροπημένη ἀντίληψη τῆς ἀκολουθητέας πορείας ἀπὸ ἄποψη μεταβατικοῦ προγράμματος κι' ἕνα μεταβατικὸ σχῆμα πολιτικῆς κατεύθυνσης καὶ δὲν διέθετε ἐπαρκεῖς δυνάμεις γιὰ νὰ ἐπιβληθεῖ, ἡ ἀμοιβαία τους ἐξουδετέρωση δὲν εἶναι ἀπὸ μόνη της, μιὰ σοβαρὴ ὀπισθοχώρηση τῆς ἐπανάστασης.

Γιατὶ καμιὰ ἀποφασιστικὴ μάχη δὲν χάθηκε ἢ κερδήθηκε ἀκόμα καὶ οἱ ἐπαναστατικὲς δυνάμεις τῆς χώρας παραμένουν πάντα ἄθικτες, πλουτίζουν τὴν ἐμπειρία τους καὶ βαθαίνουν τὴν πολιτικοποίησή τους.

3. Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄποψη, κάνουν λάθος ὅταν διακηρύσσουν τὴν «ἧττα» τῆς ἐπανάστασης ἢ τὴν διαρκῆ, ἂν ὄχι «μὴ ἀντιστρεπτὴ» πιὰ ὀπισθοδρόμησή της κλπ.

Τίποτα δὲ χάθηκε. Ἡ ἐπανάσταση βρίσκεται στὴν πραγματικότητα σὲ μιὰ ἀνάπαυλα ποὺ μπορεῖ νὰ ἀποδειχτεῖ σωτήρια, ἐπιτρέποντας στὸν ὑποκειμενικὸ παράγοντα νὰ προετοιμαστεῖ ἰδεολογικὰ κι' ὀργανωτικὰ γιὰ τὶς μελλούμενες ἀποφασιστικὲς μάχες.

4. Ἡ κρίση ἦταν τ' ἀποτέλεσμα τῆς ἀλληλεπίδρασης ἑνὸς συνόλου παραγόντων, φανερώνοντας ταυτόχρονα καὶ τὴν ἀνάπτυξη τῆς ἐπανάστασης καὶ τὴ μόνιμη ἀδυναμία τῆς περιστασιακῆς της ἡγεσίας.

Τὴν ἡγεσία εἶχε γιὰ μιὰ ὁλόκληρη περίοδο, βασικὰ τὸ M.F.A., ποὺ ἦταν ὁ πρωταγωνιστὴς τῆς ἀνατροπῆς τοῦ φασισμοῦ καὶ διέθετε ἕνα πρόγραμμα γιὰ ἄμεσες πραγματοποιήσεις πολὺ πιὸ ριζοσπαστικὸ καὶ προχωρημένο ἀπὸ τὶς προθέσεις τοῦ Σοσιαλιστικοῦ καὶ τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος ἐκείνη τὴν ἐποχή.

Ἡ ὁμογένειά του ἦταν τότε ἐπίσης σημαντική, πράγμα ποὺ τοῦ ἐπέτρεπε νὰ δρᾶ μὲ ταχύτητα καὶ ἀποφασιστικότητα.

Ἀλλὰ τὸ M.F.A. συνενώνοντας στρατιωτικοὺς μὲ μικροαστικὴ προέλευση, ριζοσπαστικοποιημένους σὲ διαφορετικοὺς βαθμοὺς δὲν μποροῦσε μόνο του νὰ παίξει γιὰ πολὺ τὸ ρόλο ἑνὸς πραγματικοῦ πολιτικοῦ κόμματος, ὁδηγῶντας τὸ ἐπαναστατικὸ προτσές, ποὺ εἶχε ἤδη ἀρχίσει, ὡς τὸ νικηφόρο τέλος του.

Ἦταν φανερὸ πὼς ἔπρεπε σύντομα νὰ τὸ στηρίξει μιὰ συγκεκριμένη κοινωνικὴ βάση, συγκροτημένη πολιτικά, καὶ δὲν μποροῦσε νὰ ἦταν ἄλλη ἀπὸ τὸ ἑνιαῖο μέτωπο τῶν ἐργαζομένων. Ἐκφρασμένο πολιτικὰ ἀπ' τὸ ἑνιαῖο μέτωπο τῶν μαζικῶν ἐργατικῶν κομμάτων καὶ συγκροτημένο στὴ βάση μὲ τὶς δημοκρατικὰ ὀργανωμένες ἐπιτροπές, ἀνοιχτὲς γιὰ ὅλες τὶς τάσεις κι' ὅλους τοὺς ἀγωνιστὲς ἐργάτες, πολιτικὰ ὀργανωμένους ἢ ὄχι. Ἡ ἔλλειψη μιᾶς τέτοιας κοινωνικῆς βάσης καὶ μιᾶς παρόμοιας συμμαχίας, ἀκόμα καὶ σὲ ἐπίπεδο κυβέρνησης, συνετέλεσε ὥστε τὸ M.F.A., συγκυριακὴ ἔκφραση ριζοσπαστικοποιημένων δυνάμεων ἢ στοιχείων τοῦ στρατοῦ, νὰ γίνει ἡ παραμορφωμένη ἀντανάκλαση τῆς ὄξυνσης τῆς ταξικῆς πάλης στὴ χώρα, ποὺ δὲν εὕρισκε μιὰ μεταβατικὴ πολιτικὴ διέξοδο, ἀντίστοιχη μὲ τὴ φυσική της ἀνάπτυξη.

5. Ἐπειδὴ ὅμως τὰ πολιτικὰ κόμματα δὲν μπόρεσαν νὰ συνάψουν τὸ ἑνιαῖο τους μέτωπο καὶ ἡ «ἐπαναστατικὴ ἀριστερὰ» δὲ μπόρεσε ἀπ' τὴ μεριά της νὰ ρίξει τὸ βάρος τῶν ἐπιτροπῶν βάσης πρὸς τὴν πραγματοποίηση τοῦ ἑνιαίου μετώπου τῶν ἐργαζομένων, στὴν ὁλοκληρωμένη του δομὴ καὶ σύλληψη ἀπ' τὴν βάση ὡς τὴν κορυφή, τὸ M.F.A. ἦταν πάντα ἡ «κεφαλὴ» τοῦ προτσές. Ὅμως, σ' αὐτὲς τὶς συνθῆκες, ἦταν ἀναπόφευκτο, μέσα στὴν ἰδεολογική του σύγχυση νὰ ὑφίσταται μιὰ ἰσχυρὴ διαφοροποίηση καὶ νὰ γίνει αἰτία καὶ ἀποτέλεσμα τῆς ἐπαναστατικῆς κρίσης, ποὺ συνοψίζεται σὰν κρίση τῆς ἡγεσίας του.

6. Τὸ γεγονὸς τῆς μὴ σύστασης, μέχρι σήμερα, τοῦ ἑνιαίου μετώπου τῶν ἐργαζομένων, στὴν ὁλοκληρωμένη του δομὴ καὶ σύλληψη, εἶναι ἡ συνέπεια καὶ ἡ ἀπόδειξη τῆς ἰδεολογικῆς ἀδυναμίας τοῦ συνόλου τοῦ πορτογαλικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος.

Αὐτὸ τὸ δυνατὸ κοινωνικὰ κίνημα, παραμένει ἀδύναμο πολιτικὰ καὶ ἰδεολογικὰ γιὰ αἰτίες ποὺ ὀφείλονται στὴν ἱστορική του ἀνάπτυξη καὶ τὴ σημερινὴ συγκυρία. Ἀνοικτὰ αὐτὲς οἱ ἀδυναμίες δὲν εἶναι χαρακτηριστικὲς μόνο γιὰ τὸ πορτογαλικό, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸ σύνολο τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος. Γιὰ νὰ μπορέσει νὰ συσταθεῖ καὶ νὰ συγκροτηθεῖ πλήρως, ἀπ' τὴ βάση ὡς τὴν κορυφή, τὸ ἑνιαῖο ἐργατικὸ μέτωπο, νὰ προικιστεῖ μ' ἕνα πλῆρες μεταβατικὸ πρόγραμμα, εἶναι ἀπαραίτητο νὰ ὑπάρ-

(*) Διεθνὴς Τάση Ἐπαναστατῶν Μαρξιστῶν.

χει μιὰ ὀργανωμένη μαζικὴ δύναμη, ἱκανὴ ν' ἀναλάβει τὴν πρωτοβουλία τῆς σύστασής του καὶ νὰ διεξάγει ἐπίμονα τὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν τελικὴ του πραγματοποίηση. Στὴν Πορτογαλία τέτοιο πρᾶγμα δὲν μποροῦσε νὰ γίνει οὔτε ἀπὸ τὸ Σοσιαλιστικὸ οὔτε ἀπὸ τὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα, οὔτε ἀπὸ ὁποιαδήποτε σημαντικὴ ὀργάνωση τῆς «ἐπαναστατικῆς ἀριστερᾶς», ποὺ διέθετε μιὰ μαζικὴ βάση.

7. Τὸ Σοσιαλιστικὸ Κόμμα, σχηματισμὸς σχετικὰ νέος καὶ χωρὶς — ἰδιαίτερα μεσαῖα — στελέχη, εἶδε νὰ πυκνώνουν οἱ γραμμές του ἀπὸ ἑτερόκλητες κοινωνικὲς δυνάμεις, στὶς ὁποῖες ὅμως κυριαρχοῦσαν τὰ νέα κοινωνικὰ στρώματα τῶν μισθωτῶν ἐργαζομένων καὶ οἱ χειρώνακτες.

Ἡ γύρω ἀπὸ τὸν Μάριο Σοάρες ἡγεσία του μὲ καταγωγὴ μικροαστικὴ καὶ ἰδεολογικὴ σύγχιση, ξαφνιάστηκε ἀπὸ τὴν τρικυμιώδη ἀνάπτυξη στὴν Πορτογαλία μιᾶς πραγματικὰ κοινωνικῆς ἐπανάστασης.

Ἀντέδρασε μὲ τὴν πιὸ μεγάλη σύγχιση, χωρὶς καθορισμένη γραμμή, χωρὶς ξεκαθαρισμένες προοπτικές, δεχόμενη ἀπ' τὴ μιὰ μεριὰ τὶς πιέσεις τῆς ἑτερόκλητης βάσης της κι' ἀπ' τὴν ἄλλη τὶς ἐπιρροὲς τῶν ἡγετῶν τῆς εὐρωπαϊκῆς σοσιαλδημοκρατίας.

Στὶς γραφειοκρατικὲς ἐνέργειες τοῦ Κ.Κ. ἀπάντησε μὲ σπασμωδικὲς ἀντιδράσεις, ποὺ τὴν ἔσπρωξαν συχνὰ πολὺ δεξιὰ κι' ἔτσι ἀποδείχτηκε ἀνίκανη νὰ κάνει μιὰ πολιτικὴ ἀντεπίθεση ἑνιαίου μετώπου γιὰ σοσιαλιστικὲς ἐπιτεύξεις ἀντίστοιχες μὲ τὶς ἀπαιτήσεις τῆς κατάστασης καὶ τὶς βαθύτερες προσδοκίες τῆς μάζας τῶν ἐργαζομένων: τοῦ προλεταριάτου τῶν πόλεων καὶ τῶν ἐπαρχιῶν, τῶν φτωχῶν χωρικῶν, τῶν κατωτέρων ὑπαλλήλων, τῶν λειτουργῶν, τῶν βιοτεχνῶν, τῆς νεολαίας, τῶν τεχνικῶν, τῶν ἐπιστημόνων, τῶν διανοουμένων, ὅλων αὐτῶν ποὺ τοὺς ἔχει παρασύρει τὸ ἐπαναστατικὸ προτσές.

8. Τέτοια θὰ ἔπρεπε κανονικὰ νὰ εἶναι ἡ πολιτικὴ τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος ἀπέναντί του, ποὺ εἶναι ἕνα ἐργατικὸ κόμμα, μὲ καταγωγὴ καὶ παιδεία κομμουνιστική, ἤδη σημαντικὰ ριζωμένο στὸ προλεταριάτο τῶν πόλεων καὶ στοὺς ἐργαζόμενους ἀγρότες τοῦ νότου, καὶ ποὺ διαθέτει στελέχη, περιορισμένα κι' ἐδῶ σὲ ἀριθμό, ἀλλὰ πολὺ καταρτισμένα.

Ὅμως, τὸ Κ.Κ., παρὰ τὴν ἀπομόνωσή του στὴν παρανομία καὶ τὴν εἴσοδο «νέου αἵματος» μετὰ τὴν πτώση τοῦ φασισμοῦ, κυρίως πολὺ ριζοσπαστικοποιημένων νέων, ἐξακολουθεῖ νὰ τὸ κυβερνάει μιὰ ἡγεσία σταλινικῆς νοοτροπίας καὶ μόρφωσης, πάντα στενὰ προσκολλημένη στὴ Μόσχα. Ἔτσι ὄχι μόνο δὲν πῆρε καμιὰ πρωτοβουλία γιὰ μιὰ συγκεκριμένη πολιτικὴ ἑνιαίου μετώπου ἀπέναντι στὸ Σ.Κ. καὶ τοὺς διεσπαρμένους σχηματισμοὺς τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς, βασισμένη σ' ἕνα συγκεκριμένο μεταβατικὸ πρόγραμμα, ἀλλὰ χάραξε στὴν πραγματικότητα μιὰ πολιτικὴ ζίκ-ζάκ, ἀσυνεχή, ἀντιφατικὴ ποὺ φανέρωνε τὶς διάφορες πιέσεις ποὺ ἐξασκοῦνταν πάνω του καὶ ποὺ δὲν κατάφερε νὰ τὶς ἐλέγξει.

Μόνο μιὰ πολιτικὴ ἑνιαίου μετώπου θὰ μποροῦσε νὰ δημιουργήσει μὲ τὸν καιρό, στὶς τάξεις τοῦ Σ.Κ., μιὰ ἐπαναστατικὴ πτέρυγα ποὺ νὰ ἐξουδετερώσει τὴ δεξιά του ἡγεσία ἢ ἂν δὲν γινόταν κάτι τέτοιο, νὰ παρασύρει μαζί της τὴν πλειοψηφία τοῦ Σ.Κ. ἢ τὸ βασικώτερό του τμήμα.

Γιὰ μιὰ ὁλόκληρη περίοδο, τὸ Κ.Κ. ἔρριξε ὅλο τὸ βάρος του στήν, πάση θυσία, δική του ἐνίσχυση, σπεύδοντας νὰ ἐκμεταλλευτεῖ τὸ κενὸ ποὺ εἶχε ἀφήσει ἡ πτώση τοῦ φασισμοῦ στὰ συνδικᾶτα, τὶς κοινότητες, τὸν τύπο, τὴν κρατικὴ μηχανὴ κλπ. καὶ νὰ ἀναπτυχθεῖ μὲ τρόπο γραφειοκρατικὸ καὶ σεχταριστικὸ σ' ὅλα τὰ ἐπίπεδα.

Αὐτὸ μποροῦσε νὰ γίνει χάρη στὴν παρουσία τῆς στρατιωτικῆς ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας καὶ τὴν ὀππορτουνιστικὴ προσαρμογὴ τοῦ Κ.Κ. σ' αὐτὴ τὴν ἐξουσία.

Μετὰ ἀπ' αὐτό, κι' ἀφοῦ εἶχε, μέχρι τὶς 11 Μαρτίου 1975, ἀγωνιστεῖ γιὰ μιὰ ἀδύνατη «ἀστικοδημοκρατικὴ» σταθεροποίηση τῆς πορτογαλικῆς κοινωνίας, τὸ Κ.Κ. ἄρχισε νὰ ἐρωτοτροπεῖ μὲ τὴν ἰδέα τῆς ἰσχυροποίησης μιᾶς βοναπαρτιστικῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ὑπὸ τὴν κυριαρχία τῶν στρατιωτικῶν, ἀλλὰ βέβαια ἀρκετὰ χειραγωγημένη ἀπὸ τὸ Κ.Κ. τὸν «πιὸ πιστό τους ὑπηρέτη», τὸν πιὸ «νομοταγή», τὸν πλέον «πειθαρχημένο» καὶ «ἀποτελεσματικό». Μιὰ τέτοια ἐξουσία ταίριαζε ἄλλωστε τέλεια στὰ μέτρα τοῦ Κρεμλίνου, ἀφοῦ δὲν ὑπῆρχε ἄμεση ἐμπλοκὴ τοῦ Κ.Κ. στὴν ἐξάσκησή της. Ἡ παρουσία στοὺς κόλπους τοῦ M.F.A. μιᾶς ἰσχυρῆς φράξιας στρατιωτικῶν (τὸ ρεῦμα τῶν «Γκονσαλβικῶν» κι' ἀκόμα σὰν κατεύθυνση τὸ ρεῦμα ὁρισμένων ἀξιωματικῶν τῆς ΚΟΠΚΟΝ) ποὺ ἔδειχναν πρόθυμοι γιὰ ἕνα τέτοιο σχέδιο, ποὺ ἀντιστοιχοῦσε στὶς ἀπόψεις τους γιὰ μιὰ ἐπαναστατικὴ στρατιωτικὴ ἡγεσία ὑπεράνω κομμάτων καὶ σ' ἀπ' εὐθείας σύνδεση μὲ τὸ «λαό», ἐνθάρρυνε στοὺς κόλπους τοῦ Κ.Κ. τὶς σεχταριστικὲς καὶ τυχοδιωχτικὲς τάσεις τῆς ριζοσπαστικοποιημένης μὰ ἀνεπαρκῶς πολιτικοποιημένης βάσης του καὶ τῶν γραφειοκρατῶν ἡγετῶν του.

Στὴν πραγματικότητα ἦταν καθῆκον τῆς ἡγεσίας τοῦ Κ.Κ. νὰ ἐξηγήσει μὲ ὑπομονὴ στὴ βάση του πὼς ἡ νίκη τῆς ἐπανάστασης δὲν θὰ μποροῦσε νὰ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα ἑνὸς εἴδους πολιτικῆς «δούρειου ἵππου» στοὺς κόλπους τῆς στρατιωτικῆς ἡγεσίας μὲ γραφειοκρατικὲς καὶ σεχταριστικὲς μεθόδους ἀνεπαίσθητης διείσδυσης καὶ κατάληψης τῶν μαζικῶν ὀργανώσεων καὶ τῆς κρατικῆς μηχανῆς, ἀλλὰ τὸ συνειδητὸ ἔργο τῆς μεγάλης πλειοψηφίας τῶν ἐργαζομένων, πεπεισμένων ἀπ' τὴν ἴδια τους τὴν πεῖρα γιὰ τὴν ἀναγκαιότητα τῆς ὁλοκλήρωσης τῆς ἐπανάστασης.

Ἡ παρουσίαση τῆς σεχταριστικῆς καὶ γραφειοκρατικῆς πορείας τοῦ Κ.Κ. σὰν μιὰ παραλλαγὴ τῆς «λενινιστικῆς» ταχτικῆς καὶ στρατηγικῆς κατὰ τὸ πρότυπο τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης, εἶναι φυσικὰ καρικατούρα καὶ δυσφήμιση καὶ τῶν δυό. Τὸ Κ.Κ. μπῆκε στὸ παιχνίδι ποὺ περιγράψαμε ἰδιαίτερα μετὰ ἀπ' τὶς ἐκλογὲς τοῦ περασμένου Ἀπρίλη, τὴν ἐπιτυχία ποὺ εἶχε τὸ Σ.Κ., καὶ τὴ σύσταση τῆς συνταχτικῆς συνέλευσης. Τὸ σχέδιο τοῦ Κ.Κ. βρέθηκε ἀρκετὰ ἐκτεθειμένο μετὰ ἀπ' αὐτὰ τὰ νέα γεγονότα. Ἐπίσης τὸ M.F.A. ἔνιωσε νὰ κινδυνεύει στὸ μέτρο ποὺ τὸ κέντρο βάρους μποροῦσε νὰ μετατεθεῖ πρὸς τὰ πολιτικὰ κόμματα καὶ τὴ συνταχτικὴ συνέλευση.

11. Ἀπὸ κείνη τὴ στιγμὴ τὸ ἐπαναστατικὸ προτσὲς γνώρισε ταυτόχρονα ἕνα βάθεμα καὶ μιὰ κρίση «ἡγεσίας» πιὸ σοβαρὴ ἀπὸ προηγούμενα. Οἱ ἐκλογὲς ὄχι μόνο δὲν σημείωσαν μιὰ στασιμότητα τῆς πολιτικοποίησης καὶ τῆς κινητοποίησης τῶν μαζῶν, ἀλλὰ ἐγκαινίασαν στὴν πραγματικότητα ἕνα νέο στάδιο ποὺ χαρακτηρίζεται ἀπ' τὴν ὄξυνση τοῦ ταξικοῦ ἀγώνα, μέσα σ' ἕνα κλῖμα αὐξανόμενης πολιτικοποίησης ποὺ κερδίζει σὲ βάθος ὅλα τὰ στρώματα τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τοῦ στρατοῦ ἀπ' τὴν κορφὴ ὡς τὴ βάση. Εἶναι ἐπίσης ἡ περίοδος ὅπου ἀποφασίζονται ἢ ἀρχίζουν νὰ ἐφαρμόζονται τὰ πιὸ ριζοσπαστικὰ

κοινωνικο-οικονομικὰ μέτρα: ἐθνικοποιήσεις, ἀγροτικὴ μεταρρύθμιση. Οἱ ἐπιτροπὲς τῶν ἐργαζομένων στὰ ἐργοστάσια, στὶς ἐπιχειρήσεις, στὶς συνοικίες πολλαπλασιάζονται, ἡ κρίση τοῦ στρατοῦ ὀξύνεται μὲ τὴν αὐξανόμενη πολιτικοποίησή του καὶ τὴ διαμάχη γύρω ἀπ' τὴ δημοκρατικὴ ὀργάνωση τῶν κληρωτῶν. Οἱ δυνάμεις τῆς ἀντίδρασης γίνονται ἐπίσης πιὸ δραστήριες κι' ἐνεργητικές. Τὸ θέμα τοῦ συγκεκριμένου μεταβατικοῦ προγράμματος γιὰ τὴν προώθηση τῆς κατάστασης καὶ τοῦ ἀκριβοῦς πολιτικοῦ σχήματος ποὺ θὰ ἔκφραζε τὴ μεταβατικὴ πολιτικὴ ἐξουσία, γίνονται τὰ κρίσιμα θέματα. Ἐκδηλώνονται καὶ τὰ δυὸ στὸ πρόβλημα τῆς «ἡγεσίας» τοῦ ἐπαναστατικοῦ προτσές.

11. Φυσιολογικά, ἡ ἡγεσία αὐτὴ ἔπρεπε νὰ εἶναι τὸ ἑνιαῖο μέτωπο τῶν ἐργαζομένων, συγκροτημένο ἀπ' τὴ βάση ὡς τὴν κορυφὴ ἐκφρασμένο πολιτικὰ σὲ μιὰ κυβέρνηση Σ.Κ. — Κ.Κ. — MFA, στηριγμένο σὲ ἐπιτροπὲς ἀνοιχτὲς σ' ὅλες τὶς τάσεις καὶ τὰ στοιχεῖα ποὺ θέλουνε τὸ σοσιαλισμό. Μιὰ τέτοια ἐξουσία θὰ χρησιμοποιοῦσε ἀκόμα καὶ τὴ συνταχτικὴ συνέλευση γιὰ νὰ υἱοθετήσει τὰ ἀπαραίτητα οἰκονομικο - κοινωνικὰ μέτρα καὶ νὰ ἐπεξεργαστεῖ τὸ νέο σύνταγμα τῆς χώρας νομιμοποιῶντας τὶς ἐπαναστατικὲς κατακτήσεις καὶ ἐγγυούμενη τὶς προοπτικὲς σοσιαλιστικῆς ἀνάπτυξης.

Περιορισμένη ἀνάμεσα στὶς πιέσεις τῆς ἐπαναστατικῆς βάσης τοῦ ἑνιαίου μετώπου καὶ τῆς Κυβέρνησης τῶν ἐργαζομένων ἡ συντακτικὴ συνέλευση θἄταν ὑποχρεωμένη νὰ δράσει κατ' αὐτὴ τὴν ἔννοια ἢ νὰ παραιτηθεῖ μιὰ δεδομένη στιγμή. Ἀντὶ γιὰ ἕνα τέτοιο προνατατολισμὸ τὸ Κ.Κ., σὲ σιωπηρὴ συμμαχία μὲ τὶς βοναπαρτιστικὲς τάσεις στοὺς κόλπους τοῦ M.F.A., ἐχθρικὲς πρὸς τὸ Σ.Κ. καὶ τὰ κόμματα γενικὰ καὶ προσηλωμένες στὸ σχῆμα MFA—λαός, ἐξαπόλυσε μιὰ σεχταριστική, γραφειοκρατικὴ καὶ τυχοδιωκτικὴ πολιτικὴ τοῦ στύλ «τρίτος γύρος» ποὺ πολὺ γρήγορα ἔφερε τὴν κρίση «ἡγεσίας» καὶ τὴν κρίση στὸ σύνολο τοῦ Ἐπαναστατικοῦ προτσὲς σὲ σημεῖο ἰδιαίτερα κρίσιμο κι' ἐκρηκτικό.

Συνέβαλε στὴ ρήξη μὲ τὸ Σ.Κ., τὴν ἔξοδό του ἀπ' τὴν κυβέρνηση κι' ἔδινε τὴν ἐντύπωση ὅτι ἐπρόκειτο στὸ ἑξῆς νὰ ὁλοκληρωθεῖ ἡ ἐπανάσταση μόνο μὲ τὶς δυνάμεις τοῦ Κ.Κ., τοὺς στρατιωτικοὺς συνεταίρους του κι' ἕνα μέρος τῆς «ἐπαναστατικῆς ἀριστερᾶς», ποὺ ἔλεγχε πολλὲς ἐπιτροπὲς βάσης. Γινότανε φανερὸ πὼς σ' ἕνα τέτοιο πιθανὸ προτσὲς ἡ κυριαρχία τοῦ Κ.Κ. στὸ σύνολο αὐτῶν τῶν δυνάμεων ἦταν θέμα χρόνου.

12. Ἡ δυνατότητα μιᾶς τέτοιας προοπτικῆς ἔγινε ἀντικείμενο ἐκμετάλλευσης τόσο ἀπ' τὴν ἡγεσία τοῦ Σ.Κ., ὅσο κι' ἀπὸ ὅλες τὶς ἄλλες δυνάμεις τῆς ἀντιπολίτευσης, συμπεριλαμβανομένης τῆς ἄκρας δεξιᾶς κι' ἀκόμα, στοὺς κόλπους τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ M.F.A., ἀπ' ὅλες τὶς τάσεις καὶ τὰ στοιχεῖα τὰ ἀντιτιθέμενα στὸ «μοντέλο» τῆς «λαϊκῆς δημοκρατίας». Στὴν πραγματικότητα αὐτὸ τὸ τελευταῖο ἐνδεχόμενο ἦταν καὶ παραμένει ἀδύνατο γιὰ τὴν Πορτογαλία, ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχει συσχετισμὸς δυνάμεων ἱκανὸς γιὰ τὴν πραγματοποίησή του.

Στὴν περίπτωση ὅπου, παρ' ὅλα αὐτά, μὲ πραξικοπηματικὸ τρόπο, ἐκμεταλλευομένη τὴ σύγχιση καὶ τὴν ἀποδιοργάνωση τῶν ἀντιτιθέμενων δυνάμεων, μιὰ τέτοια ἀπόπειρα πετύχαινε, θἄχε μικρὴ διάρκεια καὶ θὰ ὁδηγοῦσε ἀναπόφευκτα στὸ θρίαμβο τῆς, βοηθούμενης ἀπ' τὸν εὐρωπαϊκὸ καὶ τὸν ἀμερικάνικο ἰμπεριαλισμό, ἀντεπανάστασης.

Ἐπρόκειτο, λοιπόν, περισσότερο γιὰ ἕνα «μπαμπούλα» παρὰ γιὰ μιὰ πραγματικὴ ἀπειλή. Ἦταν ὅμως ἀρκετὸ αὐτὸ γιὰ νὰ διαχωριστεῖ ὁ στρατὸς καὶ τὸ M.F.A. σὲ ἀντιτιθέμενες τάσεις, μὲ κίνδυνο ἔνοπλης σύγκρουσης μεταξύ τους, καὶ γιὰ νὰ ξαναζωντανέψουν καὶ νὰ ἀναδιοργανωθοῦν οἱ δυνάμεις τῆς ἀντίδρασης, ποὺ προσπαθοῦν νὰ μποῦν «ὑπὸ τὴ σκέπη» τοῦ Σ.Κ. καὶ ἐκείνων τῶν στρατιωτικῶν ποὺ εἶναι ὀπαδοὶ τοῦ σοσιαλισμοῦ ἀλλὰ ἀντίθετοι μιᾶς ἐξουσίας ποὺ ἡ χειραγώγησή της ἀπὸ τὸ Κ.Κ. θὰ τοῦ ἐπιτρέψει νὰ ἐπεκτείνει τὰ πλεονεκτήματά του καὶ τὴ γραφειοκρατική του ἐξάπλωση.

Στὴν περίπτωση μιᾶς τέτοιας σύγκρουσης, ὑπῆρχε μεγάλος κίνδυνος νὰ κερδίσουν οἱ ἀντεπαναστατικὲς δυνάμεις τὸν τελευταῖο ἀποφασιστικὸ γῦρο αὐτῆς τῆς δοκιμασίας, μέσω τῆς ἔκρηξης ἑνὸς μακρόχρονου καὶ ἀβέβαιου ἐμφύλιου πολέμου.

13. Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄποψη, πρέπει νὰ ὑπογραμμιστεῖ ἡ στάση αὐτῶν ἀπ' τοὺς ἀξιωματικούς, ποὺ ἂν καὶ διέθεταν μιὰ δύναμη ἀρκετὴ γιὰ νὰ χτυπήσουν τοὺς ἀνταγωνιστές τους, τὴν χρησιμοποίησαν σὰ μέσο πίεσης γιὰ νὰ τοὺς ἀναγκάσουν ν' ἀποσυρθοῦν, ἀποφεύγοντας τήν, μὲ ἀνυπολόγιστες συνέπειες, ἀπ' εὐθείας ἔνοπλη σύγκρουση. Αὐτὸ ὅμως τὸ ἀποτέλεσμα τὸ πετύχανε μὲ ἀντάλλαγμα μιὰ ἑτερογενὴ συμμαχία ποὺ ἀποδυνάμωνε τὸν πιὸ ριζοσπαστικὸ τῆς τομέα καὶ περιεῖχε ἐπικίνδυνες ἀντινομίες γιὰ τὴν ἐξέλιξη καὶ τὴν ἀποτελεσματικότητά της. Μπροστὰ στὸ διπλὸ κίνδυνο νὰ συντριβεῖ ἀπὸ μιὰ πτέρυγα τῶν στρατιωτικῶν καὶ τελικὰ ἀπ' τὴν ἀντεπανάσταση στὸ τέλος ἑνὸς ἐμφυλίου πολέμου, τὸ Κ.Κ. ὑποχώρησε ἐγκαταλείποντας σιγὰ - σιγὰ τὴν ὁμάδα Γκονσάλβες καὶ τὸ περιστασιακὸ μέτωπο μὲ τὴν «ἐπαναστατικὴ ἀριστερά». Ὅλες οἱ διαπιστώσεις ποὺ ἔγιναν καθυστερημένα ἀπὸ τὸ Κ.Κ. καὶ ποὺ ἀφοροῦν τὸν κίνδυνο ἀπομόνωσης, τὴ χρήση σεχταριστικῶν καὶ γραφειοκρατικῶν μεθόδων, τὴν ἀναγκαιότητα νὰ δοθεῖ σὲ ἑνιαῖο μέτωπο ὁ ἀγῶνας κατὰ τοῦ πρωταρχικοῦ ἐχθροῦ ποὺ ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἡ ἀντίδραση καὶ ἡ ἀντεπανάσταση, ἔπρεπε νἄχουν γίνει πιὸ μπροστὰ ὥστε ν' ἀποφευκτεῖ ἡ ἀνακολουθία καὶ ἡ ἀνευθυνότητα τῆς πολιτικῆς του.

14. Ὅσο γιὰ τὴν «ἐπαναστατικὴ ἀριστερὰ» ποὺ εἶδε στὴν πορεία τοῦ Κ.Κ. καὶ τῆς ὁμάδας Γκονσάλβες μιὰ πορεία πρὸς τὰ «ἀριστερὰ» καὶ «ἐπαναστατικὴ» καὶ ἐρωτοτροποῦσε μὲ τὴν ἰδέα νὰ συνδυαστεῖ τὸ στρατιωτικὸ καθεστὼς μὲ τὶς ἐπιτροπὲς βάσης, ἀπαλλαγμένο ἀπὸ τὸ κόμματα κι' ἰδιαίτερα τὸ Σ.Κ., ἐξακολουθεῖ ν' ἀποδεικνύει τὴν ἐσφαλμένη καὶ ἀκατανόητη ἀντίληψή της γιὰ τὸ συνολικὸ ἐπαναστατικὸ προτσὲς καὶ τὶς ἀναγκαῖες μεταβατικὲς προϋποθέσεις γιὰ τὴ νικηφόρα του κατάληξη. Νὰ χρησιμοποιεῖς τὶς ἐπιτροπὲς βάσης σὰ μιὰ ἀντιεξουσία ὄχι μόνο κατὰ τοῦ ἀστικοῦ κράτους, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν ρεφορμιστικῶν κομμάτων σημαίνει πραχτικὰ νὰ θέλεις νὰ φέρεις σὲ πέρας τὴν ἐπανάσταση μὲ μιὰ «ὀργανωμένη ἐπαναστατικὴ» μειοψηφία καὶ νὰ καταστήσεις τὴν ἀπαραίτητη συμμαχία μὲ τὰ πλατειὰ στρώματα τῶν ἐργαζομένων, ἐκτὸς ἀπ' τὸ χειρωνακτικὸ προλεταριάτο, στὶς πόλεις καὶ τὴν ἐπαρχία, ἀδύνατη. Γιὰ νὰ ἔχει τὸ ἐπαναστατικὸ προτσὲς νικηφόρα κατάληξη στὴν Πορτογαλία, εἶναι ἀπαραίτητο ταυτόχρονα καὶ νὰ ἰσχυροποιηθεῖ ἡ συμμαχία μ' αὐτὰ τὰ στρώματα καὶ νὰ ἐξουδετερωθοῦν τὰ ἄλλα ἐπίσης πλατειὰ στρώματα τῆς μικρῆς καὶ μέσης μπουρζουαζίας. Γιὰ τὴν πραγμα-

τοποίηση μιᾶς τέτοιας πολιτικῆς εἶναι ἀπαραίτητη ἡ συμμαχία μὲ τὸ Σ.Κ. Ἰδιαίτερα, ἀκόμα καὶ στὴν περίπτωση ποὺ μειώνουν τὴ σημασία τῆς καθαρὰ προλεταριακῆς βάσης της κι' ἕνα ἄλλο σημαντικὸ τμῆμα της ποὺ ἀντιπροσωπεύει κοινωνικὰ στρώματα ὑπαλλήλων, λειτουργῶν, βιοτεχνῶν, τεχνικῶν, ἐπιστημόνων κλπ....

Νὰ πιστεύει κανεὶς ὅτι αὐτὰ τὰ στρώματα δὲν ἀκολουθοῦν πιὰ τὸ Σ.Κ. κι' ὅτι μποροῦν ἀπ' εὐθείας νὰ κερδηθοῦν μὲ τὴ δουλειὰ καὶ τὶς ὀργανώσεις βάσης εἶναι μιὰ ἐπικίνδυνη αὐταπάτη.

15. Αὐτὲς οἱ ὀργανώσεις στὴ βάση (ἐπιτροπὲς κλπ.) δὲν θὰ μπορέσουν νὰ ζήσουν καὶ ν' ἀναπτυχθοῦν παρὰ μόνο σὰν ἔκφραση τοῦ πλατιοῦ ἑνιαίου ἐργατικοῦ μετώπου ποὺ θὰ συμπεριλαμβάνει τὸ Κ.Κ. καὶ τὸ Σ.Κ.

Ἡ ἀποστολὴ αὐτῶν τῶν ὀργανώσεων, ποὺ ἀντιπροσωπεύουν γιὰ μᾶς τὴν πιὸ σημαντικὴ κατάκτηση τῆς ἐπανάστασης καὶ τὸ πιὸ ἰσχυρὸ μέσο γιὰ νὰ γίνει πιὸ δυναμικὸ ἀκόμα τὸ προτσές καὶ νὰ ὁδηγηθεῖ στὴ νίκη, δὲν μπορεῖ ν' ἀντιτεθεῖ στὸ ἑνιαῖο μέτωπο τῶν κομμάτων καὶ τῆς κυβέρνησής τους, ἀλλὰ ἀντίθετα ν' ἀγωνιστεῖ γιὰ νὰ ἐκπληρώσουν τὸ ρόλο τους ἔξω ἀπὸ κάθε συμμαχία μὲ τὶς καθαρὰ ἀστικὲς δυνάμεις ὅπως γιὰ παράδειγμα τὸ Λ.Δ.Κ. (Λαϊκὸ Δημοκρατικὸ Κόμμα). Ἂν εἶναι σωστό, ἀναγκαῖο, ἀπαραίτητο νὰ βοηθηθεῖ, νὰ παρακινηθεῖ, νὰ διαδοθεῖ ἡ δημιουργία δημοκρατικῶν ὀργανισμῶν ἄμεσης ἐξουσίας τῶν μαζῶν σ' ἐθνικὴ κλίμακα καὶ σ' αὐτὸ τὸ ἐπίπεδο νὰ συνδεθοῦν μεταξύ τους χωρὶς νὰ ἀναμένεται ὁ σχηματισμὸς τοῦ ἑνιαίου μετώπου τῶν μαζικῶν ἐργατικῶν κομμάτων, δὲν πρέπει νὰ ξεχνιέται πὼς αὐτοὶ οἱ ὀργανισμοὶ δὲν θὰ ζήσουν, δὲν θὰ ἀναπτυχθοῦν καὶ δὲν θὰ γίνουν πραγματικὴ ἐπαναστατικὴ δύναμη σ' ἐθνικὴ κλίμακα (κι' ὄχι μονάχα σ' ὁρισμένες προνομιοῦχες ζῶνες) παρὰ μὲ τὴν παρουσία τῶν πολιτικῶν τάσεων στὶς γραμμές τους καὶ τὸν ἐλεύθερο δημοκρατικὸ ἀγώνα μεταξύ τους.

Οἱ ἐπιτροπές, τὰ συμβούλια κ.λπ. δὲν δημιουργοῦνται ἐκ τῶν ἄνω ἀπ' τὰ κόμματα, ὅμως δὲν ζοῦν, τελικά, παρὰ σὰν ἔκφραση στὴ βάση τοῦ ἑνιαίου μετώπου τῶν ἐργαζομένων ποὺ ὀργανώνονται πολιτικὰ στὰ κόμματα. Ἡ ἀντίληψη ποὺ ἡ ἱστορία τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ἐπιτρέπει νὰ ἔχουμε γιὰ τὶς δομὲς τῆς δυαδικότητας τῆς ἐξουσίας δὲν εἶναι ἕνα εἶδος ἀνασύστασης τῆς «πλατειᾶς πρωτοπορίας», ἀλλὰ ἕνα εἶδος «ἐργατικῶν κοινοβουλίων» γιὰ τὰ ὁποῖα μιλοῦσε κι' ὁ Λένιν, ποὺ ἀντιπροσωπεύουν πραγματικὰ τὴν τάξη, μ' ὅλες τὶς τάσεις συγκεντρωμένες, μέσα στὴ φυσική της πορεία. Στοὺς κόλπους αὐτῶν τῶν ὀργανισμῶν, τὴν πιὸ ἀνεπτυγμένη ἔκφραση τοῦ ἑνιαίου ἐργατικοῦ μετώπου, οἱ διάφορες πολιτικὲς τάσεις μποροῦν νὰ συγκρουστοῦν ἰδεολογικὰ καὶ νὰ πείσουν μὲ τὶς ἀντιλήψεις τους τοὺς ἐργαζόμενους. Παράλληλα, ὅλες οἱ ἐμπειρίες δυαδικῆς ἐξουσίας ἀπ' τὴ Ρώσικη ὡς τὴ Χιλιανὴ ἐπανάσταση ἀποδεικνύουν πὼς ἡ «λαϊκὴ ἐξουσία» δὲν μπορεῖ ν' ἀναπτυχθεῖ, νὰ συγκροτηθεῖ σ' ἐθνικὴ κλίμακα καὶ νὰ γίνει πραγματικὰ μιὰ ἐναλλακτικὴ λύση ἐξουσίας, παρὰ στὸ μέτρο ποὺ ὑπάρχει μιὰ μεταβατικὴ πολιτικὴ προοπτικὴ ποὺ τῆς ἀνοίγει ἕνα χῶρο κι' ἕνα πλαίσιο γιὰ τὴν αὔξηση καὶ τὴ συμπύκνωσή της.

16. Ἐξάγοντας περισσότερο ἀπὸ ἑνάμισυ χρόνο τὴν πλούσια πεῖρα τοῦ ἐπαναστατικοῦ προτσές ποὺ ἄρχισε στὶς 25 Ἀπρίλη τοῦ '74 καὶ ἐπωφελούμενοι ἀπ' τὴν παροδική, περιστασιακὴ ἰσορροπία ποὺ ὑπάρχει σήμερα ἀνάμεσα στὰ ἰδεολογικὰ ρεύματα ποὺ συνθέτουν αὐτὸ τὸ προτσές καὶ ἐκεῖνα ποὺ τοῦ ἀντιτίθενται, εἶναι ἀπαραίτητο νὰ βγάλουμε τὰ ἀκόλουθα συμπεράσματα: Πρέπει νὰ συνεχιστεῖ μὲ τὴν μεγαλύτερη ἐπιμονὴ ὁ ἀγώνας γιὰ τὴν ὁλοκληρωμένη πολιτικὴ τοῦ ἑνιαίου ἐργατικοῦ μετώπου καὶ τὴν τωρινὴ μεταβατική του ἔκφραση στὸ ἐπίπεδο τῆς κυβέρνησης: κυβέρνηση Σ.Κ. — Κ.Κ. — M.F.A. στηριγμένη στὶς ἑνιαῖες ἐπιτροπὲς βάσης.

Εἶναι ἡ κυβέρνηση στὶς ἀναγκαῖες κατὰ τὸ σημερινὸ στάδιο συμμαχίες, ὥστε νὰ προωθηθεῖ τὸ ἐπαναστατικὸ προτσές.

Πρέπει, ἀντίθετα, νὰ ἀπαιτοῦμε ἀκατάπαυστα τὴ ρήξη μὲ τὸ Λ.Δ.Κ., ποὺ δὲν εἶναι πιὰ μιὰ ἁπλὴ «σοσιαλδημοκρατικὴ σκιά», ἀλλὰ ἡ ὀργανωμένη πολιτικὴ ἀποκρυστάλλωση τῶν πιὸ συνειδητῶν δυνάμεων τῆς ἀστικῆς τάξης. Βέβαια, ἡ ἀστικὴ τάξη παραμένει ἀκόμα ἀρκετὰ διαιρεμένη, ἐξακολουθώντας πάντα νὰ μὴν ἔχει ἕνα συγκροτημένο πολιτικὸ σχέδιο, σ' ὅ,τι ἀφορᾶ τὸν τρόπο ποὺ θὰ τῆς ἔδινε τὴν κυριαρχία καὶ θὰ ἀποφύγει νὰ προστρέξει στὸ ἄμεσο μέλλον σ' ἕνα ἀβέβαιο πόλεμο πρὶν νὰ διαθέτει καὶ μέσα στὸ στρατὸ μιὰ ἐπαρκῆ δύναμη.

Ἡ παρουσία του στὴν κυβέρνηση τὴ μεταβάλλει ἀπὸ μιὰ ἔκφραση τοῦ ἑνιαίου μετώπου τῶν ἐργαζομένων, σ' ἕνα «λαϊκὸ μέτωπο» στὴν κορυφή, χωρὶς οἱ σοβαρὲς συνέπειες τῆς παρουσίας τοῦ Κόμματος τῆς μπουρζουαζίας στοὺς κόλπους τῆς Κυβέρνησης νὰ ἀντισταθμίζονται ἀπ' τὶς ἑνιαῖες ἐπιτροπὲς στὴ βάση.

Πρέπει ἡ κυβέρνηση τοῦ ἑνιαίου μετώπου τῶν ἐργαζομένων, συγκροτημένου ἀπ' τὴ βάση ὡς τὴν κορυφὴ καὶ ἐκφρασμένου πολιτικὰ στὸ ἐπίπεδο τῆς κυβέρνησης μὲ τὸν τρόπο ποὺ προαναφέρθηκε, ν' ἀγωνιστεῖ γιὰ ἕνα συγκεκριμένο μεταβατικὸ πρόγραμμα ποὺ νὰ περιλαμβάνει μεταξὺ ἄλλων:

— Τὴ στερέωση τῶν ἐθνικοποιήσεων, ποὺ νὰ ἐλέγχονται πραγματικὰ ἀπ' τοὺς ἐργαζόμενους, μὲ τὴ μορφὴ τῶν συμβουλίων τῶν ἐργαζομένων ποὺ θὰ διαχειρίζονται, μὲ τὴ μειοψηφικὴ συμμετοχὴ τοῦ κράτους, τὶς ἐθνικοποιημένες ἐπιχειρήσεις.

— Τὴν ἄμεση ἐφαρμογὴ τῆς ἤδη ἀποφασισμένης ἀγροτικῆς μεταρύθμισης, στὸ νότο καὶ τὸ βορρᾶ, φροντίζοντας γιὰ τὴ δημοκρατικὴ συμμετοχὴ τῶν ἐνδιαφερομένων μαζῶν στὴν πραγματοποίηση καὶ διαχείρησή της.

Στὸ νότο, θὰ πρέπει νὰ δημιουργηθεῖ στὶς πιὸ ἀποδοτικὲς περιοχὲς ἕνας κοινωνικοποιημένος τομέας, δηλαδὴ ἕνας τομέας ποὺ θὰ εἶναι κρατικὴ ἰδιοκτησία, ἀλλὰ θὰ διαχειρίζεται ἀπ' τοὺς ἐργαζομένους κι' ὁ ὁποῖος μὲ τὴ βοήθεια (κατὰ προτίμηση) τοῦ κράτους νὰ γίνει ὁ οἰκονομικὰ πρωτεύων τομέας, τόσο γιὰ τὴν τροφοδότηση τῆς χώρας, ὅσο καὶ γιὰ τὴν προσφορὰ ὑλικοῦ στὴν ἐλαφρὰ βιομηχανία καὶ τὶς ἐξαγωγὲς τῶν προϊόντων ποὺ θὰ φέρουν πλούσιο συνάλλαγμα.

Στὶς ἄλλες περιοχὲς τοῦ νότου, καθὼς καὶ στὸ βορρὰ πρέπει ν' ἀκολουθηθεῖ ὁ δρόμος τῆς συνεταιριστικῆς ἀναδιοργάνωσης μὲ τὴ βοήθεια τοῦ κράτους σὲ πιστώσεις, φόρους, τιμές, τεχνικὰ μέσα κλπ.

— Ἡ λύση τῶν συνεταιρισμῶν πρέπει ἐπίσης νὰ ἐφαρμοστεῖ γιὰ τὴν ἀναδιοργάνωση τῶν τομέων τῆς βιοτεχνίας, τοῦ μικροῦ ἐμπορίου, τῆς ἐλαφρᾶς βιομηχανίας, πάντα μὲ τὴ βοήθεια τοῦ κράτους σὲ πιστώσεις, φορολογία, τεχνικὰ μέσα κλπ.

Ἡ συνεταιριστικὴ λύση θὰ ἐπιτρέψει

μιὰ μέρα νὰ κοινωνικοποιηθοῦν αὐτοὶ οἱ τομεῖς, ὄχι μὲ κρατικὴ ἐπέμβαση, ἀλλὰ μὲ τὴν κατανόηση τῶν οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν πλεονεκτημάτων μιᾶς τέτοιας ὁριστικῆς λύσης.

— Τὴν πραγματοποίηση τῆς κοινωτικῆς μεταρρύθμισης, ἀναδιατάσσοντας, ἀνασυγκροτῶντας, ἀναδιοργανώνοντας τὶς κοινότητες μὲ σκοπὸ νὰ δημιουργηθοῦν βιώσιμες οἰκονομικο-διοικητικὲς ὀντότητες, ἱκανὲς νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν ἰσόρροπη ἀνάπτυξη τῆς χώρας καὶ νὰ παίξουν, στὸ πλαῖ τῶν συμβουλίων τῶν ἐργαζομένων στὶς ἐπιχειρήσεις, τὸ ρόλο τῶν αὐτοδιαχειριζόμενων ὀργάνων, στὴ βάση τῆς νέας πρὸς οἰκοδόμιση ἀποκεντρωμένης δημοκρατικῆς ἐξουσίας.

— Τὴ δημοκρατικὴ ἐπεξεργασία ἑνὸς οἰκονομικοῦ καὶ κοινωνικοῦ πλάνου σ' ἐθνικὴ κλίμακα ποὺ θὰ κατευθύνει τὴν οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ ἀνάπτυξη τῆς χώρας μὲ τὴν προοπτικὴ τοῦ αὐτοδιαχειριζόμενου σοσιαλισμοῦ.

— Τὴν πλήρη ἀποαποικιοποίηση ὅλων τῶν περιοχῶν ποὺ ἦταν παλιὰ ἀποικίες καὶ τὴ στενὴ συνεργασία μὲ τὴν προοπτικὴ μιᾶς κοινῆς καὶ ἀμοιβαῖα συμφέρουσας ἀνάπτυξης μὲ τὴ Μοζαμβίκη, τὴ Γουϊνέα-Μπισάου καὶ τὴν Ἀγκόλα.

Νὰ παρασχεθεῖ κάθε δυνατὴ βοήθεια ὥστε ἡ Ἀγκόλα νὰ γίνει γρήγορα πλήρως ἀνεξάρτητη κάτω ἀπὸ μιὰ κυβέρνηση τοῦ M.P.L.A. (Λαϊκὸ Κίνημα γιὰ τὴν Ἀπελευθέρωση τῆς Ἀγκόλας).

— Τὴν πλήρη ἀπαγκίστρωση τῆς χώρας ἀπ' τὸ N.A.T.O. καὶ τὴν προσέγγισή της στὸ μπλὸκ τῶν ἀδεσμεύτων.

17. Ἡ νέα κυβέρνηση ἐγκαθίσταται μέσα σὲ οἰκονομικές, πολιτικὲς καὶ κοινωνικὲς περιστάσεις ποὺ τὶς χαρακτηρίζουν ὁ ἀμείωτος δυναμισμὸς τοῦ ἐπαναστατικοῦ προτσὲς καὶ τὰ πολυάριθμα καὶ σοβαρὰ οἰκονομικὰ προβλήματα ποὺ μόνο ριζοσπαστικὰ ἀντικαπιταλιστικὰ μέτρα, μέσα στὸ πλαίσιο μιᾶς νέας κρατικῆς μηχανῆς βασισμένης στὰ συμβούλια τῶν ἐργαζομένων, θὰ μποροῦσε νὰ λύσει ὁριστικά.

Πρέπει ἐπομένως νὰ κρίνει κανεὶς τὴν παρουσία της σὰν περιστασιακὴ καὶ ἀσταθῆ.

Ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ τὸ ἐπαναστατικὸ συμβούλιο ὅπου κυριαρχεῖ ἡ ὁμάδα τῶν «ἐνέα», φάνηκε νὰ πισοδρομεῖ μὲ τὰ ἀντιδραστικὰ γιὰ τὶς σημερινὲς ἐπαναστατικὲς συνθῆκες μέτρα γιὰ «λογοκρισία», «παλινόρθωση τῆς ἐξουσίας» τῆς στρατιωτικῆς ἱεραρχίας κλπ. Οἱ ἀπόπειρες γιὰ χειραφέτηση τοῦ στρατεύματος θὰ προσκρούουν ὅλο καὶ περισσότερο στὴν ἀντίσταση τῶν πολυάριθμων ἀξιωματικῶν, ἀλλὰ ἰδιαίτερα στὸ κίνημα τῶν στρατιωτῶν, οἱ ὁποῖοι δὲν μποροῦν πιὰ νὰ χρησιμοποιοῦνται ἀπ' τὰ διάφορα ρεύματα τοῦ M.F.A., σὰν μιὰ ἐξασκημένη μάζα, καὶ τῶν ὁποίων ἡ πολιτικοποίηση καὶ ἡ συμμετοχὴ στοὺς ἄμεσους ἀγῶνες τῶν ἐργαζομένων ἔχει σημαντικὰ αὐξηθεῖ τοὺς τελευταίους μῆνες.

Ἀκόμα κι' ἄν, γιὰ ἕνα διάστημα, ἡ μεγάλη μάζα τοῦ πληθυσμοῦ, ποὺ τὰ ἀλλεπάλληλα λάθη τοῦ Κ.Κ. καὶ τῆς «ἐπαναστατικῆς ἀριστερᾶς» ἴσως καταλήξουν νὰ τὴν ἀπομακρύνουν ἀπ' τὴν ἐπανάσταση, δεχτεῖ μ' ἕνα εἶδος ἀνακούφισης κάθε πρόφαση σταθερότητας, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία πὼς νέες συγκρούσεις καὶ νέες διαφοροποιήσεις τόσο στοὺς κόλπους τοῦ ἐπαναστατικοῦ συμβουλίου, ὅσο καὶ στὸ ἐργατικὸ κίνημα βρίσκονται στὴν ἡμερησία διάταξη.

18. Ἡ Πορτογαλικὴ ἐπανάσταση θὰ περάσει ἀπαραίτητα ἀπὸ φάσεις ἀνάπτυξης, ὑποχώρησης, ἀνάπαυλας καὶ νέων ἐκκινήσεων πρὶν καταλήξει εἴτε στὴ νίκη εἴτε στὴν ἧττα. Οἱ σημερινὲς συνθῆκες ἐπιτρέπουν μιὰ νέα ἀνάπτυξη τῆς ἐπανάστασης. Μόνο οἱ ἀδυναμίες τῆς «ἐπαναστατικῆς ἀριστερᾶς», μποροῦν νὰ κάνουν νὰ χαθοῦν αὐτὲς οἱ δυνατότητες. Εἶναι πολὺ ἐπεῖγον νὰ διεξαχθεῖ ἕνας ἀ δ ε λ φ ι κ ὸ ς ἀλλὰ πάνω ἀπ' ἀρχὲς διάλογος μὲ τὶς ὀργανώσεις ποὺ ἔχουν ἑνωθεῖ στὸ F.U.R. καὶ μὲ τοὺς ἀγωνιστὲς τοῦ Σ.Κ. καὶ τοῦ Κ.Κ. γιὰ νὰ σχηματιστεῖ γρήγορα ἡ πτέρυγα τῶν μαρξιστῶν - ἐπαναστατῶν, ποὺ δυνάμει ὑπάρχει ἀλλὰ εἶναι διασπαρμένη σ' ὅλες τὶς ἐργατικὲς ὀργανώσεις, πράγμα ἀπαραίτητο γιὰ τὴ νίκη.

Τὸ F.U.R. (ἑνιαῖο μέτωπο τῶν ἐπαναστατῶν) πέρα ἀπ' τὰ καθημερινά του καθήκοντα τῆς ἀναδυνάμωσης, τῆς ἐπέκτασης, τῆς συνένωσης τῶν πολυάριθμων ἐπιτροπῶν ἐργαζομένων, MORADORES, στρατιωτῶν, θὰ πρέπει νὰ καταπιαστεῖ ὑπεύθυνα μὲ τὸν ἀπολογισμὸ τῆς κατεύθυνσης καὶ τῆς δραστηριότητάς του γιὰ νὰ ἐφαρμόσει, τὴν κατάλληλη στιγμή, τὴν νέα ἀναγκαία πολιτικὴ τὴν προσανατολισμένη πρὸς τὴν ὁλοκληρωμένη καὶ σαφῆ ἀντίληψη τοῦ ἑνιαίου ἐργατικοῦ μετώπου, τοῦ μεταβατικοῦ του προγράμματος καὶ τῆς μεταβατικῆς του κυβέρνησης.

19. Πέρα ἀπ' τὴ βοήθεια ποὺ ἡ T.M.R.I. θὰ προσφέρει στὴν ἀποσαφήνιση τῶν προβλημάτων τῆς πορτογαλικῆς ἐπανάστασης εἶναι ἀναγκαῖο καὶ ἐπεῖγον νὰ ὀργανωθεῖ καλύτερα ἡ ἄμυνά της σὲ εὐρωπαϊκὸ καὶ διεθνὲς πλαίσιο γιὰ νὰ παρασχεθεῖ τὴν κατάλληλη στιγμή, κάθε δυνατὴ ὑλικὴ βοήθεια καὶ νὰ ἀποκρουστοῦν ἀποτελεσματικὰ οἱ ἀντεπαναστατικὲς προετοιμασίες τοῦ εὐρωπαϊκοῦ καὶ ἀμερικάνικου ἰμπεριαλισμοῦ. Πρέπει ἰδιαίτερα νὰ δράσουμε μὲ τρόπο ὥστε νὰ βοηθηθεῖ ἡ ἐπαναστατικὴ ἀνάπτυξη στὶς ἄλλες εὐρωπαϊκὲς χῶρες, τὴν Ἱσπανία, τὴν Ἰταλία, τὴ Γαλλία, μόνη ἐγγύηση γιὰ τὴν ὁριστικὴ νίκη τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, ποὺ ἄρχισε στὴν Πορτογαλία καὶ τοῦ αὐτοδιαχειριζόμενου σοσιαλισμοῦ σ' αὐτὴ τὴ χώρα.

19)9)75

ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ 6Η ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΓΙΑ ΜΙΑ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ Σ.Κ. - Κ.Κ.Π. - ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ - Κ.Ε.Δ.

1) Ὁ σχηματισμὸς καὶ ἡ πολιτικὴ τῆς ἕκτης κυβέρνησης, ἀντὶ νὰ ἐπιβραδύνει τὴν πόλωση τῶν κοινωνικῶν δυνάμεων στὴν Πορτογαλία καὶ τὴν προσέγγιση τῶν δυνάμεων ποὺ θεωροῦν ὅτι ἀγωνίζονται γιὰ τὸ σοσιαλισμὸ καὶ τὴ νίκη τῆς ἐπανάστασης, δὲν κάνει τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸ νὰ φέρει τὴν κατάσταση ἀνεπαίσθητα σ' ἕνα καινούριο παροξυσμό.

2. Μὲ τὴ σύνθεσή της ἡ κυβέρνηση περιόρισε τὸ ρόλο τόσο τοῦ Κ.Κ. ὅσο καὶ τῶν ἐπαναστατικῶν στοιχείων τοῦ ΚΕΔ πρὸς ὄφελος κυρίως τῶν σοσιαλιστῶν ποὺ συγκυριακὰ ὑποστηρίζονται

ἀπὸ τὸ Λαϊκοδημοκρατικὸ κόμμα καὶ τὰ συντηρητικὰ στοιχεῖα τοῦ ΚΕΔ. Μὲ τὴν πολιτικὴ της ἀποπειράθηκε καὶ πάντα προσπαθεῖ νὰ σταματήσει τὴν ἐλεύθερη ἀνάπτυξη τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων τῆς χώρας, μὲ τὴν ἀπατηλὴ ἐλπίδα νὰ προκαλέσει μιὰ σταθεροποίηση στὸ «κέντρο» σύμφωνα μὲ ἕνα «σοσιαλδημοκρατικὸ» μοντέλο, ἐλαφρὰ χρωματισμένο «πρὸς τὰ ἀριστερά».

3) Τὰ γεγονότα αὐτὰ πάνε ἐνάντια στὴ συνολικὴ δυναμικὴ τοῦ προτσές, ποὺ κυριαρχεῖται πάντα ἀπὸ τὴν ἐπαναστατικὴ ἄνοδο τῶν μαζῶν, ποὺ ἐκφράζεται μὲ τὴν ἐξάπλωση καὶ τὴν ἐνίσχυση τῶν διαφόρων Ἐπιτροπῶν τῶν Ἐργαζόμενων, καὶ τὴ σύνδεσή τους σὲ ἐθνικὸ ἐπίπεδο (σύνδεση ποὺ πρέπει νὰ σταθεροποιηθεῖ) μὲ τὴν αὐξανόμενη πολιτικοποίηση τῆς βάσης τοῦ στρατοῦ καὶ τῆς ὀργάνωσής του, τὸ S.U.V. (στρατιῶτες ἑνωμένοι θὰ νικήσουν) ποὺ συμμαχεῖ μὲ τὶς ἐπιτροπὲς τῶν ἐργαζομένων καὶ μὲ τὴ γενίκευση καὶ τὸ βάθεμα τῶν κοινωνικῶν ἀγώνων.

Ἐντείνεται ἐπίσης ἡ πόλωση τῶν δυνάμεων τῆς ἀντιδραστικῆς καὶ προφασιστικῆς δεξιᾶς, καθὼς καὶ ἡ ἐπιθετικὴ ὀργάνωση αὐτῶν τῶν δυνάμεων, ποὺ παρακινοῦνται καὶ βοηθοῦνται ἀπὸ τὸν Εὐρωπαϊκὸ καὶ παγκόσμιο ἰμπεριαλισμό.

Τὴν ἔκφραση αὐτοῦ τοῦ προτσές τὴ βρίσκουμε στὸ αὐξανόμενο πολιτικὸ βάρος τοῦ Λαϊκοδημοκρατικοῦ καὶ τοῦ Χριστιανοδημοκρατικοῦ κόμματος, στὸν πολλαπλασιασμὸ τῶν τρομοκρατικῶν πράξεων τοῦ Λαϊκοῦ ἀπελευθερωτικοῦ στρατοῦ (E.L.P.), καὶ ἄλλων φασιστικῶν ὁμάδων, καθὼς καὶ στὴν πιὸ διακριτικὴ συσπείρωση τῶν συντηρητικῶν καὶ ἀντιδραστικῶν δυνάμεων στὸ στρατὸ ἀκόμα καὶ στὸ ΚΕΔ, ποὺ περιμένουν ἐπίσης τὴν ὥρα τους.

Οἱ προετοιμασίες τῆς ἀντίδρασης ἐπιταχύνονται μὲ τὸ πλησίασμα τῆς 11 Νοέμβρη ποὺ θἆναι ἀποφασιστικὴ μέρα γιὰ τὸ ἄμεσο μέλλον τῆς Ἀγκόλα: ἀποτελεσματικὴ ἀνεξαρτησία μὲ μιὰ κυβέρνηση MPLA ἢ μακροχρόνιος πόλεμος ἐνάντια στὸν ἰμπεριαλισμὸ καὶ τὰ ὄργανά του, τὸ F.N.L.A. καὶ τὴν UNITA.

4) Τὸ Σοσιαλιστικὸ Κόμμα καὶ οἱ στρατιωτικὲς δυνάμεις ποὺ τὸ ὑποστηρίζουν ἀναλαμβάνουν σήμερα μὲ διαφορετικὸ τρόπο τὴν κύρια εὐθύνη ἀπέναντι στὸ μέλλον τῆς Ἐπανάστασης.

Ἐὰν οἱ δυνάμεις αὐτὲς ἐξακολουθοῦν νὰ θέλουν νὰ σταματήσουν τὴν ἀνάπτυξη τῶν «ἀναρχικῶν» δυνάμεων ποὺ ἐκφράζονται πολύμορφα στὴν ἐλεύθερη ἀνάπτυξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῶν μαζῶν, νὰ μειώσουν μὲ τυχαῖο διοικητικὸ τρόπο τὸ ΚΚ, νὰ διατηρήσουν τὸ Α.Μ.Ι. καὶ τοὺς κομμάντος, ὄργανα μὲ πραιτωριανὲς τάσεις, νὰ ἀφοπλίσουν τοὺς ἐπαναστάτες καὶ τὶς μάζες, τότε θὰ ὁδηγήσουν σὲ ἀνοικτὴ σύγκρουση πρὸς ὄφελος, οριστικά, τῆς ἀντίδρασης καὶ τῆς ἀντεπανάστασης.

5) Τὸ νέο ἀδιέξοδο στὸ ὁποῖο ὁδηγεῖ ἡ πολιτικὴ αὐτή, μιὰ καὶ δὲν μπορεῖ νὰ λύσει μὲ ἱκανοποιητικὸ τρόπο τὸ θεμελιακὸ πρόβλημα τῆς μεταβατικῆς ἡγεσίας τοῦ ἐπαναστατικοῦ προτσές, ἀκόμη καὶ στὸ ἐπίπεδο τῆς κυβέρνησης, μπορεῖ νὰ ἀποφευχθεῖ μόνο μὲ μιὰ συμφωνία ἀνάμεσα στὶς κυριώτερες πολιτικὲς δυνάμεις, στὸ σημερινὸ σχέδιο τῆς Ἐπανάστασης, ποὖναι τὸ Σοσιαλιστικὸ καὶ τὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα, ἡ ἐπαναστατικὴ ἀριστερὰ τοῦ ΚΕΔ, καὶ τοῦ ἑνιαίου ἐπαναστατικοῦ μετώπου (F.U.R.) μὲ βάση ἕνα κοινὸ μεταβατικὸ πρόγραμμα.

Ἡ κυβέρνηση ποὺ θὰ βγεῖ ἀπὸ μιὰ τέτοια συμφωνία, θἄπρεπε νἆναι αὐτὴ τοῦ Σ.Κ. — Κ.Κ. — ἐπαναστατικὴ ἀριστερὰ τοῦ ΚΕΔ, δημοκρατικὰ ἀντιπροσωπευόμενων καὶ κριτικὰ ὑποστηριζόμενων ἀπὸ τὶς ἐπιτροπὲς στὴ βάση τοῦ ἑνιαίου μετώπου τῶν ἐργαζομένων καὶ στρατιωτῶν, μιὰ κυβέρνηση ποὺ θὰ ἐφάρμοζε τὸ μεταβατικὸ πρόγραμμα ποὺ κοινὰ θἄχε ἀποφασιστεῖ.

Ἀπὸ τὸ χαρακτήρα τοῦ πραγμάματος αὐτοῦ θὰ ἐξαρτιότανε ἐπίσης ἡ ἐνδεχόμενη συμμετοχὴ τοῦ F.U.R., σὲ μιὰ τέτοια κυβέρνηση, ἢ μονάχα ἡ κριτική του ὑποστήριξη σ' αὐτήν. Παραδείγματος χάριν, εἶναι σήμερα τελείως ἀπαραίτητο νὰ περιέχει τὸ πρόγραμμα αὐτὸ συνθήματα ἐξοπλισμοῦ τῶν ἐργαζομένων καὶ διάλυσης κάθε στρατιωτικῆς δύναμης μὲ πραιτωριανὴ κλίση, ποὺ κρύβεται στὸ ΚΕΔ ἢ στὸ στρατό.

Ἀπὸ τὴ θέση αὐτὴ βγαίνει τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ σωστὴ τακτικὴ σὲ σχέση μὲ τὴ σημερινὴ κυβέρνηση, θἄπρεπε νἆναι αὐτὴ ποὺ θὰ διακήρυττε συνεχῶς τὴ ρήξη μὲ τὸ Λαϊκοδημοκρατικὸ κόμμα καὶ τὰ συντηρητικὰ στοιχεῖα τοῦ στρατοῦ καὶ τὴν ανασυγκρότησή της σύμφωνα μὲ τὶς παραπάνω θέσεις. Ἡ στάση αὐτὴ ἐπίσης μπορεῖ νὰ ἐπιταχύνει τὶς διαφοροποιήσεις πρὸς τὰ ἀριστερὰ μέσα στὸ ἴδιο τὸ σοσιαλιστικὸ κόμμα, πρᾶγμα ποὺ πρέπει νὰ θεωρηθεῖ, χωρὶς καμμιὰ ἐξαίρεση, σὰν διαρκὴς στόχος τῆς ὀρθῆς ἐφαρμογῆς τῆς πολιτικῆς τοῦ ἑνιαίου ἐργατικοῦ μετώπου, ἀπέναντι στὶς ὀργανώσεις ποὺ αὐτοαποκαλοῦνται προλεταριακὲς καὶ ὀπαδοὶ τοῦ Σοσιαλισμοῦ.

Ἀντίθετα, κάθε στάση, ὅπως αὐτὴ ὁρισμένων πολιτικῶν ὁμάδων ποὺ κυριαρχοῦν σήμερα στὸ F.U.R., ποὺ ταυτίζουν τὴ σημερινὴ κυβέρνηση μὲ τὴν ἀντίδραση καὶ μάλιστα μὲ τὸ «φασισμό» καὶ ποὺ κηρύττουν τὴν ἔνοπλη ἐξέγερση ἐνάντιά της, ἐνισχύει τὸ παιχνίδι τῆς ἡγεσίας τοῦ Σ.Κ. καὶ τῶν συντηρητικῶν στρατιωτικῶν στοιχείων, καὶ μπορεῖ νὰ ὁδηγήσει σὲ τυχοδιωκτικὲς ἐνέργειες, πρὸς ὁριστικὸ ὄφελος τῆς ἀντίδρασης.

7) Ἀπὸ ἐδῶ βγαίνει καὶ ἡ ἐπίσης ἀποφασιστικὴ ὑπευθυνότητα τῆς ἐπαναστατικῆς ἀριστερᾶς ἀπέναντι στὸ μέλλον τῆς ἐπανάστασης.

Μιὰ στάση «ὑπεραριστερὴ» συνδυασμένη ἀντικειμενικὰ μ' αὐτὲς τῆς δεξιᾶς «σοσιαλδημοκρατικῆς» ἡγεσίας τοῦ Σ.Κ. καὶ τῆς ὀππορτουνιστικῆς ἡγεσίας τοῦ Κ.Κ., ποὺ προσπαθεῖ πάντα νὰ χειραγωγήσει τὸ ἐπαναστατικὸ προτσές γιὰ δικό του λογαριασμό, μπορεῖ νὰ συνεισφέρει ὄχι μόνο στὴ διαιώνιση τῆς κρίσης τῆς ἡγεσίας τῆς ἐπανάστασης, ἀλλὰ νὰ ἐπισπεύσει τὶς συγκρούσεις μέσα στὴ σύγχιση καὶ τὴν ἀσυμφωνία, πρᾶγμα ποὺ θὰ ὠφελοῦσε τὴν ἀντεπανάσταση.

8) τὸ F.U.R. ποὺ δὲν ταυτίζεται μὲ τὸ πολὺ πιὸ πλατὺ καὶ ριζοσπαστικὸ κίνημα στὴ βάση τῶν ἐργαζομένων καὶ τῶν στρατιωτῶν, χαίρει πρὸς τὸ παρὸν τὴν ἐμπιστοσύνη αὐτῆς τῆς βάσης καὶ διατηρεῖ τὴ δυνατότητα τόσο νὰ τὴν ἐνισχύσει, ὅσο καὶ νὰ τὴν ἀποπροσανατολίσει καὶ νὰ τὴν διαλύσει. Ἀπὸ δῶ βγαίνει καὶ ἡ μεγάλη ὑπευθυνότητα τῶν πιὸ συνειδητῶν στοιχείων στὶς γραμμές του, γιὰ νὰ κατευθύνουν τὸ F.U.R., ὥστε νὰ γίνει ἡ συνειδητὴ πολιτικὴ ἔκφραση τοῦ αὐτόνομου κινήματος τῶν μαζῶν, ποὺ μπορεῖ νὰ ἀποδειχθεῖ ὁ οὐσιαστικὸς παράγοντας γιὰ τὴ δημιουργία τοῦ ἑνιαίου ἐργατικοῦ μετώπου καὶ τῆς μεταβατικῆς του κυβέρνησης, καθὼς καὶ γιὰ τὴν οἰκοδόμηση τοῦ αὐριανοῦ αὐτοδιαχειριστικοῦ σοσιαλισμοῦ.

9) Οἱ γενικὲς συνθῆκες παραμένουν πάντα εὐνοϊκὲς γιὰ τὴν νίκη τοῦ ἐπα-

ναστατικοῦ προτσὲς στὴν Πορτογαλία, μιὰ καὶ καμμιὰ ἀποφασιστικὴ μάχη δὲ δόθηκε ἀκόμη καὶ δὲ χάθηκε. Ἡ κρίση τῆς Πορτογαλικῆς Ἐπανάστασης συνοψίζεται πάντα σὲ μιὰ κρίση ἡγεσίας, ἀλλὰ ποὺ ἀναπτύσσεται πάντα σὲ μιὰ βάση ποὺ χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν ἄνοδο τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῶν μαζῶν. Ἡ ἡγεσία αὐτὴ δὲν μπορεῖ νἆναι ἡ ἡγεσία μιᾶς μοναδικῆς ὀργάνωσης ἢ ἑνὸς περιορισμένου μετώπου ὀργανώσεων καὶ στοιχείων, ἀλλὰ πρέπει νἆναι πραγματικὰ ἀντιπροσωπευτική, τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργαζομένων καὶ τῶν μισθωτῶν τῆς χώρας, ποὺ νὰ κατορθώσει μὲ τὴ στάση της καὶ τὸ πρόγραμμά της νὰ ἐξουδετερώσει τὰ στρώματα τῆς μικρῆς καὶ μεσαίας ἀστικῆς τάξης.

Μιὰ κυβέρνηση Σ.Κ. — Κ.Κ. — ἐπαναστατικὴ ἀριστερὰ τοῦ ΚΕΔ, ὑποστηριζόμενη κριτικὰ ἀπὸ τὸ F.U.R., τὶς ἐπιτροπὲς στὴ βάση ἐργαζομένων καὶ στρατιωτῶν, ἀνταποκρίνεται στὴν πραγματοποίηση αὐτῶν τῶν ἀναγκαίων προϋποθέσεων γιὰ τὴ νίκη τῆς Ἐπανάστασης στὴν Πορτογαλία.

10) Ἡ διακεκομμένη μέχρι τώρα ἐξέλιξη τῆς Ἐπανάστασης ποὺ συγχρόνως ἀντανακλᾶ καὶ διαιωνίζει αὐτὴ τὴν κρίση, στὴν πραγματικότητα ὡριμάζει ἐπίσης σὲ βάθος, τὴ δυνατότητα ἑνὸς θετικοῦ ξεπεράσματος.

Γιατὶ ὄχι μόνο οἱ μάζες ἀποκτοῦν κάθε μέρα μιὰ πιὸ μεγάλη ἐμπειρία, καθὼς καὶ μιὰ πιὸ ἄγρια ἀποφασιστικότητα στὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ πιὸ πολυάριθμα στοιχεῖα, διασκορπισμένα σ' ὅλες τὶς ὀργανώσεις ποὺ αὐτοαποκαλοῦνται προλεταριακὲς καὶ ἀγωνίζονται γιὰ τὸ σοσιαλισμό, καθὼς καὶ στὸ στρατό, συνειδητοποιοῦν τὶς ἀποφασιστικὲς προϋποθέσεις γιὰ τὴ νίκη τῆς ἐπανάστασης.

Σὲ διεθνὲς ἐπίπεδο, τὸ τέλος τοῦ φρανκισμοῦ στὴν Ἱσπανία καὶ ἡ ἀναπόφευκτη προσεχὴς ἐξάπλωση τῆς ἐπανάστασης σ' ὁλόκληρη τὴν Ἰβηρικὴ Χερσόνησο, μὲ τὶς ἐκρηκτικές της συνέπειες στὴν Ἰταλία, τὴ Γαλλία καὶ ἀλλοῦ, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ διεγείρει τὴν ἀποφασιστικότητα τῶν ἀληθινὰ ἐπαναστατικῶν δυνάμεων στὴν Πορτογαλία, γιὰ νὰ ἐπιμείνουν στὸν ἀγῶνα καὶ νὰ ξεπεράσουν τὴν κρίση ἡγεσίας τῆς ἐπανάστασης.

Πρέπει λοιπὸν νὰ συμπεράνουμε ὅτι οἱ γενικὲς συνθῆκες, ἐσωτερικὲς καὶ ἐξωτερικές, παραμένουν εὐνοϊκὲς οὕτως ὥστε ἡ ἀποτυχία τοῦ πειράματος τῆς ἕκτης κυβέρνησης, ἐὰν ἐπιμείνει στὴ σημερινή της πορεία, νὰ μὴ καταλήξει σὲ μιὰ μακροχρόνια ἧττα τῆς ἐπανάστασης, ἀλλὰ ἀντίθετα νὰ καταστήσει δυνατὴ μιὰ νέα ἀνασυγκρότηση τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων, στὸν ἄξονα καὶ τὶς προοπτικὲς τοῦ ἑνιαίου ἐργατικοῦ μετώπου ποὺ θὰ περιλαμβάνει ὅλες τὶς στρατιωτικὲς καὶ πολιτικὲς δυνάμεις. Πρὸς αὐτὴ λοιπὸν τὴν κατεύθυνση πρέπει νὰ συνεχίσουν ἀδιάκοπα νὰ ἀγωνίζονται οἱ ἀληθινὰ ἐπαναστατικὲς δυνάμεις τῆς χώρας.

25 Ὀκτώβρη 1975

Ἡ Διεθνὴς Γραμματεία τῆς Διεθνοῦς ἐπαναστατικῆς μαρξιστικῆς τάσης

ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΣΤΗΝ ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ;

Μιὰ νέα φάση τῆς Πορτογαλικῆς Ἐπανάστασης ἀρχίζει, ἐξαιτίας τοῦ γεγονότος ὅτι καμμιὰ ἀκόμα λύση δὲν βρῆκε τὸ πρόβλημα τῆς κρίσης ἡγεσίας της. Οἱ ἐπαναστάτες παρακολουθοῦν τὰ γεγονότα μὲ δικαιολογημένη ἀνησυχία.

Οἱ ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στὶς διάφορες πολιτικὲς καὶ στρατιωτικὲς τάσεις ποὺ τοποθετοῦνται οὐσιαστικὰ στὸ κέντρο, τὴν ἀριστερὰ καὶ τὴν ἄκρα ἀριστερὰ (καὶ ποὺ καμμιά τους δὲν ἐκπροσωπεῖ, κρινόμενη ἀπὸ τὴν γενική της πολιτική, μιὰ πραγματικὰ μαρξιστικὴ - ἐπαναστατικὴ δύναμη) ἐντάθηκαν στὸ ἔπακρο μετὰ τὸν σχηματισμὸ τῆς 6ης Κυβέρνησης.

Ἡ δυναμικὴ ἀναμέτρηση ποὺ ἔλαβε χώρα (τὸν περασμένο Νοέμβρη) ἔληξε προσωρινὰ πρὸς ὄφελος τῶν λεγομένων «μετριοπαθῶν» τοῦ MFA, ποὺ προσπαθεῖ τώρα νὰ καρπωθεῖ τὸ Σοσιαλιστικὸ Κόμμα. Γιὰ τὸ ρεῦμα αὐτὸ τοῦ MFA, ὅσο καὶ γιὰ τὶς ἀριστερὲς δυνάμεις τοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κόμματος τὸ πρόβλημα εἶναι τώρα νὰ κατορθώσουν νὰ σταθεροποιήσουν τὴν κατάσταση πάνω στὶς δικιές τους θέσεις ἀποφεύγοντας τὸν ἀκόλουθο κίνδυνο: ἀπὸ τὴν ἐξασθένιση τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς (ἰδιαίτερα μέσα στὸν Στρατό) νὰ εὐνοηθεῖ τελικὰ ἡ Δεξιὰ καὶ ἡ ἄκρα Δεξιὰ ποὺ ἐκπροσωποῦνται ἀπὸ τὸ PPD, τὸ C.D.S., καὶ διάφορους Στρατιωτικοὺς ποὺ καμουφλάρουν τὶς πραγματικές τους προθέσεις.

Ἡ δυναμικὴ ἀναμέτρηση, πῆρε ἀκόμα μιὰ φορὰ τὴ μορφὴ μιᾶς σύρραξης ἀνάμεσα σὲ στρατιωτικὲς δυνάμεις, οἱ καθαυτὸ πολιτικὲς δυνάμεις ἔχοντας πρακτικὰ παραμείνει ἔξω ἀπ' αὐτή.

Ὑπογραμμίστηκε ἔτσι καὶ πάλι τὸ εἰδικὸ βάρος ποὺ διατηροῦν στὸ ἐπαναστατικὸ προτσέσο οἱ στρατιωτικὲς δυνάμεις, ὁ ρόλος ποὺ παίζει τὸ MFA καὶ πρόκειται νὰ παίξει γιὰ ἕνα ἀκόμα διάστημα. Ὁ ρόλος αὐτὸς ὑπῆρξε γιὰ μιὰ ὁλόκληρη περίοδο θετικὸς καὶ παρατάθηκε, ἐξαιτίας τῆς ἀδυναμίας τῶν Ἐργατικῶν Ὀργανώσεων νὰ συμπτύξουν τὸ Ἑνιαῖο τους Μέτωπο. Ἀλλὰ τὸ MFA διαφοροποιήθηκε ἐπίσης γρήγορα σὲ ἀντιτιθέμενες τάσεις, καὶ οἱ ἀποκλεισμοὶ καὶ τὰ σχίσματα στὶς γραμμές του, στένεψαν σημαντικὰ τὴ βάση του καὶ λιγόστεψαν τὴν ἀποτελεσματικότητά του. Γιὰ νὰ μπορέσει τὸ MFA νὰ παίξει ἀκόμα ἕνα σημαντικὸ ρόλο γιὰ τὴν ἡγεσία τοῦ ἐπαναστατικοῦ προτσέσου θὰ χρειαστεῖ ν' ἀνασυγκροτηθεῖ πάνω σὲ μιὰ ξεκαθαρισμένη γραμμὴ καὶ πάνω σ' αὐτὴ τὴ βάση νὰ ξανασυγκεντρώσει ὅλα τὰ στοιχεῖα τοῦ Στρατοῦ ποὺ ἀξίζουν, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὶς ἰδιαίτερες πολιτικές τους προτιμήσεις. Ἀλλοιῶς ὑπάρχει ὁ κίνδυνος ὁ βοναπαρτιστικός του ρόλος ποὺ διατηρεῖται νὰ χρησιμοποιηθεῖ πρὸς ὄφελος τῶν ρεφορμιστικῶν δυνάμεων τοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κόμματος, καὶ πέρα κι' ἀπ' αὐτές, τῶν καθαρὰ ἀστικῶν καὶ ἀντιδραστικῶν δυνάμεων, ποὺ περιμένουν τὴν ὥρα τους.

Αὐτὲς οἱ τελευταῖες θὰ προσπαθήσουν τώρα ν' ἀπομακρύνουν τὸ MFA ἀπὸ τὴν πολιτικὴ ἡγεσία τῆς Ἐπανάστασης, καὶ στ' ὄνομα τῆς πολυκομματικῆς Δημοκρατίας, νὰ περιορίσουν τὸν

Στρατὸ σ' ἕνα πειθήνιο ὄργανο τῆς ἀστικῆς πολιτικῆς.

Ἡ νίκη τῶν «μετριοπαθῶν» ἀντικειμενικὰ εὐνοήθηκε ἀπὸ τὴν πολιτικὴ ἀδυναμία τῶν διευθύνσεων τῆς λεγομένης Ἄκρας Ἀριστερᾶς, καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν ὀππορτουνιστικὴ καὶ διφορούμενη γραμμὴ τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος, ποὺ ἐμπόδισαν νὰ κλειστεῖ μιὰ στέρεη συμμαχία μὲ τὶς ἐπαναστατικὲς δυνάμεις τοῦ Στρατοῦ, ἱκανὴ νὰ προκαλέσει τὸν ἀποκλεισμὸ τοῦ P.P.D. ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση καὶ τὸν σχηματισμὸ νέας μεταβατικῆς Κυβέρνησης, τέτοιας ποὺ ν' ἀνταποκρίνεται στὶς τωρινὲς δυνατότητες καὶ ἀπαιτήσεις τῆς κατάστασης στὴν Πορτογαλία: Κυβέρνησης MFA — Σοσιαλιστῶν — Κομμουνιστῶν, κριτικὰ ὑποστηριζόμενης ἀπὸ τὶς Ἐπιτροπὲς τοῦ Ἑνιαίου Ἐργατικοῦ Μετώπου, ἀνοιχτὲς σ' ὅλες τὶς τάσεις, τοὺς ἀγωνιστές, τοὺς Ἐργαζόμενους.

Ἡ δυναμικὴ ἀναμέτρηση κατευθυνότανε ἀπ' ὁρισμένες «ἡγεσίες» ἐπικαλούμενες ὅτι ἀνήκουν στὴν «Ἄκρα Ἀριστερὰ» καὶ ἀπὸ ἐπαναστατικοὺς Στρατιωτικοὺς ἐπηρεαζόμενους ἀπ' αὐτές. Τὸ ρεῦμα αὐτὸ διατείνονταν ὅτι θ' ἀνέτρεπε δυναμικὰ τὴν 6η Κυβέρνηση, χωρὶς νὰ ξέρει καθαρὰ πῶς νὰ τὴν ἀντικαταστήσει, στὴ βάση μιᾶς ἐσφαλμένης ἐκτίμησης τοῦ συσχετισμοῦ δυνάμεων μέσα στὸν Στρατό, καὶ μέσα στὴ Χώρα.

Τὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα, ἀντὶ νὰ ἐπιμείνει σ' αὐτὰ τὰ λάθη, ὅπως εἶναι ὑποχρεωμένο νὰ κάνει τώρα ἐκ τῶν ὑστέρων, διατήρησε σ' ὅλη αὐτὴ τὴν περίοδο τὴν διφορούμενη στάση του, δημιουργῶντας τὴν αὐταπάτη στὴν Ἄκρα Ἀριστερὰ καὶ στοὺς ἐπαναστατικοὺς Στρατιωτικούς, ὅτι εἰλικρινὰ ὑπεστήριζε τὸ κίνημά τους καὶ ὅτι θὰ τοὺς συμπαράστεκε ἀλύγιστα. Εἶναι κυρίως αὐτὴ ἡ στάση ποὺ δυνάμωσε τὶς ἐπικίνδυνες αὐταπάτες στὶς γραμμὲς τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς καὶ τῶν ἐπαναστατικῶν Στρατιωτικῶν. Τὸ Κ.Κ. κράτησε τέτοια γραμμὴ γιὰ νὰ διατηρήσει τὴν ἐπιρροή του πάνω στὸ ριζοσπαστικοποιημένο τμῆμα τῆς βάσης του καί πάνω στὰ στρατιωτικὰ στοιχεῖα ποὺ τὸ εὐνοοῦσαν, ἢ ποὺ σκόπευε ἔτσι νὰ κατακτήσει.

Κινδυνεύει τώρα, τουλάχιστο προσωρινά, ν' ἀποδειχθεῖ ὁ κυριώτερος χαμένος τῆς ἀναμέτρησης.

Ἀλλὰ μακροπρόθεσμα θᾶναι τὸ Σοσιαλιστικὸ Κόμμα καὶ ὅλα τὰ ἀριστερὰ στοιχεῖα τοῦ MFA ποὺ κινδυνεύουν νὰ πληρώσουν τὶς καταστροφικὲς συνέπειες, γιὰ ὁλόκληρο τὸ ἐργατικὸ καὶ ἐπαναστατικὸ κίνημα τῆς χώρας, ἀπὸ ἤδη ἀρχινισμένη ἀντεπίθεση τῶν ἀντεπαναστατικῶν δυνάμεων.

Ἡ ἀντίδραση στὴν Πορτογαλία δὲν εἶναι ἀκόμα τώρα ἱκανὴ νὰ θριαμβεύσει κατὰ τὸν «χιλιάνικο» τρόπο ποὺ θ' ἀπαιτοῦσε ἕνα μακρόχρονο ἀμφίβολο ἐμφύλιο πόλεμο. Γι' αὐτὸ τὸν λόγο θὰ προσπαθήσει νὰ καναλιζάρει τὸ τωρινὸ ἐπαναστατικὸ προτσέσο στὸ δρόμο τῆς «σταθεροποίησης» διαμέσου τῶν ἐκλογῶν, ποὺ ἂν γινόταν γρήγορα, θἄδιδαν μιὰ κεντρο - δεξιὰ πλειοψηφία. Τόσο οἱ καθαυτὸ πορτογαλικὲς συνθῆκες ὅσο καὶ ἡ γενικότερη τωρινὴ κατάσταση ποὺ ἐπικρατεῖ στὴν Δυτικὴ Εὐρώπη, παροτρύνουν τὶς ἀστικὲς δυνάμεις στὴν Πορτογαλία νὰ μποῦν σ' αὐτὸ τὸν δρόμο.

Ἀπὸ δῶ ἀπορρέει καὶ ἡ ἄκρα ὑπευθυνότητα ὅλων τῶν στοιχείων τῆς Ἀριστερᾶς μέσα στὸ Σοσιαλιστικὸ Κόμμα καὶ μέσα στὸ τωρινὸ MFA: Ἂν ἐξακολουθήσουν νὰ συνεργάζονται μὲ τὸ PPD καὶ νὰ παραδέχονται τὶς καταδιώξεις ἐναντίον τῆς ἄκρας Ἀριστερᾶς καὶ τῶν ἐπαναστατῶν ἀγωνιστῶν μέσα στὸ Στρατό, ἂν βάλουν σὲ ἀκόμα ὑποδεέστερη θέση τὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα καὶ προχωρήσουν γρήγορα πρὸς νέες ἐκλογές, θ' ἀνοίξουν ἀναπόφευκτα τὸ δρόμο σὲ μιὰ καπιταλιστικὴ σταθεροποίηση στὰ πλαίσια μιᾶς ἀστικῆς δημοκρατίας, στὴν ὁποία θὰ κυριαρχεῖ ἡ κεντρο - δεξιά. Ἀλλὰ κι' αὐτὸς ὁ σταθμὸς θ' ἀποδειχνότανε προσωρινός, γιατὶ θὰ συναντοῦσε ἀναπόφευκτα λυσσαλέα ἀντίσταση τῶν μαζῶν, ποὺ θὰ ὑποχρέωνε σὲ τέτοια περίπτωση τοὺς ἀστοὺς νὰ καταφύγουν σὲ πιὸ ὠμὲς φόρμες δικτατορίας.

Χρειάζεται λοιπὸν ν' ἀναχαιτιστεῖ ἔγκαιρα ἡ δυναμικὴ τοῦ γλυστρήματος δεξιά, κόβοντας μὲ τὸ PPD, ξαναϊσορροπῶντας τὴν Κυβέρνηση μὲ μεγαλύτερη συμμετοχὴ τοῦ Κ. Κόμματος, καθὼς καὶ τὸ MFA μὲ μεγαλύτερη συμμετοχὴ στοιχείων πραγματικὰ ἀριστερῶν καὶ ἐπαναστατικῶν, ἀποφεύγοντας κάθε καταδίωξη ἐναντίον τῶν ἀγωνιστῶν τῆς ἄκρας Ἀριστερᾶς καὶ τῶν ἐπαναστατικῶν στρατιωτικῶν (ποὺ πρέπει νὰ ξαναβροῦν ὅλοι τὶς θέσεις τους μέσ' στὸ Στρατό), καθὼς καὶ τὴ δημιουργία νέων ἐκλογῶν πρὶν ἡ τωρινὴ Συνταγματικὴ Συνέλευση δὲν ἐπεξεργαστεῖ Σύνταγμα ποὺ νὰ κατοχυρώνει ὅλες τὶς κατακτήσεις τῆς Ἐπανάστασης καὶ νὰ καθορίζει ξεκάθαρα τὰ πλαίσια ποὺ πρέπει νὰ τηρηθοῦν στὴ μεταβατικὴ πορεία ἀπὸ τὸν καπιταλισμὸ στὸ σοσιαλισμό.

Γιὰ ἕνα τέτοιο ἄμεσο πρόγραμμα πρέπει ὅμως οἱ αὐθεντικὲς ἐπαναστατικὲς δυνάμεις τῆς χώρας νὰ πολεμήσουν συντονισμένα ὅπου κι' ἂν βρίσκονται. Παράλληλα ἡ ἀνοιχτὴ ἢ παράνομη ἐργασία γιὰ τὴν σταθεροποίηση τῶν Ἐργατικῶν Ἐπιτροπῶν, τῶν Ἐπιτροπῶν Κατοίκων, τῶν Ἑνώσεων ἀγροτῶν, τῶν Ἐπιτροπῶν Στρατιωτῶν, καὶ τὸν συντονισμό τους ἀκόμα καὶ στὸ ἐθνικὸ ἐπίπεδο, καθὼς καὶ ἡ ἐργασία στὰ Συνδικᾶτα, παραμένουν καθήκοντα οὐσιώδη.

Καμμιὰ ἀποφασιστικὴ μάχη δὲν δόθηκε ἀκόμα καὶ δὲν χάθηκε στὴν Πορτογαλία, καὶ οἱ δυνάμεις τῆς ἐπανάστασης παραμένουν πολὺ μεγάλες. Πρόκειται τώρα, βγάζοντας κριτικὰ τὰ πραγματικὰ μαθήματα ἀπὸ μιὰ ἤδη πολὺ πλούσια πεῖρα, νὰ σχηματιστεῖ — δίπλα στὸ Κ.Κ., τὸ Σ.Κ. καὶ τὸ MFA — μιὰ συγκέντρωση ἀπὸ τὶς ἀληθινὲς μαρξιστικὲς - ἐπαναστατικὲς δυνάμεις τῆς χώρας, ποὺ νἄχει μιὰ μαζικὴ βάση καὶ μιὰ συνολικὴ ἀντίληψη τοῦ ἐπαναστατικοῦ προτσέσου καὶ τοῦ ἀναγκαίου μεταβατικοῦ προγράμματος γιὰ τὴν νικηφόρα του ἔκβαση.

Εἶναι αὐτὴ ἡ δύναμη ποὺ θὰ μπορέσει νὰ διεξάγει μιὰ διαρκὴ καὶ συστηματικὴ καμπάνια πρὸς τὴν κατεύθυνση ὅλων τῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων, συμπεριλαμβανομένου φυσικὰ καὶ τοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κόμματος, γιὰ τὸ Ἑνιαῖο Ἐργατικὸ Μέτωπο καὶ τὴν μεταβατική του Κυβέρνηση σὲ συμμαχία μὲ τὰ στοιχεῖα τῆς Ἀριστερᾶς τοῦ MFA. Αὐτὴ ἡ Κυβέρνηση θὰ στηριχθεῖ πάνω στὶς Ἐπιτροπές, ποὺ οἱ ἴδιες ἔχουν ἀνάγκη νὰ διατηρηθοῦν καὶ ν' ἀναπτυχθοῦν, ὄχι μόνο ν' ἀνοιχθοῦν δημοκρατικὰ σ' ὅλους τοὺς Ἐργαζομένους, ἀλλὰ ἐπίσης ν' ἀποχτήσουν μιὰ μεταβατικὴ πολιτικὴ προοπτικὴ καὶ στὸ κυβερνητικὸ ἐπίπεδο. Τὸ FUR (Ἑνιαῖο Ἐπαναστατικὸ Μέτωπο) δὲν κατώρθωσε ν' ἀποβεῖ μιὰ τέτοια δύναμη, γιατὶ δὲν μπόρεσε ἔγκαιρα νὰ μετατραπεῖ σ' ἕνα Ἑνιαῖο Μέτωπο μ' ἕνα συγκεκριμένο μεταβατικὸ πρόγραμμα.

Τὴ στιγμὴ ποὺ διαφαίνεται στὸν ὁρίζοντα ἡ μεγάλη Ἱσπανικὴ Ἐπανάσταση καὶ ποὺ οἱ ἐπαναστατικὲς δυνάμεις τοῦ MPLA σταθεροποιοῦνται

στὴν 'Αγκόλα, εἶναι ἀναγκαῖο οἱ αὐθεντικὲς ἐπαναστατικὲς δυνάμεις στὴν Πορτογαλία νὰ συνενωθοῦν καὶ ν' ἀποδείξουν τὴν πολιτική τους ὡριμότητα, χάρη σὲ μιὰ συγκεκριμένη καὶ ὀρθὴ θεωρητικὴ καὶ πολιτικὴ ἐπεξεργασία, καὶ σὲ μιὰ ὑπεύθυνη καὶ ἀποτελεσματικὴ ἐπαναστατικὴ πρακτική.

30.11.75

ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗ ΝΕΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑ

Δημοσιεύουμε μιὰ σειρὰ κείμενα γύρω ἀπὸ τὴν νέα κατάσταση ποὺ δημιουργήθηκε στὴν 'Ισπανία ὕστερα ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Φράνκο.

'Η 'Ισπανία ἐγκυμονεῖ μιὰ μεγάλη ἀναπόφευκτη 'Επανάσταση.

Γιὰ τὴν ὥρα ἡ ἀστικὴ τάξη της, συμβουλευόμενη ἀπὸ Εὐρωπαϊκοὺς καὶ 'Αμερικανοὺς συμπαραστάτες, προσπαθεῖ ἔντεχνα ν' ἀποφύγει τὴν ἐπαναστατικὴ ἔκρηξη, προχωρῶντας μὲ βῆμα σημειωτὸν σὲ μικρομεταρρυθμίσεις.

'Ωστόσο, κανένα ἀπὸ τὰ βασικὰ ζητήματα τῆς χώρας, ἐκδημοκρατικοποίηση, ἀγροτικὴ μεταρρύθμιση, ἀποκατάσταση τῶν δικαιωμάτων τῶν ἐθνικῶν μειονοτήτων, δὲν πρόκειται νὰ βρεῖ ἔτσι ὁποιαδήποτε ἱκανοποιητικὴ λύση.

Τὸ πρόβλημα στὴν 'Ισπανία, ὅπως καὶ στὴν Πορτογαλία, εἶναι ἡ δημιουργία ἔγκαιρα μιᾶς ἱκανῆς πολιτικῆς ἐπαναστατικῆς ἡγεσίας, μὲ μαζικὴ βάση.

'Απ' αὐτὴ τὴν ἄποψη, ἡ ἀναδρομὴ στὴν πεῖρα τοῦ παρελθόντος εἶναι ἀπόλυτα ἐπίσης ἀναγκαία.

Γι' αὐτὸ καὶ ἀφιερώνουμε ἕνα κείμενο, σχετικὸ μὲ τὴν ἐπανέκδοση (στὰ γαλλικὰ) τοῦ συνολικοῦ ἔργου τοῦ Λ. Τρότσκυ, γύρω ἀπὸ τὰ προβλήματα τῆς 'Ισπανικῆς 'Επανάστασης (1930—1939), ποὺ παραμένει ἀνεκτίμητη πηγὴ διαφώτισης ἀπὸ μαρξιστικὴ ἄποψη, πολύπλοκων τακτικῶν ζητημάτων μὲ καταφανὴ καὶ γιὰ σήμερα ἐπικαιρότητα.

Η ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΟΥ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑ

Μιὰ συνέντευξη τοῦ Β. ΣΟΛΑΝΟ

'Ο Φράνκο πέθανε. 'Εκατοντάδες εἶναι οἱ συλλήψεις τῶν ἀγωνιστῶν ἐργατῶν καὶ ἐπαναστατῶν. Πέφτουν τὰ προσωπεῖα: ὁ Χουάν Κάρλος δὲν εἶναι αὐτὸς ποὺ πρόκειται νὰ ἱκανοποιήσει τὶς διεκδικήσεις τῶν ἐργαζομένων ποὺ τὶς εἶχαν ὑπερασπίσει μὲ πεῖσμα στὰ χρόνια τῆς φρανκικῆς δικτατορίας. Αὐτὴ ἡ κατάσταση εἶναι ἡ ἀντανάκλαση τῆς ὀξύτητας τῶν ἀντιθέσεων ποὺ περνᾶ σήμερα ἡ ἰσπανικὴ κοινωνία. 'Ο φρανκισμὸς πραγματικὰ εἶναι τελείως ἀνίκανος νὰ ἔχει συνέχεια σταθερή.

'Η κύρια αἰτία αὐτῆς τῆς κρίσης ποὺ διατρέχει τὸ σύνολο τοῦ φρανκισμοῦ καὶ τῶν θεσμῶν του εἶναι πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἡ ὕπαρξη ἑνὸς ἐργατικοῦ καὶ ἐπαναστατικοῦ κινήματος ποὺ δὲν σταματᾶ ἐδῶ καὶ χρόνια νὰ ξαναφτιάχνει τοὺς δεσμούς του μὲ τὶς ἐπαναστατικὲς παραδόσεις τῆς 'Ισπανίας τοῦ 1936.

Σ' αὐτὸ τὸ πλαίσιο δημοσιεύουμε μιὰ συνέντευξη τοῦ σύντροφου Β. Σολάνο, γραμματέα τῶν νεολαιῶν τοῦ POUM κατὰ τὴν ἰσπανικὴ ἐπανάσταση καὶ γενικοῦ γραμματέα τοῦ POUM μετὰ τὸν πόλεμο, καὶ ἡγετικοῦ στελέχους σήμερα τῆς 'Αριστερᾶς τοῦ POUM, ποὺ ξανάρχισε τώρα τελευταῖα τὴν ἔκδοση τοῦ «Σοσιαλιστικοῦ Βήματος».

Αὐτὸς ὁ σύντροφος καὶ τὸ ρεῦμα ποὺ κατευθύνει τοποθετεῖται σήμερα μέσα στὴν προοπτικὴ τῆς ἀνασυγκρότησης τῶν ἰσπανῶν μαρξιστῶν ἐπαναστατῶν ποὺ τοὺς χαιρετίζουμε σὰν βῆμα σπουδαῖο γιὰ τὴν ὅλη ἀναδιοργάνωση τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος.

Πῶς ἐξελίσσεται ἡ κρίση τοῦ φρανκισμοῦ αὐτὰ τὰ τελευταῖα χρόνια;

Χωρὶς ἀμφιβολία βρισκόμαστε στὸ πιὸ καίριο σημεῖο τῆς κρίσης τῆς φράνκικης δικτατορίας. 'Η τωρινὴ φάση τῆς κρίσης, ἡ πιὸ σοβαρὴ ἀπὸ τὸ 1945, ἄρχισε τὸ 1974, χρονιὰ τῆς πτώσης τῆς ἑλληνικῆς καὶ πορτογαλικῆς δικτατορίας, τῶν πρώτων ἀποτελεσμάτων τῆς παγκόσμιας κρίσης τοῦ καπιταλισμοῦ καὶ τῆς πρώτης σοβαρῆς ἀρρώστιας τοῦ Φράνκο καὶ τῶν μεγάλων, τέλος, κοινωνικῶν ἀγώνων στὴν 'Ισπανία. 'Η κρίση τοῦ φρανκισμοῦ εἶναι κρίση ὅλων τῶν θεσμῶν (Κοινοβούλιο, Κίνημα, συνδικαλιστικὴ 'Οργάνωση κλπ.) καὶ ὅλων τῶν κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν δυνάμεων ποὺ σ' αὐτὲς στηρίζεται ἀπ' τὴ γέννησή του (ἀστικὴ τάξη καὶ οἰκονομικὸ σύστημα ἡμιαυτάρκες, ἐκκλησία, στρατός, γραφειοκρατικὸς μηχανισμός, ὑποταγὴ στὴν κεντρικὴ ἐξουσία καὶ οἱ ἀστικὲς τάξεις τῆς Καταλανίας καὶ τῶν Βάσκων κλπ.).

'Η κρίση τῶν πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν δυνάμεων τοῦ φρανκισμοῦ εἶναι ἰδιαίτερα σοβαρὴ γιατὶ συμπέφτει μὲ τὸ σταμάτημα τῆς οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης ποὺ εἶχε προξενήσει τόσες ψευδαισθήσεις.

Ἔπειτα ἀπὸ 15 περίπου χρόνια οἰκονομικῆς αὔξησης σχετικὰ γρήγορης

τοῦ διεθνοῦς χρηματιστικοῦ κεφαλαίου, ἡ Ἱσπανία μπῆκε σήμερα σὲ μιὰ περίοδο «αὔξησης μηδέν». Ὅπως στὶς ἄλλες χῶρες τῆς Εὐρώπης, ὁ πληθωρισμὸς (περίπου 20%) συνδυάζεται μὲ τὸ γενικὸ βάλτωμα τῆς οἰκονομίας. Ἡ ἀνεργία προσβάλλει τουλάχιστον 700.000 ἐργαζόμενους καὶ εἶναι ἰδιαίτερα βαριὰ στὴν Ἀνδαλουσία. Ἡ δικλείδα ἀσφαλείας ποὺ ἀποτέλεσε ἡ μετανάστευση στὸ ἐξωτερικὸ κατὰ τὴ διάρκεια πολλῶν ἐτῶν, γενικὰ πρὸς τὶς χῶρες τῆς δυτικῆς Εὐρώπης, ἔχει κλείσει. Σήμερα οἱ μετανάστες ἐπιστρέφουν στὴν Ἱσπανία μ' ἕνα ρυθμὸ πολὺ γρήγορο (ἀπὸ 40.000 ἕως 60.000 τὸ χρόνο ἀπὸ τὸ 1973 κι ἐδῶ). Τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου εἶναι τεράστιο καὶ τὸ ἰσοζύγιο πληρωμῶν, ποὺ ἦταν θετικὸ χάρη στὰ εἰσοδήματα ἀπὸ τὸν τουρισμό, στὶς ἀποστολὲς τῶν μεταναστῶν καὶ στὶς ἐπενδύσεις τοῦ ξένου κεφαλαίου, ξαναγίνεται ἐλλειμματικό. Ἐπὶ τέλους — καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ πιὸ σοβαρὸ — ἡ κεφαλαιοκρατικὴ ἀνάπτυξη αὐτῶν τῶν τελευταίων χρόνων, χαοτική, ἄνιση καὶ παρασιτικὴ δὲν ἔχει λύσει τὴν κρίση τῆς γεωργίας οὔτε ἔχει πετύχει νὰ δημιουργήσει βιομηχανία, ποὺ νὰ μπορεῖ νὰ συναγωνισθεῖ τὶς ἄλλες στὴν παγκόσμια ἀγορά. Ἐπὶ πλέον, ἡ ἐξάρτηση τῆς ἱσπανικῆς οἰκονομίας ἀπ' τὸ διεθνὲς χρηματιστικὸ κεφάλαιο ἔχει ἐπιδεινωθεῖ δραματικά.

Τί τύπος περιόδου ἔχει ἀνοίξει μὲ τὸ θάνατο τοῦ Φράνκο; Ποιές εἶναι οἱ προθεσμίες τῆς ἐπαναστατικῆς διαδικασίας;

Εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ φαντασθοῦμε τί θὰ συμβεῖ μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Φράνκο. Μπορεῖ ὁ θάνατος τοῦ δικτάτορα ποὺ ἔμεινε στὴν ἐξουσία ἀπ' τὸ 1939 νὰ ἔχει ἕνα πολιτικο - ψυχολογικὸ ἀποτέλεσμα ποὺ θὰ ἐλευθερώσει ἕνα πλῆθος ἀπὸ ὑποβόσκουσες καὶ σκορπισμένες ἐνέργειες. Μπορεῖ νὰ ἐπιταχυνθεῖ μιὰ σειρὰ ἀπὸ διαδικασίες μετασχηματισμοῦ τῆς ἱσπανικῆς κοινωνίας. Μερικὲς διακρίνονται κιόλας.

Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶμε πὼς ἔχουν ἀκριβῶς ἐπιβάλει τὴν τρομοκρατία γιὰ νὰ τὸ ἀποφύγουν αὐτὸ καὶ πὼς ἡ διαδοχὴ μὲ τὸν Χουάν Κάρλος ἔχει τὴν ἴδια σημασία. Τὸ μόνο πράμα ποὺ μπορεῖ κανεὶς νὰ βεβαιώσει εἶναι πώς, ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ γίνει στὴν Ἱσπανία μιὰ τρομερὴ ἔκρηξη ὅλων τῶν δυνάμεων καὶ ἐνεργειῶν ποὺ εἶχαν συγκρατηθεῖ καὶ κατασταλεῖ κατὰ τὴ διάρκεια μακρῶν χρόνων καὶ πὼς αὐτὴ ἡ ἔκρηξη θὰ εἶναι βαθειὰ ριζικὴ καὶ θὰ γίνει αἰτία νὰ διακόψουμε τελείως μὲ ὅ,τι ἔχει σημάνει ἡ φρανκικὴ δικτατορία. Θὰ εἶναι μιὰ ἔκρηξη σὲ πορτογαλικὸ στύλ μ' αὐτὴ τὴν ἔννοια ὅτι ἡ κατὰ μέτωπο ἐπίθεση ἐνάντια στοὺς φρανκικοὺς θεσμούς, οἱ δημοκρατικὲς ἰδέες καὶ οἱ ἀληθινὰ σοσιαλιστικὲς διεκδικήσεις θὰ συνδυάζονται.

Τὸ ἱσπανικὸ προλεταριάτο κατέχει μιὰ ἔνδοξη ἐπαναστατικὴ παράδοση κι οἱ νέες του γενιὲς θὰ τὴ διεκδικήσουν μὲ πάθος καὶ περηφάνεια.

Μερικοὶ πιστεύουν πὼς μιὰ προεπαναστατικὴ κατάσταση θὰ δημιουργηθεῖ ἀμέσως. Τὰ δικά μας προγνωστικὰ εἶναι λιγότερο κατηγορηματικά. Λέμε πὼς ἡ διαδοχὴ θὰ προκαλέσει πολιτικὴ κρίση — στὴν πραγματικότητα ἔχουμε κιόλας μπεῖ σ' αὐτὴ τὴν κρίση — καὶ πὼς αὐτὴ ἡ τελευταία ἔχει μεγάλες δυνατότητες νὰ καταλήξει σὲ ἐπαναστατικὴ κρίση. Ὁπωσδήποτε, ἡ διαδοχή, ἡ προσπάθεια νὰ ἐπιβάλουν καὶ νὰ σταθεροποιήσουν μιὰ ἀντιδραστικὴ μοναρχία εἶναι ἡ πιὸ σοβαρὴ κι ἡ πιὸ διακινδυνευμένη ἐπιχείρηση ποὺ ἔχει προσπαθήσει ἡ ἱσπανικὴ ἀστικὴ τάξη ἐδῶ κι' ἕναν αἰώνα, ἀπ' τὴν ἐπαναστατικὴ κρίση τοῦ 1868—1873.

Μποροῦμε νὰ ξεκαθαρίσουμε ποιές εἶναι οἱ μερίδες ποὺ παλεύουν ἀνάμεσά τους μέσα στὸ φρανκισμὸ γιὰ τὴ διαδοχή, ποιά εἶναι τ' ἀντίστοιχα σχέδιά τους καὶ ἡ σχετική τους δύναμη;

Τὸ πρῶτο πράγμα ποὺ ἐνδιαφέρει νὰ διασαφηνίσουμε εἶναι πὼς ἡ θεωρία τοῦ μποῦνκερ, τόσο δημοφιλὴς στὴ Γαλλία, εἶναι λανθασμένη. Ὁ φρανκισμὸς δὲν περιορίζεται σὲ μιὰ καμαρίλλα καὶ σὲ μιὰ μειοψηφία τῆς Ἄκρας Δεξιᾶς, χωρὶς κοινωνικὲς καὶ πολιτικὲς βάσεις. Ὁ Φρανκισμὸς ἔχει σφυρηλατήσει ἕνα κρατικὸ μηχανισμό, ὁλοκληρωτικό, δυνατὸ καὶ καλοοπλισμένο. Αὐτὸς ὁ μηχανισμὸς εἶναι τὸ ὄργανο τῶν πιὸ ἀντιδραστικῶν μερίδων τῆς ἀστικῆς τάξης (γενικὰ τῶν λιγότερο δεμένων στὸ ξένο κεφάλαιο), τοῦ τομέα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς γραφειοκρατίας τῆς φάλαγγας (συνδικαλιστικῆς καὶ πολιτικῆς). Ὁρισμένες ἀπὸ τὶς δυνάμεις αὐτὲς προσπάθησαν νὰ ἀντιταχθοῦν στὴν ἀνακήρυξη τοῦ Χουὰν Κάρλος, ἀλλὰ τελικσ θὰ δεχθοῦν τὴ μοναρχία τοῦ Χουαν Κάρλος, ἀγωνιζόμενοι ὅμως γιὰ νὰ εἶναι καὶ αὐτὴ ἁπλὴ συνέχεια τῆς φρανκικῆς δικτατορίας.

Μέσα στὸ ἴδιο τὸ καθεστὼς ἄλλες δυνάμεις, οἱ τομεῖς τῆς ἀστικῆς τάξης ποὺ συνδέονται μὲ τὸ εὐρωπαϊκὸ κεφάλαιο, μιὰ τάση τῆς Ἐκκλησίας, ὁρισμένα κομμάτια τῆς μικροαστικῆς τάξης, ἐπιθυμοῦν νὰ ἀνοίξει ἡ μοναρχία τοῦ Χουάν Κάρλος μιὰ περίοδο «ἀνάπτυξης πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἐπανάστασης», σύμφωνα μὲ τὴν περίφημη φόρμουλα τοῦ Ζίλ Ρόμπλερ, ἀρχηγοῦ τῆς χριστιανοδημοκρατίας. Ἡ ἀστικὴ «ἀντιπολίτευση» τοποθετεῖται σ' αὐτὴ τὴ γραμμὴ καὶ δὲν φαίνεται διατεθειμένη νὰ προκαλέσει μιὰ βαθειὰ ρήξη, ἀπὸ τὸ φόβο μιᾶς ἀναπόφευκτης ἐπέμβασης τῶν ἐργατικῶν καὶ λαϊκῶν μαζῶν.

Ἡ σημερινὴ πάλη ἀνάμεσα σ' αὐτὲς τὶς τάσεις μὲ ὅλες τὶς ἀποκρουστικὲς καὶ χονδροειδεῖς ὄψεις ποὺ φανερώθηκαν μὲ τὴν ἀγωνία τοῦ Φράνκο, παίρνει τὴν ὄψη ἑνὸς ἀληθινὰ «ψυχροῦ πολέμου» γιὰ τὴν ἐξουσία, ὅπως εἶπε ἕνας ἀρχηγὸς τῶν φαλαγγιτῶν. Τελικὰ ἡ προσέγγιση ἀνάμεσα σ' αὐτὲς τὶς δυνάμεις μπορεῖ νὰ ἐξελιχθεῖ ραγδαῖα, ἐὰν ἡ οἰκονομικὴ καὶ πολιτικὴ κρίση χειροτερεύσει καὶ ἐὰν τὸ ἐργατικὸ κίνημα, καὶ οἱ ἐπαναστατικὲς δυνάμεις εἶναι ἱκανὲς νὰ προκαλέσουν τὶς κινητοποιήσεις ποὺ ἐπιβάλλονται.

Ὁ Χουάν Κάρλος θὰ μποροῦσε νὰ ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ μιὰ διαδοχὴ ποὺ συγχέεται μὲ τὸν σκληρὸ πυρήνα τοῦ Φρανκισμοῦ μετὰ τὸν νόμο ἐνάντια στὴν τρομοκρατία καὶ τὸ σημερινὸ κῦμα καταπίεσης;

Ὁ νόμος ἐνάντια στὴν τρομοκρατία, στὴν πραγματικότητα, εἶναι τρομοκρατικὸς νόμος. Οἱ ἀπόπειρες ἐνάντια στὶς δυνάμεις καταπίεσης χρησιμοποιήθηκαν σὰν πρόσχημα γιὰ νὰ πάρουν στὰ χέρια τους τὴ χώρα προβλέποντας τὸ θάνατο τοῦ Φράνκο καὶ τὴν ἐγκαθίδρυση τῆς μοναρχίας. Ὁ νόμος ἐνάντια στὴν τρομοκρατία ἐπιτρέπει τὴ δράση στὶς πλάτες τῆς χώρας, τὶς μανοῦβρες μὲ ἕνα φιμωμένο τύπο, καὶ νὰ μετατρέψει σὲ ἀνίσχυρες τὶς διάφορες δυνάμεις τῆς ἀντιπολίτευσης, κυρίως τῆς ἐργατικῆς τάξης καὶ τὶς ἐπαναστατικὲς ὁμάδες. Ἡ «Διαδοχὴ» θἄτανε πολὺ πιὸ δύσκολη καὶ θἄχε ἀναβληθεῖ γιὰ πολλοὺς μῆνες, ἐὰν γινότανε κατὰ τὴ διάρκεια τῆς περιόδου τοῦ Ναβάρρο, ὅταν ὁ τύπος

ήτανε λιγότερο ύποταγμένος, καὶ ὑπήρχανε δυνατότητες προπαγάνδας καὶ δράσης ποὺ διαλύθηκαν ἀπὸ τὸν τρομοκρατικὸ νόμο καὶ τὶς συνέπειές του. Σὲ κάθε περίπτωση, ὁ τρομοκρατικὸς νόμος, οἱ δίκες καὶ οἱ ἐκτελέσεις τῶν ἐπαναστατῶν ἀγωνιστῶν σημάδεψαν περισσότερο τὸν Χουάν Κάρλος καὶ τὸν ἔκαναν νὰ συμβιβασθεῖ μὲ τὶς πιὸ ἀντιδραστικὲς δυνάμεις. Αὐτὸ ἐλαττώνει τὰ στενά του περιθώρια χειρισμοῦ καθὼς καὶ τὴν ἐπιρροὴ ποὺ μποροῦσε νὰ διατηρήσει σ' αὐτοὺς τοὺς τομεῖς τῆς ἀστικῆς τάξης, ὀπαδοὺς ἑνὸς ξεκινήματος «ἀνάπτυξης» ἀμέσως μετὰ τὴν ἀνακήρυξη τῆς μοναρχίας.

Πῶς ἐπηρέασαν τὴν Ἱσπανικὴ κατάσταση, ἡ πτώση τῆς Πορτογαλικῆς καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Δικτατορίας, καὶ τὸ πορτογαλικὸ ἐπαναστατικὸ προτσές;

Ἡ πτώση τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Πορτογαλικῆς δικτατορίας, εἶχε ἀξιοπαρατήρητα ἀποτελέσματα στὴν Ἱσπανία. Ἀπὸ τὸ 1974, γιὰ τὴν ἀπέραντη πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ, τὸ φρανκικὸ καθεστὼς ἐμφανίζεται σὰν ἕνα ἀναχρονιστικὸ ὑπόλειμμα μιᾶς ξεπερασμένης καὶ βάρβαρης ἐποχῆς. Κάτω ἀπὸ τὴν πίεση τῶν γεγονότων στὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Πορτογαλία, δημιουργήθηκε μιὰ σημαντικὴ τόνωση τῶν δημοκρατικῶν προσδοκιῶν, στὰ λιγότερο πολιτικοποιημένα στρώματα τῆς ἐργατικῆς καὶ τῆς μικροαστικῆς τάξης.

Σ' ὅ,τι ἀφορᾶ τὸ πορτογαλικὸ ἐπαναστατικὸ προτσές, σὲ καμμιὰ χώρα δὲν ὑπῆρξαν τόσο ἔντονες ἀντιδράσεις ὅπως στὴν Ἱσπανία. Καὶ σήμερα ἀκόμα οἱ ἀντιδράσεις εἶναι πολὺ διάφορες: οἱ ἀντιδραστικοὶ ἐκμεταλλεύονται ὅλες τὶς ἀντιθέσεις γιὰ νὰ τρομοκρατήσουν τοὺς μικροαστικοὺς δημοκρατικοὺς τομεῖς· οἱ σταλινικοὶ καὶ οἱ ρεφορμιστὲς δίδουν μιὰ ἰδιόμορφη προσοχὴ στὸ νὰ ἀποδείξουν ὅτι «ὅλα θἆναι τελείως διαφορετικὰ στὴν Ἱσπανία». Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ Καρίγιο ὑποστηρίζει τὴν πολιτικὴ τοῦ Σοάρες, μὰ καὶ εἶναι ζωτικὸ γι' αὐτὸν νὰ καθησυχάσει τὶς ἀστικὲς δυνάμεις μὲ τὶς ὁποῖες προσπαθεῖ νὰ συμμαχήσει, καὶ νὰ τὶς διαβεβαιώσει ὅτι δὲν θὰ ἀνοιχθεῖ κανένα ἐπαναστατικὸ προτσές στὴν Ἱσπανία. Οἱ πιὸ προχωρημένοι ἐργαζόμενοι καὶ οἱ ἐπαναστάτες ἀγωνιστὲς παρακολουθοῦν μὲ αὐξανόμενο πάθος ὅλα τὰ καινούργια φαινόμενα ποὺ παράγονται στὸ πορτογαλικὸ ἐπαναστατικὸ προτσές. Ἐν τούτοις εἶναι δύσκολο νἄχουν μιὰ ἀκριβῆ ἰδέα τῆς ἐπίδρασης τῆς ἐξέλιξης τῶν πορτογαλικῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων μέσα στὸν ἱσπανικὸ στρατό, ἀλλά, πιθανῶς ἕνα κίνημα ὅπως ἡ Δημοκρατικὴ στρατιωτικὴ Ἕνωση, δὲν ὑπῆρξε, οὔτε εἶναι ἀδιάφορο στὴν κρίση τοῦ πορτογαλλικοῦ στρατοῦ.

Πῶς μποροῦμε νὰ ἀναλύσουμε τὸ ἐπαναστατικὸ ἐθνικιστικὸ κίνημα τῶν Βάσκων, καὶ πῶς νὰ ἐξηγήσουμε τὴν ἱκανότητα νὰ δίνει δυναμισμὸ στοὺς ἀγῶνες τοῦ βάσκικου προλεταριάτου;

Τὸ πρόβλημα τῶν ἱσπανικῶν ἐθνοτήτων (Εὐσκάντι, Καταλωνία καὶ Γαλικία) παίζει πολὺ σημαντικὸ ρόλο στὴν πάλη ἐνάντια στὴ δικτατορία, καὶ οἱ ἐθνότητες θὰ ἔχουν μεγάλη σημασία μετὰ τὴ διαδοχή. Τὰ ἐθνικιστικὰ κινήματα τοῦ Εὐσκάντι, τῆς Καταλωνίας καὶ τῆς Γαλικίας λέγουν ὅτι εἶναι ὀπαδοὶ τοῦ σοσιαλισμοῦ καὶ ἐξελίσσονται μὲ ἐπιτάχυνση πρὸς μαρξιστικὲς θέσεις.

Ἐὰν τὸ προλεταριάτο καὶ ἰδιαίτερα οἱ μαρξιστὲς - ἐπαναστάτες μπορέσουν νὰ ἐνσωματώσουν τὶς ἐθνικὲς προσδοκίες αὐτῶν τῶν κινημάτων στὸ ὁλοκληρωμένο πρόγραμμα τῆς Ἱσπανικῆς Ἐπανάστασης, οἱ διαχωριστικὲς τάσεις ἀστικοῦ χαρακτήρα θὰ ξεπερασθοῦν εὔκολα. Στὴν Καταλωνία καὶ στὸ Εὐσκάντι, εἶναι ἡ ταξικὴ πάλη ποὺ θἆναι ἀποφασιστικὴ τὴν τελευταία στιγμή, λένε σήμερα ὁρισμένοι ἐπαναστάτες ἀγωνιστές. Ὡς πρὸς τὴν ἀρχὴ ἔχουν δίκιο. Ἀλλὰ ὑπὸ τὴν προϋπόθεση ὅτι οἱ ἐπαναστάτες μαρξιστὲς δὲν θὰ ἀφήνουν τὶς διεκδικήσεις ἐθνικοῦ χαρακτῆρα στὰ χέρια τῆς ἀστικῆς ἢ τῆς μικροαστικῆς τάξης, ὅπως ἔγινε στὸ Εὐσκάντι τὸ '36—'37, μὲ μοναδικὴ ἐξαίρεση τὴν Καταλωνία ὅπου ὑπῆρχε σύγκλιση, ἀνάμεσα στὸ κίνημα ἐθνικῆς χειραφέτησης καὶ τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου.

Ποιά πολιτικὴ ἐξήγηση δίνει κανεὶς στὸ μέγεθος αὐτῶν τῶν ἐθνικιστικῶν καὶ ἐπαναστατικῶν ἀγώνων;

Τὸν τελευταῖο καιρό, ἀπὸ τὸ Δεκέμβρη τοῦ 1974, καὶ πάνω ἀπ' ὅλα κατὰ τὶς πρόσφατες δίκες καὶ ἐκτελέσεις, τὸ Εὐσκάντι ἔδωσε τὸ παράδειγμα, ἕνα μεγάλο παράδειγμα. Ἐκεῖ μόνο ξέσπασαν γενικὲς ἀπεργίες, ἀληθινὰ πολιτικὲς καὶ ὑπῆρξε κινητοποίηση τῆς ἐργατικῆς τάξης καὶ σημαντικῶν τμημάτων τῆς δημοκρατικῆς μικροαστικῆς τάξης. Ἡ ἐξήγηση εἶναι πολὺ ἁπλή: στὸ Εὐσκάντι ἔγινε αὐτὴ ἡ σύγκλιση, ποὺ λέγαμε πιὸ πάνω, τοῦ κινήματος ἐθνικῆς χειραφέτησης καὶ τῆς ἐργατικῆς τάξης, καὶ μιὰ τέτοια σύγκλιση πραγματοποιήθηκε μὲ τὸ σημάδι τῆς ἀνοικτῆς πάλης. Στὸ Εὐσκάντι ἡ ἰδεολογία συμβιβασμῶν τῆς «Δημοκρατικῆς Ἕνωσης» δὲν ὑπερίσχυσε καὶ σὲ διάφορες περιπτώσεις δημιουργήθηκε μιὰ ἐκ τῶν πραγμάτων συμμαχία τῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων, τῶν κινημάτων ἐθνικῆς χειραφέτησης καὶ τῶν ἐπαναστατικῶν ὁμάδων. Τουλάχιστον τὸ Κ.Κ. καὶ ἡ Δημοκρατικὴ Ἕνωση ἔχουν μιὰ πολὺ περιορισμένη ἐπιρροὴ στὴ χώρα τῶν Βάσκων.

Τὸ ΚΚΙ πιστεύει στὴ δυνατότητα μιᾶς «εἰρηνικῆς δημοκρατικῆς ἀλλαγῆς»; Ποιά εἶναι ἡ οὐσία τῆς πολιτικῆς του;

Ἡ πολιτικὴ τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος εἶναι βαθειὰ ὀππορτουνιστικὴ καὶ γεμάτη ἀντιφάσεις. Ὁ ἄξονας αὐτῆς τῆς πολιτικῆς εἶναι «ἡ εἰρηνικὴ δημοκρατικὴ ἀλλαγή» καὶ τὸ κέρδισμα τῆς συμμαχίας ὅλων τῶν ἀντι-φρανκιστῶν, ἀκόμη καὶ ἑνὸς «τμήματος τῆς ὀλιγαρχίας».

Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Καρίγιο, ποὺ συχνὰ ἀναπτύσσει μιὰ πολὺ προσωπικὴ πολιτική, ἔτεινε τὸ χέρι στὸν Δὸν Χουάν πατέρα τοῦ Χουάν Κάρλος καὶ δήλωσε ὅτι εἶναι ἕτοιμος νὰ δεχθεῖ μιὰ μοναρχία ποὺ θἄχε τὴ διάθεση νὰ ὑποστεῖ δημοψήφισμα.

Ἐδῶ καὶ ἕνα χρόνο, οἱ κομμουνιστὲς ἀγωνιστὲς φώναζαν στὶς διαδηλώσεις «οὔτε ὁ Φράνκο, οὔτε ὁ βασιλιᾶς, οὔτε τὸ Ὅπους Ντέι». Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς δημιουργίας τῆς «Δημοκρατικῆς Ἕνωσης», ποὺ μεταξὺ ἄλλων προκάλεσε μιὰ προνομιακὴ συμμαχία μὲ τὸν τομέα τοῦ Ὅπους Ντέι ποὺ ἀντιπροσωπεύεται ἀπὸ τὸν Κάλβο Σερέρ, τὸ σύνθημα αὐτὸ ἐγκαταλείφθηκε. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ἡ «Δημοκρατικὴ Ἕνωση» θεμελιώνεται σὲ μιὰ συμμαχία τοῦ ΚΚ μὲ ὁρισμένες προσωπικότητες τῆς ἀστικῆς τάξης, καὶ ὁρισμένες σοσιαλιστικὲς ὁμάδες, ποὖναι κυρίως δορυφόροι της. Γιὰ πολλοὺς μῆνες, χάρη σὲ μιὰ παράφρονη δημοσιότητα, ὁ μηχα-

νισμὸς τοῦ ΚΚ ἔδωσε τὴν ἐντύπωση ὅτι ἡ «Δημοκρατικὴ Ἕνωση» ἀντιπροσώπευε ἕνα μεγάλο συνασπισμὸ τελείως διαφόρων δυνάμεων. Ὁ σχηματισμὸς τῆς «Δημοκρατικῆς συγκέντρωσης» εἶχε τουλάχιστον σὰν ἀρετὴ νὰ ἀποδείξει αὐτὴ τὴ «μπλόφα».

Ποιός εἶναι ὁ προσανατολισμὸς τῆς «Δημοκρατικῆς Συγκέντρωσης» σ' αὐτὸ τὸν τομέα; Ὑπάρχει μιὰ δυνατὴ προσέγγιση γιὰ μιὰ κοινὴ ἀλτερνατίβα;

Ἡ «Δημοκρατικὴ Συγκέντρωση» ἀποτελεῖ ἕνα πραγματικὸ συνασπισμὸ διαφορετικῶν δυνάμεων. Ἀνάμεσά τους ξεχωρίζουν: τὸ σοσιαλιστικὸ κόμμα, ἡ Γενικὴ συνομοσπονδία ἐργατῶν (UGT), διάφορες τάσεις τῆς χριστιανοδημοκρατίας, διάφορες ἐπαρχιακὲς σοσιαλιστικὲς ὁμάδες καὶ τὸ κομμουνιστικὸ κίνημα τῆς Ἱσπανίας (μαοϊκό). Ἡ πλατφόρμα της δὲν διαφέρει πολὺ ἀπ' αὐτὴν τῆς «Δημοκρατικῆς Ἕνωσης». Καὶ οἱ δύο αὐτοὶ ὀργανισμοὶ τάσσονται ὑπὲρ μιᾶς «δημοκρατικῆς ἀλτερνατίβας» καὶ ἀφήνουν κατὰ μέρος τὸ θέμα τοῦ καθεστῶτος καὶ τὰ θεμελιακὰ προβλήματα τῆς χώρας.

Γι' αὐτὸ ὑπογράψανε τελευταῖα καὶ δηλώσεις καὶ προωθοῦν τὸ θέμα τῆς ἐπεξεργασίας μιᾶς μοναδικῆς «δημοκρατικῆς ἀλτερνατίβας», πρᾶγμα- ποὺ δὲν εἶναι εὔκολο γιατὶ οἱ σοσιαλιστὲς καὶ οἱ Χριστιανοδημοκράτες δὲν θέλουν νὰ ἐμφανισθοῦν στὴν πραγματικότητα ὅτι «συμβιβάζονται» μὲ τὸ Κ.Κ. σὲ μιὰ κοινὴ πλατφόρμα.

Τὰ τελευταῖα χρόνια, ποιά ἤτανε ἡ ἐξέλιξη τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος καὶ ποιά μορφὴ ριζοσπαστικοποίησης μπόρεσε κανεὶς νὰ παρατηρήσει;

Ἡ ἐρώτηση αὐτὴ ἀπαιτεῖ μεγάλες ἐξηγήσεις. Ἂς συνοψίσουμε σχηματικὰ τὴν οὐσία. Τὸ προτσές ἀνοικοδόμησης τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος χρονολογεῖται ἀπὸ τὴν ἀπεργία τοῦ 1962. Ἀπὸ τότε τὸ προλεταριάτο ἔδωσε μεγάλες μάχες γιὰ τὶς διεκδικήσεις του καὶ γιὰ τὶς ἐλευθερίες, ἀπ' ὅπου τὰ τελευταῖα χρόνια ξεχωρίζουν οἱ γενικὲς ἀπεργίες τοῦ Ἐλ Φερρεύλ, Βίφο, Παμπλόνε καὶ Μπάγια Λιοβτεγκάτ (Βαρκελώνη).

Σ' ὅλα αὐτὰ τὰ κινήματα, οἱ ἐργαζόμενοι ἐμφανίσθηκαν ἑνωμένοι σὲ ἕνα κοινὸ μέτωπο, κάτω ἀπὸ τὴ διεύθυνση τῶν ἐργατικῶν τους ἐπιτροπῶν ἢ τῶν ἑνωτικῶν τους ἐπιτροπῶν ἐκλεγμένων γενικὰ σὲ γενικὲς συνελεύσεις στὶς ἐπιχειρήσεις. Οἱ συνελεύσεις ἀποτελοῦν τὴν πιὸ σημαντικὴ κατάκτηση τῆς ἐργατικῆς τάξης, ποὺ διατηρήθηκε κατὰ τὴ διάρκεια τῶν χειρότερων ἐποχῶν καταπίεσης. Ἔτσι τὸ προλεταριάτο ἐφάρμοσε ἕνα νέο τύπο ἄμεσης δημοκρατίας, τὴν ὁποία ἀναμφίβολα δὲν θὰ ἐγκαταλείψει αὔριο ὅταν θὰ ξαναφτιαχθοῦν οἱ συνδικαλιστικὲς ὀργανώσεις.

Ἐὰν ἡ ἐργατικὴ τάξη ἔχει καλύτερες συνθῆκες ζωῆς, τὸ ὀφείλει κύρια στοὺς ἀγῶνες της, εἰλικρινὰ ἡρωϊκούς, ἂν ἀναλογισθεῖ κανεὶς τὶς δυσκολίες τῆς παρανομίας ὑπὸ τὸν φρανκισμό. Τὸ μοναδικὸ ἐργατικὸ μέτωπο εἶναι μιὰ πραγματικότης σήμερα σ' ὅλους τοὺς διεκδικητικοὺς ἀγῶνες, καὶ ὑπῆρξε ἐπίσης στὶς πρόσφατες πολιτικὲς γενικὲς ἀπεργίες τοῦ Εὐσκάντι.

Τελικά, ἡ προτεινόμενη λύση ἀπὸ τοὺς ἐπαναστάτες μαρξιστὲς πρέπει νἆναι δημοκρατικὴ καὶ σοσιαλιστικὴ καὶ ὄχι ἁπλῶς δημοκρατική. Δηλαδὴ πρέπει νὰ μπορεῖ κανεὶς νὰ συνδέσει τοὺς στοιχειώδεις δημοκρατικοὺς μὲ τοὺς σοσιαλιστικοὺς στόχους, μέσα ἀπὸ ἕνα μεταβατικὸ πρόγραμμα ποὺ ἀντιστοιχεῖ στὶς ἀνάγκες καὶ τὶς προσδοκίες τῶν ἐργαζομένων μαζῶν.

Ποιά ἀνασύνθεση τῶν πολιτικῶν ρευμάτων ποὺ διασχίζουν τὴν ἐργατικὰ τάξη διαγράφεται;

Εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ δοθεῖ μιὰ ἀκριβὴς ἀπάντηση. Πρὸς στιγμήν, στὸ πολιτικὸ πεδίο, ὅλα εἶναι δυναμικά.

Τὸ Κ.Κ. δὲν ἔχει τὸ ἴδιο βάρος ὅπως πρίν, οἱ ἀπόπειρές του ἡγεμονίας καὶ ἀπορρόφησης ἀποτύγχαναν κάθε φορὰ μπροστὰ σ' ὅλο καὶ πιὸ ἰσχυρὲς ἀντιστάσεις. Τὸ σοσιαλιστικὸ κόμμα προώδευσε τὸν τελευταῖο καιρό, ἀλλὰ παρ' ὅλα αὐτὰ δὲν ἔχει μεγάλη ἐπιρροὴ στοὺς ἐργαζόμενους. Οἱ ἐπαναστατικὲς ὁμάδες εἶναι ποικίλλες. Ὁρισμένες εἶναι δομημένες πολιτικὰ ὅπως ἡ «Κομμουνιστικὴ Δράση». «Ἡ Κομμουνιστικὴ Ἕνωση Ἀπελευθέρωσης». «Ὁ ἐπαναστατικὸς κομμουνιστικὸς σύνδεσμος». Ἄλλες, πιὸ πολυάριθμες, εἶναι οἱ αὐτόνομες ὁμάδες τῆς ἐπιχείρησης, τῆς γειτονιᾶς, ἢ τῆς πόλης. Γενικὰ μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι τὸ μαρξιστικὸ - ἐπαναστατικὸ ρεῦμα, μὲ τὶς διάφορες παραλλαγές του, ἀποτελεῖ συνολικὰ μιὰ πολὺ σημαντικὴ δύναμη. Πολλὲς ἀπὸ τὶς καινούριες ὁμάδες θεωροῦν ὅτι ἀνήκουν στὴν ἐπαναστατικὴ παράδοση τοῦ POUM καὶ ὁρισμένες μάλιστα ὁρίζονται μὲ βάση κείμενα τοῦ POUM. Ἡ ἱστορικὴ πάλη τοῦ POUM καὶ οἱ θυσίες ποὺ πραγματοποιήθηκαν ἀπὸ τοὺς ἀγωνιστὲς του κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1936 καὶ κατὰ τὶς σκληρὲς περιόδους τῆς παρανομίας, διευκόλυναν πάρα πολὺ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξιστικοῦ ρεύματος. Ὁρισμένες ὁμάδες ἐπίσης αὐτοαποκαλοῦνται μαοϊκές.

Πῶς ἐξελίσσεται τὸ ἐπαναστατικὸ μαρξιστικὸ ρεῦμα στὴν Ἱσπανία;

Ἡ συσπείρωση τῶν μαρξιστῶν - ἐπαναστατῶν, ποὺ ἄρχισε ἀπὸ τὸ POUM καὶ τὴν Ἐργατικὴ Πάλη, ἐπίτρεψε τὴ συγκράτηση τῆς διασπορᾶς ποὺ ἄρχιζε νἆναι βλαβερὴ καὶ τὴ συσπείρωση σὲ μιὰ πλατφόρμα τῶν ὑπ' αὐτῶν ὀργανώσεων μὲ τὴν «Κομμουνιστικὴ Δράση» καὶ τὴν «Κομμουνιστικὴ Ἕνωση γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση». Ἡ δουλειὰ τῆς συσπείρωσης προκάλεσε πολυάριθμες δραστηριότητες καὶ ἔκανε δυνατὴ τὴ δουλειὰ καὶ τὴ συζήτηση μ' ἄλλες ὁμάδες ποὺ τοποθετοῦνται στὸ πεδίο τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ, κυρίως στὸ Εὐσκάντι, τὴν Καταλωνία καὶ τὴ Μαδρίτη.

Ὁλόκληρη ἡ συσπείρωση αὐτὴ δημιουργεῖ προβλήματα καὶ δυσκολίες. Αὐτὰ ὑπήρξανε καὶ ὑπάρχουν ἀκόμα. Πρέπει νὰ ἐλπίζουμε ὅτι θὰ ἐπιβληθεῖ ἡ πολιτικὴ θέληση νὰ ξεπερασθεῖ τὸ πνεῦμα ὁμαδούλας καὶ ὁ σεχταρισμὸς τῆς ὁμάδας, γιὰ νὰ μὴ γίνει στὴν Ἱσπανία ὅ,τι συνέβη στὴν Πορτογαλία. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι οἱ ἐπαναστάτες μαρξιστὲς μποροῦν νὰ ἐμφανισθοῦν ἑνωμένοι ὅταν θὰ ἀνοίξει ἡ μεγάλη πολιτικὴ κρίση ποὺ ἔρχεται.

Ποιόν τύπο ἄμεσης πολιτικῆς λύσης ὀφείλουν νὰ προωθοῦν οἱ ἐπαναστάτες μαρξιστές, γιὰ ποιές συμμαχίες πρέπει νὰ ἀγωνισθοῦν σύμφωνα μὲ σένα;

Ἡ «Δημοκρατικὴ Ἕνωση» καὶ ἡ «Δημοκρατικὴ Συγκέντρωση» ἔχουν τὶς ἴδιες περίπου θέσεις γιὰ ὅ,τι ἀφορᾶ τὴ μοναρχία καὶ δὲν ἀντιμετωπίζουν σωστὰ τὸ πρόβλημα τοῦ ἀφανισμοῦ τοῦ φρανκισμοῦ καὶ ὅλων τῶν θεσμῶν του.

Ἐμεῖς συνιστοῦμε μιὰ συμμαχία τῶν ἐργατικῶν καὶ ἐπαναστατικῶν δυνάμεων, ὅπως αὐτὴ ποὺ ἑτοιμάσθηκε στὸ Εὐσκάντι καὶ στὴν Ἀστουρία, ποὺ βάζει γιὰ στόχο της τὸν ἀφανισμὸ τοῦ φρανκικοῦ κράτους, τὴν ἀντίθεση στὴ Μοναρχία, εἴτε μὲ τὸ Χουάν Κάρλος, εἴτε μὲ τὸν Ντόν Χουάν καὶ τὴν ἐκλογὴ Συντακτικῆς Συνέλευσης ἐλεύθερης καὶ κυρίαρχης. Ἀγωνιζόμαστε γιὰ τὴ Σοσιαλιστικὴ Δημοκρατία. Ὁρισμένες ἐπαναστατικὲς ὁμάδες ἀντιτίθενται στὴν πολιτικὴ τοῦ ἑνιαίου μετώπου γιατὶ δὲ θέλουν νὰ «ἀναμειχθοῦν μὲ τοὺς ρεφορμιστές», καὶ δὲν μποροῦν νὰ ἐκτιμήσουν τὴν σημερινὴ ἀξία τῆς πάλης γιὰ τὶς δημοκρατικὲς ἐλευθερίες ἢ τὴ σπουδαιότητα τοῦ θέματος τῶν ἐθνοτήτων. Γιὰ τοὺς ἐπαναστάτες μαρξιστές, εἶναι ἀπολύτως ζωτικὸ στὴ σημερινὴ περίοδο, νὰ μποροῦν νὰ συνδέσουν τὸν ἀγῶνα ἐνάντια στὴ δικτατορία καὶ γιὰ τὶς δημοκρατικὲς ἐλευθερίες, μὲ τὸν ἀγῶνα γιὰ οἰκονομικὲς διεκδικήσεις καὶ γιὰ τὴν ἱκανοποίηση τῶν προσδοκιῶν τῶν κινημάτων ἐθνικῆς χειραφέτησης.

Ἡ πτώση τοῦ φρανκισμοῦ πρέπει νὰ ἀνοίξει καὶ θὰ ἀνοίξει, χωρὶς καμμιὰ ἀμφιβολία, τὴν προοπτικὴ τοῦ σοσιαλισμοῦ. Ἔτσι μόνον θὰ προσφερθεῖ μιὰ ἀποτελεσματικὴ βοήθεια στὴν πορτογαλικὴ ἐπανάσταση, καὶ ἔτσι θὰ θιγεῖ τὸ πρόβλημα τῆς πάλης γιὰ τὸ σοσιαλισμὸ σ' ὁλόκληρη τὴν Ἰβηρικὴ Χερσόνησο.

ΙΣΠΑΝΙΑ: ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΓΙΑ ΜΙΑ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ

Μὲ τὸ τέλος τοῦ Φράνκο ἐξαφανίζεται τὸ πιὸ ἰσχυρὸ ὀχυρό, πού, στὴ σκιά του οἱ ἐξτρεμιστὲς τοῦ καθεστῶτος συνεχίζουνε τὴν ἐγκληματικὴ πολιτική τους, συγχρόνως μὲ τὸν κύριο δημιουργό της.

Ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς βαθειᾶς κρίσης τῆς Ἱσπανικῆς κοινωνίας, ποὺ σταμάτησε μόνο τώρα τελευταῖα μὲ τὸν παροξυσμὸ τῆς καταπίεσης ποὺ ἐξαπολύθηκε μὲ τὴ μορφὴ τοῦ τρομοκρατικοῦ νόμου, θὰ βροῦν τώρα καινούργιο πεδίο ἐξέλιξης. Αὐτὸ δημιουργεῖ τὴν προοπτικὴ ἀνοίγματος μιᾶς ἐπαναστατικῆς περιόδου, ποὺ στὴ διάρκειά της ὅλα αὐτὰ τὰ στοιχεῖα θὰ μπορέσουν νὰ συνδυασθοῦν γιὰ νὰ ὁδηγήσουν κοντοπρόθεσμα ἢ μακροπρόθεσμα, στὸ ξέσπασμα ἑνὸς γενικοῦ κινήματος ποὺ θὰ ἀνατρέψει τὶς βάσεις τῆς Ἱσπανικῆς κοινωνίας καὶ θὰ θέσει τὶς προϋποθέσεις τῆς ἐπαναστατικῆς ἀλλαγῆς.

Ὅλα τὰ στρώματα τῆς Ἱσπανικῆς κοινωνίας, μὲ μόνη ἐξαίρεση τοὺς ἐξτρεμιστές, ὁρισμένο ἀριθμὸ γραφειοκρατῶν τοῦ καθεστῶτος καὶ φοβισμένους μικροαστούς, θίγονται σὲ διάφορους βαθμοὺς ἀπὸ τὴν κρίση καὶ προσδοκοῦν μιὰ μετατροπὴ τῆς κοινωνίας. Κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια, ἀναλύσαμε τὰ συμπτώματα αὐτοῦ τοῦ φαινομένου ὅπως παρουσιαζόντουσαν.

— Στὴν ἐργατικὴ τάξη, οἱ προσδοκίες γιὰ μιὰ ἀληθινὰ δημοκρατικὴ ὀργάνωση καὶ μιὰ τὴ διάλυση τῶν ἱεραρχικῶν συνδικάτων, ἐκδηλώθησαν ἰδιαίτερα στὰ διεκδικητικὰ κινήματα τῶν τελευταίων μηνῶν καὶ στὶς συνδικαλιστικὲς ἐκλογὲς ὅπου μὲ μεγάλη πλειοψηφία ἐκλέχθηκαν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἐργατικῶν ἐπιτροπῶν. Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς τελευταίας γενικῆς ἀπεργίας στὴ χώρα τῶν Βάσκων, ἐμφανίσθηκαν τὰ πρῶτα στοιχεῖα μιᾶς δια-ἐπιχειρησιακῆς ἡγεσίας τοῦ κινήματος.

— Στὸν τομέα τῶν ἐθνικῶν μειονοτήτων, ἡ ἰσχυρὴ πάλη τῶν Βάσκων, ποὺ τὰ τελευταῖα χρόνια ὑπῆρξε ἡ πρωτοπορία στὸν ἀγῶνα ἐνάντια στὸ Φρανκισμό, ἐνισχύθηκε τελευταῖα ἀπὸ τὴν ἀναγέννηση τοῦ κινήματος τῶν Καταλάνων, ποὺ ἡ ἱστορική του ἐμπειρία συνδέεται μὲ μιὰ σημαντικὴ ἐργατικὴ παράδοση, καθὼς καὶ μὲ τὴν ἐμφάνιση τοῦ ὀργανωμένου κινήματος τῆς Γαλικίας.

— Ἀναπτύχθηκε σὲ σημαντικὸ βαθμὸ ἡ κρίση μέσα στὴν Ἐκκλησιά, καὶ ἐκδηλώθηκε μὲ τὴ συμμετοχὴ πολυαρίθμων ἱερέων στὴν ἐθνικὴ ἢ ἐργατικὴ πάλη, βοηθούμενη τελευταῖα ἀπὸ τοὺς ἀρχιερεῖς ποὺ πῆραν θέση ἐνάντια στὴν καταπίεση.

— Ὁ ἴδιος ὁ στρατὸς ἔχει προσβληθεῖ, ὅπως μαρτυρᾶ ἡ ὕπαρξη τῆς Δημοκρατικῆς στρατιωτικῆς Ἕνωσης καὶ ἡ καταπίεση ποὺ αὐτὸς ὑφίσταται. Ἡ κρίση αὐτὴ θὰ μποροῦσε νὰ χειροτερεύσει ἀκόμη περισσότερο μὲ τὴν ἐξέλιξη τῆς κατάστασης στὴν Ἱσπανικὴ «Σαχάρα» καὶ νὰ προκαλέσει σημαντικὰ φαινόμενα, δυσαρέσκεια, ποὺ στὴ βάση μιᾶς ἐπαναστατικῆς ἐξέλιξης τῆς κατάστασης τῆς χώρας, θὰ μποροῦσαν νὰ μεταφρασθοῦν μὲ τὴν ἐξέλιξη ἑνὸς σημαντικοῦ τμήματος τοῦ στρατοῦ σὲ σχέση μὲ τὸ πιὸ ἀντιδραστικὸ κομμάτι του.

— Ἡ προσωρινότης τῆς οἰκονομικῆς κατάστασης, ποὺ βασίζεται κυρίως στὰ ἔσοδα ἀπὸ τὸν τουρισμὸ καὶ τὴν μετανάστευση, ἀπειλεῖται σύντομα ἀπὸ τὸ χάσιμο τῶν πλουσίων σὲ φωσφορικὰ μεταλλευμάτων τῆς Σαχάρα, εἶναι μιὰ διαρκὴς ἀπειλὴ σὲ ἑκατομμύρια ἐργαζόμενους. Σ' αὐτὸ προστίθεται ἡ δύσκολη κατάσταση τῆς ἀγροτιᾶς, απογοητευμένη ἀπὸ τὴν ἀγροτικὴ μεταρρύθμιση, ἀναγκασμένη κατὰ χιλιάδες νὰ ἐγκαταλείπει τὴ γῆ καὶ νὰ μεταναστεύει. Δὲν θὰ διστάσει, ὅπως καὶ τὸ 1936, νὰ ἐμφανισθεῖ στὴ σκηνὴ ὅταν θὰ τῆς δοθεῖ ἡ δυνατότητα.

— Θὰ ἐκφρασθοῦν πάλι οἱ διανοούμενοι, οἱ φοιτητές, οἱ δημοσιογράφοι, ποὺ τὰ τελευταῖα χρόνια, καὶ ἰδιαίτερα τοὺς τελευταίους μῆνες ὑπῆρξανε τὸ ἀντικείμενο μιᾶς ἰδιαίτερα ἄγριας καταπίεσης. Ἤδη ὁ τύπος ἀπαιτεῖ ἀνοικτὰ τὴν ἐγκαθίδρυση ἑνὸς δημοκρατικοῦ καθεστῶτος.

Μποροῦμε νὰ προβλέψουμε ὅτι ὅλες οἱ τάσεις νὰ ἐνταθοῦν, οἱ πρῶτες ἀπαιτήσεις θἄχουν γιὰ στόχο τὰ ἀκόλουθα σημεῖα.

— Σταμάτημα τῆς καταπίεσης, κατάργηση τῶν νόμων ἐνάντια στοὺς ὁ-

ναρχικούς· ἀπελευθέρωση τῶν πολιτικῶν κρατούμενων.

— Ἐλευθερία τοῦ τύπου, συνεταιρισμοῦ καὶ συγκέντρωσης.

— Κατάργηση τῶν ἐπισήμων συνδικάτων καὶ δημιουργία μιᾶς δημοκρατικῆς ἐργατικῆς συνομοσπονδίας.

— Ἀναγνώριση τῶν ἐθνικοτήτων τῶν Βάσκων, Καταλάνων καὶ Γαλικίων.

— Ἐνάντια στὴ χρησιμοποίηση τοῦ στρατοῦ στὴ Σαχάρα, καθὼς καὶ σὰν μέσο καταπίεσης.

Αὐτοὶ οἱ ἄμεσοι στόχοι πάλης θὰ φέρουνε καὶ ἄλλους καὶ θὰ διευκολύνουν τὴν κοινὴ πάλη ὅλων τῶν κοινωνικῶν ὁμάδων ποὺ μέχρι τώρα ἀγωνιζόντουσαν χωριστά. Ὅσο θὰ ἀνεβαίνει τὸ ἐπίπεδο τῶν ἀγώνων, θὰ ἐμφανίζονται νέοι στόχοι, ὅπως ὁ βασικὸς στόχος τῆς ἐκλογῆς μιᾶς Συντακτικῆς Συνέλευσης δημοκρατικὰ ἐκλεγμένης στὴ βάση τῆς ἀνασυγκρότησης ὅλων τῶν ὀργανώσεων καὶ ἐργατικῶν καὶ δημοκρατικῶν πολιτικῶν κομμάτων ποὺ σήμερα ἀκόμα εἶναι ἀπαγορευμένα.

Σήμερα μὲ τὴν ἐξαίρεση τῶν ἐξτρεμιστῶν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν, ποὺ ὀνειρεύονται νὰ ἐγκαθιδρύσουν ἕνα στρατιωτικὸ καθεστώς, οἱ νεο-φρανκικοί, ἐνδιαφερόμενοι νὰ ἐξασφαλίσουν ἐὰν εἶναι δυνατὸ μιὰ εἰρηνικὴ μετάβαση, ποὺ ἀπὸ καιρὸ ἤδη ἀναζητοῦν, ἀποπειρῶνται νὰ συγκροτήσουν μιὰ κυβέρνηση ὅπου θὰ φιγουράρουν καὶ στοιχεῖα τοῦ κέντρου ὅπως ὁ Πίο Καμπανίχλα, Φράγκα Τριμπάρνε κλπ.

Δὲν ἀποκλείεται ἀκόμα νὰ καλέσουν σὲ κάποια στιγμὴ καὶ σοσιαλδημοκράτες τῆς δεξιᾶς, (καλοβλεπόμενους ἀπὸ τοὺς ἀμερικάνους συμβούλους ἢ τοὺς γερμανοὺς σοσιαλδημοκράτες). Ὅλα αὐτὰ κάτω ἀπὸ τὴν πρόσκαιρη ἐξουσία τοῦ Χουάν Κάρλος, διατηρῶντας πάντα, σὲ συναγερμὸ τὶς δυνάμεις τῆς καταπίεσης, γιὰ νὰ ἐμποδίσουν τὸ μαζικὸ κίνημα.

Θὰ καταφέρουν νὰ στεριώσουν ἕνα τέτοιο συνδυασμό; Γιὰ πόσο καιρὸ θὰ καταφέρουν νὰ ἐμποδίσουν τὶς πολιτικὲς δυνάμεις γνήσια ἀντιπροσωπευτικὲς τῶν πλατειῶν στρωμάτων τοῦ πληθυσμοῦ, νὰ ἐμφανισθοῦν μὲ τὴν πραγματική τους δύναμη; Φαίνεται ὅτι δὲν θὰ μπορέσουν γιὰ πολὺ καιρό, ἐκτὸς ἂν καταφύγουν στὶς χειρότερες δυνάμεις καταπίεσης. Ὅποιες καὶ ἂν εἶναι οἱ μανοῦβρες τῆς ἰσπανικῆς ἀστικῆς τάξης, δὲν θὰ μπορέσουν πιὰ τώρα νὰ ἐμποδίσουν σὲ μιὰ δυναμικὰ ἐπαναστατικὴ κατάσταση τὴν ἔκφραση τῶν μαζῶν ποὺ θάχει βρεῖ ἕνα δρόμο. Θὰ δοῦμε τότε νὰ ἐμφανισθοῦν δυὸ μεγάλα κόμματα; τὸ Κομμουνιστικὸ κόμμα καὶ τὸ Σοσιαλιστικὸ Ἐργατικὸ Κόμμα τῆς Ἰσπανίας (P.S.O.E.), ποὺ τὸ καθένα ἀντιπροσωπεύει μεγάλα ρεύματα ἀνάμεσα στοὺς ἐργαζόμενους καὶ τοὺς μικροαστούς. Θὰ δοῦμε ἐπίσης νὰ ἐμφανιστεῖ δημόσια ἡ ἰσχυρὴ ὀργάνωση τῶν Βάσκων, καὶ βέβαια ἕνας μεγάλος ἀριθμὸς κομμάτων καὶ ὀργανώσεων τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς (ὅπως τὸ POUM, ORT, Ἐργατικὴ Πάλη, Κομμουνιστικὴ δράση κλπ.).

Ἀπὸ τώρα πρέπει νὰ διακηρύξουμε ἐνάντια στὸ νεοφρανκικὸ συνδυασμὸ καὶ τὴν πιθανή του ἀποσύνθεση κάτω ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξη τῶν ἀγωνιζομένων δυνάμεων, ὅτι τὸ σύνθημα «ἐκλογὴ μιᾶς συντακτικῆς συνέλευσης», εἶναι σημαντικὸ καὶ ὅτι μόνο μιὰ μορφὴ κυβέρνησης μπορεῖ νὰ ἀνταποκριθεῖ στὶς προσδοκίες τῆς μεγάλης πλειοψηφίας τοῦ Ἰσπανικοῦ Λαοῦ. Δὲν θἄναι μιὰ μορφὴ ἀστικῆς δημοκρατικῆς κυβέρνησης ὅπως συνιστᾶ ὁ Καρίγιο ἀλλὰ ἡ Κυβέρνηση τοῦ ἑνιαίου μετώπου Κ.Κ. — PSOE — Ἐργατικὴ συνομοσπονδία, ποὺ θὰ στηρίζεται στὶς ἐπιτροπὲς βάσης στὶς ἐπιχειρήσεις, τὶς γειτονιὲς καὶ τὰ χωριὰ καὶ θὰ συνοδεύεται ἀπὸ τὸ σχηματισμὸ αὐτόνομων κυβερνήσεων στὴ χώρα τῶν Βάσκων, τὴν Καταλωνία καὶ τὴ Γαλικία.

Γιὰ νὰ γίνει μιὰ τέτοια μορφὴ πραγματικότητα πρέπει ὅλες οἱ ἐπαναστατικὲς ὀργανώσεις τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς, χωρὶς βέβαια νὰ σταματήσουν τὴν κριτική τους στὸ Κ.Κ. καὶ τὸ P.S.O.E., νὰ συγκρατήσουν ἕνα ἐπαναστατικὸ μέτωπο ποὺ θὰ παλεύει ἀποφασιστικὰ γι' αὐτὸ τὸ στόχο.

— Γιὰ τὸ ἄμεσο σταμάτημα τῆς καταπίεσης, τὴν κατάργηση τῶν νόμων καὶ τὴν ἀπελευθέρωση τῶν πολιτικῶν κρατουμένων.

— Γιὰ τὴν ἐγκαθίδρυση τῶν Δημοκρατικῶν ἐλευθεριῶν.

— Γιὰ μιὰ Δημοκρατικὴ Ἐργατικὴ συνομοσπονδία.

— Γιὰ τὴν κυβέρνηση τοῦ ἑνιαίου μετώπου Κ.Κ. — PSOE — Ἐργατικῆς συνομοσπονδίας βασισμένη τὶς ἐπιτροπὲς βάσης.

— Γιὰ τὶς αὐτόνομες κυβερνήσεις στὴ χώρα τῶν Βάσκων, τὴν Καταλωνία καὶ τὴ Γαλικία.

— Γιὰ τὴν ἀγροτικὴ μεταρρύθμιση.

— Γιὰ τὰ δικαιώματα τῆς γυναίκας.

— Γιὰ τὴν Δημοκρατικοποίηση τοῦ Στρατοῦ.

— Γιὰ τὴ Συντακτικὴ Συνέλευση.

— Γιὰ τὴν Ἰσπανικὴ καὶ Ἰβηρικὴ Σοσιαλιστικὴ ἐπανάσταση.

Ἡ Διεθνὴς Γραμματεία τῆς Διεθνοῦς Μαρξιστικῆς ἐπαναστατικῆς Τάσης

Μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἔκδοσης τοῦ ἔργου τοῦ Λ. Τρότσκυ:

"Η ΙΣΠΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ" (1930-1940)

(ΕΚΔ. MINUIT)

Τὸ ἐνδιαφέρον τῶν κειμένων αὐτῶν ξεπερνᾶ μιὰ κατάσταση ὁρισμένη ἱστορικὰ καὶ γεωγραφικά. Ἀπὸ τὸ 1931—1940 ἡ Ἰσπανία ἦτανε τὸ θέατρο μιᾶς γιγάντιας σύγκρουσης τῶν τάξεων, μιὰ ἀπὸ τὶς σπουδαιότερες μετὰ τὴ Ρώσικη ἐπανάσταση. Σ' αὐτὴ τὴν πάλη πρὶν ἀπὸ τὸ Β' παγκόσμιο πόλεμο ἔγινε ἡ σύνθεση ὁλόκληρης τῆς ἐμπειρίας τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ἀπὸ τὸ 1917, καθὼς καὶ τῆς ἀντεπανάστασης, σ' ὅλες της τὶς μορφές.

Μ' αὐτὴ τὴν ἔννοια μποροῦσε νὰ γράφει ὁ Τρότσκυ τὸ Μάρτη τοῦ 1939: «Ἡ Ἰσπανικὴ Ἐπανάσταση ὑπῆρξε τὸ ἀνώτερο σχολεῖο»(1).

Η ΙΣΠΑΝΙΑ ΚΑΙ Η ΔΙΑΡΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Ἐξόριστος στὴν Πρίγκιπο ὁ Τρότσκυ, τὸ 1930, στρέφει τὴν προσοχὴ

του στὴν 'Ισπανία, ὅπου ἡ μοναρχία ἀρχίζει νὰ κλονίζεται. 'Η κομμουνιστικὴ Διεθνής, σταλινοποιημένη, ἀποδίδει ἐλάχιστη σημασία σὲ μιὰ χώρα ὅπου τὸ Κ.Κ. παίζει πολὺ μικρὸ ρόλο. Γιὰ τὸν Τρότσκυ, τὸ σημαντικότερο δὲν εἶναι αὐτό, ἀλλὰ ἡ ἀνάλυση τῆς κοινωνικῆς δομῆς τῆς 'Ισπανίας, τῆς ἀντιφάσεως, τῆς συσσώρευσης ἐκρηκτικοῦ ὑλικοῦ στὰ σπλάχνα της. Στὸ πρῶτο μεγάλο κείμενό του(2), ὁρίζει τὸ μοναρχικὸ κράτος σὰν ἕνα «ἐκφυλισμένο ἀπολυταρχισμό», κληρονομιὰ ἑνὸς περασμένου ἀποικιακοῦ μεγαλείου, καὶ ποὺ μὲ τὸ βάρος του καταπνίγει τὴν κοινωνία. 'Η λίμναση τῆς οἰκονομίας ἐμποδίζει τὸ σχηματισμὸ μιᾶς ἰσχυρῆς καὶ ἀποφασιστικῆς ἀστικῆς τάξης. 'Αποσυνθέτει τὶς παλιὲς κυρίαρχες τάξεις καὶ τὶς περιορίζει στὴ διαμάχη γιὰ τὰ προνόμια τοῦ Κράτους μέσα ἀπὸ «πραξικοπήματα» αὐτὰ τὰ φαντάσματα ἐπανάστασης.

'Η 'Ισπανία τοῦ 1931 ἐπαληθεύει τὴ θεωρία τῆς διαρκοῦς ἐπανάστασης: ἡ ἀστικὴ ἐπανάσταση δὲν ἔγινε ἀκόμη, ἀλλὰ ἡ ἀστικὴ τάξη δὲν εἶναι πιὰ μιὰ ἐπαναστατικὴ τάξη.

'Ο Τρότσκυ δὲν πιστεύει καθόλου στὴ δυνατότητα «νὰ πηδήξει τὰ στάδια», ἀντίθετα μὲ τὴ σταλινικὴ παραποίηση τῆς ἀνάλυσής του.

Μέχρι τὸ 1934, Κομμουνιστικὴ Διεθνής, σὲ πλήρη «ὑπεραριστερὴ» περίοδο, ἐπιβάλλει στὸ ΚΚΙ μιὰ ἀναταραχὴ γιὰ τὴ «δικτατορία τοῦ προλεταριάτου». 'Ο Τρότσκυ ἀντίθετα, ἐπιμένει στὴ σπουδαιότητα τῶν δημοκρατικῶν συνθημάτων, γιατὶ στὴν ἀρχή, γύρω ἀπ' αὐτὰ κινητοποιοῦνται οἱ μάζες. 'Αλλὰ ἡ δημοκρατικὴ αὐτὴ ἐπανάσταση μπορεῖ νὰ ἐξελιχθεῖ καλὰ μόνο μὲ τὴ συμμαχία τοῦ προλεταριάτου καὶ τῆς ἀγροτιᾶς. 'Η ἀστικὴ τάξη, ἀκόμη καὶ τὰ «ἀριστερὰ» κομμάτια της, δὲν εἶναι πιὰ ἱκανή. «'Ο φόβος τους μπροστὰ στὶς μάζες εἶναι πιὸ ἰσχυρὸς ἀπὸ τὸ μῖσος τους γιὰ τὴ μοναρχία»(3).

Τὸ προλεταριάτο πρωτοπορεία αὐτῆς τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης, δὲν διστάζει, προοδευτικά, συγκεχυμένα νὰ βάζει τοὺς δικούς του στόχους. 'Η διάρθρωση αὐτῶν τῶν διαφορετικῶν προσδοκιῶν, σ' ἕνα μεταβατικὸ πρόγραμμα, ἐπιτρέπει τὴν ἀνταπόκριση στὴν περιπλοκότητα τῆς κατάστασης.

1) «Μόνον οἱ «σχολαστικοὶ» βλέπουν μιὰ ἀντίφαση στὴ σύνδεση δημοκρατικῶν, μεταβατικῶν καὶ καθαρὰ σοσιαλιστικῶν συνθημάτων. Ἕνα τέτιο συδυασμένο πρόγραμμα, ποὺ ἀντανακλᾶ τὴν ἀντιφατικὴ κατασκευὴ τῆς ἱστορικῆς κοινωνίας, ἀπορρέει ἀναπόφευκτα ἀπὸ τὴν ποικιλία τῶν ἔργων ποὺ μᾶς κληροδότησε τὸ παρελθόν.

'Η ἐπαναφορὰ ὅλων αὐτῶν τῶν ἀντιφάσεων καὶ ὅλων τῶν ἔργων σὲ κοινὸ παρονομαστή: τὴ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, εἶναι μιὰ ἀπαραίτητη ἐπιχείρηση, ἀλλὰ ὅλως διόλου ἀνεπαρκής. 'Αλλὰ ἂν κάνουμε ἕνα βῆμα ἐμπρός, ὑποθέτοντας ὅτι ἡ προλεταριακὴ πρωτοπορεία, ἔχει ἤδη ἀντιληφθεῖ ὅτι μόνο ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου μπορεῖ νὰ σώσει τὴν 'Ισπανία ἀπὸ τὴν ἀποσύνθεση, τὸ προκαταρκτικὸ ἔργο — ἡ συσπείρωση γύρω ἀπὸ τὴν πρωτοπορεία τῶν ἑτερογενῶν στρωμάτων τῆς ἐργατικῆς τάξης καὶ τῶν ἀκόμη πιὸ ἑτερογενῶν ἐργατικῶν μαζῶν τῆς ἐπαρχίας — μπαίνει πάντα μὲ ὅλο του τὸ πλάτος. 'Η ἀντιπαράθεση τοῦ ψυχροῦ συνθήματος τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου στὶς ἱστορικὲς πράξεις ποὺ σπρώχνουν σήμερα τὶς μάζες στὸ δρόμο τῆς ἐξέγερσης, θὰ σήμαινε τὴν ἀντικατάσταση τῆς μαρξιστικῆς ἀντίληψης τῆς κοινωνικῆς ἐπανάστασης μὲ μιὰ μπακουνικὴ ἀντίληψη. Θἆτανε ὁ καλύτερος τρόπος γιὰ νὰ χαθεῖ ἡ ἐπανάσταση»(4).

Ξαναδιαβάζοντας αὐτὲς τὶς γραμμές, πῶς νὰ μὴ σκεφτεῖ κανεὶς τὴν περιπλοκότητα τῶν προσδοκιῶν ποὺ βάζουν σὲ κίνηση τὶς πορτογαλικὲς μάζες ἀπὸ τὸν 'Απρίλη τοῦ 1974· πῶς νὰ μὴ δεῖ κανεὶς ὅτι στὴν 'Ισπανία τοῦ 1975 ξαναβρίσκονται ἀδιέξοδα ἀναμεμειγμένες οἱ δημοκρατικὲς προσδοκίες καὶ οἱ προσδοκίες γιὰ μιὰ κοινωνικὴ ἀνατροπή;

Νὰ ὑποκρίνεται κανεὶς ὅτι περιορίζονται στὶς μὲν ἢ τὶς δέ, εἶναι σὰν νὰ μὴν καταλαβαίνει τίποτε ἀπὸ τὸ ἱστορικὸ προτσές.

ΤΟ ΛΑΪΚΟ ΜΕΤΩΠΟ

'Ο Τρότσκυ συγκεκριμενοποιεῖ ἔτσι τὴν ἔννοια τῶν δημοκρατικῶν διεκδικήσεων.

«Εἶναι ἀνώφελο νὰ λέγεται ὅτι τὰ δημοκρατικὰ συνθήματα δὲν ἔχουν καθόλου γιὰ στόχο τὴν προσέγγιση τοῦ προλεταριάτου μὲ τὴ δημοκρατικὴ ἀστικὴ τάξη. 'Αντίθετα, προετοιμάζουν τὸ ἔδαφος γιὰ τὸ νικηφόρο ἀγῶνα ἐνάντια στὴν ἀριστερὴ ἀστικὴ τάξη, ἐπιτρέποντας σὲ κάθε βῆμα, τὸ ξεσκέπασμα τοῦ ἀντιδημοκρατικοῦ της χαρακτῆρα. Ὅσο πιὸ τολμηρός, ἀποφασιστικὸς καὶ ἀνελέητος εἶναι ὁ ἀγῶνας τῆς προλεταριακῆς πρωτοπορείας γιὰ δημοκρατικὰ συνθήματα, τόσο πιὸ γρήγορα θὰ κατακτήσει τὶς μάζες καὶ θὰ ὑπονομεύσει τὶς ἕδρες τῶν δημοκρατικῶν ἀστῶν καὶ τῶν ρεφορμιστῶν σοσιαλιστῶν, πιὸ σίγουρα τὰ καλύτερά τους στοιχεῖα θὰ παραταχθοῦν δίπλα μας, καὶ πιὸ γρήγορα ἡ ἀστικὴ δημοκρατία θὰ ταυτιστεῖ στὴ συνείδηση τῶν μαζῶν μὲ τὴν ἐργατικὴ δημοκρατία»(5).

Δὲν πρόκειται λοιπὸν καθόλου γιὰ περιορισμὸ τοῦ ἀγῶνα σὲ δημοκρατικοὺς στόχους. 'Ενῶ, αὐτὸ ἀκριβῶς κάνουν ἡ Κομμουνιστικὴ διεθνὴς καὶ τὸ ΚΚΙ ἀπὸ τὸ 1934. 'Ενάντια στὸ φασιστικὸ κίνδυνο, ἡ ὥρα εἶναι γιὰ τὴν ἕνωση ὅλων τῶν ἀντιφασιστῶν στὸ «Λαϊκὸ μέτωπο», τῶν ἐργατικῶν κομμάτων καὶ τῆς δημοκρατικῆς πτέρυγας τῆς ἀστικῆς τάξης. Ἕνας τέτοιος συνασπισμὸς κερδίζει τὶς 'Ισπανικὲς ἐκλογὲς τὸ Φλεβάρη τοῦ 1936 καὶ πρέπει νὰ ἀντιμετωπίσει τὴ στρατιωτικὴ ἐξέγερση τοῦ 1936. Οἱ διεθνεῖς λόγοι αὐτῆς τῆς στροφῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς εἶναι γνωστοί. 'Αφοῦ μὲ μιὰ πολιτικὴ διευκόλυνε τὴν ἄνοδο τοῦ Χίτλερ, ὁ Στάλιν ἀναζητᾶ ἀπελπισμένα συμμάχους ἀνάμεσα στὶς δυτικὲς δημοκρατίες. 'Αλλὰ ὅταν κανεὶς θέλει μιὰ συμμαχία μὲ τὶς ἀστικὲς δημοκρατίες μπορεῖ νὰ τὶς ὑπερασπισθεῖ ἐνάντια στὸ φασισμὸ χωρὶς νὰ τὶς ὑπερασπισθεῖ καὶ ἐνάντια στὴν ἴδια του ἐργατικὴ τάξη;

'Ο Τρότσκυ δὲν ἀντιτίθεται στὴν πολιτικὴ τοῦ Λαϊκοῦ Μετώπου στὴν 'Ισπανία, στὸ ὄνομα τῆς καθαρότητας τῶν σχημάτων.

Προσπαθεῖ ἀκούραστα νὰ ἀποδείξει ὅτι ἡ πολιτικὴ αὐτὴ ἀντιτίθεται στὴ δυναμικὴ τοῦ κοινωνικοῦ κινήματος, ποὺ ὁδηγεῖ ἀναπόφευκτα τοὺς ἐργαζόμενους νὰ ἀμφισβητοῦν τὰ ἀστικὰ καθεστῶτα προτοῦ ἡ «Δημοκρατία» νὰ φθάσει στὴν τελειοποίησή της. «...Οἱ ἴδιοι οἱ 'Ισπανοὶ ἐργάτες, ἀπὸ τὰ πρῶτα βήματα τῆς ἐπανάστασης, στὴν πρακτικὴ ὄχι μόνο δημοκρατικῶν πράξεων, ἀλλὰ καὶ καθαρὰ σοσιαλιστικῶν. 'Η ἀπαίτηση νὰ μὴ ξεπεράσουν τὰ ὅρια τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας, σημαίνει στὴν πραγματικότητα, ὄχι νὰ παίζουν τὴ δημοκρατικὴ ἐπανάσταση, ἀλλὰ νὰ τὴν ἀρνηθοῦν. Μόνο μὲ τὴν ἀνατροπὴ τῶν κοινωνικῶν σχέσεων στὴν ὕπαιθρο, μπορεῖ νὰ γίνει ὁ χωρικός, ἡ κύρια μάζα

τοῦ πληθυσμοῦ, ἕνας ἰσχυρὸς προμαχώνας ἐνάντια στό φασισμό»(6).

ΤΑ ΣΟΒΙΕΤ

Ἡ δυναμικὴ αὐτὴ γνώρισε μιὰ τεράστια ἐπιτάχυνση τὸν Ἰούλη τοῦ 1936, ὅταν οἱ ἐργαζόμενοι ἀπάντησαν στὸ στρατιωτικὸ πραξικόπημα, ὁπλισμένοι παρὰ καὶ ἐνάντια στὴν κυβέρνηση τοῦ Λαϊκοῦ Μετώπου. Ἡ δημοκρατικὴ Ἱσπανία καλύπτεται λοιπὸν ἀπὸ ἐπιτροπὲς τῶν ἐργαζομένων ποὺ μπόρεσαν νὰ τὶς ὀνομάσουν «ἐπιτροπὲς — κυβέρνηση», στὸ μέτρο ποὺ δὲν ἀρκέσθηκαν νὰ παίξουν ἕνα στρατιωτικὸ ρόλο, ἀλλὰ πήρανε στὰ χέρια τους τὸ σύνολο τῶν πιὸ ἐπειγόντων καθηκόντων: παραγωγή, ἀνεφοδιασμό, ἀγροτικὴ μεταρρύθμιση, δικαιοσύνη, διδασκαλία. Ἐκ τῶν πραγμάτων, εἶχαν τὴν ἐξουσία, παρ' ὅλο ποὺ αὐτὴ παράμενε περιορισμένη σὲ τοπικὴ ἢ καλύτερα ἐπαρχιακὴ κλίμακα.

Εἶναι σοβιέτ, αὐτὰ τὰ «ἐργατικὰ κοινοβούλια», ἄμεση καὶ δημοκρατικὴ ἀντιπροσώπευση τῆς θέλησης τῶν ἐργαζομένων;

Ὁ Τρότσκυ ἀρνιέται νὰ κάνει ἴνδαλμα τὸ πρόβλημα. Τὰ Σοβιέτ δὲν γεννιοῦνται ἀπὸ θαῦμα, μὲ τὴν καθαρὴ μορφὴ ποὔχανε τὸν Ὀκτώβρη τοῦ 1917. Εἶναι ἕνα ζωντανὸ προϊὸν τοῦ κοινωνικοῦ κινήματος, ἐμφανίζονται ὅταν οἱ μάζες νοιώθουν τὴν ἀνάγκη τους. Αὐτὸ σημαίνει δυὸ πράγματα:

Πρῶτο· ὅτι ἡ δημιουργία τῶν σοβιέτ συνδέεται μὲ τὶς ἄμεσες ἀνάγκες τῶν ἐργαζομένων, μάλιστα καὶ κύρια ὅταν ἡ ἐξέγερση, τὸ πάρσιμο τῆς ἐξουσίας δὲν ἀποτελοῦν κομμάτι ἀπὸ τὶς ἀνάγκες τους.

«Οἱ ἐπίγονοι προξένησαν τεράστια ζημιὰ στὸ παγκόσμιο ἐργατικὸ κίνημα, βάζοντας μέσ' τὸ μυαλὸ τὴν προκατάληψη, ὅτι τὰ σοβιέτ δημιουργοῦνται μόνο γιὰ τὶς ἀνάγκες μιᾶς ἔνοπλης ἐξέγερσης, καὶ μόνο τὴν παραμονὴ τῆς ἐξέγερσης. Στὴν πραγματικότητα, τὰ Σοβιέτ, δημιουργοῦνται ἐκεῖ ὅπου τὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα τῶν ἐργατικῶν μαζῶν, ἀκόμα καὶ ἂν εἶναι μακρυὰ ἀπὸ τὸ στάδιο τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης, νοιώθει τὴν ἀνάγκη μιᾶς μεγάλης καὶ ἀναμφισβήτητης ὀργάνωσης, ἱκανῆς νὰ διευθύνει τοὺς οἰκονομικοὺς καὶ πολιτικοὺς ἀγῶνες ποὺ ἀγκαλιάζουν σύγχρονα πολλὲς ἐπιχειρήσεις καὶ ἐπαγγέλματα»(7).

Τὸ 1931, αὐτὸ σήμαινε νὰ δημιουργηθοῦν «ἐργατικὲς χοῦντες» — ὅρος ποὺ προτιμάει ὁ Τρότσκυ ἀπὸ τὰ «Σοβιέτ», λίγο ἐξωτικός, γιὰ τὴν Ἱσπανία — στὴ βάση δημοκρατικῶν διεκδικήσεων, χωρὶς νὰ θέλει νὰ πιέσει τοὺς ρυθμοὺς ριζοσπαστικοποίησης.

«Ἡ δημιουργία ἐργατικῶν χουντῶν (σοβιέτ) ἐπιβάλλεται, ἀναμφίβολα, πρὶν ἀπὸ ὁ,τιδήποτε ἄλλο. Ἀλλὰ θἄτανε ἀνόητο νὰ ἀντιταχθοῦν οἱ χοῦντες στὰ δημοκρατικὰ συνθήματα. Ἡ πάλη ἐνάντια στὰ προνόμια τῆς Ἐκκλησίας(...) — καθαρὰ δημοκρατικὴ πάλη — προκάλεσε τὸ Μάη, στὶς μάζες ἕναν ἀναβρασμὸ ἀπὸ τὸν ὁποῖον θὰ μποροῦσε νὰ ἐπωφεληθεῖ κανεὶς γιὰ νὰ ἐκλέξει ἐργάτες βουλευτές: δυστυχῶς ἀφήσαμε καὶ μᾶς ξέφυγε ἡ εὐκαιρία(...) Ἐὰν ἀντιπαραθέσουμε τὸ σύνθημα τῶν Σοβιέτ, ἀκόμη καὶ σὰν ὄργανο τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, στὴν πραγματικότητα τῆς σημερινῆς πάλης, βάζουμε τὸ σύνθημα αὐτό, σὰν κάτι ἱερό, πάνω ἀπὸ τὴν ἱστορία, τὸ κρεμᾶμε σὰν μιὰ εἰκόνα πάνω ἀπὸ τὴν ἐπανάσταση. Οἱ θρῆσκοι μποροῦν νὰ γονατίζουν μπροστὰ στὴν ἅγια εἰκόνα· οἱ ἐπαναστατικὲς μάζες δὲν θὰ τὴν ἀκολουθήσουν ποτέ»(8).

Δεύτερον· ἡ πολιτικὴ διέξοδος ποὺ προσφέρεται στὰ σοβιέτ πρέπει νὰ ἀκολουθήσει στενὰ τὴν ἐξέλιξη τῆς ριζοσπαστικοποίησης ποὺ μπορεῖ νἆναι βέβαιη. Ὁ πολλαπλασιασμὸς τῶν «ἐπιτροπῶν — κυβερνήσεων» τὸν Ἰούλη τοῦ 1936, ἤτανε μιὰ ἄμεση, αὐθόρμητη ἀντεπίθεση στὴ στρατιωτικὴ ἀνταρσία. Ἀλλὰ ἤτανε ἐπίσης καὶ τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς ὑπόκωφης ἐξέλιξης πολλῶν ἐτῶν, ἡ ξαφνικὴ ἐμφάνιση στὸ φῶς τῆς ἡμέρας μιᾶς βαθειᾶς ὡρίμανσης τῆς ἐργατικῆς τάξης. Δημιουργήθηκε μιὰ νέα κατάσταση ποὺ δὲν εἶχε τίποτε κοινὸ μὲ τὴν ἐμπειρία τοῦ Ὀκτώβρη 1917· χωρὶς καθοδηγητικὸ ἐπαναστατικὸ κόμμα, οἱ ἐργαζόμενοι κατευθύνονται γιὰ τὴν κατάληψη τῆς ἐξουσίας. Ἀλλὰ τὴ στιγμὴ ποὔπρεπε νὰ δώσουν τὸ τελειωτικὸ κτύπημα, τοὺς ἔλειπε ἕνα τέτοιο κόμμα. Οἱ ἐπιτροπὲς συντονίζονταν δύσκολα, καὶ κανεὶς δὲν πρότεινε τὴν ἀπόρροια μιᾶς κυβέρνησης τῶν ἐπιτροπῶν ὑποψήφιας στὴ διαδοχὴ τῆς κυβέρνησης τοῦ Λαϊκοῦ Μετώπου. Γιὰ τὸν Τρότσκυ, ἡ εὐθύνη αὐτῆς τῆς τραγικῆς ἔλλειψης βαραίνει πρῶτα τοὺς ἀναρχικούς, ποὔπαιζαν τότε ἀποφασιστικὸ ρόλο, καὶ τὸ POUM ποὺ τοὺς ἀκολούθησε κατὰ βῆμα. Ἐχθρικοὶ σὲ κάθε κρατικὴ ἐξουσία, οἱ Ἱσπανοὶ ἀναρχικοὶ ἀρνήθηκαν τὴν ἐγκαθίδρυση μιᾶς δικτατορίας τὸν Ἰούλη τοῦ 1936. Μὴ θέλοντας τὴν ἐξουσία τὴν ἄφησαν στὴ δημοκρατικὴ ἀστικὴ τάξη...

ΝΙΚΗ Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ;

Στὸ ὄνομα τοῦ συνθήματος «τὴ νίκη πρῶτα», τὸ Λαϊκὸ Μέτωπο ἀναλαμβάνει ἀμέσως νὰ ἐξαρθρώσει τὸ αὐτόνομο κίνημα τῶν ἐπιτροπῶν αὐτὴ τὴ δεύτερη ἐξουσία ποὺ ἀπειλεῖ τὸ ἀστικὸ Κράτος. Ὁ Τρότσκυ δὲν ἀποδίδει καμμιὰ ἀξία στὸ ἐπιχείρημα «τὴ νίκη πρῶτα, καὶ κατόπιν τὴν κοινωνικὴ μεταρρύθμιση».

«Ὅπως ξέρουμε, ἕνας ἐμφύλιος πόλεμος, γίνεται ὄχι μόνο μὲ στρατιωτικά, ἀλλὰ καὶ μὲ πολιτικὰ μέσα. Σὲ καθαρὰ στρατιωτικὸ ἐπίπεδο, ἡ Ἱσπανικὴ ἐπανάσταση εἶναι πιὸ ἀδύναμη ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς της. Ἡ δύναμή της ἐναπόκειται στὸ ὅτι εἶναι ἱκανὴ νὰ κάνει νὰ σταθοῦν στὰ πόδια τους οἱ μεγάλες μάζες. Εἶναι ἀκόμα ἱκανὴ νὰ πάρει τὸ στρατὸ ἀπὸ τοὺς ἀντιδραστικοὺς ἀξιωματικούς· ἀρκεῖ μόνο νὰ προωθήσει, σοβαρά, καὶ τολμηρά, τὸ πρόγραμμα τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης»(9).

Ὁ ἐμφύλιος πόλεμος εἶναι αὐτὸ «τὸ προτσὲς ποὺ στὴ διάρκειά του ἐκτελοῦνται πολιτικὰ ἔργα μέσα ἀπὸ τὰ στρατιωτικά»(10). Ἀπὸ πολιτικὴ σκοπιὰ θίγει ὁ Τρότσκυ τὸ πρόβλημα τοῦ ἐξοπλισμοῦ, τοῦ ἀνεφοδιασμοῦ, τῆς διεθνοῦς συμπαράστασης στὴν Ἱσπανικὴ Δημοκρατία. Μὲ τὸ ὑποκριτικὸ ἐπιχείρημα τῶν «στρατιωτικῶν ἀναγκῶν», τὸ Λαϊκὸ Μέτωπο ἀκολουθεῖ στὴν πραγματικότητα μιὰ ἀστικὴ πολιτική, αὐτὴ τῆς σύγχρονης πάλης ἐνάντια στὸ φασισμὸ καὶ τὴν ἐπανάσταση. Ἀπωθώντας τὶς κοινωνικὲς ἀνατροπές, διατείνεται ὅτι διατηρεῖ στὸ δημοκρατικὸ στρατόπεδο μιὰ συνοχὴ ποὺ δὲν μπορεῖ πιὰ νὰ ὑπάρξει:

«Ὁ ἀστὸς εἶναι δημοκράτης ὅσο ἡ Δημοκρατία προστατεύει τὴν ἰδιωτικὴ ἰδιοκτησία. Καὶ οἱ ἐργάτες χρησιμοποιοῦν τὴ Δημοκρατία γιὰ νὰ ἀνατρέψουν τὴν ἰδιωτικὴ ἰδιοκτησία. Μὲ ἄλλους ὅρους, ἡ Δημοκρατία χάνει ὅλη τὴν ἀξία της γιὰ τὸν ἀστὸ τὴ στιγμὴ ποὺ ἀρχίζει νἄχει ἀξία στὰ μάτια τοῦ ἐργάτη»(11). Γι' αὐτὸ τὸ 1936 ἡ ἀστικὴ τάξη περνᾶ στὸ στρατόπεδο τοῦ φασισμοῦ, ἀφήνοντας μόνο μερικοὺς πολιτικοὺς — «τὴ σκιὰ τῆς ἀστικῆς τάξης»,

γράφει ὁ Τρότσκυ(12) — στὸ Λαϊκὸ Μέτωπο. Ἀλλὰ τὸ Λαϊκὸ Μέτωπο καταργεῖ προοδευτικὰ κάθε δημοκρατία στὸ δικό του στρατόπεδο, μέχρι τὴν αἱματηρὴ κατάπνιξη τῆς ἐργατικῆς ἐξέγερσης τὸ Μάη τοῦ 1937 στὴ Βαρκελώνη καὶ τὴν δολοφονία τῶν ἡγετῶν τῶν ἀναρχικῶν καὶ τοῦ POUM. Μὲ τὴν πολιτικὴ αὐτὴ ὁ ρόλος τοῦ ὁδηγητὴ πέφτει στὸ ΚΚΙ, μανιώδη ὑπερασπιστὴ τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας, γιὰ νὰ δείξει τὴν καλὴ θέληση τῆς ΕΣΣΔ στὶς δυτικὲς δημοκρατίες.

«Στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ δημοκρατικοῦ μπλόκ, εἶναι οἱ σταλινικοὶ ποὺ ἀκολούθησαν τὴν πιὸ ὁμοιογενὴ πολιτική. Ἀποτέλεσαν τὴ μαχητικὴ πρωτοπορεία τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἀντεπανάστασης θέλανε νὰ ἀπομακρύνουν τὴν ἀναγκαιότητα τοῦ φασισμοῦ, ἀποδεικνύοντας στὴν Ἱσπανικὴ καὶ τὴν παγκόσμια ἀστικὴ τάξη ὅτι εἴτανε ἱκανοὶ νὰ στραγγαλίσουν οἱ ἴδιοι τὴν Ἱσπανικὴ ἐπανάσταση κάτω ἀπὸ τὴ σημαία τῆς «Δημοκρατίας». Αὐτὴ ἦτανε ἡ οὐσία τῆς πολιτικῆς τους»(13).

ΠΟΙΟ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ

Παρὰ τὴν ἀπομόνωσή του ποὺ ὀφειλότανε στὶς συνθῆκες ἐξορίας του ὁ Τρότσκυ δὲν θεωροῦσε τὸν ἑαυτόν του σὰν σχολιαστὴ τῆς Ἱσπανικῆς Ἐπανάστασης. Ὅλη του ἡ δραστηριότης τείνει νὰ διατυπώσει ἕνα ἐπαναστατικὸ προσανατολισμό, καὶ νὰ ἐπιτρέψει τὸ ξεπήδημα μιᾶς πρωτοπορείας ἱκανῆς νὰ τοῦ δώσει ζωή. Ἐδῶ βρίσκεται τὸ πιὸ ἀμφισβητούμενο κομμάτι ἀπὸ τὰ γραπτά του γιὰ τὴν Ἱσπανία. Συχνὰ καταδικάστηκε ἡ «ἀγέρωχη», «δογματικὴ» στάση του, ποὺ τὸν ἔκανε νὰ καταγγέλλει τὴν «προδοσία» κάθε πράγματος ποὔτανε ἐκτὸς ἑνὸς τροτσκιστικοῦ πυρῆνα, ποὺ στὸ πέρασμα τῶν χρόνων περιοριζότανε ὅλο καὶ περισσότερο. Ἡ πραγματικότητα, ἀφοῦ ἀνασυσταθεῖ μέσα ἀπὸ μιὰ ἄφθονη ἀλληλογραφία, εἶναι πολὺ πιὸ περίπλοκη.

Μέχρι τὸ 1933, ὁ Τρότσκυ ἐκθειάζει μιὰ πολιτικὴ «ἀνόρθωση τοῦ ΚΚΙ», ποὺ περνᾶ ἀπὸ τὴν ἕνωση τῶν διαφόρων κομμουνιστικῶν ὁμάδων, θρυμματισμένων ἀπὸ τὴν πολιτικὴ τῶν διασπάσεων καὶ τῶν διαγραφῶν τῆς σταλινικῆς ἡγεσίας. Παρὰ τὶς προσπάθειές του, ἡ Ἱσπανικὴ ἀριστερὴ ἀντιπολίτευση, συσπειρωμένη γύρω ἀπὸ τὸν Ἀντρές Νίν, προσανατολίζεται πρὸς τὴ δημιουργία μιᾶς ἀνεξάρτητης ὀργάνωσης. Τὴν ἴδια ἐποχή, ἐπιχειρεῖ μιὰ προσέγγιση μὲ τὸ «Ἐργατικὸ καὶ ἀγροτικὸ μπλόκ»(BOC) τοῦ Ζοακεὶμ Μορέν, τὸ ὁποῖο καταγγέλλει ὁ Τρότσκυ σὰν «κεντροδεξιό», ἰδιαίτερα λόγω τῶν σχέσεών του μὲ τὶς ἀστικὲς αὐτονομιστικὲς ὀργανώσεις τῆς Καταλωνίας. Οἱ δεσμοὶ ἀνάμεσα στοὺς Ἱσπανοὺς ἀγωνιστὲς καὶ τὴ διεθνὴ ἀριστερὴ ἀντιπολίτευση, εἶναι ἕτοιμοι νὰ σπάσουν τὸ 1933, ὅταν ἡ μετατροπὴ τῆς διεθνοῦς κατάστασης ἐπιβάλλει τὴ ρήξη. Ἡ ἧττα τοῦ γερμανικοῦ προλεταριάτου ἀπὸ τὸ Χίτλερ, ἡ ἀπουσία ἀντίδρασης στὶς γραμμὲς τοῦ Κ.Κ., ὁδηγοῦν τὸν Τρότσκυ νὰ ἐγκαταλείψει τὴν πάλη γιὰ τὴν ἀνόρθωση τοῦ κομμουνιστικοῦ κινήματος καὶ νὰ προσανατολισθεῖ πρὸς τὴ δημιουργία μιᾶς καινούργιας διεθνοῦς, καὶ νέων ἐπαναστατικῶν κομμάτων.

Ἀφοῦ ἐξαφανίστηκε αὐτὴ ἡ διαφορά, γρήγορα ἀντικαθίσταται ἀπὸ μιὰ ἐξ ἴσου σπουδαία. Γιατὶ ἀπὸ τὸ 1934 δημιουργεῖται κάτω ἀπὸ τὴν πίεση τῶν μαζῶν, ποὺ κάναν μόνες τους τὸν ἀπολογισμὸ τῆς γερμανικῆς ἧττας, τὸ ἑνιαῖο μέτωπο τῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων, ποὺ γιὰ χρόνια μοναδικοί του ὑπερασπιστὲς ἦτανε οἱ Τροτσκιστές.

Παράδοξα, ἡ ἑνότης διακινδυνεύει νὰ ἀπομονώσει τοὺς ἐπαναστάτες, ἀφήνοντάς τους στὸ περιθώριο ἑνὸς ἰσχυροῦ κινήματος καὶ χωρὶς νὰ τοὺς ἐπιτρέπει νὰ παλαίψουν ἐνάντια στὴν μετατροπὴ Ἑνιαίου Μετώπου σὲ Λαϊκό. Τότε λοιπὸν πρότεινε ὁ Τρότσκυ τὴν εἴσοδο τῶν ἐπαναστατῶν ἀγωνιστῶν στὰ σοσιαλδημοκρατικὰ κόμματα «γιὰ τὴ δημιουργία τοῦ ἑνιαίου μετώπου ἀπὸ τὸ ἐσωτερικό», καὶ γιὰ νὰ προσφέρει ἕνα πόλο συσπείρωσης τῶν σοσιαλιστῶν ἀγωνιστῶν, ποὺ ἐξελίσσονται πρὸς τὰ ἀριστερά. Τὸ πρόβλημα εἶναι ἰδιαίτερα σημαντικὸ στὴν Ἱσπανία ὅπου ἀναπτύσσεται στὸ Σοσιαλιστικὸ Ἐργατικὸ Κόμμα τῆς Ἱσπανίας (PSOE) μιὰ ἰσχυρὰ ἀριστερὰ πτέρυγα ποὺ τὴν ἀνάκτησή της ἀπὸ τὸ Σταλινισμὸ φοβᾶται ὁ Τρότσκυ(14). Ἀλλὰ δὲν θὰ κατορθώσει νὰ πείσει τοὺς Ἱσπανοὺς συντρόφους του, οἱ ὁποῖοι τὸ Σεπτέμβρη τοῦ 1935 ἀποφασίζουν νὰ ἑνωθοῦν μὲ τὸ «Μπλόκ» τοῦ Μορὲν γιὰ νὰ φτιάξουν τὸ POUM, ἐργατικὸ κίνημα Μαρξιστικῆς Ἕνωσης.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ POUM

Βέβαια οἱ προτάσεις τοῦ Τρότσκυ ἤτανε συζητήσιμες. Ἀλλὰ δὲν ἐπρόκειτο γιὰ διαφορὲς σὲ ἁπλὲς τακτικὲς εὐκαιρίες. Αὐτὸ ποὺ φοβότανε ὁ Τρότσκυ, ἦτανε ὅτι οἱ ἐπαναστάτες, κάτω ἀπὸ τὴν πίεση τῶν γεγονότων, ἀναζητοῦν βιαστικὲς συσπειρώσεις, ποὺ ἀντιπροσώπευαν κάποιες ὀργανωτικὲς ἐπιτυχίες, ἀλλὰ ἐξαρτωμένες ἀπὸ παραχωρήσεις ἀρχῶν ποὺ μποροῦσαν νὰ ἀποδειχθοῦν καταστροφικές. Τὶς παραχωρήσεις αὐτὲς τὶς βλέπει κυρίως στὴ διφορούμενη στάση ποὺ υἱοθετεῖ τὸ POUM ἀπέναντι στὸ Λαϊκὸ Μέτωπο.

Πρόκειται γιὰ ἕναν ἀστικὸ συνασπισμὸ ποὺ παραλύει τὸ ἐργατικὸ κίνημα; Ἢ γιὰ ἕνα ἐργατικὸ συνασπισμὸ ποὔχει τὸ λυπηρὸ ἀλλὰ διορθώσιμο «ἐλάττωμα» νὰ περιλαμβάνει ὡρισμένες ἀστικὲς δυνάμεις; Ἀπὸ ἐκεῖ ἀπορρέουν οἱ διαφορὲς γιὰ τὰ Ἱσπανικὰ «σοβιέτ».

Ἀνάλογα μὲ τὸ ἂν κάνει κανεὶς τὴ μιὰ ἢ τὴν ἄλλη ἀνάλυση τοῦ Λαϊκοῦ Μετώπου, θὰ ἐκτιμήσει ἢ ὄχι ὅτι εἶναι δυνατὸς ἕνας συντονισμὸς ἀνάμεσα στὶς «ἐπιτροπὲς - κυβέρνηση» καὶ τοὺς κανονικοὺς ὀργανισμοὺς τοῦ δημοκρατικοῦ Κράτους. Ὁ Τρότσκυ δὲν διασπάστηκε γιὰ ὀργανωτικὰ ζητήματα, ἀπέχει ἀπὸ τὸ νὰ κριτικάρει τὴν ἵδρυση τοῦ POUM, ἀργότερα προσπαθεῖ μάταια, νὰ τὸ προσεγγίσει στὶς ἀρχὲς τοῦ ἐμφυλίου πολέμου(15). Ἡ καταγγελία ξεσπᾶ βίαιη, ὅταν ὁ Τρότσκυ βλέπει νὰ ἐπιβεβαιώνονται οἱ φόβοι του. Μὲ τὸ δίλημμα, νὰ ἐκλέξει ἀνάμεσα στὴν ἀπομόνωση καὶ τὸ συμβιβασμό, τὸ POUM ὑπογράφει τὸ ἐκλογικὸ πρόγραμμα τοῦ Λαϊκοῦ Μετώπου, τὸ Γενάρη τοῦ '36. Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, μπαίνει σὲ μιὰ κυβέρνηση τοῦ Λαϊκοῦ Μετώπου, στὴν Καταλωνία, ποὺ ἡ πρώτη της φροντίδα ἦτανε νὰ ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ τὶς «ἐπιτροπὲς - Κυβερνήσεις».

Αὐτὸ ἀποδεικνύει στὸν Τρότσκυ τὴν ἀληθινὴ φύση αὐτῆς τῆς ὀργάνωσης. Μὴ ἔχοντας σταθερὸ προσανατολισμό, στὶς κρίσιμες στιγμὲς αὐτοπροσδιορίζεται ἀπὸ «ρεαλισμό», «φροντίδα γιὰ ἀποτελεσματικότητα», φοβούμενη μιὰ ρήξη μὲ τὸ Λαϊκὸ Μέτωπο, τὴν ὁποία αἰσθάνεται ἀνίκανη νὰ ἐπιφορτισθεῖ.

«Οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ POUM θεωροῦν τὸν ἑαυτό τους σὰν ἐπαναστάτες - συμβούλους τῶν ἀρχηγῶν τοῦ Λαϊκοῦ Μετώπου. Ἡ θέση αὐτὴ εἶναι ἄγονη καὶ ἀνάξια γιὰ ἐπαναστάτες. Πρέπει νὰ κινητοποιηθοῦν θαρραλέα οἱ μάζες ἐνάντια στὴν Κυβέρνηση τοῦ Λαϊκοῦ Μετώπου»(16).

Ἡ σύνεση τοῦ POUM τελικὰ ἀποδεικνύεται κακὸς σύμβουλος: τὸ ἐμποδίζει, παρ' ὅλο ποὺ ἔχει ἕνα τυπικὰ σωστὸ προσανατολισμό, νὰ κινητοποιήσει τὶς μάζες, μὲ βάση τὸν προσανατολισμὸ αὐτό.

«Τὸ POUM προσπάθησε θεωρητικὰ νὰ βασισθεῖ στὴ μορφὴ τῆς διαρκοῦς ἐπανάστασης(...) ἀλλὰ ἡ ἐπανάσταση δὲν ἀρκεῖται σὲ ἁπλὲς θεωρητικὲς ἀναγνωρίσεις. Ἀντὶ νὰ κινητοποιήσει τὶς μάζες ἐνάντια στοὺς ρεφορμιστὲς ἀρχηγούς, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἀναρχικῶν, τὸ POUM προσπαθοῦσε νὰ πείσει αὐτοὺς τοὺς Κυρίους γιὰ τὰ πλεονεκτήματα τοῦ σοσιαλισμοῦ σὲ σχέση μὲ τὸν καπιταλισμό»(17).

Τὸ POUM ἀπέτυχε, οἱ ἀγωνιστές του γίνανε θύματα τόσο τοῦ φασισμοῦ ὅσο καὶ τῆς ἀστικο-σταλινικῆς ἀντίδρασης. Ἀλλὰ καὶ οἱ προσπάθειες τοῦ Τρότσκυ νὰ τοῦ ἀντιπαραθέσουν ἕνα ἄλλο προσανατολισμὸ ὑπῆρξαν μάταιες.

Σ' ἕνα ἀπολογισμὸ ποὺ πρέπει νὰ γίνει πρέπει νὰ ληφθεῖ ὑπ' ὄψη καὶ ἕνα στοιχεῖο ποὺ ἀμελήθηκε.

Ἡ «κεντρώα θέση» τοῦ POUM δὲν ἦτανε μόνο ἀποτέλεσμα τῶν δισταγμῶν τῶν ἡγετῶν του. Ἦταν ἡ ἔκφραση ἑνὸς ἀληθινοῦ ρεύματος τοῦ μαζικοῦ κινήματος, τὸ ὁποῖο, ὄχι περισσότερο καὶ ἀπὸ τὴν ἀριστερὰ τοῦ PSOE, δὲν μποροῦσε νὰ προσανατολιστεῖ μὲ εὐθὺ καὶ ἄμεσο τρόπο πρὸς τὸν ἐπαναστατικὸ μαρξισμό. Αὐτὸ καὶ ὁ ἴδιος ὁ Τρότσκυ τὸ παραδέχεται, ἀναλύοντας χονδρικά:

«Τὸ POUM, οἱ ἀναρχικοὶ καὶ οἱ σοσιαλιστὲς τῆς ἀριστερᾶς, δηλαδὴ(...) οἱ κεντρῶες ὁμάδες πού, ἂν καὶ ἀτελῶς, ἀντανακλοῦν τὴν πίστη τῶν ἐπαναστατικῶν μαζῶν»(18).

Λοιπὸν οἱ ἴδιες ἀνησυχίες τοῦ Τρότσκυ γιὰ τὴν ἀριστερὰ τοῦ PSOE, δὲν δικαιολογοῦνται καὶ γιὰ τὸ POUM; Δὲν θἄπρεπε, ἀντὶ νὰ προσπαθεῖ κανεὶς νὰ νικήσει τὶς κεντρῶες ἰδέες στὰ μυαλὰ τῶν ἡγετῶν, νὰ βοηθήσει τὴν ἐμπειρία αὐτοῦ τοῦ τμήματος τοῦ κοινωνικοῦ κινήματος ποὔτανε φορέας τῶν κεντρώων θέσεων; Τὸ πρόβλημά του, παρ' ὅλα αὐτά, δὲν ἔχασε τὴν ἐπικαιρότητά του. Ἡ ἀπόδειξη τῆς ἀλήθειας: «Οἱ μέρες τοῦ Μάη» στὴν Καταλωνία.

Τὴν Ἄνοιξη τοῦ 1937, ἡ κατάσταση διπλῆς ἐξουσίας ποὺ δημιουργήθηκε μὲ τὴν ἐμφάνιση τῶν «ἐπιτροπῶν - κυβερνήσεων» δὲν εἶχε ἀκόμη ρυθμιστεῖ. Στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ Λαϊκοῦ Μετώπου, ὁ σταλινισμὸς εἶναι ἀποφασισμένος νὰ διαλύσει τὴν κατάσταση αὐτὴ γιὰ νὰ ἐφαρμόσει χωρὶς ἀμφιβολία, τὴν πολιτικὴ «ὑπεράσπισης τῆς Δημοκρατίας». Οἱ προσπάθειές του θὰ στραφοῦν στὴ Βαρκελώνη, κυριώτερη ἑστία ἐπαναστατικῆς ἀντιπολίτευσης.

Στὶς 3 τοῦ Μάη 1937, ὁμάδες ἐφόδου, προσπαθοῦν νὰ καταλάβουν τὸ τηλεφωνικὸ κέντρο τῆς Βαρκελώνης, ποὺ τὸ ἐλέγχανε οἱ ἀναρχικοὶ ἀγωνιστὲς τῆς CNT. Μέσα στὸ θόρυβο τῆς μάχης, ξεσπᾶ γενικὴ ἀπεργία, γιὰ τὴν προστασία τῶν ἐπαναστατικῶν κατακτήσεων. Ἡ ἐργατικὴ ἐξέγερση, κατὰ μεγάλο ποσοστὸ αὐθόρμητη, εἶναι κύρια τῆς πόλης μέσα σὲ λίγες ὧρες. Ἡ κατάσταση βρίσκεται στὰ χέρια τῶν ἀναρχικῶν ἡγετῶν, ποὺ ἀντιπροσωπεύουν τὴ μεγάλη πλειοψηφία τοῦ καταλώνικου προλεταριάτου. Οἱ ἡγέτες τῆς CNT βρίσκονται τελικὰ σὲ μιὰ ἀφόρητη κατάσταση. Γιατὶ ἡ «ἄρνηση κάθε ἐξουσίας, κάθε δικτατορίας» δὲν κάνει τὸ πρόβλημα τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας νὰ ἐξατμιστεῖ αὐτόματα.

Ἡ CNT τῆς Βαρκελώνης, ἀντιμετώπιζε δύο πραγματικὲς ἐξουσίες, τὴν ἀστικὴ κυβέρνηση τοῦ Λαϊκοῦ Μετώπου, καὶ τὴν προλεταριακὴ ἐξέγερση ποὺ προσπαθοῦσε νὰ ἐπιβάλλει τὴ δικτατορία της. Ἀλλὰ μὲ τὴν πρώτη μπορεῖ κανεὶς νὰ κάνει ἕνα «συμβιβασμὸ» στὸ ὄνομα «ἐξαιρετικῶν συνθηκῶν», τὴν πάλη ἐνάντια στὸ Φράνκο. Ὑπάρχουν ἀκόμη καὶ ὑπουργοὶ ἀναρχικοὶ στὴν κυβέρνηση τοῦ Λαϊκοῦ Μετώπου. Ἡ δεύτερη δὲ δέχεται συμβιβασμούς. Δὲ μπορεῖ κανεὶς νὰ μπεῖ ἐπικεφαλῆς, χωρὶς νὰ διεκδικήσει τοὺς στόχους, τὴν ἐγκαθίδρυση προλεταριακῆς δικτατορίας, ποὺ φανερὰ εἶναι ἀντίθετο μὲ τὶς ἀρχὲς τῶν ἀναρχικῶν. Ἡ CNT προτιμάει τὴ συμφιλίωση μὲ τὴν κυβέρνηση τῆς Βαρκελώνης, καὶ ζήτησε ἀπὸ τὰ στρατεύματά της νὰ καταθέσουν τὰ ὅπλα, ἐνῶ ἤτανε κύρια τοῦ δρόμου. Ἡ CNT δὲν ἀρνήθηκε ποτὲ πὼς ἡ ἐξουσία βρισκότανε στὰ χέρια της.

«Ἡ μόνη δικαιολογία: «Δὲν πήραμε τὴν ἐξουσία, ὄχι γιατὶ δὲν μπορέσαμε, ἀλλὰ γιατὶ δὲ θελήσαμε, ἐπειδὴ εἴμαστε ἐνάντια σὲ κάθε δικτατορία» κλπ... ἐνισχύει μιὰ καταδίκη τοῦ ἀναρχισμοῦ σὰν δόγμα τέλεια ἀντιεπαναστατικό. Τὸ νὰ ἀρνεῖται κανεὶς τὴν κατάληψη τῆς ἐξουσίας, μοιάζει νὰ τὸ ἀφήνει μὲ τὴ θέλησή του σ' αὐτοὺς ποὺ τὴν ἔχουνε, τοὺς ἐκμεταλλευτές(...)».

Μπαίνοντας ἐμπόδιο στὸ στόχο κατάληψη τῆς ἐξουσίας, οἱ ἀναρχικοί, δὲ μποροῦσαν τελικὰ παρὰ νὰ μποῦν ἐμπόδιο ἐνάντια στὰ μέσα, τὴν ἐπανάσταση.

Οἱ ἀρχηγοὶ τῆς CNT καὶ τῆς FAI βοήθησαν τὴν ἀστικὴ τάξη, ὄχι μόνο νὰ κρατηθεῖ στὴ σκιὰ τῆς ἐξουσίας τὸν Ἰούλη τοῦ 1936, ἀλλὰ νὰ ξαναφτιάξει κομμάτι - κομμάτι αὐτὸ ποὖχε χάσει. Τὸ Μάη τοῦ 1937 σαμποτάρισαν τὴν ἐξέγερση τῶν ἐργατῶν καὶ ἔσωσαν ἔτσι τὴ δικτατορία τῆς ἀστικῆς τάξης. "Ἔτσι ὁ ἀναρχικὸς ποὺ ἤθελε νἆναι μόνο ἀντιπολιτικός, βρέθηκε στὴν πραγματικότητα νἆναι καὶ ἀντεπαναστάτης καὶ στὶς πιὸ κρίσιμες στιγμὲς καὶ ἐνάντια στὴν ἐπανάστασης»(19).

Ὁ Μάης τοῦ '37 εἶναι ἐπίσης ἡ ὥρα τῆς ἀλήθειας γιὰ τὸ POUM, μὲ μεγάλη ἐπιρροή, ἀλλὰ παρ' ὅλα αὐτὰ μειοψηφοῦν στὴν Καταλωνία. Δὲν ἔχει τὶς ἴδιες αὐταπάτες μὲ τὴ CNT γιὰ τὴν εἰρηνικὴ ρύθμιση τῆς σύγκρουσης, ἀλλὰ δὲν τολμᾶ νὰ ἀπομονωθεῖ ἀπὸ τὴν πλειοψηφοῦσα ὀργάνωση. Προσπαθεῖ νὰ τὴν πείσει μὲ σταθερότητα, ἔπειτα μὴ κατορθώνοντάς το, καλεῖ μὲ τὴ σειρά του νὰ ἐγκαταλείψουν τὰ ὁδοφράγματα.

Ἡ κατάληψη τῆς ἐξουσίας ἤτανε λοιπὸν μιὰ περιπέτεια. Ὁ Τρότσκυ τὴ συγκρίνει μὲ τὶς «μέρες τοῦ Ἰούλη '17» στὸ Πέτρογκραντ, ὅπου οἱ μπολσεβίκοι προσπάθησαν νὰ φρενάρουν μιὰ πρόωρη ἐξέγερση.

«Στὴν Ἱσπανία τὰ γεγονότα τοῦ Μάη ἔλαβαν χώρα ὄχι μετὰ ἀπὸ 4 μῆνες, ἀλλὰ μετὰ ἀπὸ 6 χρόνια ἐπανάστασης. Οἱ μάζες ὁλόκληρης τῆς χώρας εἶχαν μιὰ τεράστια ἐμπειρία. Ἀπὸ καιρὸ εἴχανε χάσει τὶς αὐταπάτες τῶν τοῦ 1931, ἔτσι ὅπως καὶ τὶς ἀναζωπυρωμένες αὐταπάτες γιὰ τὸ Λαϊκὸ Μέτωπο. Κατάφεραν, πολλὲς φορές, σ' ὅλη τὴ χώρα, νὰ ἀποδείξουν ὅτι ἤτανε ἕτοιμες νὰ φθάσουν μέχρι τὸ τέλος. Ἐὰν τὸ προλεταριάτο τῆς Καταλωνίας εἶχε πάρει τὴν ἐξουσία τὸ Μάη τοῦ 1937, θὰ ὑποστηριζότανε ἀπὸ ὁλόκληρη τὴν Ἱσπανία. Ἡ ἀστικο-σταλινικὴ ἀντίδραση δὲν θἄχε βρεῖ οὔτε δυὸ διμοιρίες γιὰ νὰ λυώσει τοὺς Καταλάνους ἐργάτες»(20).

Ἡ ἐξέγερση εἶναι πάντα ἕνα πολιτικὸ πρόβλημα, προτοῦ νἆναι στρατιωτικὸ πρόβλημα.

Δὲν πρόκειται μόνο γιὰ τὸ μέτρημα τῶν ὅπλων ἀπὸ τὴ μιὰ καὶ τὴν ἄλλη

μεριὰ (οὐσιαστικὸ βέβαια πρόβλημα), ἀλλὰ ἐπίσης καὶ κυρίως νὰ ξέρουμε πρὸς ποιά κατεύθυνση ἡ κοινωνική δύναμική θὰ σπρώξει τὶς μάζες. Ἀπὸ φόβο μήπως ἀπομονωθεῖ ἀπὸ τὸ Λαϊκὸ μέτωπο, τὸ POUM ἀπομονώθηκε ἀπὸ τὶς ἐπαναστατικὲς μάζες. Βρέθηκε ἀπογυμνωμένο μπροστὰ στὴν καταπίεση τῆς δημοκρατικῆς κυβέρνησης μὲ τὸ ΚΚΙ ἐπικεφαλῆς. Ὁ Ἀντρές Νὶν βασανίστηκε καὶ δολοφονήθηκε ἀπὸ τοὺς πράκτορες τῆς GPU. Ἑκατοντάδες ἀγωνιστὲς συλληφθήκανε καὶ καταδικαστήκαν σὲ βαρειὲς ποινὲς φυλάκισης.

Τὸ Μάη τοῦ 1937 ἡ Ἱσπανικὴ ἐπανάσταση πέθανε. Ἡ Δημοκρατία δὲν θὰ ἐπιζοῦσε γιὰ πολύ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

(1) Τρότσκυ «Ἡ Ἱσπανικὴ Ἐπανάσταση» 6.5.26.

(2) «Ἡ Ἱσπανικὴ ἐπανάσταση καὶ τὰ καθήκοντα τῶν κομμουνιστῶν» (Γενάρης 1931) σ. 59.

(3) Στὸ ἴδιο σ. 64.

(4) Στὸ ἴδιο σ. 72.

(5) Στὸ ἴδιο σ. 72—73.

(6) «Ἱσπανικὸ μάθημα: τελευταῖα προειδοποίηση» (Δεκέμβρης 1937) σ. 475—476.

(7) «Ἡ Ἱσπανικὴ ἐπανάσταση καὶ τὰ καθήκοντα τῶν κομμουνιστῶν» σελ. 78.

(8) «Ἡ Ἱσπανικὴ ἐπανάσταση καὶ οἱ κίνδυνοι ποὺ τὴν ἀπειλοῦν» (Μάης 1937) σ. 124—125.

(9) «Πρῶτα μαθήματα τῆς Ἱσπανίας» Ἰούλης 1936. σ. 340—341.

(10) «Γιατί νικήθηκε τὸ ἰσπανικὸ προλεταριάτο» (Αὔγουστος 1940) σ. 566.

(11) «Τελευταῖα μαθήματα τῆς Ἱσπανίας», σ. 343.

(12) «Μάθημα ἀπὸ τὴν Ἱσπανία· τελευταία προειδοποίηση», σ. 478.

(13) «Γιατὶ νικήθηκε τὸ Ἱσπανικὸ προλεταριάτο», σ. 568.

(14) Ὁ Σαντιάγκο Καρίγιο ἡγέτης τότε τῆς σοσιαλιστικῆς νεολαίας, δούλευε γιὰ τὴν ἕνωση τῆς σοσιαλιστικῆς καὶ κομμουνιστικῆς νεολαίας, σὲ μιὰ κατεύθυνση περισσότερο σταλινική.

(15) «Πρέπει νὰ ξεπεραστοῦν οἱ διαφορὲς τοῦ παρελθόντος», σ. 348.

(16) «Εἶναι δυνατὴ ἡ νίκη;» (Ἀπρίλης 1937), σ. 384—383.

(17) «Μαθήματα τῆς Ἱσπανίας», σ. 489.

(18) Στὸ ἴδιο 481.

(19) Στὸ ἴδιο 486—487.

(20) «Ἡ ἐπαλήθευση τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν ἀτόμων μέσα ἀπὸ τὴν ἐμπειρία τῆς Ἱσπανικῆς ἐπανάστασης» (Αὔγουστος 1937) σ. 424—425.

ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΑΔΙΕΞΟΔΟ, ΑΝΟΙΧΤΗ ΚΡΙΣΗ

Ι. Ο ΦΟΒΟΣ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ:

Τὸ γράμμα τοῦ Ἀλεξάντρ Ντοῦπτσεκ (1) στὴν Ὁμοσπονδιακὴ Τσεχοσλοβακικὴ Συνέλευση καὶ στὸ ἐθνικὸ συμβούλιο τῶν σλοβάκων, ποὺ στάλθηκε στὶς 28 Ὀκτώβρη 1974 καὶ δημοσιεύτηκε στὴ Δύση στὶς 15 Ἀπρίλη 1975 ξανάφερε τὴ Τσεχοσλοβακία στὸ φῶς τῆς ἐπικαιρότητας. Μπροστὰ στὴ σιωπὴ τοῦ Κ.Κ. Ἰταλίας ποὺ δίσταζε νὰ δημοσιέψει αὐτὸ τὸ ντοκουμέντο, ἡ σοσιαλιστικὴ ἀντιπολίτευση τῆς Τσεχοσλοβακίας ἔδωσε ἀποσπάσματά του στὸν ἀστικὸ δυτικὸ τύπο. Τὴν ἑπομένη κιόλας ὁ Χούζακ, πρῶτος γραμματέας τοῦ κόμματος, ποὺ θὰ γινόταν ἕνα μῆνα ἀργότερα καὶ πρόεδρος τῆς δημοκρατίας, ὁ Χούζακ λοιπὸν καταγγέλει τὸν Ντοῦπτσεκ μ' ἕναν πρωτάκουστο βίαιο τρόπο, ἀφήνοντας αὐτὸν τὸν «προδότη» καὶ τοὺς συνενόχους του (τοὺς 600.000 διαγραμμένους τοῦ Κ.Κ.) νὰ διαλέξει ἀνάμεσα στὴ βαλίτσα ἢ τὶς κυρώσεις τοῦ νόμου. Ὁ Χούζακ, διακηρύσσοντας ὅτι τὸ προτσές στὴν ἄνοιξη τῆς Πράγας ἦταν ἕνα «ἀντεπαναστατικὸ» φαινόμενο, παραμέρισε καὶ τὴν τελευταία εὐκαιρία ποὺ πρόσφερε στοὺς γραφειοκράτες τῆς Πράγας καὶ τῆς Μόσχας ἡ σοσιαλιστικὴ ἀντιπολίτευση ποὺ ἦταν ἕτοιμη νὰ δεχτεῖ σὰ βάση συζήτησης τὴν κατάσταση ποὺ εἶχε διαμορφωθεῖ τὸ Νοέμβρη τοῦ 68, δηλαδὴ μετὰ τὶς συμφωνίες τῆς Μόσχας γιὰ τὴν «προσωρινὴ παραμονὴ» τῶν σοβιετικῶν δυνάμεων στὴ χώρα. Ἔτσι, ἐκτὸς κι' ἂν κάτι ἀλλάξει στὴν ἡγεσία τῆς Μόσχας, κάθε προοδευτικὴ λύση μοιάζει νἄχει παραμεριστεῖ καὶ ἡ φυγὴ πρὸς τὰ μπρὸς συνεχίζεται. Οἱ συνεργάτες τῆς Πράγας, χάνοντας κάθε ἔννοια μέτρου ἀποκάλυψαν καὶ πόσο φοβοῦνται τὶς δημοκρατικὲς ἐλευθερίες καὶ τὴ μπλόφα τους τῆς «σταθεροποίησης» ποὺ εἶχε προβληθεῖ μὲ τυμπανοκρουσίες κι' αὐτὸ μετὰ ἀπὸ 6 χρόνων προσπάθειες.

ΙΙ. ΑΠΕΙΛΕΣ

Ἀπ' τὶς 23 Ἀπρίλη ἑκατοντάδες ἀντιπολιτευόμενοι κομμουνιστὲς καὶ μερικοὶ νέοι ἐπαναστάτες σοσιαλιστές, πιάστηκαν, ἀνακρίθηκαν καὶ στὰ σπίτια τους ἔγινε ἔρευνα. Ὅλοι ἀπολύθηκαν προσωρινὰ ἐκτὸς ἀπὸ τὸν νέο ἐπαρχιώτη Μίλαν Ντάνιελ ποὺ εἶχε κάνει ἤδη δυόμισυ χρόνια στὶς φυλακὲς γιὰ τὴν ἔκδοση ἀνάμεσα στὰ 1967 καὶ 1969 μιᾶς μαρξιστικῆς ἐπιθεώρησης ἀφιερωμένης στὴ νεολαία. Δυστυχῶς μερικὰ παράνομα φιλολογικὰ χειρόγραφα βρέθηκαν στοὺς συγγραφεῖς LUNVIK VACULIK καὶ IVAN KLIMA καὶ τὸ κυριώτερο περισσότερες ἀπὸ χίλιες σελίδες μὲ προπαρασκευαστικὲς σημειώσεις, γραμμένες ἀπ' τὸν φιλόσοφο KAVEL KOSIK. Γνωρίζουμε ἀπὸ ἔγκειρη πηγὴ πῶς προετοιμάζονται δίκες κατὰ τοῦ Α. Ντούπτσεκ, τοῦ FRANTISEK KRIEGEL (τοῦ μοναδικοῦ μέλους τῆς ἡγεσίας τοῦ 1968 ποὺ ἀρνήθηκε νὰ ὑπογράψει τὶς συμφωνίες τῆς Μόσχας) καὶ δύο πρώην γραμματέων τῆς κεντρικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Κ.Κ.Τ. τοῦ VACLAN SLAVIK καὶ τοῦ JOSEF SPACEK (ποὺ ἐργάστηκαν ἀντίστοιχα σὰν ἐργάτης στὰ δάση, ...συνταξιοῦχος μὲ τὸ ζόρι, ἐργάτης στὰ συνεργεῖα τῶν ποταμῶν ὁ πρῶτος καὶ σὰν γκαραζιέ-

ρης ὁ δεύτερος, ὅπου καὶ θρυμμάτισε τὶς γάμπες του σ' ἕνα ἐργατικὸ ἀτύχημα). Κινδυνεύουν νὰ καταδικαστοῦν σὲ πολὺ βαρειὲς ποινὲς πρὸς τὰ μέσα τοῦ καλοκαιριοῦ καὶ νὰ προστεθοῦν στὴ στρατιὰ τῶν 3.000 ἀγωνιστῶν - θυμάτων μιᾶς τυποποιημένης δικαιοσύνης. Ἐκτὸς βέβαια κι' ἂν ἡ πίεση τῆς κοινῆς γνώμης κι' ἰδιαίτερα τῆς ἀριστερᾶς δὲν ἀτονίσει παρὰ τὴν εὐρωπαϊκὴ διάσκεψη τῶν Κ.Κ. τὴν διάσκεψη γιὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴ ἀσφάλεια καὶ τὴν ... ἀπάθεια τῶν διακοπῶν.

III. ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΑΔΙΕΞΟΔΟ

Τὸν τελευταῖο Νοέμβρη συνέβη ἕνα σημαντικὸ γεγονὸς ποὺ ὁ ἐπίσημος τύπος ἀγνόησε ἐντελῶς, δηλαδὴ μιὰ ὁλομέλεια τῆς κεντρικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Κ.Κ.Τ. Ἀκόμα κι' ἡ ὁμιλία τοῦ Χούζακ δὲν δημοσιεύτηκε. Ἕνα ἐσωτερικὸ δελτίο τοῦ κόμματος, ἐκτὸς ἀπὸ μερικὲς φράσεις, ἀποκαλύπτει πὼς ἡ αὔξηση τῆς τιμῆς τῶν πρώτων ὑλῶν εἶχε κιόλας στοιχίσει στὴ χώρα 20 δισεκατομμύρια κορῶνες. Ὁ πρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς προγραμματισμοῦ πῆγε πιὸ μακριά, κάνοντας γνωστὸ ὅτι ἡ σημερινὴ κατάσταση τῆς οἰκονομίας εἶναι μιὰ ἀπ' τὶς χειρότερες ἀπ' τὸ 1946 καὶ μετά. Ἡ ἀποταμίευση ἀνέβηκε σ' ἕνα ἀστρονομικὸ ἐπίπεδο φτάνοντας σὲ ἀξία τὸ πενταπλάσιο τοῦ συνόλου τοῦ χρήματος ποὺ κυκλοφορεῖ. Ἡ ἀγορὰ δὲν μπορεῖ ν' ἀπορροφήσει αὐτὸ τὸ ἀπόθεμα λόγω τῆς σπάνης καὶ τῆς μεγάλης ἀκρίβειας τῶν ἐπίπλων, τῶν αὐτοκινήτων καὶ τῶν διακοπῶν ποὺ ἐπιθυμεῖ ὁ πληθυσμός. Μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους τεχνοκράτες ὁ ἄνθρωπός μας παραπονιέται ἐπίσης γιὰ ὅλο καὶ περισσότερα ἐργοτάξια ποὺ μένουν μισοτελειωμένα γιὰ τὴν κακὴ ποιότητα τῶν πρώτων ὑλῶν ποὺ χρειάζονται γιὰ τὶς ἐπενδύσεις καὶ ποὺ γίνονται ὅλο καὶ περισσότερο ἀπαραίτητες τὴ στιγμὴ ποὺ τὸ 57% μόνο τοῦ συνόλου τῶν μηχανῶν τῆς χώρας χρησιμοποιεῖται. Ἐπὶ πλέον τὸ ἐξωτερικὸ ἐμπόριο μειώνεται συνεχῶς ἰδιαίτερα στὸν τομέα τῶν ἐξαγωγῶν μηχανῶν, ὅπου ἡ ἴδια ἡ ΕΣΣΔ ἀρνιέται ὅλο καὶ συχνότερα τὰ κακῆς ποιότητας τσεχοσλοβακικὰ προϊόντα.

Ταυτόχρονα ἡ Τσεχοσλοβακία, ποὺ ἀπ' τὴ δεκαετία τοῦ '60 ἔχει χάσει τὴν αὐτάρκειά της στὸν τομέα τῆς ἐνέργειας, (σχετικὴ ἐπιβράδυνση τῆς παραγωγῆς κάρβουνου καὶ θερμοηλεκτρισμοῦ) βλέπει τὶς εἰσαγωγὲς πετρελαίου καὶ γκαζιοῦ νὰ αὐξάνονται σημαντικὰ καὶ τὴν ΕΣΣΔ νὰ ἀνεβάζει κατὰ 100% τὴν τιμὴ αὐτῶν τῶν προϊόντων. Ἡ Μόσχα δὲν δίστασε νὰ καταργήσει τὸν κανόνα ποὺ ἤθελε σταθερὲς τὶς τιμὲς στὴν Κομεκὸν καὶ τὸν καθορισμό τους κάθε πέντε χρόνια κι' εὐθυγραμμίζεται μὲ τὶς παγκόσμιες (καπιταλιστικὲς) τιμές, ἐπιβάλοντας τὴν ἐτήσια ἀναθεώρησή τους. Ἡ Τσεχοσλοβακία κι' ἡ Λ.Δ. τῆς Γερμανίας μὴ διαθέτοντας πηγὲς ἐνεργείας θίγονται πιὸ ἄμεσα. Ταυτόχρονα οἱ ἀναπτυσσόμενες χῶρες ἀπαιτοῦν τὴν πληρωμὴ σὲ συνάλλαγμα τῶν προϊόντων τους (σίδερο, μαλλί, προϊόντα διατροφῆς) αὐξάνοντας τὴν τιμή τους πάνω ἀπὸ 50% στὶς περισσότερες περιπτώσεις.

Πέρα ἀπ' τὶς συμφωνίες, ἰσχυροποιόντας τὴν πολιτική της κυριαρχία μὲ μιὰ οἰκονομικὴ κυριαρχία χωρὶς προηγούμενο, ἀνατρέποντας τὴ δομὴ τῶν ἀνταλλαγῶν τῶν ἐτῶν '50 καὶ '60, ἡ ΕΣΣΔ μείωσε κατὰ 15% τὸ πρόγραμμα τῶν εἰσαγωγῶν πετρελαίου τῆς Τσεχοσλοβακίας γιὰ τὴν πενταετία 1976—1980 (2). Ἐπὶ πλέον, οἱ σοβιετικοὶ ἐξαρτοῦν αὐτὴ τὴν περιωρισμένη βοήθεια ἀπ' τὸ ποσοστὸ τῆς τσεχοσλοβάκικης συμμετοχῆς στὴν ἀνάπτυξη τῶν πηγῶν φυσικοῦ ἀερίου στὰ Οὐράλια. Τὸ ὑπόλοιπο θὰ πρέπει νὰ ἔρθει ἀπ' τὶς ἀραβικὲς χῶρες ποὺ ἀπαιτοῦν πληρωμὴ σὲ δολλάρια.

Ἔτσι ὁ προϋπολογισμὸς δὲν θὰ μπορέσει νὰ ἐξισορροπήσει τὴν ὕψωση τῶν τιμῶν. Γι' αὐτὸ ὁ Χούζακ ἔκανε ἐπίθεση κατὰ τῆς «τρομερῆς ἀποδιοργάνωσης» ποὺ βασιλεύει στὴ χώρα. Θὰ πρέπει νὰ καταναλωθοῦν τὰ ἀχρησιμοποίητα ἀποθέματα, νὰ αὐξηθεῖ ἡ παραγωγή, νὰ καταπολεμηθεῖ ἡ ἐξάρτηση σὲ πρῶτες ὕλες ἀπ' τὸ ἐξωτερικό, νὰ μειώσουν καὶ νὰ ἐπιλέξουν τὶς ἐπενδύσεις. Ἡ κατάσταση εἶναι ἀκόμα πιὸ δραματικὴ ἀφοῦ ἡ Τσεχοσλοβακία σημείωσε τὸ πιὸ χαμηλὸ ποσοστὸ ἀνάπτυξης (6,2%) ἀπ' τὶς χῶρες τῆς Κομεκὸν κατὰ τὸ 1974 ἀκολουθούμενη ἀπ' τὴ Λ.Δ. τῆς Γερμανίας (7,4%) κι' αὐτὸ τὴ στιγμὴ ποὺ ἡ Ρουμανία ἔφτανε τὰ 15%.

Ἀκόμα, ἡ Τσεχοσλοβακία (ὅπως κι' ἡ Λ.Δ.Γ.) ἀντιμετωπίζει τὴν ἀναγκαία μετάβαση ἀπὸ μιὰ οἰκονομία ἐκτάσεως σὲ μιὰ οἰκονομία ἐντάσεως καὶ δὲν μπορεῖ νὰ βρεῖ ἕνα τρόπο γιὰ νὰ ἀναπτύξει τὴν ἐπιστημονικὴ καὶ τεχνικὴ ἐπανάσταση διατηρώντας ταυτόχρονα μιὰ διαχείριση γραφειοκρατικὴ καὶ συγκεντρωτική. Ἐπὶ πλέον, φωνὲς ἀκούγονται, ἀκόμα καὶ μέχρι τὴν πολὺ ἐπίσημη ἐπιθεώρηση τῶν πολιτικῶν στελεχῶν TVORBA, γιὰ νὰ ποῦν πὼς ὅλες οἱ ἰδέες τῶν ἐτῶν τῆς κρίσεως δὲν ἦταν «ἀντιδραστικὲς καὶ ἀπαράδεκτες γιὰ μιὰ σοσιαλιστικὴ κοινωνία». Ἔτσι δυὸ δρόμοι εἶναι πιὰ δυνατοί: εἴτε μιὰ τρομερὴ αὔξηση τῶν τιμῶν καὶ μιὰ ὑποτίμηση εἴτε μιὰ μεταρρύθμιση τοῦ οἰκονομικοῦ συστήματος. Ἡ πρώτη δυνατότητα θὰ σήμαινε γιὰ τὸν Χούζακ τὴ ρήξη τῆς σιωπηρῆς συμφωνίας ποὺ ὑπάρχει μὲ τὸν πληθυσμὸ κι' ὅπου μιὰ κάποια οἰκονομικὴ εὐημερία εἶναι ἐγγυημένη στὸ ἐπίπεδο τῆς ἰδιωτικῆς κατανάλωσης σ' ἀντάλλαγμα τῆς ὁλοκληρωτικῆς δικτατορίας τοῦ κράτους - κόμματος στὴ χώρα καὶ τὴν οἰκονομία της. Δρακόντεια μέτρα ὅσον ἀφορᾶ τὸν καθορισμὸ τῶν μισθῶν (στασιμότητα στὶς παραγωγές, καὶ αὔξηση ἀπὸ 7 ἕως 10% τῆς παραγωγικότητας, μείωση τῶν πρίμ ποὺ περιέχονται στὸ μισθὸ) ἀρχίζουν νὰ παίρνονται.

Ὡστόσο, τὸ παράδειγμα τοῦ GDANSK στὰ 1970—71 (καὶ τοῦ Ἀνατολικοῦ Βερολίνου τὸ 1953) κάνει πολὺ σκεφτικοὺς τοὺς νέους ἀφέντες τῆς χώρας.

Ἡ ἄλλη λύση, ἡ οἰκονομικὴ μεταρρύθμιση, κάνει νὰ ξαναγεννιέται τὸ φάντασμα τοῦ '68. Πράγματι, οἱ τωρινοὶ ἡγέτες φρόντισαν ν' ἀνέβουν δεκάδες χιλιάδες «νέοι» στὰ ὑπεύθυνα πόστα τῆς οἰκονομίας, ἀντικαθιστώντας τοὺς ντουπτσεκικούς». Ὁ Χούζακ ἀναγνωρίζει στὴν ἀναφορά του πὼς τὸ 40% ἀπ' αὐτοὺς δὲν ἔχει τὴν ἀπαραίτητη οἰκονομικὴ καὶ πολιτικὴ μόρφωση καὶ πὼς μόνο τὸ 11% φροντίζει νὰ ἐξαλείψει τὴν καθυστέρησή του (3). Ἔτσι, ὁ «ὑποκειμενικὸς παράγοντας» ἀποκτάει πάλι σημασία: Μιὰ μερίδα ἀπ' τοὺς σημερινοὺς ἡγέτες ἐπιθυμεῖ καθαρὰ μιὰ συμφιλίωση μὲ τὰ «μέσα» τεχνι-

κὰ στελέχη ποὺ ἀπομακρύνθηκαν γιὰ «ντουπτσεκισμό» μετὰ τὸ 1968. Πράγματι, οἱ διωγμένοι ἀπ' τὸ κόμμα, διωγμένοι ἐπίσης κι' ἀπ' τὴ δουλειά τους ἀνῆκαν στὴν πλειοψηφία τους σ' αὐτὴ τὴν κατηγορία. Καὶ οἱ ὁμαλοποιοὶ ξέρουν ἀπ' τὴν πεῖρα τους ὅτι στὴν Τσεχοσλοβακία ἡ ἄρνηση κάθε ἀλλαγῆς στὴν κορυφὴ ὁδήγησε στὴν εἰσβολὴ τῆς κοινῆς γνώμης στὴ μάχη κι' ἔτσι τὸ ρεῦμα, ποὺ γιὰ πολὺ καιρὸ ἀναχαιτιζόταν, παρέσυρε μαζί του τὸ πολιτικὸ μονοπώλιο τῆς γραφειοκρατίας. Ὕφεση ἢ μεταρρύθμιση, ἡ ἐκλογὴ ποὺ θὰ πρέπει νἄχει γίνει μέσα σὲ μερικοὺς μῆνες εἶναι μιὰ ἐκλογὴ ἀδύνατη γιὰ τὴ σημερινὴ ὁμάδα ποὺ ἡ «ἀρνητικὴ Κανταροποίηση» μοιάζει νἄχει ἀποδυναμώσει ὅλες τὶς δυνατότητές της. Τὸ Κρεμλίνο, γιὰ σιγουριά, θὰ προτιμοῦσε τὴ δεύτερη ὑπόθεση, ποὺ στοιχίζει λιγώτερο οἰκονομικά, ὑπὸ τὸν ὅρο ὅτι ἡ πρωτοβουλία κι' ὁ ἔλεγχος θὰ παραμένει στὰ χέρια τῆς σημερινῆς ἡγεσίας. Αὐτή, ὡστόσο, δὲν ἔχει τὰ ἀνθρώπινα μέσα γιὰ μιὰ τέτοια πολιτική, ἂν ὑποθέσουμε ὅτι τὴν ἐπιθυμεῖ. Καὶ ἡ σοσιαλιστικὴ ἀντιπολίτευση περιμένει νὰ δώσει τὴ μάχη πάνω στὸ πρόγραμμά της: ὁ Ντοῦπτσεκ γράφει στὸ γράμμα του ὅτι «ἡ ἐργατικὴ τάξη κι' ἡ θέση της σὰν ἡγέτιδα τάξη ἔχουνε θιγεῖ καὶ σὲ σημαντικὸ βαθμό... ἡ ἐργατικὴ τάξη νιώθει πόσο ἐκμεταλλεύεται βίαια ἡ ἰδιότητά της νὰ εἶναι ἡ πιὸ σημαντικὴ δύναμη, ὁ φορέας τῆς ἐξουσίας σ' ἕνα σοσιαλιστικὸ κράτος. Τῆς ἀφαιρέσανε αὐτὸ στὸ ὁποῖο ἔβλεπε μιὰ πορεία πρὸς τὰ ἐμπρός, μιὰ πρόοδο: Μιὰ ἄλλη πλατφόρμα τῆς ἐπιβλήθηκε. Ἡ ἐπιρροή της στὶς δημόσιες ὑποθέσεις, δηλαδὴ στὴ διοίκηση τοῦ κράτους, ἂν ἀκόμα ὑπάρχει, ἔχει μειωθεῖ στὸ ἐλάχιστο» (4).

IV. ΟΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

Ἔτσι, παράλληλα μὲ τὰ κινήματα τῶν φοιτητῶν «χωρὶς - κόμμα», ποὺ διαμαρτύρονται στὴν Πράγα γιὰ τὰ προνόμια τῆς Ἕνωσης (κοροϊδία!) τῆς «σοσιαλιστικῆς» Νεολαίας, ἕνα κίνημα πολὺ πιὸ σημαντικὸ ἀναπτύσσεται στὶς ἐπιχειρήσεις. Ἐκεῖ ὅπου οἱ ἐργάτες ἐγκατέλειψαν μαζικὰ τὸ κόμμα (5) ἀμέσως μετὰ τὸν Αὔγουστο τοῦ '68, ἀντίθετα μὲ τοὺς διανοούμενους, ἐκεῖ ὅπου τὸ σύστημα εἶναι ὑποχρεωμένο νὰ ἀνεχτεῖ τοὺς «ἀπόβλητους τῆς βάσης», τοὺς κοπανατζῆδες καὶ τοὺς σαμποτέρ κάθε εἴδους, λόγω τῆς ἔλλειψης ἐργατικῶν χεριῶν ποὺ γίνεται κάθε χρόνο περισσότερο ἔκδηλη. Πράγματι, φθάνουμε στὸ τέλος τῶν ἡλικιῶν ποὔτανε σχετικὰ πολυάριθμες μετὰ τὸν πόλεμο. Ἐκεῖ ἐμφανίζονται κινήματα ὀργανωμένα σὲ τοπικὴ βάση καὶ μὲ ποσοτικὲς διεκδικήσεις (πρίμ,...) ποὺ ὅμως ἔχουν μιὰ στρατηγικὴ ποὺ καταλήγει σὲ διεκδικήσεις πολιτικὲς (ἐπάνοδο τῶν διευθυντῶν τοῦ 1968, ἐπάνοδο τῶν συμβουλίων στὶς ἐπιχειρήσεις, ἀποχώρηση τῶν κατακτητῶν). Οἱ ἐργάτες, ποὺ ἀφήνουν τὰ στελέχη νὰ παρελαύνουν μόνα τους τὴν 1η τοῦ Μάη, χωρὶς τὴν παραμικρὴ τιμωρία, ἐξαπολύουν ἀπεργιακὰ κινήματα (BOHEME DU NORD, PRELOUCSKO) καὶ πιὸ πρόσφατα στὴ SKODA, στὸ ἐργοστάσιο OSPAP, στὴν PRAGUE VRSOVICE (μεγάλη οἰκοδομικὴ ἐπιχείρηση), στὰ χαλυβουργεῖα τῆς Ἀνατολικῆς Σλοβακίας. Ἡ σοσιαλιστικὴ ἀντιπολίτευση καὶ τὸ νέο κόμμα τῶν ἐργατικῶν συμβουλίων θὰ μπορέσουν νὰ ἀναπτύξουν αὐτὴ τὴ δύναμη δημιουργῶντας τὶς «κοινότητες ἐργασίας» ἔμβρυο τῶν μελλοντικῶν «ἐργατικῶν συμβουλίων» τῶν ὁποίων τὸ μοντέλο εἶναι «οἱ συνδικαλιστικὲς ἑνώσεις ποὺ δημιουργήθηκαν μὲ πρωτοβουλία τῆς βάσης στὰ 1968» κι' ὁ σκοπὸς «ἡ ἀνατροπὴ τοῦ μηχανισμοῦ τῆς ἐξουσίας κι' ἡ κατάργηση τῆς ἄμεσης κατασταλτικῆς ἐπίδρασης τῶν σοβιετικῶν κατακτητῶν (6)

Στὸ γράμμα του ὁ Ντοῦπτσεκ γράφει: «Ξέρουμε ἀπὸ καιρὸ πῶς ὁ ἄνθρωπος δὲν ζεῖ μόνο μὲ ψωμί (7). Ἂν στὴν πλήρη ἔτερο - διαχείριση ἔρθει νὰ προστεθεῖ ἡ καταστολὴ κι' ἡ ἔλλειψη ψωμιοῦ, ἡ ἀντιγραφειοκρατικὴ μάχη θὰ εἶναι πιὸ ἀποφασιστική.

CLAUDE VANCOUR

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

(1) «Ὁ Ντοῦπτσεκ κατηγορεῖ» (γράμματα τοῦ Ντοῦπτσεκ, συνέντευξη τοῦ SMORSKT καὶ ἀπάντηση τοῦ Χούζακ) σελ. 80. Δημοσιευμένο ἀπ' τὴν «Ἐπιτροπὴ τῆς 5 Γενάρη γιὰ μιὰ Τσεχοσλοβακία ἐλεύθερη καὶ σοσιαλιστική», 7 RUE VICTOR - HUGO 92700 COLOMBES (15 Γαλ. φράγκα).

(2) Βλέπε: SVET VOSPODARSTVI (LE MONDE DE L' ECONOMIE) Φλεβάρης '75 Πράγα.

(3) Βλέπε: LISTY, ὄργανο τῆς τσεχοσλοβάκικης σοσιαλιστικῆς ἀντιπολίτευσης 1975, Νο 4. Ἡ ἀναφορὰ τοῦ ὑπουργοῦ ἐσωτερικῶν στὴν ὁλομέλεια τῆς κεντρικῆς ἐπιτροπῆς ἀποκαλύπτει πῶς τὸ 75ο)ο τῶν διωγμένων κάνουν μιὰ χειρωνακτικὴ ἐργασία, 12ο)ο βρίσκονται σ' ἐπαφὴ μὲ τὸ κοινὸ (ρεσεψιονίστες, θυρωροί...) κι' ὅτι 2,5ο)ο κάνουν κατώτερα ἐπαγγέλματα στὴν πολιτιστικὴ ζωὴ καὶ τὴν τυπογραφία.

(4) «Ὁ Ντοῦπτσεκ κατηγορεῖ», σελίδα 37.

(5) Δὲς τὸ γράμμα ἀπ' τὴν Πράγα στὸ «Κάτω ἀπ' τὴ σημαία τοῦ σοσιαλισμοῦ» Νο 53 Ἰούλιος - Αὔγουστος 1975 σελ. 33—34.

(6) Μανιφέστο (καλοκαίρι τοῦ '74) καὶ πρόγραμμα (ἀρχὲς τοῦ '75) τοῦ κόμματος τῶν ἐργατικῶν συμβουλίων.

(7) Στὸ ἔργο ποὺ ἀναφέραμε σελ. 38.

Γράμμα ἀπ' τὴν Βυρηττὸ

ΤΟ ΛΙΒΑΝΕΖΙΚΟ ΣΤΟΙΧΗΜΑ

Ἡ πολύπλευρη κρίση ποὺ συντάραξε τὸ Λίβανο γιὰ χρόνια, ἔχει σήμερα φτάσει στὸ ἀνώτατο σημεῖο της μ' ἕναν ἐμφύλιο πόλεμο ποὺ ἔχει ξεσπάσει ἀπὸ τὸ Μάϊο — Ἰούνιο.

Θἄταν προχειρότητα νὰ μὴν τὴ θεωρήσει κανεὶς παρὰ σὰν ἕνα ἀπ' τὰ ἐπεισόδια μέσα στὸ γενικὸ κλῖμα

τοῦ μεσανατολικοῦ ἀδιέξοδου. Ἀκόμα κι᾽ ἂν αὐτὴ ἡ κρίση στρέφει τὴν προσοχὴ τῶν ἀραβικῶν μαζῶν ἀπ᾽ τὸ ἀμερικανο - ἰσραηλινο - αἰγυπτιακὸ σύμφωνο — ἔκφραση τῶν ραδιουργιῶν τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καὶ τῆς ἀντίδρασης ἐνάντια στὴν παλαιστινιακὴ ἀντίσταση. Σήμερα ὁ ἀμερικάνικος ἰμπεριαλισμὸς ὅπως κι᾽ ὅλα τὰ ἀραβικὰ κράτη δὲν ἔχουν συμφέρον ἀπὸ μιὰ σοβαρὴ ἐπιδείνωση τῆς κατάστασης στὸ Λίβανο γιατὶ κάτι τέτοιο θὰ μποροῦσε νὰ ὁδηγήσει σὲ γεγονότα μὲ ἀπρόβλεφτες συνέπειες στὴ Μέση Ἀνατολή.

Ἡ Συρία κι᾽ ἡ Ἀλγερία ἔριξαν ὅλο τὸ βάρος τους γιὰ νὰ κάνει τὸ «π ρ ο δ ε υ τ ι κ ὸ μ έ τ ω π ο» τὶς μεγαλύτερες δυνατὲς ὑποχωρήσεις. Ἡ ἐφημερίδα τῶν φαλαγγιτῶν δὲν δίστασε νὰ χαρακτηρίσει τὴν ἄποψη τῶν ἀλγερινῶν «λ ο γ ι κ ή»· τόσο λογική, ὅπως φαίνεται, ποὺ οἱ φαλαγγῖτες ἔσκισαν τὸν Ἰούνιο τὶς ἀφίσσες ποῦχαν κοληθεῖ στοὺς τοίχους τῆς Βηρυτοῦ γιὰ τὴ 10η ἐπέτειο τῆς φυλάκισης τοῦ Μπέν Μπέλλα! Ἔπρεπε νὰ τὶς προστατέψουμε μὲ τ᾽ ὅπλο στὸ χέρι.

Ἡ Συρία διεξάγει, παράλληλα μὲ τὴν διεθνῆ διπλωματικὴ ἐπίθεση τῶν ἀραβικῶν χωρῶν, μιὰ πολιτικὴ ἀναμονῆς: ἡ προοπτική της παραμένει ἡ σύναψη μιᾶς συνολικῆς συμφωνίας στὴν περιοχή. Στὶς ἐσωτερικές της δυσκολίες (ὁ πρόεδρος Ἀσάντ δὲν ἐλέγχει τὸ μηχανισμὸ τοῦ συριακοῦ Μπάαθ ὅπως ἀπέδειξε τὸ τελευταῖο του συνέδριο) προστίθεται ἡ πίεση τοῦ Ἰράκ ποὺ εἶναι τὸ μόνο κράτος ποὺ ἔχει προτείνει βοήθεια γιὰ τὴν ἀνοικοδόμηση τοῦ Λίβανου μὲ τὴν προοπτικὴ νὰ περιορίσει τὴν ἄμεση ἐπιροὴ τῆς Συρίας στὸ Λίβανο. Γιατὶ αὐτὴ ἡ ἐπιρροὴ δὲν εἶναι ἀμελητέα: Σὲ περίοδο κρίσης ἡ Τρίπολη ποὺ ἐλέγχεται ἀπὸ τὶς πολιτοφυλακὲς τοῦ FAROUK MKDAM ζεῖ ἁρμονικὰ μὲ τὴ Συρία· ἡ ὁμάδα τοῦ πρωθυπουργοῦ RACHID KARAME εἶναι ἐν μέρει κάτω ἀπ᾽ τὴν ἐπιροὴ τῆς Συρίας. Αὐτὰ τὰ δεδομένα ἐξηγοῦν γιατὶ ἡ Συρία προτάθηκε σὰν διαιτητής.

Ἂν οἱ πιέσεις ἐξακολουθήσουν ν᾽ αὐξάνονται στὸ Λίβανο καὶ μεγαλώσουν αἰσθητὰ οἱ κίνδυνοι μιᾶς ἔκρηξης, οἱ συνέπειες θὰ εἶναι πολὺ σοβαρὲς γιὰ τὰ ἀραβικὰ καθεστῶτα καὶ τὶς μεγάλες δυνάμεις. Ὁ Λίβανος θὰ κινδύνευε νὰ γίνει μιὰ νέα Κύπρος. Μιὰ ἐσωτερικὴ ἀστάθεια θὰ μποροῦσε νὰ προκληθεῖ στὴ Συρία καὶ τὸ Ἰράκ· ἡ ἰσραηλινὴ ἐπέμβαση στὸ νότιο Λίβανο, ποὺ θὰ ὁδηγοῦσε σὲ μιὰ νέα ἀνάφλεξη τὴν περιοχή, θἆταν πολὺ πιθανή. Αὐτὸ ὅμως καμιὰ ἀραβικὴ χώρα δὲ τὸ θέλει.

Ἔτσι ἐξηγεῖται κι᾽ ἡ καταφανὴς ἀδράνεια τῶν «μεγάλων δυνάμεων». Ἡ ΕΣΣΔ δὲν θὰ ἐπέμβει ἀνοιχτὰ παρὰ μόνο ἂν τὸ παλαιστινιακὸ πρόβλημα στὸ Λίβανο ξαναρχόταν στὴν ἐπικαιρότητα. Οἱ Η.Π.Α. δὲν ἔχουν τὰ μέσα νὰ δράσουν ὅπως τοὺς ἀρέσει: μιὰ ἄμεση καὶ βίαιη ἐπέμβαση στὸ Λίβανο τῶν ἀμερικανῶν θἄκανε νὰ καταρεύσει ἡ φιλόπονη καὶ εὔθραυστη πρόσοψη τοῦ Κίσιγκερ. Γιὰ νὰ μὴ μείνει μόνο μὲ τὶς συμφωνίες ποὺ ὑπόγραψε μὲ τὸν Σαντάτ ὁ Κίσιγκερ ὀφείλει νὰ παράσχει διαβεβαιώσεις (ἰδιαίτερα στὴ Συρία) καὶ στὸ ἑξῆς νὰ κάνει τὸ «μεγάλο βῆμα». Ἀλλὰ παρὰ τὸ πρόσφατο ντοκουμέντο τοῦ Στέητ Ντηπάρτμεντ γιὰ τὸ παλαιστινιακὸ πρόβλημα, ἡ πολιτικὴ τοῦ Κίσιγκερ μοιάζει νἄχει μπλοκαριστεῖ ἀπ᾽ τὴ διστακτικότητα τῶν ἰσραηλινῶν καὶ τὶς ἐπικείμενες ἀμερικανικὲς ἐκλογές. Στὸ μεταξὺ οἱ ἐκρηκτικοὶ παράγοντες συσσωρεύονται ξανὰ στὴ Μέση Ἀνατολή. Καταλαβαίνει λοιπὸν κανεὶς τὶς ἐπιφυλάξεις τῶν Ε.Π.Α. στὴ λιβανέζικη κρίση, χωρὶς βέβαια αὐτὸ νὰ σημαίνει ὅτι ἀπουσιάζουν κιόλας (ἂς μὴ ξεχνᾶμε ὅτι ἡ C.I.A. βοηθάει οὐσιαστικὰ τοὺς φαλαγγῖτες).

Πρέπει λοιπὸν νὰ ἐξεταστοῦν τὰ λιβανέζικα δεδομένα τοῦ «μικροῦ πολέμου». Ἡ παρουσία τῆς παλαιστινιακῆς ἀντίστασης συνεχῶς ἐπικαλεῖται σὰν ἕνας ἀπ᾽ τοὺς βασικοὺς παράγοντες τῆς λιβανέζικης κρίσης. Ὁ ρόλος της εἶναι πραγματικὰ ἀναμφισβήτητος. Ὑποχρεωμένη σὲ μιὰ συνεχῆ δυναμικὴ πολιτική, ποὺ τὴν προκάλεσε ἡ λιβανέζικη δεξιὰ μετὰ τὴν ἐπιδρομὴ τῶν Ἰσραηλινῶν τὸ δεκέμβρη τοῦ 1968 στὸ ἀεροδρόμιο τῆς Βηρυτοῦ, ἡ παλαιστινιακὴ ἀντίσταση στηρίχτηκε στὴ ριζοσπαστικοποίηση τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ νότιου Λίβανου (ταυτόχρονη συνέπεια καὶ τῶν πληγμάτων τοῦ ἰσραηλινοῦ στρατοῦ καὶ τῆς καταπίεσης ποὺ ἄσκησε ὁ λιβανέζικος στρατός, ἰδιαίτερα κατὰ τὸ 1969) καὶ πάνω στὴν ἄνοδο τοῦ ταξικοῦ ἀγώνα. Ὁ συντονισμὸς τῆς παλαιστινιακῆς ἀντίστασης μὲ τὸ «π ρ ο ο δ ε υ τ ι κ ὸ μ έ τ ω π ο» ἔγινε γρήγορα μιὰ πραγματικότητα.

Πολυάριθμοι οἰκονομικοί, κοινωνικοί, πολιτικοὶ καὶ ἰδεολογικοὶ παράγοντες κάνουνε τὴ σοβαρὴ κρίση ποὺ συνταράσσει τὸ Λίβανο περισσότερο πολύπλοκη.

Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Ὁ Λίβανος ἀναπτύχτηκε μέσα στὸ θρησκευτικὸ πλαίσιο ποὺ τοῦ χάραξαν οἱ γάλλοι. Ὅμως αὐτὸ τὸ πλαίσιο τείνει νὰ καταστραφεῖ ὅλο καὶ περισσότερο τὰ τελευταῖα χρόνια. Ἡ πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ ὑπεροχὴ τῶν μαρονιτῶν ἀμφισβητήθηκε σοβαρά. Αὐτὸ ἔγινε γιὰ πρώτη φορὰ μὲ τὴν εὐκαιρία ἀναδιανομῆς τῆς ἐξουσίας ἀνάμεσα στὶς «θ ρ η σ κ ε υ τ ι κ ὲ ς» κοινότητες στὸ Λίβανο.

Ἡ τελευταία ἀπογραφὴ ποὺ ἔγινε τὸ 1969 (1) ἔδωσε τοὺς ἀκόλουθους ἀριθμούς: 640.000 χριστιανοὶ μαρονῖτες, 700.000 μουσουλμάνοι σουχίτες, 800.000 μουσουλμάνοι σίτες. Οἱ φαλαγγῖτες προσπαθοῦν νὰ διαδόσουν τὴν ἰδέα ἑνὸς θρησκευτικοῦ πολέμου, ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα πρόκειται γιὰ ἀγώνα ταξικό. Οἱ φαλαγγῖτες κι᾽ οἱ φατρίες τῆς χριστιανικῆς δεξιᾶς (ὅπως αὐτὴ τοῦ προέδρου τῆς δημοκρατίας SOULEYMAN FRANGIE) ἀντιπροσωπεύουν τὴν λιβανέζικη ὀλιγαρχία (ποὺ περιλαμβάνει τὴν Ἐκκλησία τῶν μαρονιτῶν). Στηρίζεται στὰ μεσαῖα χριστιανικὰ στρώματα (ποὺ φοβοῦνται νὰ ἀναλάβουν τὰ βάρη τῆς συντελουμένης ἀναθεώρησης). Ἡ πλειοψηφία τῆς ἐργατικῆς τάξης στὸ Λίβανο εἶναι μουσουλμάνοι σίτες. Πρέπει νὰ ποῦμε πὼς οἱ θρησκευτικὲς κοινότητες βρίσκονται σὲ διαφορετικὴ οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ κατάσταση ἡ καθεμιά.

Ἡ ἄνοδος τῶν πολύμορφων κοινωνικῶν ἀγώνων ἔδωσε στὶς συγκρούσεις τὸν καλυμμένο τους χαρακτήρα τῆς ταξικῆς σύγκρουσης: λαϊκὲς διαδηλώσεις ὑποστήριξης στὴν παλαιστινέζικη ἀντίσταση καὶ ἐνάντια

στὶς ἐπιδρομὲς τῶν ἰσραηλινῶν καὶ λιβανικοῦ στρατοῦ τὸ 1969· τὸ φοιτητικὸ κίνημα ἰδιαίτερα τὸν Ὀκτώβρη - Νοέμβρη 1968 καὶ τὸ Δεκέμβρη τοῦ 1969· σημαντικὰ διεκδικητικὰ κινήματα ποὺ τείνουν νὰ ἐπεκταθοῦν (ἔτσι τὸν Ὀκτώβρη — Νοέμβρη 1974 οἱ ἀπεργοὶ ἐργάτες ἔφτασαν τοὺς 50.000). Στὶς Βουλευτικὲς ἐκλογὲς τὸν Ἀπρίλη τοῦ 1972 φάνηκε καθαρὰ ἕνα ἄνοιγμα πρὸς τ' ἀριστερὰ (24 ἕδρες σὲ σύνολο 99 ἀντὶ τῶν 5 στὴν προηγούμενη Συνέλευση).

Κατὰ τὴ διεξαγωγὴ τῶν σημαντικῶν κοινωνικῶν ἀγώνων ποὺ προηγήθηκαν τῆς σημερινῆς κρίσης ἡ CGTK παρουσίαζε ἕνα κατάλογο διεκδικήσεων ποὺ ζητοῦσε γιὰ νὰ πραγματοποιηθοῦν, τὴν ἀπόδοση τριῶν ὑπουργείων σὲ συνδικαλιστὲς ἡγέτες. Εἶχε ἔτσι συμμετοχὴ στὴν κυβερνητικὴ κρίση τοῦ Ὀκτώβρη '74 ποὺ ἔμεινε ἀνοιχτὴ μέχρι ποὺ ὁ KAMAL JOUMBLATT καὶ τὸ «Μέτωπο τῶν προδευτικῶν δυνάμεων» ζήτησε τὸ σχημάτισμὸ μιᾶς κυβέρνησης ἀποτελουμένης ἀπὸ προσωπικότητες ἐκτὸς Βουλῆς καὶ ἡ ὁποία νὰ ἀντανακλάει τὴν ἀλλαγὴ στὸ συσχετισμὸ τῶν πολιτικῶν δυνάμεων στὸ Λίβανο.

Ἡ αὐξανόμενη ἐπίδραση ὅλων αὐτῶν τῶν παραγόντων, ὁδήγησε στὰ γεγονότα τοῦ Α·Ι·Ν REMANEK (ποὺ τὰ προκάλεσε ἡ φατρία FRANGIE), ποὺ ἦταν ἡ ἀπαρχὴ τοῦ ἐμφύλιου πολέμου στὸ Λίβανο. Ἀπ' τὴ μιὰ μεριὰ βρίσκονται οἱ φάλαγγες (ΚΑΤΑ·Ε·Β) τοῦ PIERRE GEMAYEL (ποὺ τὶς χρηματοδοτεῖ ὁ CHARBAL AL - KASSIS ποὺ προεδρεύει τοῦ συμβουλίου τῆς Ἐκκλησίας τῶν μαρονιτῶν) καὶ διάφορες χριστιανικὲς φατρίες (SOULEYMAN FRANGIE, CAMILLE CHAMOUN...), ποὺ ἀντιπροσωπεύουν τὶς ἀντιδραστικὲς λιβανέζικες δυνάμεις. Ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ τὸ «Μέτωπο τῶν προοδευτικῶν δυνάμεων» ἀποτελεῖται ἀπ' τὸ προοδευτικὸ σοσιαλιστικὸ κόμμα τοῦ KAMAL JOUMBLAT (πρόεδρος τοῦ Μετώπου) ἀπ' τὸ λιβανέζικο Κ.Κ., ἀπὸ τὸ Μπάαθ, ἀπ' τὴν ὀργάνωση λιβανέζικης κομμουνιστικῆς δράσης καὶ ἀπὸ «νασερικές» ὁμάδες ποὺ εἶναι στρατιωτικὰ οἱ πιὸ δυναμικὲς (τοῦ FAROUK MKDAN ποὺ ἐλέγχει τὴν Τρίπολη καὶ τοῦ BRAHIM KOULEYLAT στὴ Βηρυτό). Τὸ Μέτωπο ἔχει στενὴ σύνδεση μὲ τὴν παλαιστινιακὴ ἀντίσταση καὶ συνετέλεσε πάρα πολὺ στὴν ἀναδυνάμωση τῆς λιβανέζικης ἀριστερᾶς.

Ὁ ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τοῦ προέδρου FRANGIE καὶ τῶν ἀντιδραστικῶν δυνάμεων στὸ Λίβανο ἦταν ἡ δημιουργία μιᾶς «ἰσχυρῆς ἐξουσίας» μὲ τὴ μορφὴ ἑνὸς στρατιωτικοῦ καθεστῶτος. Ὁ λιβανέζικος στρατός, παρὰ τὸ σύνδεσμο πολλῶν ἀξιωματικῶν μὲ τοὺς φαλαγγῖτες καὶ τὴν ὑποστήριξη ἑνὸς συντάγματος πρὸς τοὺς φαλαγγῖτες γιὰ ἕνα διάστημα, οὐδετεροποιήθηκε γιὰ νὰ μὴν διαλυθεῖ· παραμένει ἔτσι ὁ μόνος ἑνωτικὸς θεσμὸς καὶ πιθανὸ νὰ παίξει κάποιο ρόλο κατὰ τὴν ἐπίλυση τῆς κρίσης.

Μετὰ ἀπὸ λίγο οἱ φαλαγγῖτες κι' ὁ FRANGIE προώθησαν ἕνα σχέδιο διχοτόμισης τοῦ Λιβάνου γιὰ νὰ δημιουργηθεῖ ἕνας χριστιανικὸς Λίβανος ὁλοκληρωτικὰ ὑποταγμένος στὸν ἰμπεριαλισμὸ κι' ἕνα ἄλλο κράτος, σύμμαχο μὲ τὴν παλαιστινιακὴ ἀντίσταση. Ἀμέσως μετὰ τὴν ἀναγγελία τοῦ σχεδίου διχοτόμησης, κατὰ τὴ διάρκεια μιᾶς συνάντησης FRANGIE — KARAME οἱ πολιτοφυλακὲς τοῦ BRAHIM KOULEYLAT ἄρχισαν νὰ καταστρέφουν τὴ συνοικία Κλεμανσὼ καὶ ἀπόκοψαν τὴν AL GRAFIA ἀπ' τὶς ὀρεινὲς περιοχές, δείχνοντας τί θὰ σήμαινε ἕνας διαμελισμὸς τοῦ Λιβάνου. Οἱ ἀντιδραστικὲς δυνάμεις δὲν θὰ μποροῦσαν ν' ἀπαιτήσουν ἔλεγχο παρὰ μόνο στὸ μέρος ποὺ τοὺς ἀντιστοιχοῦσε. Στὴν πραγματικότητα ὁ διαμελισμὸς εἶναι μιὰ ἀπειλὴ κι' ἕνα ὅπλο τῶν φαλαγγιτῶν γιὰ νὰ καταφέρουν νὰ μὴν ἀλλάξει ἡ κατάσταση στὸ Λίβανο. Κάτι τέτοιο εἶναι πιὰ ἀδύνατο, ἀπ' ὅπου κι' ἡ κατανόηση στοὺς κόλπους τῆς χριστιανικῆς μπουρζουαζίας (τῶν ὁμάδων ποὺ βρίσκονται πίσω ἀπ' τὸν RAYMONDE EDDE, ἢ τὸν DKHOURI, πρόεδρο τοῦ Ἐμπορικοῦ Οἴκου) τοῦ γεγονότος ὅτι θὰ πρέπει νὰ γίνει ἕνας συμβιβασμὸς μὲ τὸ «Μέτωπο τῶν προοδευτικῶν δυνάμεων» ὅσο εἶναι ἀκόμα στὴν ἡγεσία του ἡ μουσουλμάνικη γραφειοκρατικὴ μπουρζουαζία: Ἐδῶ ἀκριβῶς βρίσκεται κι' ἡ οὐσία τῆς λιβανέζικης κρίσης: ἡ μεταβίβαση τῆς ἐξουσίας ἀπ' τὴν παλιὰ λιβανέζικη ὀλιγαρχία σὲ μιὰ νέα μπουρζουαζία. Αὐτὸ εἶναι δυνατὸ στὸ μέτρο ποὺ ἡ ἀριστερὰ στὸ Λίβανο ἀποδέχεται μιὰ «προοδευτικὴ λύση». Ἔτσι στὴν «Ἐπιτροπὴ διαλόγου» ὁ KAMAL JOUMBLATT πρότεινε ἕνα σύστημα πιὸ δημοκρατικὸ μὲ μιὰ συγχώνευση στὸ θέμα τῶν συμφερόντων ποὺ νὰ δίνει ἐπαρκεῖς ἐγγυήσεις στοὺς μαρονῖτες: δημιουργία ἀφ' ἑνὸς μιᾶς οἰκονομικῆς ἐπιτροπῆς ποὺ θἄχε τὴν ἐξουσία στὰ οἰκονομικὰ θέματα καὶ γιὰ τὴ σύνθεση τῆς ὁποίας θὰ λαμβανόταν ὑπ' ὄψη τὸ γεγονὸς πὼς ἕνα μεγάλο μέρος τῆς οἰκονομικῆς ἐξουσίας εἶναι στὰ χέρια μαρονιτῶν, κι' ἀφ' ἑτέρου ἑνὸς ὀργάνου πολιτικῆς ἐξουσίας (ποὺ θὰ ἀντανακλοῦσε τὸ νέο συσχετισμὸ δυνάμεων). Τὸ πρόβλημα συγκεντρώνεται γύρω ἀπ' τὴ διαδοχὴ τοῦ SOULEYMAN FRANGIE: οἱ μαρονῖτες δὲν θἄθελαν νὰ δοῦν ν' ἀνεβαίνει στὴν ἐξουσία ἕνας φιλελεύθερος ἀστὸς ὅπως ὁ RAYMOND EDDE ποὺ τὸν ὑποστηρίζει ὅλη ἡ μουσουλμάνικη μπουρζουαζία.

Ἡ θέση τῆς παλαιστινιακῆς ἀντίστασης δὲν μπορεῖ νὰ γίνει ἀντικείμενο συνδυαλλαγῆς γιὰ τὸ «Μέτωπο των προοδευτικῶν δυνάμεων». Ἀπέναντι στὴν ἀποφασιστικότητα τῶν δυνάμεων τῆς δεξιᾶς ποὺ θέλουν νὰ τὴν ἀποδυναμώσουν (διάβαζε νὰ τὴν πνίξουν) ἡ παλαιστινιακὴ ἀντίσταση ἔδειξε ὅτι ἔχει ἄλλα ἀτοῦ ἀπ' ὅτι τὸ Σεπτέμβρη τοῦ 1970 στὴν Ἰορδανία. Ἀντιτίθεται στὴν καταστροφὴ τοῦ Λίβανου καὶ ἐξ αἰτίας τῶν κινδύνων στοὺς ὁποίους κάτι τέτοιο θὰ τὴν ἐξέθετε, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ θέλει νὰ δείξει πὼς ἡ συνύπαρξη διαφορετικῶν ἐθνῶν ἢ θρησκευμάτων εἶναι δυνατή. Αὐτὸ ποὺ ἐδῶ ἐπιδιώκεται ἔμμεσα εἶναι ν' ἀποδειχτεῖ βάσιμη ἡ προοπτικὴ ἑνὸς κράτους ὅπου παλαιστίνιοι καὶ ἰσραηλινοὶ θὰ μποροῦσαν νὰ συνυπάρξουν.

Ἡ λιβανέζικη κρίση εἶναι ἕνας ἐμφύλιος πόλεμος στὸν ὁποῖο οἱ μάζες ἔχουν πάρει τὴ θέση τῶν τακτικῶν στρατιωτικῶν ὁμάδων πρά-

γμα ποὺ δὲν ἀφίνει ἐλπίδες ὅτι θὰ μπορέσει νὰ παραγνωριστεῖ ἡ ἡγε-

(1) Οἱ ἀπογραφὲς γίνονται κάθε ἔξη χρόνια ἀπ' τοὺς δήμαρχους καὶ τοὺς νομάρχες. Θεωροῦνται κρατικὸ μυστικό.

σία τοῦ «Μετώπου τῶν προοδευτικῶν δυνάμεων». Τὸ αἱματηρὸ παιγνίδι στὸ ὁποῖο συμμετέχουν οἱ διάφορες ἀντιτιθέμενες φράξιες μπορεῖ νὰ δώσει τὴ θέση του σὲ μιὰ συναλλαγὴ ὅπως τὸ δείχνει γιὰ μιὰ ἀκόμα φορὰ ἡ πρόσφατη σχετικὴ γαλήνη καὶ ἡ ἀποστολὴ τοῦ Κούβ ντὲ Μυρβίλ. Τίποτα, βέβαια, δὲν ἔχει ἀκόμα ἀποφασιστεῖ. Ὅ,τι ὅμως καὶ νὰ γίνει ὁ παλιὸς Λίβανος κιόλας πεθαίνει.

Βηρυτὸς 18.11.75

ΑΧΜΕΝΤ ΛΑΡΜΠΙ

Γράμματα στὴ σύνταξη

Δημοσιεύουμε, ἀπὸ τὰ γράμματα ποὺ πῆρε ἡ σύνταξη, ἀποσπάσματα ἀπὸ γράμμα ἀναγνώστη μας ἐργάτη ποὺ πρόσφατα ἐπισκέφτηκε τὴ Βραζιλία. Μὲ λιτότητα καὶ σαφήνεια περιγράφει τὴν κατάσταση τῆς χώρας, ὅπως τὴ γνώρισε, τῶν ἐργαζομένων ἐκεῖ καθὼς καὶ τὴν ἔνταση τῶν κοινωνικῶν ἀντιθέσεων:

...Γενικὰ μόνο βλέπεις μιὰ διαφορά, ἕνα χάος μεταξὺ πλουσίων καὶ φτωχῶν. Οἱ πλούσιοι ἐπιδεικνύονται μέχρι προκλήσεως μὲ τὰ λεπτά τους. Κάνουν ἕνα τραπέζι καὶ ἀφοῦ ἱκανοποιηθοῦν στὸ φαγοπότι, στὸ τέλος κουβαλᾶνε τέσσερα ἄλογα τὴν τούρτα γιὰ νὰ συμπληρώσουν τὸ αἶσχος. Δὲν ξεύρω ἂν λέγεται πρόκληση αὐτὴ ἡ συμπεριφορά τους, τὴ στιγμὴ ποὺ ἡ πεῖνα θερίζει τὸν πληθυσμὸ καὶ πεθαίνουν οἱ ἄνθρωποι στοὺς δρόμους — σὲ κάθε 100—200 μέτρα κοιμοῦνται ἄνθρωποι στὸ πεζοδρόμιο, χωρὶς κἂν νὰ βάλουν μιὰ ἐφημερίδα ἀπὸ κάτω, γιατὶ δὲν τὴν ἔχουν κι αὐτὴ — γιατὶ καὶ ἐκεῖνοι ποὺ δουλεύουν δὲν μποροῦνε νὰ φᾶνε καλά... Τὸ ἡμερομίσθιο τῶν ἐργατῶν καὶ ἐργατριῶν εἶναι ἀπὸ 10 ἕως 20 κόντους, ποὺ μεταφράζεται περίπου σὲ 50—100 δραχμὲς (8 κόντους ἔχει τὸ δολλάριο). Γιὰ νὰ πᾶνε στὴ δουλειά τους οἱ περισσότεροι, ἔτσι ποὺ μένουν μακριά, σηκώνονται ἀπ' τὶς 4 τὸ πρωὶ καὶ φθάνουν ἐκεῖ στὶς 7 γιὰ νὰ πιάσουν δουλειά. Τὸ βράδυ σχολᾶνε στὶς 5 ἢ 6 μ.μ. καὶ φτάνουν στὰ σπίτια τους στὶς 10 τὸ βράδυ. Αὐτὴ ἡ ἐξαθλίωση εἶναι μόνο ἡ μιὰ πλευρά, ἡ ἄλλη εἶναι ἡ χειρότερη: Ἐνῶ τὸ Σὰν Πάουλο ἔχει 10 ἑκατ. κατοίκους κι ὅλη ἡ βιομηχανία καὶ βιοτεχνία συγκεντρώνεται μέσα στὴν πόλη, γύρω γύρω ἔχουν δημιουργηθεῖ συνοικίες μὲ σπιτάκια ἀπὸ τενεκέδες καὶ λαμαρίνες. Ὅταν βρέξει πολὺ πλημμυρίζουνε καὶ τὰ μεταφέρουν ἀλλοῦ, ὅπου κάνουν ἄλλη πρόχειρη ἐγκατάσταση. Ὅλο τὸ Σὰν Πάουλο καὶ τὸ Ρίο Ἰανέϊρο εἶναι ἐπίσης περιτριγυρισμένα μὲ σπιτάκια ἀπὸ πλίθρες καὶ λίγο πιὸ εὐπρεπή. Ὅσοι δουλεύουν καὶ ἡ ὅλη τους ἡ οἰκογένεια κατορθώνουν νὰ βάλουν τὸ κεφάλι τους μέσα καὶ τὸ φινάλε εἶναι νὰ ξεχειλίζει ἡ φτώχεια καὶ ἡ ἐγκληματικότητα.

...Μέσα σ' αὐτὸν τὸν κυκεῶνα εἴμαστε κι ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες ποὺ ἀσχολούμαστε μὲ τὸ ἐμπόριο, ὅπως ὑπάρχουν καὶ Ἰταλοί, Πορτογάλοι, Γάλλοι, Ἀμερικάνοι, Σύροι, ἄνθρωποι ἀπ' ὅλες τὶς φυλές. Ἕνα μεγάλο παράπονο ποὺ ἔχουν οἱ Ἕλληνες εἶναι ὅτι οὔτε ὁ πρόξενος, οὔτε ὁ πρεσβευτὴς ξαίρουν πόσοι Ἕλληνες εἶναι στὴ Βραζιλία καὶ ἔχουν ἐγκατασταθεῖ ἐκεῖ.

...Τὰ μισὰ σχεδὸν ἀπὸ τὶς εἰσπράξεις εἶναι καθαρὸ κέρδος γιὰ τοὺς πλούσιους, ποὺ δὲν ἐννοοῦν νὰ δώσουν αὔξηση στοὺς καταδικασμένους σὲ θάνατο φτωχοὺς ἐργάτες καὶ ἐργάτριες. Ὑπάρχουν βέβαια κοινωνικὲς ἀσφαλίσεις, ἀλλὰ σὲ μοριακὴ κατάσταση ἀκόμα, γιατὶ δὲν μπορεῖ καμμιὰ πολιτικὴ ὀργάνωση νὰ τοὺς παρασταθεῖ νὰ ὀργανωθοῦνε σὲ σωματεῖα. Τὸ δικτατορικὸ καθεστὼς πιάνει τὰ στελέχη, τοὺς κολάει τὴ ρετσινιὰ τοῦ ἀριστεροῦ καὶ τοὺς ἐξαφανίζει (τοὺς σκοτώνει). Δὲν ὑπάρχει κίνημα, ἔχουνε διασπαστεῖ τὰ ἀριστερὰ κόμματα σὲ 5—6 ὁμάδες. Δὲν μποροῦμε νὰ γνωρίζουμε ἂν βράζει τὸ καζάνι ἀπὸ κάτω καὶ ξεσπάσει κάνα αὐθόρμητο ξεσήκωμα.

...Χρειάζονται 200—1.000 συνεταιρισμοὶ σ' ὅλη τὴν ὕπαιθρο γιὰ νὰ μποροῦν νὰ τροφοδοτήσουν τὸ λαὸ σὲ μιὰ ἐπαναστατικὴ περίοδο ὥσπου νὰ ζυμωθοῦν οἱ κοινωνικὲς ὁμάδες μαζί, τὸ προλεταριᾶτο ἐπικεφαλῆς καὶ μετὰ ἡ ἀγροτιά. Οἱ συνεταιρισμοὶ θὰ συνεργασθοῦνε μὲ τὰ συμβούλια τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν ἀκτημόνων τῆς ὑπαίθρου γιὰ νὰ ἐξελιχθοῦν σὲ σοβιέτ, μὲ βάση τὸ Ἑνιαῖο Μέτωπο. Ἤδη κουφοβράζει τὸ καζάνι...

Τρύφων Γ.

'Ελεύθερη συζήτηση καὶ κριτική

Συνεχίζοντας τὴ συζήτηση γύρω ἀπὸ τὸ καίριο ζήτημα τοῦ πραγματικοῦ περιεχομένου τοῦ Σοσιαλισμοῦ δημοσιεύουμε τὴν παρακάτω κριτικὴ τοῦ γάλλου Συντρόφου μας NICOLAS BABY (Νικολά Μπαμπί) δυὸ πρόσφατων ἔργων στὰ γαλλικὰ ποὺ ἀναφέρονται στὸ ἐπίμαχο αὐτὸ ζήτημα.

Δημοσιεύουμε σὲ συνέχεια κριτικὴ τοῦ ἐπίσης πρόσφατου ἔργου τοῦ γνωστοῦ γάλλου μαρξιστῆ HENRY LEFEVRE ('Ανρί Λεφέβρ), ποὺ συνοψίζει τὰ συμπεράσματα τῆς ζωῆς του σὲ διάφορα ἐπίκαιρα θέματα καὶ ἰδιαίτερα στὸ θέμα τοῦ Σοσιαλισμοῦ, τῆς Γραφειοκρατίας, τοῦ Κράτους.

Ὅπως καὶ ἄλλοτε τονίσαμε, συζητεῖται τώρα εὐρύτατα στοὺς διεθνεῖς κύκλους τῶν προηγμένων Μαρξιστῶν, ὄχι μόνο ὅ,τι ἀφορᾶ τὴν ἀποτελεσματικὴ πάλη ἐναντίον τοῦ Καπιταλισμοῦ καὶ τοῦ 'Ιμπεριαλισμοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸ μετέπειτα μέλλον τῆς νικηφόρας 'Επανάστασης: Πραγματικὸς Σοσιαλισμὸς ἢ Γραφειοκρατικὸ Κράτος; Ποιά ἔννοια δίδουμε στὸν Σοσιαλισμό, ποιά εἶναι ἡ πραγματικὴ φύση τοῦ Γραφειοκρατικοῦ Κράτους;

Δηλαδὴ ἕνα σύνολο ἀπὸ βασικὰ θεωρητικὰ προβλήματα ποὺ ἀναγκάζουν νὰ ἐπανεξεταστεῖ κριτικὰ ἡ ὅλη μαρξιστικὴ παράδοση.

ΜΑΡΞΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΡΑΤΟΣ

«Ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καὶ ὁ μαρασμὸς τοῦ Κράτους ἀπὸ τὸν Μάρξ στὸν Λένιν» τοῦ Κ. Ραντγιαβί (ἐκ. ANTHROPOS, Παρίσι 1975)
καὶ

«Ἡ μαγείρισα κι ὁ ἀνθρωποφάγος» τοῦ Α. Γκλούκσμαν (ἐκ. DU SEUIL, Παρίσι 1975).

***

Βρισκόμαστε σίγουρα μπροστὰ σὲ μιὰ πρωτοφανῆ στιγμὴ τῆς ἱστορίας τῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν: Ἡ προοπτικὴ τῆς «γέννησης τῆς ἀνθρωπότητας» δὲν ἦταν ποτέ τόσο καθαρή· σπάνια αἰώνας δὲν γνώρισε στιγμὲς τέτοιας συνταρακτικῆς βαρβαρότητας. Αὐτὴ ἡ χτυπητὴ ἀντίφαση παρουσιάστηκε κύρια στὸ φαινόμενο τοῦ κράτους: ποτὲ δὲν βρεθήκαμε τόσο κοντὰ στὸ θάνατο αὐτοῦ τοῦ «πραγματικοῦ Θεοῦ» (HEGEL), ποτὲ δὲν ἦταν αὐτὸς ὁ «Θεὸς» τόσο συντριπτικός.

Μποροῦμε νὰ ποῦμε πὼς ὁ μαρξισμὸς ἔσφαλε κηρύχνοντας τὸ μαρασμὸ τοῦ Κράτους; Δὲν συμμετεῖχε ἴσως ὁ ἴδιος στὸ δυνάμωμά του;

Αὐτὲς οἱ ἐρωτήσεις τέθηκαν, τόσον μᾶλλον, διότι ὁ πιὸ θαυμαστὸς LEVIATHAN, αὐτὸ τὸ πλοῖο τῶν Τρελλῶν, αὐτὸ τὸ παράξενο καράβι, ποὺ εἶναι τὸ σοβιετικὸ κράτος διατείνεται ὅτι ἔχει περιενδυθεῖ τὸν μανδύα τοῦ μαρξισμοῦ. Δύο ἔργα ἐντάσσονται σ' αὐτὴ τὴν θεωρητικὴ συζήτηση: Τοῦ Καζέμ Ραντγιαβί ποὺ ἀναφέρεται στὶς σχέσεις τοῦ μαρξισμοῦ μὲ τὸ Κράτος καὶ τοῦ 'Αντρέ Γκλούκσμαν, ἕνας λίβελλος γιὰ τὴν «ἐνοχὴ» τοῦ μαρξισμοῦ στὸ φαινόμενο τῆς συγκεντροποίησης.

Τὸ ἔργο τοῦ Ραντγιαβί ξεκινάει καὶ πολὺ σωστά, ἀπ' τὶς ἀντιλήψεις τοῦ HEGEL. 'Ακαδημαϊκὸ ἔργο, ἔχει πολλὲς ἀρετές. Κυρίως εἶναι δουλειὰ ἀναφορῶν καὶ παραθέσεως κειμένων. Ὁ Ραντ. θυμίζει ὅτι, γιὰ τὸν HEGEL, ἡ πορεία πρὸς τὴν «ἀντικειμενικὴ ἐλευθερία» γίνεται μὲ τὴν μεσολάβηση τοῦ Κράτους, αὐτῆς τῆς πραγματικῆς ἰδέας, στὴν ὁποία ὁ ἄνθρωπος βρίσκει μιὰ ὕπαρξη, «σύμφωνη μὲ τὴ Λογική», ὅπου τὰ συμφέροντα ἀτομικὰ καὶ γενικά, ἐναρμονίζονται καὶ συγχέονται. Ἡ διαλεκτικὴ στροφὴ τοῦ Μάρξ, ποὺ ἀναφέρεται ὄχι «στὸν συννεφιασμένο οὐρανὸ τῆς μεταφυσικῆς φαντασίας» (Μάρξ), ἀλλὰ στὴν Κομμούνα τοῦ Παρισιοῦ, καταλήγει στὴ φόρμουλα «τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου», γιὰ τὴν ὁποία ὁ Ραντγκαβί σημειώνει πολὺ σωστά, ὅτι εἶναι ἀναπόσπαστη ἀπὸ τὴν διαλεκτικὴ τοῦ μαρασμοῦ καὶ τῆς ἐξάλειψης τοῦ Κράτους.

Στὸ ἐνδιαφέρον του συμπέρασμα, παρατηρεῖ ὅτι ἡ ἐπιτυχία τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι παρὰ ἡ ἀρχὴ τοῦ τέλους τοῦ Κράτους». 'Επίσης, προσθέτει «ὁ καταναγκασμός, ἡ καταπίεση καὶ ἡ βία, δὲν ἀποτελοῦν παρὰ μόνον μερικὲς ἀπὸ τὶς τυπικὲς καὶ προσωρινὲς ὄψεις τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Γι' αὐτὸ ποτέ, σὲ καμμιὰ στιγμή, ὁ μαρξισμὸς δὲν παραιτήθηκε ἀπὸ τὶς δημοκρατικὲς ἐλευθερίες κατὰ τὴν δικτατορία τοῦ προλεταριάτου.

'Απ' αὐτὸ τὸ γεγονός, ἡ σημασία τοῦ ὅρου «δικτατορία» εἶναι διαφορετικὴ στὸν Μάρξ ἀπὸ ὅ,τι στὴν τρέχουσα ἀποδοχή του στὴν πολιτικὴ ἐπιστήμη καὶ δὲν ἀνταποκρίνεται (στὴν ἔννοιά της) παρὰ σὲ ὅρια πολὺ καθορισμένα.

Αὐτὸ σημαίνει ὅτι μπορεῖ νὰ ἀρνηθεῖ κανεὶς σέ τελευταία ἀνάλυση τὴν υἱοθέτηση τῆς λέξης «δικτατορία» γιὰ τὴν πραγματικότητα ποὺ ὁ Μάρξ θέλει νὰ δείξει».

Ὁ Ραντγιαβί προσθέτει ἐπίσης ὅτι κάθε δικαίωση «τοῦ Κράτους καὶ ἄρα καὶ τῶν τάξεων» δὲν εἶναι μαρξιστική.

Ὁ συγγραφέας ἀποδείχνει ὅτι ὁ μπολσεβικισμὸς πολλὲς φορὲς ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τὸν μαρξισμὸ πάνω σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο, μὲ τὴν πρακτική του, ὅπως καὶ σ' ὁρισμένα πολιτικο - θεωρητικὰ σχήματα.

Στὸ «Κράτος κι ἐπανάσταση» τοῦ ὁποίου ὁ Ντανιέλ Γκερέν ὑπογραμμίζει τὸ ἀντιεξουσιακὸ πνεῦμα, ὁ Λένιν δὲν ἔλεγε: «Οἰκοδομῶντας τὸ ἐργατικὸ κόμμα, ὁ μαρξισμὸς οἰκοδομεῖ τὴν πρωτοπορία τοῦ προλεταριάτου, ἱκανὴ νὰ πάρει τὴν ἐξουσία καὶ νὰ ὁδηγήσει τὸ λαὸ στὸν σοσιαλισμό, νὰ διευθύνει καὶ νὰ ὀργανώσει ἕνα καθεστὼς νέο, νὰ εἶναι ὁ ἐκπαιδευτής, ὁ ὁδηγὸς κι ὁ ἡγέτης κάθε ἐργαζομένου καὶ καταπιεσμένου»; Δὲν δήλωνε τὸ 1920: «Τὸ πρωταρχικὸ καὶ οὐσιῶδες καθῆκον μας εἶναι νὰ ξέρουμε νὰ περάσουμε σ' ἕνα σύστημα καταναγκασμοῦ ἀπὸ τὸ Κράτος»;

Ἂν καὶ ὁ Ρεντγιαβί δὲν ἀποδείχνει σαφῶς αὐτὸν τὸν παραλληλισμό, μπορεῖ κανεὶς νὰ βρεῖ σὲ μερικὲς ὄψεις τοῦ μπολσεβικισμοῦ ἔντονα σημάδια χεγκελιασμοῦ: Ἡ συγχώνευση Κράτους — Κόμματος, ἡ χρησιμοποίηση τοῦ φόβητρου τοῦ Κράτους, οἱ διοικητικὲς καὶ συγκεντρωτικὲς μέθοδες συνέτειναν στὴν ἀνάδυση τοῦ σταλινισμοῦ. Οἱ μπολσεβῖκοι εἶδαν τοὐλάχιστον σὲ μιὰ στιγμή, στὸ Σοβιετικὸ Κράτος τὸ μέσον γιὰ νὰ προχωρήσουν στὴν χειραφέτηση τῆς ἀνθρωπότητας, πρᾶγμα ποὺ εἶχε συνέπεια τὸ δυνάμωμά του. Γιὰ λόγους συγκεκριμένους καὶ θεωρητικοὺς ἐντελῶς καθορισμένους. Δὲν μπορεῖ κανεὶς ν' ἀποδώσει τὸ φαινόμενο τοῦ κράτους σ' αὐτὸ τοῦ κόμματος;

Δὲν ὑπάρχουν περίεργες ὁμοιότητες ἀνάμεσα στὸ χεγκελιανὸ κράτος καὶ τὴν κοινωνία τῶν πολιτῶν ἀπὸ τὴ μιὰ πλευρά, στὸ Κόμμα μὲ τὴν ὀπτικὴ τοῦ «Τί νὰ κάνουμε;» καὶ στὸ προλεταριᾶτο ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά;

Ἐπὶ πλέον, δὲν πρόκειται γιὰ ἕνα πρόβλημα μεθόδου, πρᾶγμα ποὺ μᾶς κάνει νὰ τὸ σκεφτοῦμε ἡ διάκριση ποὺ χαράζει κι' ὁ Λένιν ἀνάμεσα στὸ Εἶναι καὶ στὴ Συνείδηση; Καὶ αὐτὸ τὸ πρόβλημα δὲν ξαναβρίσκεται στὸν «ὀρθόδοξο μαρξισμὸ» γιὰ νὰ ξαναπάρουμε τὸν ὅρο τοῦ Κόρς;

Δὲν εἶναι δύσκολο γιὰ τὸν Ραντγιαβί νὰ εἰρωνεύεται τὸν βαθειὰ ἀντιμαρξιστικὸ χαρακτήρα τοῦ σταλινισμοῦ, τοῦ μαοϊσμοῦ ἢ τοῦ Κρουτσεφισμοῦ, καὶ εἰδικὰ πάνω στὸ θέμα τοῦ Κράτους: «Τὸ Κράτος ὅλου τοῦ λαοῦ», ἢ ἀκόμη ἡ κινέζικη ἀντίληψη μιᾶς δικτατορίας καταπιεστικῆς, ποὺ δυναμώνει καὶ ἐκτείνεται πάνω σὲ μιὰ περίοδο «ἑκατό, χιλίων ἢ δέκα χιλιάδων χρόνων».

Ὁ δεσμὸς τὸν ὁποῖο προσπαθεῖ νὰ διαγράψει ἀνάμεσα σ' αὐτὰ τὰ δυὸ ξεχωριστὰ φαινόμενα μᾶς φαίνεται βεβιασμένος.

Ἐδῶ ἐμφανίζονται τὰ ἐλαττώματα τὰ συμφυὴ μὲ τὸν ἀκαδημαϊκὸ χαρακτήρα τοῦ ἔργου.

Ξεκινῶντας ἀπὸ τὴ θέση ὅτι ὁ σταλινισμὸς περιέχεται στὸν μπολσεβικισμὸ καὶ σὲ μερικὰ «ρήγματα» τοῦ Μὰρξ — ὁ συγγραφέας συνδυάζει τὰ κείμενα γιὰ νὰ τὴν ὑποστηρίξει. Παλιὰ ἀκαδημαϊκὴ μέθοδος ποὺ μπορεῖ νὰ καταλήξει σὲ παραμορφώσεις ποὺ περιορίζουν τὴν ἀξία τοῦ ἔργου.

Ἡ ἀναφορὰ γραπτῶν τῶν ἐτῶν '50 καὶ '40 συγγραφέων ὅπως ὁ Λεφέβρ καὶ ὁ Γκαρωντύ σὰν ἀντιπροσώπους τοῦ Λενινισμοῦ, εἶναι ἐλάχιστα τίμια.

Ἀποδίδοντας τὴν πατρότητα τῆς θέσης τῆς «οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ σὲ μιὰ μόνη χώρα» στὸν Λένιν, ξεκινῶντας ἀπὸ ἀναφορὲς ποὺ ὑπενθυμίζουν τὶς ἀπαρχὲς αὐτῆς τῆς οἰκοδόμησης καὶ οἱ ὁποῖες δὲν κάνουν λόγο γιὰ τὴν ἀποπεράτωσή του σ' ἐθνικὰ πλαίσια), εἶναι παράλογο. Ἐπίσης ἡ ἐπιχειρηματολογία μὲ βάση μιὰ ὑποτιθέμενη λενινιστικὴ θεωρία τοῦ «μονολιθισμοῦ» τοῦ κόμματος, τοῦ σοβιετικοῦ καθεστῶτος. εἶναι προώθηση μιᾶς ἱστορικῆς ἀναλήθειας.

Δὲν πραγματευόμαστε μὲ τὸν ἴδιο τρόπο τὸ ἔργο τοῦ σταλινισμοῦ καὶ αὐτὸ τῶν ἐπαναστατῶν, ποὺ ἔχοντας ἀναλάβει τὴν ὑπευθυνότητα νὰ βάλουν μπρὸς τὴν σοσιαλιστικὴ ἐπανάσταση στὴν Ρωσία (γιατὶ ἐδῶ βρίσκεται τὸ βάθος τοῦ προβλήματος) βρέθηκαν ἀναγκασμένοι νὰ περιοριστοῦν στὴν οἰκοδόμηση τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους, συνέχεια τῶν ἥττων τῆς εὐρωπαϊκῆς ἐπανάστασης καὶ τῆς ἐξαφάνισης σχεδὸν τοῦ ρώσικου προλεταριάτου. Αὐτὸ τὸ κράτος θὰ χαρακτηρισθεῖ ἀπὸ τὸν LENIN, στὸ τέλος τῆς ζωῆς του «σκατά», οὔτε περισσότερο, οὔτε λιγώτερο.

Τὸ μερίδιο τῆς θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς καθυστέρησης τοῦ μαρξισμοῦ δὲν εἶναι ἀμελητέο καὶ εἶναι ἀλήθεια ὅτι βρίσκει κανεὶς ἐκφράσεις ποὺ ὁ μαρξισμός τους εἶναι πολὺ ἀμφίβολος στὸν Λένιν (γιὰ «τὴν ἐξουσία τοῦ ἑνός», ποὺ δὲν θὰ ἦταν ἀντιφατικὸ μὲ τὴν δικτατορία τοῦ προλεταριάτου παραδείγματος χάριν), στὸν Τρότσκυ καὶ στοὺς ἄλλους. Ἀλλὰ βρίσκουμε ἐπίσης τὴν ἀντίθετη ὄψη στὰ ἔργα τους σ' ἄλλες στιγμές, σ' ἄλλες καταστάσεις. Ὁ Λένιν δὲν εἶχε «δίκιο σ' ὅλες τὶς περιπτώσεις», ὅπως διακηρύσσει ἕνας κρετίνος σταλινικός. Μήπως εἶχε ἄδικο σ' ὅλα; Καὶ ἰδιαίτερα δὲν εἶναι δυνατὸ παρὰ μόνο νὰ δοῦμε σ' αὐτὸ τὴν δολιότητα καὶ τὸν μανιχαϊσμό; Οἱ ἀναφορές τοῦ Ραντγιαβί, σ' ἕναν «μαρξισμὸ οὐμανιστικό», στὴν «ἀπελευθέρωση» ποὺ πρόωρα τὴ βάφτισε μαρξιστικὴ κατηγορία, μᾶς ἀνησυχοῦν. Κυρίως ὅταν χρησιμοποιοῦν ὅρους ὅπως «λαϊκὴ ἐπανάσταση», τὴν καταγγελία τῆς διαλεκτικῆς στάσης τοῦ Λένιν ἀπέναντι στὴ Συντακτικὴ (στάση καταγγελμένη σὰν ὑποκριτικὴ ποὺ φανέρωσε τὸν ἀντιδημοκρατικό του χαρακτήρα. Μήπως θέλει νὰ πεῖ ὁ Ραντγιαβί ὅτι δὲν θάπρεπε νὰ διαλυθεῖ ἡ Συνταχτική; Μήπως ἀκόμα δὲν θάπρεπε νὰ γίνει ἡ ρώσικη ἐπανάσταση;

Ἡ καταγωγὴ αὐτῆς τῆς βασικῆς ἀσάφειας ἀποδίδεται ἐπίσης στὸν Μάρξ, ὅταν αὐτὸς ἀναπτύσσει, ξεκινῶντας ἀπὸ τὸν νόμο τῆς ἀνισόμερης ἀνάπτυξης, τὴν θέση τῆς διαρκοῦς ἐπανάστασης, στὴν ἀρχὴ γιὰ τὴν Ρωσία, μετὰ πηδῶντας κατὰ τὸν Ραντγιαβί, πάνω ἀπὸ μιὰ ἱστορικὴ περίοδο. Ἀλλὰ γιὰ ποιὰ ἱστορικὴ περίοδο πρόκειται, λοιπόν; Ἀκόμα δὲν θάπρεπε ἴσως ν' ἀρχίσει μιὰ μάταιη διαρκὴς ἐπανάσταση ὅταν ἡ πρωταρχικὴ συσσώρευση — ποὺ σημαίνει βασιλεία τῆς δύναμης καὶ «ἀπαλλοτρίωση τῶν παραγωγῶν» — διεκδικοῦσε βίαια τὰ δικαιώματά της; Σὲ

τί ν' ἀπανήσουμε: "Αν δὲν εἶχε γίνει ἡ ἐπανάσταση τοῦ '17, ἔστω κι' ἂν μεταμορφώθηκε στὴν τερατώδη ἄρνησή της, ποῦ θὰ ἤμασταν τώρα;...

Θέτουμε τὴν ἴδια ἐρώτηση στὸ ἐξοργιστικὸ ἔργο τοῦ Γκλούκσμαν, ἐξοργιστικὸ γιατὶ τὴν πρόκλησή του, ἀκόμη κι ἂν ἦταν δικαιολογημένη, δὲν τὴν θεμελιώνει.

Ὁ συγγραφεὺς ξεκινάει ἀπὸ μιὰ πραγματικότητα: τὰ στρατόπεδα. Ἀναγνωρίζει τὸν SOLJENITSINE, ποὺ τὸν ὑψώνει ψηλά, πάνω ἀπὸ τοὺς συκοφάντες του. Εἴμαστε σύμφωνοι σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο. Ἀλλὰ ἡ οὐσία τοῦ λίβελλού του εἶναι ἡ ἐπερώτηση τοῦ ρώσου συγγραφέα: «Αὐτὴ ἡ ὀρδὴ τῶν λύκων πῶς ἐμφανίστηκε; Δὲν ἔχει τὶς ἴδιες ρίζες μὲ μᾶς; Δὲν ἔχει τὸ ἴδιο αἷμα; Ναί, τὸ ἴδιο αἷμα». Ὁ SOLJENITSINE ἐκφράζει ἐδῶ ἕνα βαθὺ μυστικισμό: καὶ ὁ χριστιανισμός του δὲν εἶναι μιὰ συνέπεια τῆς σταλινικῆς καταστροφῆς; Ὁ Λούκατς στὰ 60χρονα καὶ σὲ μιὰ ἀξιοσημείωτη λογοτεχνικὴ κριτικὴ ὁρισμένων ἔργων τοῦ SOLJENITSINE χαρακτηρίζει τὸν συγγραφέα πληβεῖο. Αὐτὸ μᾶς ἐπιτρέπει νὰ ἐξηγήσουμε τώρα τοὺς πολιτικοὺς παραλογισμοὺς μὲ τοὺς ὁποίους δέχεται νὰ καταπιάνεται ἕνας ἀπὸ τοὺς πιὸ μεγάλους συγγραφεῖς τοῦ αἰῶνα καὶ ἕνας ἀπὸ τοὺς πιὸ γνωστοὺς κατήγορους τοῦ σταλινισμοῦ. Ὁ μαρξισμὸς εἶναι «ἀντι-λαϊκὸς» λέει μὲ λύπη ὁ Γκλούκσμαν. Εὐτυχῶς, γιατὶ ὁ «λαουτζίκος» δὲν εἶναι ποὺ ἔχει περισσότερο ποτιστεῖ ἀπὸ τὴν ἀστικὴ ἰδεολογία;

Ὁ θαυμασμὸς γιὰ τὸν μουζίκο ξεκαθαρίζει κάτι στὴν δυστυχισμένη συνείδηση τοῦ Γκλούκσμαν; Δὲν τοῦ ἐπιρρίπτουμε τὸ ἀνάθεμα τοῦ HAUTHORNE στοὺς πουριτανούς, ποὺ ἐπιδοκίμαζαν τὶς σφαγὲς τῶν «μαγισσῶν»: «Αὐτοὶ οἱ κληρικοί, δικαστὲς καὶ ἄνθρωποι τοῦ Κράτους φώναξαν πιὸ δυνατὰ ἀπ' ὅλους γιὰ νὰ ἐπιδοκιμάσουν τὸ αἱματηρὸ ἔργο, γιὰ νὰ ἐξομολογηθοῦν ἀργότερα ὅτι εἶχαν ἀξιοθρήνητα ἐξαπατηθεῖ». Ὁ Γκλούκσμαν δὲν μοιάζει ἐδῶ μ' ἕναν μετανοημένο καθολικό, ποὺ ἀλλαξοπίστησε σὲ καλβινιστή, βασανίστηκε καὶ πλησιάζει στὴν Ἱερὰ Ἐξέταση. «Ὁ σοβιετικὸς λειτουργὸς εἶναι τῆς οἰκογένειας», βεβαιώνει. Ἐμεῖς, ἐν πάσει περιπτώσει, δὲν εἴμαστε.

Ὁ Γκλούκσμαν ἀναφέρει ἕναν Λένιν ποὺ δηλώνει ὅτι «τὸ αὐτοκίνητο (τὸ σοβιετικὸ Κράτος) εἶναι τρελλό», ἀλλὰ δὲν μπορεῖ οὔτε νὰ προχωρήσει οὔτε νὰ φέρει γιατρειά. Βρίσκουμε ἐδῶ μιὰ κριτικὴ ἀνάλογη μ' αὐτὴ τοῦ Ραντγιαβί. Μπορεῖ κανεὶς νὰ εἰρωνευθεῖ ἕναν τέτοιο «μαρξισμό», ποὺ ὁμολογεῖ τὴν ἴδια του τὴν ἀδυναμία. Ἀκόμη κι' ἂν ἡ διανοητικὴ σαφήνεια καὶ τιμιότητα ἦταν ἡ βάση ὅλης τῆς ἐπαναστατικῆς ἀνάλυσης. Πρόκειται, λοιπόν, γιὰ τὸν ἐμπλουτισμὸ τοῦ μαρξισμοῦ πάνω σ' αὐτὴ τὴν ἀποφασιστικὴ ἐρώτηση. Ἡ λύση ἔγκειται σ' ἕναν ἀντικειμενισμὸ ποὺ ἀποδίδεται στὸν Λένιν, ἕναν κόκκινο Βίσμαρκ, ἡ σημερινὴ ΕΣΣΔ. Ἢ σὲ μιὰ διάσταση ἀνάμεσα στὸ Κράτος - σκιὰ καὶ στὸ λαὸ - ἀλήθεια, ποὺ προέρχεται ἀπὸ θρησκευτικὲς διαδικασίες; Ἤ, τέλος σὲ μιὰ ἐπαναστατικὴ ἡττοπάθεια καὶ μιᾶς ἐπανάληψης τῆς ἱστορίας;

Γιὰ τὸν μαρξισμὸ τὸ Κράτος — κάθε κράτος — εἶναι μιὰ μορφὴ τῆς ὕπαρξης ἢ τῆς διατήρησης τῆς ἀστικῆς κυριαρχίας. Ἂν οἱ ἐπαναστάτες ἐπιβάλλουν τὸ Κράτος τῶν ἐργατικῶν συμβουλίων στὴν Ἱστορία, αὐτὸ τὸ Κράτος τοὺς ἐπιβλήθηκε ἐπίσης ἀπ' τὴν Ἱστορία.

Τὸ ἐργατικὸ κράτος, «Κράτος ἀστικὸ χωρὶς ἀστικὴ τάξη», γέννησε ἕναν βοναπαρτισμό, τοῦ ὁποίου οἱ μέθοδες δὲν ἔχουν τίποτε νὰ ζηλέψουν ἀπὸ τὸν χιτλερισμό. Ὁ μαρξισμὸς δὲν θἄχε λόγο ὕπαρξης ἂν ἐρχόταν νὰ ἐπικυρώσει τὴν ὕπαρξη τοῦ Κράτους. Ἐπίσης πρέπει νὰ ἀναρωτηθοῦμε πάνω στοὺς τρόπους καὶ στὸ περιορισμένο τοῦ θάνατου τοῦ Λεβιαθάν(1).

Ὁ βοναπαρτισμός, αὐτὴ ἡ τάση τοῦ Κράτους νὰ ὑψώνεται πάνω ἀπ' τὴν κοινωνία καὶ τὶς τάξεις, καὶ νὰ διαμορφώνεται γιὰ τὸν ἑαυτό του, τείνει νὰ γενικευθεῖ. Ὁ Ραντγιαβί σωστὰ παρατηρεῖ ὅτι οἱ μπολσεβῖκοι ὑποτίμησαν «τὶς ἐσωτερικὲς ὑπόγειες δυνάμεις» ἑνὸς δυναμισμοῦ χαρακτηριστικοῦ τοῦ Κράτους, ποὺ μπορεῖ κανεὶς νὰ δεῖ σήμερα τόσο στὰ ἀστικά, ὅσο καὶ ἀνάμεσα στὰ «γραφειοκρατικὰ» κράτη ἢ στὰ ἡμι-κράτη τῶν καθυστερημένων κοινωνιῶν.

Τὴν τοποθέτηση τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου συγγραφέα τὴν ξαναβρίσκουμε στὰ συμπεράσματά τους. Μπορεῖ κανεὶς νὰ παρατηρήσει ὅτι καὶ οἱ δυὸ συγγραφεῖς, σὲ ἐργασίες ἐντελῶς διαφορετικές, μὲ ἀ π ο κ λ ί ν ο ν τ ε ς σ κ ο π ο ὺ ς ἀναφέρουν τὴν LIP στὶς τελευταῖες σελίδες τους.

Νά, ποὺ ὁ μαρξισμός, ἀντὶ νὰ ἀπορρίπτεται μὲ ἀπατηλὸ πρόσχημα, ὅπως εἶναι τὰ λόγια ἑνὸς Μπέρια, χρησιμεύει σὰν ἐπαναστατικὸ ἐργαλεῖο γιὰ τὴν μεταμόρφωση τῆς πραγματικότητας καὶ στὴν περίπτωσή μας γιὰ νὰ ἀνοίξει τὸ δρόμο στὸ θάνατο τοῦ κράτους.

Ν. Β.

---

(1) Πρᾶγμα ποὺ ὁδηγεῖ στὸ νὰ τεθεῖ τὸ πρόβλημα τῆς ἐπαναστατικῆς πρωτοπορίας. Ὁ Ραντγιαβί παραθέτει τὸν Πλεχάνωφ ποὺ εἰρωνεύεται τὴν ἐνδιαφέρουσα ἀνακάλυψη, ἑνὸς Τκάτσεφ ποὺ γράφει (στὸ ἔργο ἀπὸ τὸ ὁποῖο ὁ Λένιν ἐμπνεύστηκε κατὰ ἕνα μέρος τὸ «Τί νὰ κάνουμε»): ἡ βίαια ἐπανάσταση δὲν μπορεῖ νὰ γίνει παρὰ ὅταν ἡ μειοψηφία ἀποφασίσει νὰ τὴν ἐπιβάλλει (στὴν πλειοψηφία), ὅταν συνειδητοποιεῖται δυναμικὰ (συνειδητοποίηση τῶν διεκδικήσεών της).

Ο ΚΑΙΡΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΡΟΝΗΣΗΣ

Τοῦ Ἀνρὺ Λεφέβρ

Τί εἶναι ὁ «Καιρὸς τῆς περιφρόνησης»; Εἶναι μιὰ συζήτηση τοῦ Α. Λεφέβρ μὲ τὸν ἑαυτό του γιὰ τὴ ζωή.

Σὲ γενικὲς γραμμὲς μπορῶ νὰ πῶ ὅτι τὸ ἔργο μου, τὸ μόνο μου ἔργο εἶναι ἡ ζωή, τὸ «ζεῖν» μου.

Δοσμένη ἁπλά. Ἡ ἁπλότητα αὐτὴ εἶναι ὁ πλοῦτος αὐτῆς τῆς συζήτησης, ἡ πρωτοτυπία της, μακρυὰ ἀπὸ τὸν ἀκαδημαϊκὸ φετιχισμὸ τοῦ γραπτοῦ. Στὴ σειρὰ τῶν βιβλίων τοῦ Α. Λεφέβρ τὸ «Ὁ καιρὸς τῆς περιφρόνησης» εἶναι μιὰ σημαντικὴ συνεισφορὰ γιὰ ὅλες τὶς πραχτικὲς καὶ θεωρητικὲς ἀναζητήσεις ποὺ γίνονται σήμερα γιὰ τὸ μεταβατικὸ πρόγραμμα πρὸς τὸ σοσιαλισμό, προσαρμοσμένο στὶς ἀντικειμενικὲς συνθῆκες τοῦ ταξικοῦ ἀγώνα τῆς ἐποχῆς μας.

Ο ΚΑΙΡΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΡΟΝΗΣΗΣ Ἤ Η ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΜΑΡΞΙΣΜΟΥ

«Στὶς σχέσεις ἀγάπης ἢ φιλίας στὴν ἐπαγγελματικὴ ἢ πνευματικὴ ζωὴ γνώρισα μιὰ διαρκὴ κίνηση πιὸ ἔντονη ἀπὸ μιὰ ἁπλὴ συνέχεια διαλόγων: δὲν μπορῶ παρὰ νὰ τὴν ὀνομάσω διαλεκτικὴ ἀνάμεσα σ' αὐτὸ ποὺ ζεῖς κι' αὐτὸ ποὺ ἀντιλαμβάνεσαι».

Αὐτὴ ἡ διαρκὴς κίνηση γιὰ τὴν ὁποία μιλάει ὁ Λεφέβρ εἶναι φυσικὰ ἀντιφατική, ἐκ φύσεως παράγοντας τῶν κρίσεων. Προσωπικὲς κρίσεις τοῦ συγγραφέα ποὺ ἀκολουθεῖ μιὰ πορεία ποὺ τὸν ὁδηγεῖ στὸ μαρξισμὸ περνῶντας ἀπὸ τὰ μαθήματα στὴν Αἲξ-άν-Προβάνς τὶς ἐρωτικὲς καὶ φιλικὲς σχέσεις, τὴν ἕλξη γιὰ τὸ δόγμα τοῦ ἰανσενισμοῦ καὶ τὴν αἵρεση γενικά, τὸ μυστήριο τοῦ ρομαντισμοῦ, τὴν Φιλοσοφικὴ Ἐπιθεώρηση καὶ τὶς σχέσεις μὲ τοὺς σουρρεαλιστές, τὸ χεγκελιανὸ σύστημα, τὴν προσχώρηση στὸ Γ.Κ.Κ., τὸν Νίτσε... Ἀλλὰ ἐπίσης καὶ ἱστορικὴ κρίση ποὺ τὴν ἔζησε ὁ Λεφέβρ καὶ ποὺ ἐκφράζει στὴν οὐσία τὴν κρίση τοῦ μαρξισμοῦ.

Γιὰ τὸν Μάρξ τὸ προλεταριᾶτο εἶναι ἡ πρώτη κοινωνικὴ τάξη ποὺ μπορεῖ νὰ βάλει τέλος στὴν πάλη τῶν τάξεων ποὺ ἦταν μέχρι σήμερα ὁ κινητήρας ὅλης τῆς ἱστορίας τῆς ἀνθρωπότητας. Παίρνοντας τὴν ἐξουσία καὶ ἀλλάζοντας ριζικὰ τὶς παραγωγικὲς σχέσεις, ἐπιτρέπει στὴν ἀνθρωπότητα νὰ πλησιάσει ἕνα ἐπίπεδο πολιτισμοῦ ποὺ δὲν θὰ ἔχει καμιὰ σύγκριση μ' αὐτὸ ποὺ γνώρισε μέχρι σήμερα. Ἐν τούτοις δὲν μπορεῖ προφανῶς κανεὶς νὰ μὴν παρατηρήσει τὴν διάσταση ἀνάμεσα στοὺς ἀντικειμενικοὺς στόχους ποὺ προδιάγραψε ὁ μαρξισμὸς καὶ τὴν ἐμπειρία ποὺ ἔζησε τὸ ἐργατικὸ κίνημα μέχρι σήμερα. Μετὰ τὴν νίκη τοῦ Ὀκτώβρη τοῦ '17 ποὺ γέννησε τόσες ἐλπίδες, πόσες ἧττες καὶ ἀπογοητεύσεις δὲν ἀκολούθησαν; Ὁ γραφειοκρατικὸς σταλινικὸς ἐκφυλισμὸς στὴν ΕΣΣΔ μετὰ ἡ σοσιαλδημοκρατικὴ προδοσία τῆς ΙΙης διεθνοῦς· ἡ θηριώδης νίκη τοῦ φασισμοῦ ἀνάμεσα στοὺς δύο πολέμους· ἡ ἐπιβίωση καὶ ἡ νέα ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ μετὰ τὸ 2ο παγκόσμιο πόλεμο· οἱ μεγάλες ἐλπίδες ποὺ διαψεύστηκαν ἐκ νέου στὴ Γιουγκοσλαβία, στὴν Κίνα, τὴν Ἀλγερία ἢ ἀκόμα καὶ στὴν Κούβα. Λοιπόν; Ὁ μαρξισμὸς εἶναι νεκρὸς ξεπερασμένος ἀπ' τὴν πραγματικὴ ἱστορία; Καθόλου ἀπαντάει ὁ Λεφέβρ: «Σ' ἕνα πρῶτο λάθος ποὺ συνίσταται στὴν δογματικὴ ἀναφορὰ τοῦ Μάρξ ἀπαντᾶ ἕνα δεύτερο λάθος: ἡ ἀπόρριψη τοῦ μαρξισμοῦ, ἡ θεώρηση τοῦ Μάρξ σὰν νεκροῦ. Αὐτὰ τὰ δυὸ λάθη ἐνισχύουν, φυσικά, τὸ ἕνα τὸ ἄλλο. Εἶναι ἀδύνατο νὰ διακηρύττεις τὴν ἐπικαιρότητα τοῦ μαρξισμοῦ χωρὶς νὰ τὸν ξεφορτώσεις ἀπ' ὅλες τὶς δογματικές του ἐκδόσεις ποὺ ἄνθισαν κατὰ τὴν ἡγεμονία τοῦ ρεφορμισμοῦ καὶ τοῦ σταλινισμοῦ στοὺς κόλπους τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος κατὰ τὴ διάρκεια δεκαετιῶν: Γιατὶ ὁ σταλινισμὸς ρίχνοντας ὅλο τὸ βάρος τῆς κρατικῆς του ἐξουσίας στὸ διεθνὲς ἐργατικὸ κίνημα ἔπαιζε ἕνα κεφαλαιώδη ρόλο στὴν κρίση τοῦ μαρξισμοῦ καὶ τοῦ ἐπαναστατικοῦ προγράμματος. Σὲ τέτοιο σημεῖο ποὺ καὶ ἡ ἁπλὴ ὑπόμνηση μιᾶς τέτοιας κρίσης ἀποτελοῦσε ἀπὸ μόνη της γιὰ τὸ σύνολο σχεδὸν τοῦ Κομμουνιστικοῦ κινήματος, ἐκτὸς ἀπὸ λίγες ἐξαιρέσεις (Λούκατς, Κόρς, Γιακουμπόφσκι, Ράϊχ..., Λεφέβρ) ἱ ε ρ ο σ υ λ ί α.

Ἡ σταλινικὴ λογική, κωδικοποιημένη, κυρίως στὴν περίφημη «Ἱστορία τοῦ Κ.Κ.Σ.Ε.» τοῦ 1938, ἦταν πολὺ ἁπλή: Ἡ ἀνθρωπότητα περνάει ἀπὸ τέσσερα διαδοχικὰ στάδια ἀνάλογα μὲ τὸ ἐπίπεδο ἀνάπτυξης τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων: ἡ ἀρχαιότητα, ὁ φεουδαρχισμός, ὁ καπιταλισμὸς κι' ὁ σοσιαλισμός. Ἡ ἐργατικὴ τάξη εἶναι ἡ κοινωνικὴ δύναμη πάνω στὴν ὁποία στηρίζεται τὸ πέρασμα ἀπὸ τὸν καπιταλισμὸ στὸ σοσιαλισμό. Τὸ κόμμα σὰν ἡ ἀληθινὴ συνείδηση τῆς ἐργατικῆς τάξης τὴν ὁδηγεῖ στὸ σωστὸ δρόμο τῆς ἱστορίας. Σ' αὐτὸν τὸν τέλεια σχεδιασμένο κόσμο τίποτα δὲν μπορεῖ ν' ἀντισταθεῖ στὴ φυσικὴ ἐξέλιξη τῆς ἱστορίας ποὺ συγχέεται μὲ τὸ διαρκὴ θρίαμβο τοῦ κόμματος. Ὅτι ἀπ' τὴν πραγματικότητα ἀντιφάσκει μὲ τὴ ΓΡΑΜΜΗ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ἐξαφανίζεται. Κι' οἱ ἧττες; Γι' αὐτὲς φταῖνε πάντα τὰ λάθη τῶν ἄλλων! Ὅλοι ὅσοι προσπάθησαν τὰ τὶς ἀναλύσουν κατηγορήθηκαν τὸ λιγότερο σὰν συνοδοιπόροι τῆς μπουρζουαζίας τὸ χειρότερο σὰν πράχτορες στὴν ὑπηρεσία τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Ὁ Λεφέβρ γνώρισε αὐτὴ τὴν ἐμπειρία ὅταν προσπάθησε μαζὶ μὲ τὸν Γκούτερμαν νὰ θέσει τὸ πρόβλημα τῆς ἀλλοτρίωσης τῆς ἐργατικῆς τάξης σὰ βάση γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς φασιστικῆς μυστικοποίησης (στὸ «Ἡ μυστικοποιημένη συνείδηση»).

Ἡ ἐμπειρία παραμερίζεται πρὸς ὄφελος τῆς ἀντίληψης καὶ στὴν προηγούμενη περίπτωση τῆς γραμμῆς τοῦ κόμματος.

Μιὰ τέτοια λογικὴ ποὺ στηρίζεται σὲ μέσα πειθοῦς τόσο ἰσχυρὰ ὅπως τὸ κράτος καὶ ἡ ἀστυνομία ἀλλὰ καὶ πάνω στὸ γόητρο τῆς Ἐπανάστασης τοῦ Ὀκτώβρη δὲν μποροῦσε νὰ μὴν ἐπιβάλλει τὴ σιωπὴ στὴ μεγάλη πλειοψηφία τῶν κομμουνιστῶν διανοουμένων. Ὁ Λεφέβρ ξαναθυμίζει τὸ ὄχι καὶ τόσο λαμπρὸ παρελθὸν τοῦ Νιζάν, τοῦ Ἀραγκὸν ἢ τοῦ Πόλιτζερ... ὅταν εἶχε τὰ λογικά του. Μ' αὐτὲς τὶς συνθῆκες μόνο ἡ κρίση τοῦ σταλινισμοῦ μὲ τὸ ΧΧ συνέδριο τοῦ Κ.Κ.Σ.Ε. καὶ ἡ σινοσοβιετικὴ ρήξη μποροῦσαν νὰ ἐπιτρέψουν ἕνα ἄνοιγμα γιὰ λίγο ποιὸ πλατειὰ συζήτηση.

Ἐν τούτοις, οὔτε τὸ φιλελεύθερο ἄνοιγμα δὲν μποροῦσε νὰ ἐμποδίσει νὰ ἐκδηλωθοῦν ταυτόχρονα καὶ ἡ τεχνοκρατικὴ ἀστικὴ ἰδεολογία — ποὺ συνδέεται μὲ τὴν ἐπιβίωση τοῦ καπιταλισμοῦ — καὶ ἡ διαρκὴς ἐπίδραση τοῦ σταλινισμοῦ. Νέα τέρατα παρουσιάστηκαν ποὺ ἐνῶ διακήρυτταν μὲ τρόπο μεγαλόσχημο τὴν ἀνάγκη νὰ μπεῖ τέλος στὴν ἐπίσημη σιγὴ τοῦ

μαρξισμοῦ καὶ ν' ἀνοίξει ἡ συζήτηση, πάσχισαν νὰ τὴν κλείσουν στὸ ὄνομα τῆς συστηματοποίησής της ἀπὸ ἕνα μαρξισμὸ σημαδεμένο μὲ τὴ σφραγίδα τοῦ ἐπιστημονικοῦ κύρους.

Ὁ Λεφέβρ καταπιάστηκε μ' αὐτοὺς ποὺ ὁ ἴδιος ἀποκαλεῖ «στρουχτουραλιστὲς μαρξιστὲς» καὶ εἰδικὰ μὲ τὸν Ἀλτουσέρ κυρίως στὸ «Πέρα ἀπ' τὸ στρουχτουραλισμὸ» καὶ στὸ «Ἡ ἐπιδίωξη τοῦ καπιταλισμοῦ». Ὁ παραλληλισμός του μὲ τὴ σταλινικὴ πορεία εἶναι χτυπητός. Ἁπλούστατα ἡ συζήτηση δὲν εἶναι πιὰ «πολιτικὴ» ἀλλὰ «ἐπιστημονική». Ἡ πραγματικὴ συνείδηση, ἡ αὐθεντία τοῦ κόμματος ἀντικαταστάθηκαν ἀπ' τὴν ἀληθινὴ συνείδηση, τὴν αὐθεντία τῆς ἐπιστήμης. Στὸ ἑξῆς θὰ ξεχωρίζει αὐτὸ ποὺ εἶναι θεσπισμένο ἐπιστημονικὰ ἀπ' αὐτὸ ποὺ δὲν εἶναι, ὅπως οἱ σταλινικοὶ μποροῦσαν νὰ ξεχωρίζουν αὐτὸ ποὺ ἦταν μέσα στὴ γραμμὴ τοῦ κόμματος ἀπ' αὐτὸ ποὺ δὲν ἦταν. Ξανὰ ἡ ἐμπειρία παραμερίζεται ἀπ' τὴν ἀντίληψη ποὺ τώρα εἶναι ἡ ἐπιστήμη. Ἡ «ἐπιστημονολογικὴ τομὴ» ἔγινε τὸ εὐνοούμενο καὶ ἐπίφοβο ὅπλο τοῦ στρουχτουραλμαρξισμοῦ». Ξεχωρίζουν λοιπὸν τὸν νεαρὸ Μὰρξ ἀπὸ τὸν ὥριμο Μάρξ, τὸ ἰδεολογικὸ ἀπ' τὸ ἐπιστημονικό, τὴν κοινωνικὴ πραχτικὴ ἀπ' τὴ «θεωρητικὴ πραχτική», τὸν ταξικὸ ἀγῶνα ἀπ' τὸ μαρξιστικὸ λόγο. Ἡ διαλεχτικὴ κίνηση ἐξαφανίζεται. Αὐτὴ ἡ μανία τῆς τομῆς πάει ἀκόμα καὶ μέχρι τὴ διάκριση, πολιτικὰ πολὺ σημαντική, ἀνάμεσα στὴν «τεχνικὴ διαίρεση τῆς ἐργασίας» καὶ τὴν «κοινωνικὴ διαίρεση τῆς ἐργασίας», ποὺ κατὰ τὸν Ἀλτουσέρ ὑπῆρχε στὸν Μάρξ. Ἡ τεχνικὴ διαίρεση τῆς ἐργασίας θὰ ἀντιστοιχοῦσε στὶς τεχνικὲς ἀνάγκες ποὺ θὰ καθορίζονταν ἀντικειμενικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ σ' ὅλη τὴν κοινωνία. Ἔτσι οἱ πανεπιστημιακοὶ θεσμοὶ ἀποτελοῦν τμῆμα τῆς τεχνικῆς διαίρεσης τῆς ἐργασίας σὲ μιὰ δοσμένη μοντέρνα κοινωνία. Φάνηκε καθαρὰ ὅτι κάθε διαίρεση ἀνάμεσα στὴ ζωὴ καὶ τὴν ἀντίληψη (ὅταν ἡ ἀντίληψη εἶναι πολιτικὴ ἢ ἐπιστημονικὴ) δὲν μποροῦσε παρὰ νὰ ἀποτελέσει τὴ δικαιολόγηση τῆς γραφειοκρατικῆς ἐξουσίας, ποὺ εἶναι ἡ ἐξουσία τοῦ κράτους - Κόμμα ἢ ἡ ἐξουσία τοῦ Κράτους - Ἐπιστήμη. Ἡ ἀνθρώπινη δραστηριότητα καταλήγει νὰ γίνει κρατικὴ δραστηριότητα.

Ἡ σταλινο - στρουχτουραλιστικὴ ἀντίληψη τοῦ μαρξισμοῦ, ἀφοῦ εἶχε πιὰ ἐγκαταλείψει τὴν ἐπαναστατικὴ πραχτική, ἐπιτίθεται σὲ μιὰ ἄλλη ἔννοια ποὺ ἀνακάλυψε ὁ Λεφέβρ στὸν Μάρξ: τὴν ἀ λ λ ο τ ρ ί ω σ η.

Ὁ σταλινισμὸς καταδικάζει τὴν ἀλλοτρίωση σὰν χεγκελιανὴ κατηγορία (καὶ κατὰ συνέπεια ἰδεαλιστική). Ὁ Ἀλτουσέρ πλειοδοτεῖ μιλῶντας γιὰ ἔννοια μὴ ἐπιστημονική, ἀνθρωπιστική... Στὴν πραγματικότητα, ὅπως ἀποδείχνει ὁ Λεφέβρ, δὲν πρόκειται ἐδῶ παρὰ γιὰ μιὰ διαμάχη ἀνάμεσα σὲ ἐπαγγελματίες φιλόσοφους. Κι' ἡ σημασία δὲν βρίσκεται σ' αὐτό.

Ὁ Μὰρξ ξεκινάει ἀπ' τὴν χεγκελιανὴ ἀντίληψη τῆς ἀλλοτρίωσης δίνοντάς της ἕνα ὑλιστικὸ κι' ἐπαναστατικὸ περιεχόμενο. Στὸν Χέγκελ ἡ ἀλλοτρίωση ἔχει τὴν καταγωγή της στὴν παραμόρφωση τῆς Ἀπόλυτης Ἰδέας: Εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς ἱστορίας ποὺ δὲν εἶναι παρὰ μιὰ τάση γιὰ νὰ ξαναβροῦμε τὴν ἀλλοτριωμένη Ἀπόλυτη Ἰδέα. Τελικὰ ἡ ἀλλοτρίωση παράγει τὴν κίνηση τῆς ἱστορίας ποὺ σταματάει μὲ τὴν ὁλοκλήρωση τῆς Ἀπόλυτης Ἰδέας στὸ (Πρωσικὸ) Κράτος. Στὸν Μάρξ ἀντίθετα ἡ ἀλλοτρίωση εἶναι οἱ περιορισμοὶ ποὺ ἐπιβάλλονται στὶς ἀνθρώπινες δραστηριότητες ἀπ' τὴν ἴδια τὴ λειτουργία τοῦ καπιταλισμοῦ: οἱ κοινωνικὲς σχέσεις ἐμφανίζονται μὲ τὴ μορφὴ σχέσεων ἀνάμεσα σὲ πράγματα, ἡ δημιουργικὴ δύναμη τῆς ἐργασίας τῶν ἐργατῶν ἀλλοτριώνεται μέσα στὸ κεφάλαιο καὶ γυρνᾶ ἐνάντια στοὺς ἐργαζόμενους. Πρέπει λοιπὸν ν' ἀπαλλαγοῦμε ἀπ' αὐτὴ τὴ μυστικοποιημένη κοινωνία ἀντικαθιστώντας τη ἀπὸ μιὰ ἄλλη, ὅπου «οἱ ἄνθρωποι σὲ ἐλεύθερη μεταξύ τους συνεργασία ἐνεργοῦν συνειδητὰ καὶ εἶναι κύριοι τοῦ κοινωνικοῦ τους ἔργου». Αὐτὲς τὶς ἰδέες τὶς βρίσκουμε ὁλοκάθαρες στὶς ἐργασίες τοῦ Μὰρξ ποὺ δὲν ἔχουν τίποτα τὸ ἀνολοκλήρωτο, μιὰ καὶ πρόκειται γιὰ τὸ Κεφάλαιο καὶ τὰ χειρόγραφα πολιτικῆς οἰκονομίας. Τὸ πρόβλημα τῆς ἀλλοτρίωσης εἶναι ἀναπόσπαστο ἀπ' τὸ πρόβλημα τῆς ἐπαναστατικῆς πραχτικῆς. Ἦταν ἀλήθεια γιὰ τὸν Μάρξ, εἶναι ἀκόμα περισσότερο ἀλήθεια σήμερα, ὅταν τὸ Μάη τοῦ '68 ἡ ἀμφισβήτηση τοῦ τρόπου τῆς καπιταλιστικῆς ζωῆς πραγματοποιεῖται σὲ ὅλο καὶ πλατύτερους μαζικοὺς χώρους στὸ ὄνομα τοῦ ἀγώνα ἐνάντια στὴν καπιταλιστικὴ ἀλλοτρίωση. Ὁ ὅρος «ἀλλοτριωμένος», ποὺ γιὰ καιρὸ προοριζόταν μόνο γιὰ «τρελλούς», ἔχει πάρει ἕνα τρέχον νόημα πολὺ πιὸ πλατύ.

ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Ἀλλά, πρὶν ἀπ' ὅλα, αὐτὰ τὰ «φιλοσοφικὰ» προβλήματα ἔχουν ἕνα συγκεκριμένο πολιτικὸ νόημα: ἡ σταλινο - γραφειοκρατικὴ ἀντίληψη τοῦ μαρξισμοῦ στὴν ὑπηρεσία τοῦ κατεστημένου δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ἀρνηθεῖ αὐτὸ ποὺ ὁ Λεφέβρ ὑπογραμμίζει σὰν τὴν οὐσία τοῦ μαρξισμοῦ: τὴ θεωρία τοῦ μαρασμοῦ τοῦ κράτους. Αὐτὴ ἡ θεωρία ἔμεινε ἐντελῶς παραμελημένη στοὺς κόλπους τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, περιλαμβανομένου καὶ τοῦ μαρξιστικοῦ κινήματος. Γιὰ τὸν Λεβέβρ ὁ Μὰρξ τὸ πρόβλεψε ἀπὸ τότε κιόλας ποὺ τέλειωσε τὴν κριτικὴ τοῦ προγράμματος τῆς Γκότα μὲ μιὰ λατινικὴ ἀποκαλυπτικὴ φράση «DIXI ET SALVAVI ANIMAM MEAN» (Μίλησα κι' ἔσωσα τὴν ψυχή μου). Ὁ κρατικὸς σοσιαλισμὸς τοῦ Λασὰλ θριάμβευσε: στοὺς κόλπους τῆς ΙΙης Διεθνοῦς ὅπου μιλᾶνε γιὰ τὴν κατάληψη καὶ τὴν βελτίωση τοῦ ἀστικοῦ κράτους γιὰ νὰ μπεῖ στὴν ὑπηρεσία τῶν σοσιαλιστικῶν μεταρρυθμίσεων· στοὺς κόλπους τοῦ κομμουνιστικοῦ σταλινοποιημένου κινήματος ὅπου δὲν μιλᾶνε πιὰ γιὰ τὸ μαρασμὸ ἀλλὰ ἀντίθετα γιὰ τὸ δυνάμωμα ἑνὸς κράτους ποὺ θὰ γίνει τὸ κράτος «ὅλου τοῦ λαοῦ».

Ἀντίθετα μὲ τὶς προκαταλήψεις (ἐπίμονες σ' ὁρισμένους κύκλους) ὁ Λένιν ἦταν ἀπ' τοὺς λίγους μαρξιστὲς ἡγέτες ποὺ ἀντιτάχθηκαν στὴν κρατιστικὴ τάση ποὺ κυριαρχοῦσε τότε στὸ μαρξιστικὸ κίνημα. Πολεμώντας τὸ ρεφορμισμὸ στὸ «Κράτος κι' Ἐπανάσταση» ἔλεγε καθαρά: «Κάθε ἄλλο παρὰ ἀντίθετοι εἴμαστε μὲ τοὺς ἀναρχικοὺς ὅσον ἀφορᾶ τὴν κατάλυση

τοῦ κράτους σὰ σκοπό». Γιὰ τὸν Λένιν οἱ διαφορὲς μὲ τοὺς ρεφορμιστὲς εἶναι στρατηγικὲς ἐνῶ μὲ τοὺς ἀναρχικοὺς ταχτικές. Σήμερα ποὺ ἡ λυπηρὴ ἐμπειρία τοῦ γραφειοκρατικοῦ «σοσιαλισμοῦ» σὲ πολλὲς χῶρες σημάδεψε τὴν διεθνὴ ἐργατικὴ τάξη αὐτὸ τὸ θέμα παίρνει μιὰ ἀποφασιστικὴ σπουδαιότητα. Πῶς οἱ μάζες τῶν ἀνεπτυγμένων καπιταλιστικῶν χωρῶν, θὰ μπορέσουν ν' ἀγωνιστοῦν γιὰ τὸ σοσιαλισμὸ ἂν αὐτὸς ἐκφράζεται ἀπ' τὴν ΕΣΣΔ ἢ τὴν Τσεχοσλοβακία; Ὁ ἀγώνας ἐνάντια στὸν καπιταλισμὸ ἐμπεριέχει καὶ τὸν ἀγῶνα ἐνάντια στὸν γραφειοκρατικὸ «σοσιαλισμὸ», κι' ἀπαιτεῖ μιὰ στρατηγικὴ ποὺ ἀποδέχεται σὰν κεντρικὴ ἐπικαιρότητα τὴ θεωρία τοῦ μαρασμοῦ τοῦ Κράτους. Αὐτὴ ἡ στρατηγικὴ εἶναι ἡ ἐπαναστατικὴ στρατηγικὴ τῆς αὐτοδιαχείρισης.

Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ὁ Λεφέβρ ἐπιμένει πάνω σὲ πολλὰ ἐνδιαφέροντα πράγματα ποὺ ἀποδείχνουν ὅτι ἡ προοπτικὴ τοῦ αὐτοδιαχειριζόμενου σοσιαλισμοῦ ὑπάρχει στοὺς σημερινοὺς ἀγῶνες. Ἰδιαίτερα, βλέπει νὰ διαγράφεται ἡ ἔννοια τοῦ «καλλιεργημένου αὐθορμητισμοῦ» διὰ μέσου τῶν ἐργατικῶν ἀγώνων ὅπως αὐτὸς τῆς LIP, δηλαδὴ ἕναν ἐργατικὸ αὐθορμητισμὸ χωρὶς σύγκριση μὲ τὸν αὐθορμητισμὸ τῆς ρωσικῆς ἐργατικῆς τάξης γιὰ τὸν ὁποῖο μίλαγε ὁ Λένιν στὸ «Τί νὰ κάνουμε»· ἕναν αὐθορμητισμὸ ποὺ τώρα ἐπωφελεῖται ἀπ' ὅλη τὴν ἱστορικὴ πεῖρα καὶ ποὺ ταυτόχρονα εἶναι εὐαίσθητος σ' ὅλες τὶς ὄψεις τῆς καπιταλιστικῆς κρίσης: ἕνας αὐθορμητισμὸς ποὺ ἔχει ἤδη ἀποδεσμευτεῖ πραχτικὰ ἀπ' τὶς παραδοσιακὲς ἀξίες ποὺ ἔχει καθιερώσει ἡ καπιταλιστικὴ τάξη πραγμάτων (ἐργασία, οἰκογένεια, πατρίδα...).

ΚΑΙ ΤΟ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ;

Ἐκεῖ ὅμως ποὺ δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ συμφωνήσουμε μὲ τὸν Λεφέβρ εἶναι ὅταν ἀντιπαραθέτει τὸν «καλλιεργημένο αὐθορμητισμὸ» στὴν ἀναγκαιότητα τοῦ ἐπαναστατικοῦ κόμματος.

«Αὐτὸ ποὺ φάνηκε τὸ Μάη τοῦ '68 εἶναι ὅτι τὸ κόμμα δὲν εἶναι πιὰ ὁ δάσκαλος τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἀλλὰ ἔχει κλειστεῖ στὸν ἑαυτό του, ὑπάρχει ἀλλὰ δὲν δημιουργεῖ. Ἡ ἐργατικὴ τάξη δὲν διδάσκεται πιὰ μὲ τὴν μεσολάβηση τοῦ κόμματος: τὸ Κόμμα τῆς μαθαίνει αὐτὸ ποὺ εἶναι τὸ κόμμα κι' ὄχι αὐτὸ ποὺ εἶναι ὁ κόσμος». Τὸ θέμα εἶναι νὰ ξέρουμε γιατί καὶ γιὰ ποιόν μιλᾶμε. Πρόκειται γιὰ τὸ Κ.Κ.Γ. Δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ συμφωνήσει κανεὶς μὲ τὴν ἀνάλυση. Μήπως πρόκειται γιὰ κάποιο τμῆμα τῆς ἄκρας - ἀριστερᾶς ποὺ δὲν καταφέρνει ν' ἀπαγκιστρωθεῖ ἀπ' τὴν ἀνεπίκαιρη μελέτη τοῦ «Τί νὰ κάνουμε»; Κι αὐτὸ θὰ μπορούσαμε νὰ τὸ καταλάβουμε. Ἂν ὅμως πρόκειται γενικὰ γιὰ τὸ ἐπαναστατικὸ κόμμα δὲν μποροῦμε νὰ συμφωνήσουμε.

Εἶναι βέβαια ἀλήθεια ὅτι ὁ «καλλιεργημένος αὐθορμητισμὸς» τῶν μαζῶν καὶ ἡ ἐμπειρία τοῦ σταλινισμοῦ καταδικάζουν ὁριστικὰ κάθε ἀντίληψη περὶ κόμματος - μοναδικοῦ καθοδηγητὴ τῆς ἐργατικῆς τάξης γιὰ λογαριασμὸ τῆς ὁποίας ἡγεῖται τῆς ἐπανάστασης. Εἶναι ἀκόμα ἀλήθεια ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νὰ κριτικάρουμε μὲ προσοχὴ τὶς θέσεις τοῦ Λένιν στὸ «Τί νὰ κάνουμε», λαμβάνοντας μὲ προσοχὴ ὑπ' ὄψη τὸ σχετικὰ ἱστορικὸ χαραχτήρα τῆς μπροσούρας τοῦ Λένιν: «στὸ 2ο συνέδριο ἄλλωστε δὲν σκεφτόμουνα νὰ δώσω ἕνα χαραχτήρα προγραμματικό, ποὺ θὰ συνιστοῦσαν ἕνα σύνολο ἀρχῶν, σ' ὁρισμένες φόρμουλες ποὺ εἶχα χρησιμοποιήσει στὸ «Τί νὰ κάνουμε». Τὸ «Τί νὰ κάνουμε» εἶναι ἕνα ἔργο πολεμικῆς προορισμένο νὰ διορθώσει τὰ λάθη τοῦ οἰκονομισμοῦ κι' εἶναι σφάλμα νὰ ἐξετάζουμε τὸ περιεχόμενο τῆς μπροσούρας ἀπομονώνοντάς το ἀπ' αὐτὸ τὸ καθῆκον».

Ἀλλὰ μπορεῖ νὰ συμπεράνει κανεὶς σήμερα πὼς μόνο οἱ διανοούμενοι μποροῦν νὰ μεσολαβήσουν ἀνάμεσα στὴν ἐργατικὴ τάξη καὶ τὴ γνώση; Πάμπολλες ἱστορικὲς ἐμπειρίες, μαζὶ μὲ τὸ Μάη τοῦ '68 ἔδειξαν καθαρὰ πὼς ὅλος ὁ πλοῦτος τοῦ αὐθορμητισμοῦ τῶν πιὸ καλλιεργημένων μαζῶν δὲν ἄρκεσε γιὰ νὰ συγκεντρώσει ὅλες τὶς δυνάμεις γιὰ τὴν ὁλομέτωπη καὶ ἀναπόφευκτη σύγκρουση μὲ τὸ ἀστικὸ Κράτος. Χωρὶς ἕνα κόμμα, ἱκανὸ νὰ προτείνει στὶς διάφορες φάσεις τοῦ ἀγώνα, ἕνα μεταβατικὸ πρόγραμμα ποὺ θὰ ἑνώνει πολιτικὰ τὸ πολιποίκιλο κίνημα τῶν μαζῶν ἐνάντια στὴν ἀστικὴ ἐξουσία, καὶ οἱ πιὸ ἡρωϊκὲς ἀκόμα ἐκρήξεις καταλήγουν σὲ ἧττα. Τὸ βασικὸ καθῆκον τοῦ ἐπαναστατικοῦ κόμματος σήμερα εἶναι νὰ προτείνει αὐτὸ τὸ πρόγραμμα, νὰ βοηθήσει τὶς μᾶζες νὰ αὐτοοργανωθοῦν, «νὰ τοὺς ὁπλίσει μὲ τὴν ἐπιθυμία νὰ ἐξοπλιστοῦν» ἐνάντια στὴ μπουρζουαζία. Οἱ φοιτητὲς καὶ οἱ διανοούμενοι μποροῦν σ' ὁρισμένες στιγμὲς καὶ κυρίως ὅταν λείπει τὸ ἐπαναστατικὸ κόμμα νὰ παίξουν ἕνα ρόλο περιστασιακῆς πρωτοπορίας. Τὸ φαινόμενο δὲν εἶναι νέο κι' ἔχει ἤδη σημειωθεῖ ἀπ' τὸν Λένιν καὶ τὸν Τρότσκυ. Ἀλλὰ μέχρι ποιά στιγμή; Πῶς θὰ μποροῦσαν ν' ἀντικαταστήσουν ἕνα κόμμα, σφυρηλατημένο μὲ τὴ συνολικὴ πεῖρα τοῦ μαζικοῦ κινήματος; Στὴν πραγματικότητα τὸ ὅλο πρόβλημα προκύπτει γιατὶ ἕνα τέτοιο κόμμα δὲν ὑπάρχει σήμερα καὶ ὁ Λεφέβρ μοιάζει νὰ θεωρητικοποιεῖ αὐτὴ τὴν κατάσταση γιὰ πάντα. Ἐπηρεασμένος μὲ τὴν πεῖρα του ἀπ' τὸ σταλινισμό, δὲν προσπαθεῖ νὰ ἀπελευθερωθεῖ ὁλοκληρωτικά: δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρχει ἄλλο κόμμα παρὰ τὸ Κ.Κ.Γ. καὶ καθὼς τὸ Κ.Κ.Γ. δὲν εἶναι καλὸ κόμμα, δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ ὑπάρξει κόμμα χρήσιμο γενικά. Αὐτὸ ἐξηγεῖ ἴσως γιατὶ δὲν ἀναφέρεται στὸ Τρότσκυ ὅταν ὁ Λεφέβρ μιλάει γιὰ τὴν ἀδυναμία τῶν ἀνθρωπιστικῶν κριτικῶν τοῦ σταλινισμοῦ σὰν νὰ μὴν ὑπῆρχε παρὰ μόνο ἡ καταγγελία τῆς «προσωπολατρείας» σὰν κριτικὴ γιὰ τὸν σταλινισμό.

Ὁ Λεφέβρ πρέπει ὅμως καὶ ν' ἀγωνιστεῖ. Ποῦ; Ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει θέμα οἰκοδόμησης τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος, μπαίνει στὸ σοσιαλιστικὸ κόμμα ποὺ τὸ θεωρεῖ σὰν ἕνα ἄδειο κοχύλι ποὺ θἄταν ἀρκετὸ νὰ γεμίσει στ' ἀριστερὰ τοῦ Κ.Κ.Γ. Εἶναι κρίμα γιατὶ ἀκριβῶς ἀπὸ μιὰ μαρξιστικὴ προβληματικὴ ὅπως αὐτὴ ποὺ ἐκδηλώνεται ἀπὸ τὸ «Ὁ καιρὸς τῆς περιφρόνησης» εἶναι δυνατὸ νὰ οἰκοδομηθεῖ μιὰ πραγματικὴ ἐπαναστατικὴ δύναμη γιὰ τὴν αὐτοδιαχείριση.

γκάνοβιτς καὶ ἀποζητάει μιὰ συμμαχία μὲ τοὺς κινέζους ἡγέτες. Στὸ τέλος ὅταν διαπιστώνει τί ἔχει πετύχει βρίσκεται στὴν ἀνάγκη νὰ συμφωνήσει (ἐκκαθαρίζοντας τὴν τάση τῶν κρουτσοφικῶν ποὺ ἀντιπροσώπευαν ὁ SERVIN κι' ὁ CASANOVA, καὶ προσπαθόντας μ' αὐτὰ τὰ μέσα νὰ περιορίσει τὶς συνέπειες τῆς ἀποσταλινοποίησης στὴ Γαλλία).

Αὐτὸ τὸ βιβλίο ἐπιτρέπει νὰ κατανοηθεῖ καλύτερα ἡ φύση τοῦ διεθνοῦς μηχανισμοῦ τοῦ σταλινισμοῦ. Ἔχει σὰν ἀποτέλεσμα ὡστόσο ὁρισμένες προεκτάσεις. Ὁ ἀγώνας τῶν φατριῶν στὸ Κ.Κ.Σ.Ε. καὶ τὴν Κομιτέρν μᾶς πάει στὴν πάλη τῶν διαφόρων τάξεων, στρωμάτων καὶ τομέων τῆς σοβιετικῆς κοινωνίας. Αὐτὸ τὸ τελευταῖο στοιχεῖο δὲν ἐμφανίζεται σχεδὸν καθόλου, ἐκτὸς ἀπὸ μερικὲς σελίδες, κι' ἀφήνει νὰ φανεῖ ἡ γραφειοκρατικοποίηση τῆς κομμουνιστικῆς διεθνοῦς (φαινόμενο πρωταρχικὰ κοινωνικὸ) σὰν φαινόμενο κυρίως πολιτικό. Ἡ συζήτηση γιὰ τὶς αἰτίες αὐτῆς τῆς γραφειοκρατικοποίησης πρέπει νὰ ἀπολήγει σὲ μιὰ σειρὰ ἐρωτηματικῶν οὐσίας γιὰ τὴ φύση τοῦ ἐπαναστατικοῦ κόμματος καὶ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο συνδέεται μὲ τὸ μαζικὸ κίνημα. Ὁ ROBRIEUX ἀναλύει τὸ γλίστρημα τοῦ δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ σὲ γραφειοκρατικὸ συγκεντρωτισμό, τὴν ἐγκατάλειψη τῶν λενινιστικῶν κανόνων γιὰ τὴ δημοκρατία μεσ' τὸ κόμμα, ἀλλὰ δὲν θὰ πρέπει νὰ ἀναρωτιέται κανεὶς καὶ γιὰ τὴν ἰσχὺ ὅσων ὅλα αὐτὰ οὐσιαστικὰ ἀντιπροσωπεύουν σὰν ἰδανικὲς ἀναφορές; Ὑπάρχει ἐδῶ ἕνα πολὺ σημαντικὸ ἔδαφος ἔρευνας γιὰ τοὺς σημερινοὺς μαρξιστὲς - ἐπαναστάτες καὶ γιὰ τὴν ὁποία ἡ θεμελιωμένη μελέτη τοῦ ROBRIEUX μπορεῖ νὰ εἶναι ἀπ' τὶς βάσεις γιὰ τὸ ξεκίνημά της.

«Ἡ ἱστορία τοῦ Σταλινικοῦ φαινομένου»

JEAN ELLEINSTEIN: «Ἱστορία τοῦ Σταλινικοῦ φαινομένου».

Τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ βιβλίου τοῦ ELLEINSTEIN βρίσκεται κυρίως στὴν προσωπικότητα τοῦ συγγραφέα του: εἶναι ἀκόμα μέλος τοῦ Κ.Κ.Γ. καὶ διευθυντὴς τοῦ κέντρου μαρξιστικῶν μελετῶν καὶ ἐρευνῶν. Τὸ βιβλίο του εἶναι αὐτὸ ποὺ πηγαίνει πιὸ μακριὰ ἀπ' ὅλα ὅσα προέρχονται μέσα ἀπ' τὸ Κ.Κ. Στὸ σύνολό του προσπαθεῖ νὰ ἀποκαταστήσει τὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια χωρὶς τὶς συνηθισμένες αὐταπόδεικτες κοινοτοπίες: ἡ ἀνάλυση ἀντικαθιστάει τὸ ἀνάθεμα. Ὁ ELLEINSTEIN δὲν ἀρκεῖται στὴν ἀπαρίθμηση τῶν λαθῶν καὶ τῶν ἐγκλημάτων τῆς περιόδου φορτώνοντάς τα ὅλα στὴν προσωπικότητα τοῦ Στάλιν. Ἀναζητάει τὶς οἰκονομικές, κοινωνικὲς καὶ πολιτικὲς αἰτίες καὶ φτάνει μέχρι καὶ τὴν ἀμφισβήτηση ὁρισμένων ἀπόψεων τοῦ Λένιν. Εἶναι ἕνα ἄνοιγμα, ἡ δυνατότητα μιᾶς συζήτησης ἐπὶ τῆς οὐσίας κι' αὐτὸ δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ κριθεῖ θετικά, ἀκόμα κι' ἂν ὁ συγγραφέας βρίσκει ἔτσι τὴν εὐκαιρία γιὰ δεξιὲς θεωρητικοποιήσεις καὶ γιὰ κάποιες ἔκδηλες ἀπρέπειες.

Ἔτσι ὁ ELLEINSTEIN φροντίζει νὰ μὴν προβάλλεται σὰν πολὺ θετικὴ ἡ φυσιογνωμία τοῦ Τρότσκυ. Ὑπογραμμίζει πὼς ὁ Τρότσκυ ὑποστήριζε τὴν ἐποχὴ τοῦ πολεμικοῦ κομμουνισμοῦ καὶ κυρίως ἀφοῦ ὁ κίνδυνος μιᾶς καταστροφῆς στὸν ἐμφύλιο πόλεμο εἶχε ἀπομακρυνθεῖ, θέσεις πολὺ ἐπικίνδυνες γιὰ ὑπερβολικὴ συγκεντροποίηση καὶ στρατιωτικοποίηση τῆς παραγωγικῆς μηχανῆς καὶ τῶν συνδικάτων. Εἶναι ἀλήθεια. Μὰ θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποκαλυφθεῖ ἐπίσης πὼς ὁ Τρότσκυ εἶχε πρῶτος προτείνει μιὰ Νέα Οἰκονομικὴ Πολιτικὴ κι' ὅτι μπροστὰ στὴν ἄρνηση αὐτῆς τῆς προοπτικῆς ἀπ' τὸ κόμμα μόνο τότε ὑποστήριξε τὴ γραμμὴ τοῦ πολεμικοῦ κομμουνισμοῦ σπρώχνοντας τὴ λογικὴ μέχρι τὸ τέλος της. Ὁ ELLEINSTEIN ἐπιτίθεται ἐπίσης, στὴ στροφὴ μιᾶς παραγράφου, στὴ θεωρία τῆς διαρκοῦς ἐπανάστασης χωρὶς νὰ καθορίσει γιατὶ πράμα ἀκριβῶς πρόκειται. Κριτικάρει διὰ μακρῶν τὴ θεωρία «μερικῶν τροτσκιστῶν» ποὺ παρουσιάζουν τὴν γραφειοκρατία σὰν τάξη καὶ δὲν ἀναφέρει παρὰ παρεπιπτόντως τὴ θέση τοῦ Τρότσκυ πάνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα. Ὁ ELLEINSTEIN κάνει ἰδιαίτερη προσπάθεια ν' ἀποκαταστήσει τὸ γαλλικὸ κόμμα. Ἀποδίδει στὸν Τορέζ καὶ τὸν Δημητρώφ τὴν πατρότητα τοῦ Λαϊκοῦ Μετώπου ποὺ ἐπιβλήθηκε σ' ἕναν διστακτικὸ Στάλιν(3). Παρουσιάζει αὐτὴ τὴν πολιτικὴ σὰν μόνιμη φιλοδοξία τῶν γάλλων κομμουνιστῶν — μέχρι καὶ τὴ σημερινή της ἔκφραση στὴν ἑνότητα τῆς ἀριστερᾶς — ποὺ κατὰ περιόδους ἐμποδίστηκε ἀπ' τὴν Κομιτέρν ὅπως στὰ 1939—40 μετὰ τὴν ὑπογραφὴ τοῦ γερμανοσοβιετικοῦ συμφώνου, χωρὶς νὰ ὑπογραμμίζει τὸ χαρακτήρα ταξικῆς συνεργασίας αὐτῆς τῆς πολιτικῆς καὶ χωρὶς ν' ἀποδεικνύει ὅτι μπορεῖ ν' ἀνταποκρίνεται, ὅπως κι' οἱ πολιτικὲς τῆς ὑπεραριστερᾶς στὶς ἀνάγκες τῆς σοβιετικῆς διπλωματίας.

Ἡ κεντρικὴ θέση τοῦ ELLEINSTEIN εἶναι πὼς τὸ σταλινικὸ φαινόμενο εἶναι ἡ συνέπεια τῆς οἰκονομικῆς καὶ πολιτικῆς καθυστέρησης τῆς Ρωσίας. Ἡ πολιτικὴ καθυστέρηση, ἡ ἀπουσία ὁποιασδήποτε δημοκρατικῆς παράδοσης ἐξηγεῖ ταυτόχρονα καὶ μερικὲς ἀντιλήψεις τῶν μπολσεβίκων ποὺ ὑποτιμάγανε τὴ σημασία τοῦ προβλήματος τῆς δημοκρατίας καὶ τὴν εὐκολία μὲ τὴν ὁποία μπόρεσε ν' ἀνασυσταθεῖ μετὰ τὴν ἐπανάσταση μιὰ κρατικὴ μηχανὴ μὲ πολλὰ ἀπ' τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ παλιοῦ, τσαρικοῦ κράτους. Ἡ οἰκονομικὴ καθυστέρηση ποὺ ἐπιδεινώθηκε ἀπ' τὸν ἐμφύλιο ἔκανε ἀπαραίτητη μιὰ πρωταρχικὴ συσσώρευση, ποὺ ἔγινε σὲ βάρος τῆς ἀγροτιᾶς, γιὰ τὸ ξεκίνημα τῆς βιομηχανίας. Μειώνοντας τὴν κοινωνικὴ βάση στήριξης τῆς σοβιετικῆς ἐξουσίας, αὐτὸ τὸ προτσές συσσώρευσης ἔφερνε μαζί του μιὰ αὐξανόμενη καταπίεση καὶ τὸ ξεπέταγμα τῆς γραφειοκρατίας. Αὐτὴ εἶναι μιὰ θέση λίγο μηχανιστική. Ἡ πρωταρχικὴ συσσώρευση ὄφειλε νὰ γίνει ἀναγκαστικὰ μὲ τὸ βίαιο τρόπο ποὺ ἔγινε ἢ θὰ προτιμοῦσε νὰ συντελεστεῖ μέσω ἑνὸς προοδευτικότερου προτσές, ποὺ θὰ ἐπέτρεπε νὰ διατηρηθεῖ σὲ μεγάλο μέρος ἡ συμμαχία μὲ τὴν ἀγροτιά; Μὲ μιὰ τέτοια προοπτική, μιὰ τολμηρὴ πολιτικὴ τῶν μπολσεβίκων ποὺ θ' ἀναζητοῦσε νὰ ξαναδώσει ζωὴ στὶς ὀργανώσεις πρωτοβουλίας τῶν μα-

ζῶν καὶ νὰ τὶς συνδέσει στενὰ μὲ τὸ μάξιμουμ τῶν ἀποφάσεων — χωρὶς νὰ ἐξαιρεῖται κι' ἡ οἰκονομικὴ διαχείριση — δὲν θὰ εἶχε ἀπ' τὴ φύση της καταφέρει νὰ ἐμποδίσει ἢ τουλάχιστο νὰ περιορίσει τὴν ἀνάπτυξη τῆς γραφειοκρατίας; Ὁ ELLEINSTEIN ἀπ' τὴ μεριά του, ἀφήνει νὰ ἐνοηθεῖ πὼς ὁ σταλινισμὸς ἦταν ἡ ἀναπόφευκτη μορφὴ τοῦ σοσιαλισμοῦ, ἂν λογαριάσει κανεὶς τὴν πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ καθυστέρηση τοῦ ἐδάφους ποὺ πάνω του κατ' ἀρχὰς φύτρωσε.

Ἡ ἐξήγηση μιᾶς τέτοιας στάσης εἶναι πῶς ὁ ELLEINSTEIN, ἂν καὶ μιλάει συχνὰ γιὰ γραφειοκράτες, μιλάει ἐλάχιστα γιὰ τὴ γραφειοκρατία σὰν εἰδικὴ Κοινωνικὴ δύναμη, ποὺ ἔχει κοινὰ συμφέροντα, ποὺ τὴν ἑνώνει ἡ προάσπιση τῶν προνομίων της τὰ ὁποῖα εἶναι ἀποφασισμένη νὰ ὑπερασπίσει μὲ ὅλα τὰ μέσα. Αὐτὸ τοῦ ἐπιτρέπει, ἀκολουθώντας τὴν ἴδια μηχανιστικὴ λογική, ν' ἀφήσει νὰ ἐννοηθεῖ στὸ τελευταῖο κεφάλαιο ὅτι ἡ ἄνοδος τῆς ΕΣΣΔ σ' ἕνα ὑψηλὸ στάδιο ἀνάπτυξης, θάχει σὰ συνέπεια τὴν αὐτόματη ἐξαφάνιση κάθε νοοτροπίας καὶ συνήθειας ποὔχει ἀποκτηθεῖ κι' οἱ ὁποῖες μποροῦν νὰ ἐξηγήσουν τὶς παροδικὲς ὀπισθοδρομήσεις. Περνάει συνεσταλμένα σὲ μερικὲς γραμμές, κι' ἀπ' τὴ σοβιετικὴ ἐπέμβαση στὴν Τσεχοσλοβακία ποὺ δὲν ἦταν παρὰ μιὰ «ἀναβίωση τοῦ παρελθόντος» μιὰ «ἀσυνέπεια». Πράγματι, ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη κάνει τώρα δυνατὴ ὅσο ποτὲ τὴν ἐγκαθίδρυση τοῦ πραγματικοῦ σοσιαλισμοῦ, τοῦ σοσιαλισμοῦ τῆς αὐτοδιαχείρισης στὴν ΕΣΣΔ. Ὅμως αὐτὸ δὲν θὰ πραγματοποιηθεῖ παρὰ μόνο μὲ τὴν ἐπέμβαση τοῦ κινήματος τῆς ἐργατικῆς τάξης καὶ τῶν συμμάχων της κατὰ τῆς γραφειοκρατίας. Αὐτὸ τὸ κίνημα προπαρασκευάζουν ὑπομονετικὰ καὶ παρᾶ τὴ σκληρὴ καταπίεση, οἱ δημοκρατικὲς καὶ σοσιαλιστικὲς ἀντιπολιτεύσεις στὶς ἀνατολικὲς χῶρες καὶ γιὰ τὶς ὁποῖες ὁ ELLEINSTEIN δὲν λέει φυσικὰ λέξη(4). Τὰ ὅρια τῆς προσπάθειας τοῦ ELLEINSTEIN κρίνονται λοιπόν, παρ' ὅλα αὐτά, ὅτι εἶναι ἀρκετὰ περιορισμένα(5).

Β. Μ.

---

(1) Βλέπε στὸ ἴδιο πνεῦμα τὸ παλιὸ βιβλίο (1958) τοῦ EDGAR MORIN «Αὐτοκριτική» ποὺ ἐπανεκδόθηκε πρόσφατα.

(2) Εἶναι ἡ ἄποψη, μεταξὺ ἄλλων, τοῦ Κ.Κ.Γ. καὶ τοῦ ALAIN DUHAMEL τῆς ἐφημερίδας «LE MONDE» τῶν ὁποίων ἡ ἐπιχειρηματολογία εἶναι περιέργως παράλληλη.

(3) Ὁ ROBRIEUX δίνει ἄλλωστε τέλος σ' αὐτὸ τὸ μῦθο: Ἕνα ἐπιτακτικὸ τηλεγράφημα τοῦ MANOUILSKI στὶς 26 Ἰούνη 1937 ἐπιβάλλει τὴ στροφή.

(4) Δές ἰδιαίτερα τὸ τελευταῖο τεῦχος τῆς ἐπιθεώρησης «POLITIQUE AUJOURD' HUI» γιὰ τὰ «προβλήματα τοῦ σταλινισμοῦ» ποὺ δίνει τὸ λόγο σὲ διάφορους ἀντιπολιτευόμενους.

(5) Στὶς ἀναλύσεις τοῦ ELLEINSTEIN ἔγινε παρ' ὅλα αὐτὰ κριτικὴ ἀπ' τὸ Κ.Κ.Γ. Ἴσως ἀναρωτηθεῖ κανεὶς γιὰ τὴ σημασία τοῦ βιβλίου γιὰ τὶς ζυμώσεις αὐτὸ τὸν καιρὸ στὸ Κ.Κ.Γ. Πρόκειται γιὰ μιὰ ἀπομονωμένη πράξη; Πρόκειται γιὰ μιὰ ἐνέργεια ποὺ τὴν προκαλοῦσε ἡ ἡγεσία, φροντίζοντας οἱ κριτικὲς νὰ μὴν ἔχουν ἄλλο στόχο παρὰ τὴ διαφύλαξη ὁρισμένων τομέων τοῦ κόμματος ποὺ παραμένουν πιὸ ἀφοσιωμένοι στὴν ἄνευ ὅρων ὑποστήριξη τῆς ΕΣΣΔ; Ἢ πρόκειται, ὅπως εἶναι καὶ τὸ πιὸ πιθανό, γιὰ τὴ θέληση ὁρισμένων νὰ ἐκδηλώσουν, ἐνάντια στὴ σημερινὴ γραμμή, τὶς διαφορὲς μὲ τὴ Μόσχα γιὰ νὰ κάνουν πιὸ ἀξιόπιστη μιὰ κατοπινὴ ἐπανάληψη τῆς ἑνιαίας πολιτικῆς; Οἱ πρόσφατες ἐπιτυχίες τοῦ Κ.Κ. Ἰταλίας δὲν μπορεῖ νὰ μὴν ἔχουν ζωηρὴ ἐπίδραση στοὺς κόλπους τῆς ἡγεσίας τοῦ Κ.Κ.Γ.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ:

Στὸ παράρτημα, «Ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα τοῦ Μαρξισμοῦ», τοῦ προηγούμενου τεύχους (4) τοῦ περιοδικοῦ μας, ὅπου δημοσιεύσαμε τὸ κείμενο τοῦ Λ. Τρότσκυ «Ἐλευθεροτυπία καὶ ἐργατικὴ τάξη», στὴν 4η σελίδα, στίχος 29 μπῆκε ἡ φράση: «ἀντιναζιστικὲς καμπάνιες», ἀντὶ τῆς φράσης «κυνήγημα μαγισσῶν», ποὺ εἶναι τὸ σωστό. Ἡ σύνταξη ζητᾶ συγγνώμη ἀπὸ τοὺς ἀναγνῶστες γιὰ τὸ λάθος αὐτό.

ΓΙΑ ΤΟ

ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟ

ΔΙΜΗΝΗ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ:

«Γιὰ τὸ Σοσιαλισμὸ»
Κεντρικὸ Ταχυδρομεῖο
Ταχ. Θυρὶς 674
ΑΘΗΝΑ

Ὑπεύθυνος Σύνταξης
ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΚΟΓΚΟΡΝΑΣ
Κασομούλη 19, Τ.Τ. 411
ΑΘΗΝΑ

Ὑπεύθυνος Τυπογραφείου
ΓΙΩΡΓΟΣ ΖΩΡΖΟΣ
Μεσολογγίου 16
Τηλ. 611.372

ΣΥΝΔΡΟΜΗ:
Ἑξάμηνη 40 δρχ.
Ἐτήσια 75 δρχ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΤΟ ΚΑΤΩΦΛΙ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΧΡΟΝΟΥ:
ΠΟΥ ΠΑΕΙ Η ΧΩΡΑ .... Σελ. 1
ΑΠΟ ΤΗ ΣΚΟΠΙΑ ΜΑΣ .... » 3
— Τὸ τρομοκρατικὸ κράτος .... » 3
— Μετὰ τὶς φοιτητικὲς ἐκλογὲς .... » 4
— Παραπλανᾶ καὶ πλανᾶται ὁ «Ὁδηγητὴς» .. » 6
— Πρόσκληση γυναικῶν .... » 6
ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΑΡΘΡΑ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΕΣ .... » 8
— Σκέψεις πάνω στὴν Εὐρωπαϊκὴ Σοσιαλιστικὴ Ἐπανάσταση .... » 8
— ΟΙ ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΤΗΣ ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ .... » 13
⁂ Ἀπόφαση τοῦ γραφείου τῆς Διεθνοῦς γραμματείας τῆς T.M.R.I. γιὰ τὴν παροῦσα φάση τῆς Πορτογαλικῆς Ἐπανάστασης » 14
⁂ Ἐνάντια στὴν 6η Πορτογαλικὴ Κυβέρνηση γιὰ μιὰ κυβέρνηση Σ.Κ., Κ.Κ.Π., Ἐπαναστατικῆς Ἀριστερᾶς, Κ.Ε.Δ. .... » 18
⁂ Ποιός εἶναι ὁ πραγματικὸς κίνδυνος στὴν Πορτογαλία .... » 20
— ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗ ΝΕΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑ .... » 22
⁂ Ἡ προοπτικὴ τοῦ Σοσιαλισμοῦ στὴν Ἱσπανία: Μιὰ συνέντευξη τοῦ Β. Σολάνο ..... » 22
⁂ Ἱσπανία: Γιὰ τὴ συντακτικὴ συνέλευση, γιὰ μιὰ κυβέρνηση τῶν ἐργατικῶν κομμάτων .... » 26
⁂ Μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἔκδοσης τοῦ ἔργου τοῦ Λ. Τρότσκυ: «Ἡ Ἱσπανικὴ Ἐπανάσταση» (1930—1940) .... » 27
— Τσεχοσλοβακία: κοινωνικὸ ἀδιέξοδο, ἀνοιχτὴ κρίση .... » 32
— Τὸ Λιβανέζικο στοίχημα .... » 34
ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ .... » 37
ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗ .... » 38
— Μαρξισμὸς καὶ κράτος .... » 38
— «Ὁ καιρὸς τῆς περιφρόνησης» .... » 41
ΚΡΙΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ .... » 44
— Σχετικὰ μὲ τὸ Σταλινισμὸ .... » 44
⁂ «Οἱ σταλινικοί. Μιὰ πολιτικὴ ἐμπειρία» » 44
⁂ «Τορέζ: Προσωπικὴ καὶ δημόσια ζωή»... » 45

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Τὸ «Γιὰ τὸ Σοσιαλισμὸ» εἶναι ὄργανο δυνάμεων τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, ποὺ τοποθετοῦνται γενικὰ στὸ χῶρο τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Μαρξισμοῦ.

Ποὔχουν δηλαδὴ ἕνα ξεκάθαρο ἀντιϊμπεριαλιστικό, ἀντικαπιταλιστικὸ καὶ ἀντιγραφειοκρατικὸ σοσιαλιστικὸ πρόγραμμα καὶ θεωροῦν ὅτι ὁ ἀπαραίτητος σοσιαλιστικὸς μετασχηματισμὸς τῆς Ἑλλάδας, καὶ κάθε χώρας, θἆναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀναπόφευκτης, σὲ μιὰ ὁρισμένη στιγμή, δυναμικῆς ἀναμέτρησης μὲ τὴν ἔνοπλη ἀντίσταση τῆς ἀντίδρασης, καὶ ἑπομένως ἀποτέλεσμα ἑνὸς ποιοτικοῦ πηδήματος, ἀπὸ μιὰ ἐξελικτικὴ γιὰ ἕνα διάστημα πορεία στὴν νικηφόρα ὁλοκλήρωση τῆς Ἐπανάστασης.

Ἐπιπλέον δυνάμεων ποὺ θὰ χαράζουν μιὰ ὀρθὴ μεταβατικὴ ταχτικὴ τόσο ἀπέναντι στὸ ταξικὸ κίνημα τῆς χώρας, ὅσο καὶ γιὰ τὴ νικηφόρα ἔκβαση τῆς πορείας πρὸς τὴν Ἐπανάσταση, ἔξω ἀπὸ κάθε σεχταριστική, «μεσσιανικὴ» νοοτροπία καὶ πραχτική.

Τὸ «Γιὰ τὸ Σοσιαλισμὸ» ἀγωνίζεται γιὰ ἕνα Σοσιαλισμὸ βασιζόμενο στὴν αὐτοκυβέρνηση, τὴν αὐτοδιαχείρηση, τὴν αὐτοτέλεια τῶν ἐργαζομένων μαζῶν, σ' ὅλους τοὺς τομεῖς καὶ σ' ὅλα τὰ ἐπίπεδα, σοσιαλισμὸ βασικὰ ἀντίθετο στὸ σχῆμα τοῦ γραφειοκρατικοῦ κρατικοῦ «Σοσιαλισμοῦ», ποὺ στηρίζεται στὴν οὐσιαστικὴ ἐξουσία τοῦ «Ἐργατικοῦ» Κράτους, τοῦ «Ἐπαναστατικοῦ» Κόμματος καὶ τῶν ἐντεταγμένων σ' αὐτὰ Συνδικάτων.

Τὸ «Γιὰ τὸ Σοσιαλισμό» θὰ παραμείνει ὄργανο ἀνοικτὸ στὴν κριτικὴ ἔρευνα καὶ συζήτηση τῶν βασικῶν θεμάτων τοῦ σύγχρονου ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ, δημοσιεύοντας κάθε σοβαρὴ συνεισφορὰ πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση, ἀπὸ ὁποιαδήποτε ἐπαναστατικὴ μαρξιστικὴ τάση, ὀργάνωση ἢ ἀγωνιστικὴ μονάδα κι' ἂν προέρχεται.